Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem
NAJER FOLKSBLAT פרייז 30 גראָשן (ציהונג פון דער מלוכה־לאָטעריע—זעה זייט 21) הײַנט 26 זייטען

נייער פאָלקסבלאַט

№ 88 | Łódź, Piątek, 12 kwietnia 1935 r. | דרייצענטער יאָהרגאַנג | לאָדז, פרייטאָג, ט׳ ניסן תרצ״ה | № 88
Adres Redakcji i Administracji: Łódź, Piotrkowska 21, tel. 224-71. — אַדרעס פון רעדאַקציע און אַדמיניסטראַציע: לאָדז, פּעטריקאָווער 21, טעל. 71־224

די זיצונג פון שטאָט־ראַט איז נעכטען נישט פאָרגעקומען

צוליב דער שטעלונג פון די ענדעקעס צו די געשעהענישן און געשלעגען אויף דער זיצונג פון 2 אפּריל

קאָמיסאַר וואָיעוואָדזקי האָט נישט געוואָלט עפענען די זיצונג

די נעכטיגע זיצונג פון שטאָט־ראַט איז נישט פאָרגעקומען צוליב דעם, וואָס ס׳איז נישט געקומען צו קיין ליקווידאַציע פון די געשעהענישן, וועלכע האָבען זיך אָפּגעשפּילט אין שטאָט־ראַט דעם 2־טען אַפּריל.

ווי בעקאַנט האָט דער רעגירונגס־קאָמיסאַר נישט דערלאָזט אָפּצוגעבען קיין ערקלערונגען וועגען דעם געשלעג, צוזאָגענדיג, אַז דער ענין וועט הײַנטיגע וואָך ליקווידירט ווערען. צו דעם צוועק האָט קאָמיסאַר וואָיעוואָדזקי צונויפגערופען אַ זיצונג פון די פראַקציע־פּרעזעסען, וואו דער ענין איז גענוי בעהאַנדעלט געוואָרען. דער קאָמיסאַר וואָיעוואָדזקי האָט פערלאַנגט, אַז קאַפּטשינסקי, וועלכער האָט געוואָרפען דאָס גלאָז, זאָל

איבערבעטען דעם שטאָט־ראַט

אַ חוץ דעם זאָל דער ענדעקישער קלוב איבער־בעטען די יודען צוליב דעם אויסדרוק, אַז „די יודישע נאַציע איז די נידערטרעכטיגסטע אין דער גאַנצער וועלט“. אויך האָט ראַטמאַן יאָעל געדאַרפט אָפּגעבען אַ ן׳ערקלערונג אין צוזאַמענהאַנג מיט זיין בלומרשטען בעליידיגען קאַפּטשינסקי׳ן.

דער פּרעזעס פון דער ענדעקישער פראַקציע פּאָדגורסקי האָט אויף דער זיצונג ערקלערט, אַז ער מוז זיך וועגען דעם בעראַטען מיט זיין פראַקציע, דעריבער איז די זיצונג אָפּגעלעגט געוואָרען ביז נעכטען 2 אַ זייגער בייטאָג.

דערווייל האָבען זיך נאָך דער דערמאָנטער זי־צונג פון די פראַקציעס־פּרעזעסען בעוויזען בעריכ־טען אין דער פּוילישער פּרעסע (דער „נייער פּאָלקס־בלאַט“ האָט דעם בעריכט פון דער זיצונג צוליב טאַקטישע טעמים נישט איבערגעגעבען).

אויף דער נעכטיגער זיצונג פון די פּרעזעסען, וועלכע האָט זיך אָנגעהויבען 2 אַ זייגער, האָט דער ערשטער גענומען אַ וואָרט דער פּרעזעס פון דער ענדעקישער פראַקציע ראַטמ. פּאָדגורסקי, וועלכער האָט ערקלערט, אַז היות אין די פּוילישע צייטונגען האָט זיך בעוויזען אַ בעריכט פון דער זיצונג און אין דעם בעריכט האָט זיך געפונען אַלץ, וואָס ער האָט געוואָלט אַדורכפיהרען אויף דער זיצונג פון דער ענדעקישער פראַקציע האָט דאָס בעשוועדט זיין אַקציע און דעריבער

קען ער נישט רעדען וועגען קיין שום ענינים, וועלכע האָבען אַ שייכות צו די געשעהענישען פון 2 אַפּריל

און האַלט, אַז די פּלענאַר־זיצונג פון שטאָט־ראַט דאַרף זיך פערנעמען בלויז מיט דער דריטער לעזונג פון בודזשעט.

דערויף האָט גענומען אַ וואָרט ראַטמאַן מינצ־בערג, וועלכער האָט ערקלערט, אַז די פעראייניגונג פון די יודישע פראַקציעס האָט אַנטייל גענומען אין די זיצונגען פון שטאָט־ראַט נאָך דעם געשלעג פון 2 אַפּריל נאָר דערפאַר, ווייל דער רעגירונגס־קאָמי־סאַר האָט פערזיכערט, אַז די יודען וועלען בעקו־מען אַ סאַטיספאַקציע און אויך דער שטאָט־ראַט וועט בעקומען אַ סאַטיספאַקציע. דערווייל האָבען די פּרעזעסען־קאָנפערענצען נאָך מעהר פערשאַרפט די בעציהונגען. צוליב דעם זעהען די יודישע פראַק־ציע נישט איין קיין מעגליכקייט צו פיהרען די פּלע־נאַר־זיצונג פון שטאָט־ראַט. וואו ענליכע געשעהעני־שען קענען זיך ווייטער איבערהזר׳ן.

אויך ראַטמאַן ביאַלער פון דער ציוניסטישער פראַקציע האָט אָנגענומען אַ ענליכע שטעלונג. די פאָרשטעהער פון „בעבע“ און סאָציאַליסטען האָבען אויך געהאַלטען, אַז קודם כל דאַרף ליקווידירט

(ווייטער זעה 23־טע זייט)

כשר לפסח
גוטער און געשמאַקער טעע
איז נור פון דער וועלט־בעריהמטער פירמע
ו. וויסאָצקי און קאָמפּ.
פריהער מאָסקווע
איצט לאָנדאָן
הנוסדה ע״י קלונמוס זאב וויסאָצקי ז״ל בשנת 1849
וועלכע איז אָנערקענט אַלס די בעסטע אויף דער וועלט
ספּעציעלען ערפאָלג האָבען די סאָרטען:
№ 75 און № 74
אין אָריגינעלע פערפלאָמבירטע בלעך־שאַכטלען ווי אויך די ספּעציעלע 1/4 קילאָווע פּעקלעך מיט פּרעמיעס
אין אָריגינעלע פּעקלעך באַנדראָלירט
צו בעקומען איבעראַל!
צו בעקומען איבעראַל!
בהכשר הועד הרבנים בוואַרשא.
כשר לפסח

כשר לפסח

ANGLAS
דעם בעסטען געשמאַק גיבענדע
שאָקאָלאַד און קאַקאַאָ
כשר לפסח
בהכשר הועד הרבנים בוואַרשא.
כשר לפסח
Skład Konsygnacyjny:
SALOMON SEIDLER, Łódź, Piłsudskiego 32
tel. 221-58 i 132-30

Tylko powszechna subskrypcja Pożyczki Inwestycyjnej pozwoli nam przebudować Polskę

כשר לפסח

די בעוואוסטע יודישע
שאקאלאד-פאבריק

מאכט בעקאנט איהרע ג' קונדשאפט, אז צום בעפארשטעהענדן פסח איז זי פערזעהען מיט א רייכע אויסוואהל פון פערשיד.

„ZŁOTY RAJ"

אינהאבער: ש. האלפערין.

שאקאלאד' קארמעלעך כשר לפסח

אפילו למהדרין מן המהדרין

פערקויף-שטעלען:
פילסודסקיעגא 50
זאוואדזקא 11
שרודמיעסקא 7

בעמערקונג: דאס צלעט ווערט אויסגעארבייט בהכשר גמור אונטער די השגחה פון אנשים כשרים ונאמנים.

כשר לפסח

הורט און דעטייל

ארץ-ישראל-וויין און אונגאר-וויין

זעהר ביליג!!! — כשר לחג הפסח!

צו בעקומען נאר אין דער בעקאנטער פירמע

„ZŁOTE GRONO"

אינה. גוטער און לעווינסאן

נאוואמיעסקא 19, טעל. 215-83 167-83

וועלכע אימפארטירט זעלבסט דירעקט פון אייגענער אויסארבייטונג פון ארץ-ישראל און אונגארן. ס'איז אויך צו בעקומען פערשידענע גוטע

וויינען און מעהד

פון אייגענער אויסארבייטונג צו זעהר ביליגע פרייזען.

צוליב דער בעקוועמליכקייט פון דער ג' קונדשאפט מאכען מיר בעקאנט די געשעפטען, וואו מען בעקומט אונזערע ארץ-ישראל און אונגאר-ווייגען צו דיזעלבע פרייזען ביי:

ו' משה ליפסקער, צעגעלניאנא 5

—— און ביי: ——

I. Belchatowski Narutowicza 31	M. Szajbe Pomorska 41a
M. Landau, Zgierska 64	M. Rotholc, Pl. Rejmonta 2
H. Grundman, Zgierska 10	A. Fajgenbaum, Cegielniana 35
Herc, Kilińskiego 46	Sz. Sztrosman, Główna 63
Działowski, Kilińskiego 33	Ch. Blankiet, Główna 69

כשר לפסח!

איך מאך בעקאנט דער געעהרטער קונדשאפט, אז אויף דעם קומענדיגען פסח זענען מיינע געשעפטען פערזעהען מיט די געשמאקסטע אויסארבייטונגען פון

געריכערטע פליישעז

עקספארט-ווארשטעז און גענזעז-שמאלץ

אלעס כשר לחג הפסח אפילו למהדרין

צענטראלע:	זאוואדזקא 9,	טעל. 148-09
פיליאס:	נאוואמיעסקא 24,	טעל. 149-42
	פיעטריקאווער 45,	טעל. 210-41
	פילסודסקיעגא 50,	טעל. 207-65

מיינע געשעפטען געפינען זיך:

ד. דיאמענט.

מיר נעמען אן אלערליי בעשטעלונגען נאך אויסלאנד אהן ספעציעלע קאסטען פון ½ קילא.

„כרמל"

פון באראן ראטשילד'ס קעלערען

בנים, רביים און גוטע יודען זאגען: אז צו ארבע כוסות און קידוש איז דאס בעסטע און כשר'סטע נאר „כרמל"

עגשען — יודעים זאגען, אז שוין פון דורות איז צו „כרמל" קיין גלייכען אין טעם נישט פאראן

...גם זשע אכט מ'זאל אייך אין טעות נישט אריינפיהרען און פאדערט „כרמל"ס קאניאקען און וויינען נאר מיט די שוץ-צייכענס

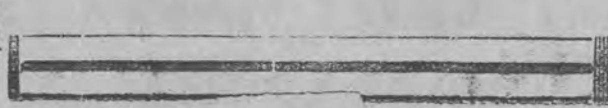

אויף ארבע כוסות

טרינקט און פאדערט איבעראל דעם **וויין**

פון דער בעוואוסטער פירמע

A. LIBERMAN, WARSZAWA

„ALWIN" Franciszkanska 19

היט אייך פאר פאלסיפיקאטען.

ווי אויך **ארץ-ישראל קאניאק**

הורט ■ „כרמל-אריגינאל" ■ דעטייל

JAN HANEMAN

Łódź, Narutwicza 38, tel.26640

egzam. księgowy bilansista biegły rew, **zakłada, prowadzi, dozoruje** i **sprawdza** księgowość; **przeprowadza ekspertyzy buchalteryjne** i **analizy bilansów; organizuje planową pracę w zakresie księgowości i biurowości; opracowuje budżety, sprawozdania zamknięcia rachunkowe.**

Udziela porady buchalteryjne

Dr. med.

Marja Gutman

קינדער-קראנקהייטען

Gdańska 26, tel. 173-00.

ord. codz. 3.30 — 5.30.

ווישניאווא-גורא

„ZDROWIE" פענסיאנאט

פון פרוי ראפאפארט

נעהמט אן בעשטעלונגען אויף יום-טוב.

טעלעפאן: ווישניאווא-גורא 7.

ענטשולדיגונג.

איך בעט ענטשולדיגונג ביי דער פערוואלטונג פון פראפעסיאנעלען פעראיין פון פליישער-ארבייטער אין לאדז, בערק יאסעלעוויטשא 16 און ביים פעראיינס-קאסירער חבר הערשל קורעק פאר מיינע נישט פאסיגע אויסדרוקען אין שעכט-הויז אוים'ן אדרעס פון דער קאמוגע און פון דער פערוואלטונג.

איך פערזיכער, אז אזעלכעס וועט זיך מעהר נישט איבערחזרן.

יהושע ליסטאווסקי.

Dr. med. **M. Maślanka**

נערווען און פסיכישע קראנקהייטען

האט זיך איבערגעצויגען

אויף שענקעוויטשא 31

טעל. 147-72.

נאך קורצע און שווערע ליידען איז געשטארבען איינער פון אונזערע עלטסטע מיטגלידער און לאנג-יעהריגער ג' פערוואלטונגס-מיטגליד נ"ע

יעקב מאשקאוויטש

די לויה קומט פאר היינט, פרייטאג, ד. 12 אפריל 2 א זייגער מיטאג פון טרויער-הויז, זאוואדזקא 22. אלע שניידער-מייסטערס אין לאדז ווערען געבעטען צו קומען צו דער לויה אבצוגעבען דעם פערשטארבענעם דעם לעצטען כבוד.

די פערוואלטונג פון שניידער-צעך, אין לאדז, פיעטריקאווער 20

נאך קורצע שווערע ליידען איז געשטארבען אונזער אונפערגעסליכער לאנגיעהריגער פאך-קאלעגע

נ"ע

יעקב מאשקאוויטש

צו דער לויה, וועלכע קומט פאר היינט, פרייטאג, דעם 12 אפריל 1935, 2 א זייגער נאכמיטאג פון טרויער-הויז, זאוואדזקא 22 רופען מיר אלע אונזערע מיטגלידער פון פילסודסקיעגא 69 צו קומען אבגעבען דעם נפטר דעם לעצטען כבוד.

די פערוואלטונג פון דאמען-שניידער-סעקציע ביים האנדווערק.-פערבאנד, פילסודסקיעגא 69

RABINAT
GMINY WYZN. ŻYDOWSKIEJ
w WARSZAWIE
Grzybowska Nr. 26/28.

ועד הרבנים
לעדת ווארשא
גרזיבאווסקא 26/28

הכשר

„PLUTOS" „פלוטאס"

לראי' ביד הפירמא „פלוטאס" בית חרשת לעשיית מיני **שאקאלאדא** ושאר „**מיני מתיקה**" איך שכל התעשיי' נעשה בהשגחה מעולה במשגיח מיוחד קבוע שתהי' הכל ביתרון הכשר בלי שום חשש תערובות חימוץ כלל וכל הכלים נכשרו כדין **לכן יכולים כל אחבנ"י לסמוך על הפירמא הנ"ל ולאכול כל המיני שאקאלאדא, חאלווא, ושאר מתיקה** שתהי' עליהם עטיקעטא **כשר לפסח** בלי שום חשש ופקפוק כלל.

באעה"ח א' אדר ב' תרצ"ה פה ווארשא.

מקום החותם		מקום החותם
הרב יעקב זילבערשטיין פראגא-ווארשא חבר ועד הרבנים לעדת ווארשא	הרב שלמה דוד כהנא הרב יעקב זילבערשטיין	הרב שלמה דוד כהנא ווארשא, גענשא 17
(—) יעקב זילבערשטיין.		(—) שלמה דוד כהנא.

שטרענג כשר — בעקאנטמכונג. — כשר לפסח

נאר די איינציגע ווארשטען־פאבריק אין לאדז

פון די יודישע פעראייניגטע פליישער

כשר על חג הפסח אפילו למהדרין מן המהדרין — געריכערטע פליישען — מאכט בעקאנט, אז די פאבריק איז פערזעהען מיט א גרויסען אויסוואהל פון פערשידענע

אונזערע געשעפטען געפינען זיך:

פאבריק און צענטראלע: קילינסקיעגא 60, טעל. 137-65.

פיליעס: פיעטריקאווער 54 טעל. 137-66 | זגיערזשער 2 טעל. 149-82 | פיעטריקאווער 114 טעל. 260-32 | אנדזשעיא 28 רוג דלוגא | צעגעלניאנא 9

בעמערקונג: גלייכצייטיג מאכען מיר בעקאנט, אז מיר נעמען אן זעמטליכע בעשטעלונגען פון אונזערע גוט־בעקאנטע ווארשט־אויסארבייטונגען ווי אויך געבזען־שמאלץ כשר לפסח אויף עקספארט אין אלע איראפעאישע לענדער, ווי אויך פאר שטודירענדע יוגענד

שיקען מיר ארויס פאקעטען אלס מוסטער אהנע ווערט (Echantilion sans valeur)

בעשטעלונגען נעהמען אן די צענטראלע און אלע אונזערע פיליעס.

מיט אכטונג פעראייניגטע יודישע פליישער אין לאדז.

גלייכצייטיג מאכען מיר אויפמערקזאם אונזערע ג. קונדשאפט, אז אינזער גוט־בעקאנטער באר פיעטריקאווער 54, וועלכער האט זיך שוין קונה שם געווען מיט זיינע געשמאקהאפטע שפייזען, וועט אפען זיין חוה״מ פסח און מיר עמפפעהלען זיך דער ג. קונדשאפט.

כשר לחג הפסח — שטרענג כשר

דער בעסטער באק־פראשעק

„ליליפוט"
גאראנטירט גוטע געבעקס

בעקאנטמכונג.
די לאנגיעהריגע היגיענישע
מצה־בעקעריי
פון פאכודניאנא 38 און זאוואדזקא 12
איז איבערגעטראגען געווארן אויף
קאמיענגא 18
אויך אין געוועלב פילסודסקיעגא 72
עס ווערט אויסגעבאקען דינע
מצות פון מעהל A. 0000 לוקסוסאווע.
מיט אכטונג
פיגגערהוט.

די מצות

פון דער מעכאנישער בעקעריי
ביי דער בעוואוסטער צוקערניע
ג. ווײַנבערג
38 פיעטריקאווער 38
טעל. 143-82
מאכט בעקאנט דער ג. קונדשאפט, אז די מצות ווערען אויסגעבאקען פון בעסטען ווייצען־מעהל, וואס איז אונטער דער השגחה פון הרב יצחק יהודה גליצענשטיין און צוליב די קאלאסאלע בעשטעלונגען ווערט געבעטען וואס פריהער צו קומען נאך מצות, כדי צו ארום צו קענען ליפערן וואונש צופרידענשטעלען.
פאנקורענץ פרייזען.
בעמערקונג: די מצות און מצה־מעהל זענען געפאקט און פערזעהען מיט מאנער פירמע ווי אויך שוין צו בעקומען
יום־טוב׳דיג מאקאראן

אכטונג, דאמען!
אין מיין ניי־ערעפענטען קליידער־אטעליער אויף בזשעזשינער 11 פראנט, 1. שטאק
בעקומט מען צו יעדערצייט פערש.
באלאווע־ און חופה־קליידער
קאנקורענץ־פרייזען! סאלידע בעהאנדלונג!
Wypożyczalnia sukień balowych i ślubnych
M. Józefowiczowa
Brzezińska 11,
front 1 piętro, m. 5.

אויף פסח

עמפפעהלט ווי אויך אלעראַרט
ווײַן געטרענקע
אין דער בעסטער קוואליטעט
צו זעהר בילליגע פרייזען
די זייט 70 יאהר עקז.
וויינהאנדלונג פון
ע. שיקיער
אינה.: ישראל שיקיער
לאדז, פולנאצנא 1, טעל. 107-84.

יין כשר לפסח

ווער עס וויל ביים פסח־טיש האבען הנאה פון אמת׳ן גוטען ווײַן איז נאר דער בעוואוסטער ווייַן און מעהד פון דער פירמע

„פראגרעס"

וועלכע איז בעקאנט איבעראל מיט איהרע גוטע ווײַנען און מעהד
ווײַן און מעהד־פאבריק פירמע „פראגרעס"
אלטער מארק 2, טעל. 184-82
אינהאבער זלמן גושמער.
ספעציעלער ווײַן פאר צוקערליידענדע.
הורט־פערקויף: נור אין דער פאבריק אלטער מארק 2 אין הויף
איינצעל־פערקויף: „פראגרעס" אלטער מארק 1, טעל. 184-82.
אין ווײַנהאנדלונג פירמע
אין ווײַנהאנדלונג פון ווע־מאכער, גרינער מארק 6 טעל. 150-78.

שייטלען
מיט פאריזער טרינדן און פערטיגע שייטלען
ביי קערש.
סקווערא 15

אזהרה

צו דער יודישער בעפעלקערונג אין לאדז.

מיר אונטערשריבענע פעראייניגטע שפירט־פאבריקאנטען אין לובלין מאכען דערמיט אויפמערקזאם, אזוי ווי עס האט זיך בעוויזען אין גאנץ די פסח׳דיגע געגנטען אין רונדע פלאשען מיט די עטיקעטען פון ש. אייכענבוים "Siedlisko", זענען חמץ גמור, ווייל דאס זענען פאלסיפיקאטען און נעגאסען חמץ׳דיגען בראנפען אין פלאשען מיט נאכגעמאכטע עטיקעטען פון דער פירמע ש. אייכענבוים, דאגעגען אונזער ריכטיגע פסח׳דיגע איז נעגאסען אין אריגינעלע 4־קאנטיגע פלאשען מיט דער הייליגער דאטע, דעריבער ווארנען מיר, אז ווער עס וויל נישט נכשל ווערען אין חמץ בפסח, זאל שענקען אויפמערקזאמקייט אויף די פלאשען, און נעמען די פערשפרייטער און שאדען־ברענגער פון אונזער פירמע וועלען מיר צו׳ן שטרענג געריכטליך.

די פעראייניגטע שפירט־פאבריקאנטען
„Pejsachspir"
„Kośminek" S. Zylber i S-wie
„Siedlisko" Sz. Ajchenbaum
„Jasz" Wilno Sp z o. o.
Spółka jawna w Lublinie.

דאס ערשטע יודישע
בלומען־געשעפט א. נ. „קאסינא"
אין פאסאזש קאסינא, לאדז פיעטריקאווער 67
עמפפעהלט טעגליך פרישע בלומען
פאכמענישע לייטונג. צו בילליגע פרייזען. פאכמענישע לייטונג.

נוצליכע אדרעסען:

מבינים און זאכלעבער אנערקענען, אז די איינציג
אמת׳דיג גוטע משקה
ווײַן און מעהד
איז נור פון דער פירמע
„בארווין"
אינה.: מענדעל בארנשטיין
לאדז, נאוואמיעסקא 30, טעל. 210-58
וועלכע זענען צו בעקומען אין פאלגענדע געשעפטען:

1) י. בעלכאטאווסקי, נארוטאוויטשא 31
2) ח. בלאנקעט, גלובנא 69
3) באר „גאסטראנאמיא", פיעטריקאווער 45
4) ל. גאלדבערג, ציגעל־גאס 4
5) גאד, פאלודניאווא 9
6) הערץ, קילינסקיעגא 46
7) סאוויצקי, בזשעזשינער 12
8) סלעפאן, לאגיעווניצקא 2
9) ערלעפוויטש, 11 ליסטאפאד 38
10) עדליך, שרודמיעסקא 19
11) פראשקער, וואלבארסקא 27
12) פארזשענטשעווסקי, פראנציסקאנער 52
13) פליקער, זגערזשער 39
14) ש. קארא, פיעטריקאווער 23
15) ש. גאלדבערג, 11 ליסטאפאד 6
16) ש. ראש, בזשעזשינער 29
17) ח. גאלדשטיין, זשידאווסקא 8
18) ט. סוכאוואלסקי, וואלבארסקא 37
19) מ. ניימאן־פינטשעווסקי, פולנאצנא 12
20) לובאכינסקי, אלטער מארק 1
21) קרעל, לאגעווניצקא 7
22) קרעל, זשיראווסקא 5
23) א. ע. קוטשינסקי, לוטאמירסקא 18
24) מ. ראטהאלץ, גייערס מארק 2
25) י. רייכמאן, בזשעזשינער 4
26) מ. גרינבוים, לעגיאנוב 1

שפירט של פסח

ווי אויך אלע ליקערן, ווײַנען, כרמל־ווײַן און ווארשאווער ווײַנען ווי ליבערמאן און שולדעגרייז
אלע סארטען קאניאקען צו בעקומען
ביי בזשעזשינסקי, נארוטאוויטשא 31
טעלעפאן 190-08 אינהאבער בעלכאטאווסקי.

די איינציגע
מאשין־מצות־בעקעריי
וועלכע עקזיסטירט פון יאהר 1927
אונטער דער השגחה פון יאנאווער רב געפינט זיך
אויף קאשטשושקי 11
ביי די בעקער־מייסטער
מרדכי יעלין און שותפים טעל. 263-00
שוין דארט צו בעקומען
מצות
בילליג! —::— הורט און דעטייל!
פיליע: מ. יעלין, פיעטריקאווער 24, טעל. 173 46.

PRALNIA CHEM., FARBIARNIA, PLISOWNIA I ZAKŁAD CZYSZCZENIA DYWANÓW

J. ROTTER w BIELSKU 261-58 פּזשעיאזד 2 טעל. אפּטײלונג אין לאדז

פון אַלט ווערט נײ! — נאכ׳ן וואַשען, רייניגען און פאַרבען אין אונזער אויסגעפּרובטער פירמע.

אויף טעלעפאָנישען פערלאַנג — אָפּנעהמען און אָפּשטעלען בחנם. יעדע בעשטעלונג ווערט אויסגעפיהרט במשך פון געצעהלטע טעג. עקזיסטירט 40 יאהר. 120 פיליעס.

אונזער חשוב׳ן וויצע-פּרעזעס און קאסירער

ה׳ שמואל ראזענזאן און פרוי

צו דער התונה פון זייער ליבען זוהן

יחיאל מיט פרל. **בראניא גרינבוים**

ווינשען מיר זיי אַ הארציגען מזל-טוב און צו דערלעבען פון זייערע ליבע קינדער פיל נחת און דעם יונגען פּאָר אַ גליקליך און צופרידען צוזאַמענלעבען.

די פערוואַלטונג

פון שעכטער-הורטאוניקעס און קעלבער-שעכטער. פּאדזשעטשנאַ 10.

כשר — היגיעניש

איבעראשענדע נײעס!!!

דער גוט-בעקאנטער **„RAJ" פּענסיאָנאַט**

אויף **ווישביאַלאַ-גוראַ** אין ווייבערטס שענסטען פּאַלאַץ איז שוין **טעטיג** און נעהמט שוין אָן געסט אויף **פּסח.**

מיר עמפעהלען די ג׳ געסט: טרוקענע, זוניגע צימערן מיט אַלע בעקוועהמליכקייטען. — די קיך געפינט זיך אונטער דער לייטונג פון רוטינערס קרעפּסן.

קאנקורענץ-פּרייזען! סאלידע בעדינונג!

אינפאָרמאַציעס ווערען ערטיילט אויפ׳ן אָרט.

פון 1-טען אפריל 1935

ביליגע טוריסטישע אויספלוגן נאך ז.ס.ס.ר.

דורך די פאַרשטעהערשאַפטען פון **„INTURISTA"**

איינשרייבונגען און גענויע אינפאָרמאַציעס דורך אַלע אָפּטײלונגען פון דער

פּוילישער רייזע-ביוראָ **„Orbis"** Sp. z ogr. odp.

Wagons-Lits-Cook

Union Lloyd, Warszawa,

Chmielna 44.

בעקאַנטמאַכונג

דערמיט מאַכען מיר בעקאַנט דער ג. קונדשאַפט, אַז מיר האָבען ערעפענט

אַ נײַ טוך און קארט-געשעפט א. פ.

„Hurtownia Bielska" Sp. z ogr. odp.

אויף **פּיעטריקאָווער 33** טעל. 125-57

אַזוי עמפעהלען צום פריהלינג און זומער-סעזאָן אַ גרויסען אויסוואַהל פון די נײַעסטע

הערן און דאַמען-שטאָפען פון די בעסטע ביליצער און טאָמאַשאָווער אויסאַרבייטונגען

צו גענויע פאַבריקס-פּרייזען.

סאָלידע בעהאַנדלונג! — קומט און איבערצייגט אייך! — סאָלידע בעהאַנדלונג!

לכבוד יום-טוב

די בעקאַנטע און מאָדערנע

PERFUMERJA

EUROPEJSKA

Piotrkowska 22, tel. 237-22

עמפעהלט דעם רייכסטען אויסוואַהל פון אַלערליי אין- און אויסלענדישע

קאָסמעטיק

צו מעסיגע פּרייזען.

א הארציגען פאהרט געזונד

ווינשען מיר אונזער ליבע טאָכטער, שוועסטער, שווענערין און שוואָגער

חיים ראַמאַנאָוויטש און פאַמיליע

צו זייער אָפּפאָהרען קיין ארץ-ישראל. זייט גליקליך אין אייער נייער היים.

מוטער, רויזע טאַנגערזאָן.
ברודער הלל טאַנגערזאָן, פרוי און קינדער.
„ יוסף בער טאַנגערזאָן „ „ „
„ מיכאל און כלה און דוד הערש

א הארצליכען פאהרט געזונד

ווינשען מיר אונזער ליבע שוועסטער, שוועגערין און שוואָגער

חיים ראַמאַנאָוויטש און פאַמיליע

צו זייער אָפּפאָהרען קיין **ארץ-ישראל** בויט אייער גליק און צוקונפט אין נייעם אַלטען לאַנד.

שוואָגער, חיים דזשאַלאָשינסקי און פרוי
„ דוד גינצבורג, פרוי און קינדער.
„ נחים העלמאַן „ „ „
איידעם, דאַנעק בליטענטאַל
און פעטער גדליהו גאָלצער פרוי און קינדער.

א הערצליכען זייט געזונד

ווינשען מיר דעם

ה׳ בעריש גרינבערג

סטאַרשי פון פלײשער און וואורשטען מאַכער צעך אין לאָדז, דער ג׳ פערוואַלטונג, אַלע מיטגלידער, פריינד און בעקאַנטע צו אונזער אָפּפאָהרען קיין **ארץ-ישראל** און מיר ווינשען זיך צו טרעפען ווי אַמגיכסטען אַלע צוזאַמען אין אונזער אַלט-נײַ לאַנד.

חיים ראַמאַנאָוויטש און פאַמיליע.

ברוך הבא!

זלאַטאַ גוראַ מאַשין-מצות מיט זיינע אמת׳ע

זענען דאַ!

איך מאַך בעקאַנט דער לאָדזער יודישער בעפעלקערונג, אַז אַזוי ווי אַלע יאָהר באַק איך אויך היי-יאָהר אויס די גוט-בעקאַנטע ערשטקלאַסיגע מאַשין-מצות, וועלכע זענען זעהר גוט בעקאַנט מיט זייער גוטער קוואַליטעט מהדל און האָט זיך איבערגעטראָגען פון אל. קאָשמשושקי 11 אויף זאַקאַנטנאַ 19 טעל. 265-58, אין דער מעכאַנ. בעקעריי.

איך עמפּפעהל זיך אויף ווייטער די ג׳ קונדשאַפט.

די בעקעריי געפינט זיך אונטער דער השגחה פון דעם יאַנאָווער רב ש. י. וואַפּנער.

פערקויפס-שטעלען:

ראָזענהאַלץ, זשעלאַזנאַ 47, טעל. 188 89,

ווילנער, פּאָמאַרסקאַ 7, מצה-געוועלב פּילסודסקעגאָ 58

קאַלאַניאַל-געוועלב פּאָלודניאָוואַ 34,

מצה-געוועלב פּילסודסקעגאָ 30.

דער **בלעכער** און **דעקער-צעך זאוואדזקא 4**

מאַכט בעקאַנט, אַז זונטאָג, ד. 21/4 ד.י. 4 אַ זייגער נאָכמ. צום ערשטען טערמין און 6 אַ זייגער אָוו. צום צווייטען טערמין ביי יעדער צאָהל מיטגלידער קומט פאָר אין אייגענעם לאָקאַל

די יעהרליכע גענעראַל-פערזאַמלונג

מיט פאָלגענדען טאָג-אָרדנונג: 1) קאַסע-בעריכט, 2) בודזשעט אויפ׳ן יאָר 1935/36, 3) וואַהלען פון אַ סטאַרשי, פּאָד-סטאַרשיס און פערוואַלטונג, 4) פערשידענעס.

די פערוואַלטונג.

בעמ.: אַלע מיטגלידער ווערען געבעטען צו ערלעדיגען דעם מיטגלידס-ביישטראָג, כדי נישט צו פערלירען דאָס וואַהל-רעכט.

ווער ס׳וויל האָבן אַנ׳עונג יום-טוב

זאָל בעזוכען מיין

קאָלאָניאַל און דעליקאַטעסען-געשעפט

שטענדיג אויף לאַגער

שאָקאָלאַד, קאַרמעלן, מאַרמעלאַד, מאַקאַראָן

און אַלע קאָלאָניאַל-אַרטיקלען. **שאָקאָלאַד** פון דער פירמע „פּלוטאָס" מיט אַ הכשר צו פאַבריקס-פּרייזען, די בעסטע **ספּעציאַל-טיי**, אַראָמאַטישען כשר לפסח צו 1.50 פאַר 10 דעקאַ כשר לפסח

A. ORNER, Zielona (Legjonów) 33, tel. 210-04.

בעמערקונג: יעדע בעשטעלונג אַפילו טעלעפאָנישע ווערט אָפּגעשיקט אַ היים.

אונזער פריינד

ה׳ שמואל לייב האַלפּערן און פרוי

אינהאָבער פון דער פירמע „זלאַטי ראַי" צו דער **בר מצוה** פון זיין ליבען זוהן **שמחה** ווינשען נחת און פרייד

דוד זילבערבערג און פרוי.
זלמן זילבערבערג און פרוי.

פּענסיאָנאַט „ווייגאַנט"

קאָלומנאַ, לובעלסקאַ № 15

טעל. נומ׳ 13.

מיט בעשטעלונגען אויף **פּסח** צייטליך צו ווענדען.

שטרענג כשר! די מאָדערנסטע בעקוועהמליכקייטען.

STARSZY FELCZCR

Jakób Rrzysucha

איז נאָך אַ לאַנגיעהריגער פּראַקטיק אין וואַרשאָווער שפּיטאָל אויף דער טשיסטע און פּריוואַט-פּראַקטיק געקומען קיין לאָדז און וואוינט איצט פּילסודסקיעגאָ 15 טעל. 265-64. נעמט אָן קראַנקע צו יעדער צייט. בעמ.: נעמט אָן נאָכט-דיזשורען ביי קראַנקע.

שטר מכירת חמץ

זאַכאָדניאַ 49

ביי הר״ר **יהושע פרידענזאָן**

בהר״ר שמעלקי ז״ל.

מורה הוראה דפה.

Dr. med. **M. TAUBENHAUS**

ספּעציאַליסט

פאַר אַקושעריע און פרויען-קראַנקהייטען

פערהיטונג געגען שוואַנגערשאַפט

זגערזשער 11, טעל. 246-09

נעמט אָן פון 4–8 אָוונט.

קמח של פסח תחת השגחת הרבינאַט דפה לאָדז!

די איינציגע מיהל אויף לאָדז איז געכ״שרט אונטער דער שטרענגער אויפזיכט פון היגען ראַבינאַט. אונזערע ג׳ קונדען וועלען זיך ווידער איבערצייגען, אַז דאָס שענסטע און בעסטע זעקעל מעהל אויף מצות בעקומט מען נאָר ביי דער פירמע

„עלעקטראָמליך"

לאָדז, זאַקאָנטנאַ 47, טעל. 147-40

וועלכע איז מערקווירדיג פאַר די רעיעלע און פּינקטליכע ליפערונג לויט יעדענס פערלאַנג. פערקויפט אייך נישט אויף די פּראָוויזאָריש מציאות, וואָס פאַר דעם גראָשען ביליגער ביים איינקויף דערלעגט איהר מעהר ביי דעם מצות פערקויף, נאָר קומט שוין און בעשטעלט פערזענליך אָדער דורך טעל. 147 40.

בעמערקונג: די ליפערונג פאַר דער פּראָווינץ קומען מיר נאָך די פערלאַנגען פון קויפער מיט אכטונג

Firma **„Elektromłyn"**

Łódź, Zakątna 47, tel. 147-40.

פּענסיאָנאַט „לאַנדאַו"

ווילע גראָס, ווישביאַלאַ-גוראַ, טעל. 3

איז טעטיג אויף **פּסח** מיט אַ **שטרענג כשר׳ע קוך** מיט בעקוועהמליכקייטען, עלעקטריש ליכט, טעלעפאָן, ראַדיאָ

7068 א. ד. גל. פּרייזען נידריגע.

כשר לחג הפסח

אונגאַר-ווייַן גוט און זעהר ביליג

נור מיט דער מאַרקע

„באַרוויין"

נאָוואָמיעסקאַ 30, טעל. 210-58

נומ׳ 30 אַ גרויסע באַטשינקע 2.60 זל.
צמוקים נאַטור-ריין 1.40 זל. אַ קוואַרט
„ „ 1.— זל. אַ באַטשינקע

ווי אויך די בעריהמטע ווייַנען נומ׳ 16, 15, 4000 און 17

אַלטער מעהד צו זעהר ביליגע פּרייזען.

צו בעקומען אומעטום. היט אייך פאַר פאַלסיפיקאַטען!

די קאָנפערענץ אין שטרעזא

ערשטע פּרובן צו ראַטעווען דעם שלום.—מאַקדאָנאַלדס עקספּאָזע.—אָפיציעלער קאָמוניקאַט וועגן פערלויף פון נעכטיגען טאָג.—„פּוילען איז דער שליסל פון פרידען אין מזרח-אייראָפּא“

ש ט ר ע ז א, 11 (ספּ. טעל.)

דאָ הערשט אַ גרויסע בּעוועגונג אין צוזאַמענהאַנג מיט דער ענגליש־פראַנצויזיש־איטאַליענישער קאָנפערענץ. אַלע האָטעלען זענען איבּערפולט פון זשורנאַליסטען. די שטאָט איז בּעציהרט מיט די פעהנער פון די דריי מלוכות, וואָס נעמען אַנטייל אין דער קאָנפערענץ. מוסאָליני געפינט זיך שוין דאָ פון נעכטען אָן און ער נעמט פערזענליך אַנטייל אין די פייערליכע צוגרייטונגען.

ש ט ר ע ז א, 11 (ספּ. טעל.)

נעכטען אין אָוונד איז אָנגעקומען די פראַנצויזישע דעלעגאַציע, וואָס בּעשטעהט פונם פּרעמיער פלאַנדען, אויסערן־מיניסטער לאַוואַל און אַ גאַנצער שטאַב העכערע בּעאַמטע. היינט פריה זענען געקומען די ענגלענדער מיט'ן פּרעמיער מאַקדאָנאַלד און אויסערן־מיניסטער סיימאָן בּראָש.

דער פערנעהם פון דער קאָנפערענץ, וועלכע האָט געזאָלט צוערשט זיין בּלויז אַ „אינפאָרמאַטיווע“ איז פערגרעסערט געוואָרען. מוסאָליני האָט זיך אויסגעדריקט, אַז עס וועלען געמאַכט ווערען איבּערמענשליכע אָנשטרענגונגען צו ראַטעווען דעם שלום אין אייראָפּא.

ש ט ר ע ז א 11 (ספּ. טעל.)

די בּעראַטונג אין שטרעזא שטעהט אונטער'ן איינדרוק פון דער געשלאָסענער פראַנצויזיש - סאָוויעטישען אָפּמאַך וועגען געגענזייטיגער הילף.

בּ ע ר ל י ן, 11 (ספּ. טעל.)

די היגע פּרעסע און די פּאָליטישע קרייזען מאַכען אַרום דער קאָנפערענץ אין שטרעזא אַ פּעסימיסטישע שטימונג און פערזיכערן, אַז די קאָנפערענץ וועט האָבּען אַ דורכפאַל.

דאַגעגען אין די קרייזען פון די אויסלענדישע דיפּלאָמאַטען איז מען זיכער, אַז די קאָנפערענץ וועט יאָ בּרענגען צו אַן'אַלגעמיינער פערשטענדיגונג צווישען ענגלאַנד, פראַנקרייך און איטאַליען. הויפּטזעכליך ערוואַרט מען דאָ אַ לעזונג פון עסטרייכישען פּראָבּלעם און פון דער מעמעל־פראַגע.

ש ט ר ע ז א, 11 (ספּ. טעל.)

עס איז דאָ פערעפענטליכט געוואָרען פאָלגענדער קאָמוניקאַט:

היינט פריה, 11 אַ זייגער איז אינם מוזיק־זאַל פון פּאַלאַץ בּאָראָמעאָ אויף איזאָלאַ־בּעללאַ פאָרגעקומען די ערשטע פראַנצויזיש - בּריטיש־איטאַליענישע פערזאַמלונג.

דער שעף פון דער איטאַליענישער רעגירונג האָט איבּערגעמענדיג דעם פאָרזיץ, האַרציג בּעגריסט די פראַנצויזישע און ענגלישע דעלעגאַציע.

חוץ די דריי רעגירונגס־שעפען זענען אָנוועזענד געווען: די אויסערן־מיניסטאָרען לאַוואַל און סיימאָן, דער וויצע־אויסערן־מיניסטער סוביטש, דער ענגלישער וויצע אויסערן־מיניסטער וואַנזיטערט, דער גענעראַל־סעקרעטאַר פון קוועד'אָרסאַי לעזשע, דער קאַבּינעט־שעף פון דעם איטאַליענישען אויסערן מיניסטעריום, אַמבּאַסאַדאָר בּאַראָן אַלאָיזי און אַנדערע הויכע בּעאַמטע.

דער פּרעמיער מאַקדאָנאַלד האָט רעפערירט די איצטיגע ריכט־ליניען פון דער ענגלישער פּאָליטיק און דערנאָך האָט דער מיניסטער סיימאָן פאָרגעשטעלט אַ בּעריכט פון זיין רייזע קיין בּערלין, און אַרומגערעדט דעם דייטשען שטאַנדפּונקט אויף: 1) מזרח־פּאַקט, 2) דונאַי־פּאַקט, 3) לופט־פליה־פּאַקט, 4) פעלקער־ליגע.

איבּער די דאָזיגע פּונקטען איז פערפיהרט געוואָרען אַ פאָר־דיסקוסיע און דערנאָך איז פעסטגעשטעלט געוואָרען דער סדר פון די בּעראַטונגען.

1 מיט 30 בּייטאָג האָט מען די דיסקוסיע אָפּגעשטעלט.

דערנאָך, 5 בּייטאָג, האָבּען די פראַנצויזישע דעלעגאַטען אָנגעגעבּען די סיבּות, הלמאי זיי האָבּען זיך געווענדעט צו דער פעלקער־ליגע. שפּעטער איז אויסגעפאָרשט געוואָרען די פּראָצעדור, וועלכע מען דאַרף אָנווענדען אין דעם ענין. האַלבּ 8 אין אָוונד האָט מען די בּעראַטונגען איבּערגעריסען בּיז מאָרגען.

ש ט ר ע ז א, 11 (ספּ. טעל.)

דאָס פּראָגראַם פון דעם צווייטען קאָנפערענץ־טאָג אין שטרעזא שטעלט זיך פאָר אַזוי: האַלבּ 10 אינדערפריה — אָנהויבּ פון די געשפּרעכען. 1 בּייטאָג פריוואַט־פריהשטיק אין גאָלף־קלובּ. האַלבּ 5— וויטערע געשפּרעכען. 8 אין אָוונד — מיטאָג אין האָטעל פון די בּאָראָמעאָ־אינזלען, אַרויסגעגעבּען דורך מוסאָליני'ן פאַר די מיטגלידער פון דער קאָנפערענץ.

ל אָ נ ד אָ ן, 11 (ספּ. טעל.)

רייטער־אַגענטור איז מודיע: די שטימען, וואָס לאָזען זיך הערען אין אויסלאַנד, וועלכע קריטיקירען די בּריטישע רעגירונג דערפאַר וואָס זי האָט נישט בּעלעגט קיין ענערגישע דעקלאַראַציע מכּוח דער פּאָליטיק לגבּי דייטשלאַנד איז אין לאָנדאָן אַדורך נישט אומבּעמערקט. די רייטער־אַגענטור מיינט, אַז די בּעאומרוהיגונג, וואָס הערשט אויפ'ן קאָנטינענט איז פולשטענדיג בּעגרינדעט און גרויס־בּריטאַניע טיילט זי אויך געוויסערמאַסען.

אַלענפאַלס ווערט דער פערלויף פון די בּעראַטונגען אין שטרעזא אָבּסערווירט אין לאָנדאָן מיט דער איבּערצייגונג, אַז ווי עס זאָל נישט געשעהן — וועט זיך די בּריטישע רעגירונג נישט לאָזען אָנוואַרפען קיין שום נייע פערפליכטונגען.

ל אָ נ ד אָ ן, 11 (ספּ. טעל.)

רייטער־אַגענטור איז מודיע פון שטרעזא:

די בּריטישע דעלעגאַציע האָט געהאַלטען אַ קלאָרע עקספּאָזע פאַר די פאָרשטעהער פון פראַנקרייך און איטאַליען וועגען איהר שטעלונג לגבּי די פּראָבּלעמען פון שלום און זיכערקייט. די עקספּאָזע ענטהאַלט אַן'ערקלערונג, אַז גרויס־בּריטאַניען וועט טון אַלץ, וואָס עס ליגט נאָר אין איהר מאַכט, בּכדי צו פערשטאַרקען און אַרויסווייזען איהר סאָלידאַריטעט מיט פראַנקרייך און איטאַליען.

די היינטיגע דיסקוסיע איז אָפּגעהאַלטען געוואָרען בּיי אַ פריינדליכער אַטמאָספער.

עס איז זעהר מעגליך, אַז די קאָנפערענץ וועט זיך פערציהען בּיז שבּת, און ס'קאָן אויך מעגליך זיין, אַז — בּיז זונטאָג.

פּ אַ ר י ז, 11 (ספּ. טעל.)

די קאָנפערענץ אין שטרעזא רופט אַרויס גרויס פעראינטערעסירונג אין די פראַנצויזישע פּאָליטישע קרייזען. די פּרעסע דרוקט לאַנגע דעפּעשען פון איהרע ספּעציעלע שליחים.

„לע זשורנאַל“ פערגלייכט די קאָנפערענץ אין שטרעזא מיט אַ בּרידזש־פּאַרטיע אין דריי... דער אָפּוועזענדער פּאַרטנער איז — דייטשלאַנד, וועלכע האָט אַרויסגעלעגט איהרע קאָרטען אויפ'ן טיש. אייגעשטעלט איז אַ היפּש בּיסעל, ווייל עס האַנדעלט זיך וועגען קאָנסאָלאַדירען דעם שלום.

פּ אַ ר י ז, 11 (ספּ. טעל.)

אַ רייה צייטונגען קאָמענטירט היינט דעם אַרטיקעל פון „פּאָפּאָלאָ ד'איטאַליאַ“, וועלכער זאָל זיין אינספּירירט דורך מוסאָליני'ן.

דער „מאַטען“ שרייבּט: „דער שליסעל פון שלום אויף מזרח־אייראָפּא געפינט זיך נישט אין בּערלין, און נישט אין מאָסקווא, נאָר אין וואַרשא. אַזוי מיינט מוסאָליני, וועלכער האָט בּרעה אַרויסצוטרעטען מיט אַ פאָרשלאָג, אַז פּוילען זאָל איינגעלאַדענט ווערען צום בּעראַטונגס־טיש“.

אוּן נאָכ'ן סדר....

...... מאַכט אַ גוטע סעודה יום-טובדינער די שטימונג!
ווי אַנגענעם איז פאַר דער בעל-הבית'טע צוצוגרייטען די יום-טובדיגע מאכלים אויף דער גוטער מאַרגאַרין „מנורה“.

די מאַרגאַרין „מנורה“ האָט די מעלה, וואָס זי קען געבּרויכט ווערען צו אַלע שפּייזען אָהן אונטערשייד. „מנורה“ איז פּאַרווע. געבּעקס און מאַרטען געבּאַקען אויף „מנורה“ קענען הערלאַנגט ווערען נאָך יאָהען מאָהלציַיט.

MENORA
מאַרגאַרין

שאַסעז אין פּאַרלאַמענט

אַ מיניסטער האָט דערהרגעט אַ זשורנאַליסט

מ אָ נ ט ע ו ו י ד ע אָ, 11 (ספּ. טעל)

אין די קולוּאַרען פון סענאַט האָט דער געוועזענער־מיניסטער פון אורוגוואַי, דעפּ. שיגליאַקי מיט עטליכע רעוואָלווער־שאָסען שווער־פערוואונדעט דעם רעדאַקטאָר פון דער צייטונג „אורוגוואַי“ דע־מיטשעלי, די סיבּה איז געווען די פּאָלעמיק, וואָס איז אַ לאַנגע צייט געפיהרט געוואָרען צווישען דע־מיטשעלין, און שיליאַקין, וועלכער איז דער אינהאַבּער פון דער צייטונג „על פּועבּלאָ“.

דער מערדער האָט זיך אַליין איבּערגעגעבּען אין די הענד פון דער פּאָליציי, אָפּזאָגענדיג זיך פון פּאַרלאַמענטאַרישער אימוניטעט.

די 1-טע און בּיליגסטע קוועלע פון
רעשטען
אויף פּאַלטענס און אַנציגער
פון די בּעסטע בּיליצער און טאַמאַשאָווער סחורות, די מאָדערנסטע מוסטערן, אין אַ גרויסען אויסוואַהל. בּעקומט מען נאָר בּיי
R. Szczęśliwy
לאָדז, 5 נאַוואָמיעסקאַ 5
טעל. 156-09
גערענקס. פראָנט 2 שטאָק.
גערענקס. פראָנט 2 שטאָק.
שטאָק 2 פראָנט גערענקס.

נאָר פאַר מענער!
דער לאַנג-עקזיסטירענדער לאָדזער ערשטקלאַסיגער ספּעציאַליסט פון הויזען איז צוריקגעקומען פון פּאַריז. ווער עס וויל טראָגען הויזען לויט דער לעצטער מאָדע, דאַרף זיך ווענדען נאָר צו דעם ספּעציאַליסט פון הויזען
בּ. פּיוולעוויטש, אַלעע 1. מאַי 2, פראָנט, 1. שטאָק
רעקלאַמע פּרייזען! קומט און איבּערצייגט אייך!

כשר דער בּעוואוסטער כשר
כשר'ער פּענסיאָנאַט
„ELIDA“
אין פּאַדעמבּיע, ווילאַ „גראַנד“
טעל. Tuszyn 2
נעמט שוין אָן אויף פּסח געסט
און עמפּפעהלט שעהנע זוניגע צימערן מיט עלעקטריש ליכט, צענטראַל - בּעהייצונג, קאַנאַליזאַציע, פליסענד וואַסער, בּאַדע-צימער, ראַדיאָ, טעלעפאָן אויפ'ן אָרט. — פערשידענע פערוויילונגס-פּלעצער.
מיט אַכטונג אינה.: ש. לובּינסקי

אונגאַר-ווייַן
זעהר בּיליג
צים פּסח-טיש רעקאָמענדירען מיר דעם בּעוואוסטען
עכטען אונגאַר-וויין Nr. 70
כשר לפּסח
צו רעקלאַמע-פּרייזען אויך פערשידענע ראָזינען-וויין, מעהד, כּרמל-וויין, שפּריט און שליוואָוויץ
כשר לפּסח צו קאָנקורענץ-פּרייזען
פירמע ליפּעל אַלטער מאַרק 8
עקזיסטירט פון 1896

Pensjonat SZERA
GŁOWNO, Nowy Otwock
Skrz. poczt. 6, tel. 26.
Uprasza się o wcześniejsze zamówienia na święta פּסח
Ceny bardzo przystępne. 7072

בּעקאַנטמאַכונג
דער ועד פון דער וואָהלינער שוהל
וואָלטשאַנסקאַ 6
איז מודיע אַלע מתפּללים אַז בּחג הפּסח הבּע"ל וועט אונזער בּעליבּטער חזן ה'
יצחק סאַלאָווייטשיק
דאַווענען מיט אַ גרויס כאָר אונטער דער לייטונג פון בּערימטען דיריגענט–קאָמפּאָזיטאָר
ה' ישראל רובּין
זמן תּפילת ערבית בּשעה 7,30 בּערב, זמן תּפילת שחרית בּשעה 9 בּבּוקר.

עקסטראַ טעלעגראַם!
נעכטען דעם 1-טען ציהונגס-טאָג פון דער 3-טער קלאַס 32 מלוכה-לאָטעריע איז דאָס גרויסע געווינס פון
10.000 זל.
אויף נומער 12087
ווידער געפאַלען אין דער בּעקאַנטער און גליקליכער קאָלעקטור פון
I. H. LITTMAN
32 Piotrkowska 32, tel. 144-72.
זאַין מיין קאָלעקטור פאַלען שטענדיג די גרעסטע געווינסען!

דאָס בּעוואוסטע
טוך און קאָרט-געשעפט פון
M. TAZBIR
לאָדז, פּיעטריקאָווער 23, פראָנט II שטאָק טעל. 226-39
טיילט מיט, אַז צום קומענדען פריהלינג-סעזאָן בּעזיצט איך אויף לאַגער אַ גרויסען אויסוואַהל פון די נייעסטע און מאָדערנסטע
הערען און דאַמען-שטאָפען
פון די בּעסטע בּיליצער און טאָמאַשאָווער סחורות
צו די בּיליגסטע פּרייזען.
ספּעציעלער אויסוואַהל פון רעשטען וואָס מען פערקויפט מיט 30% בּיליגער
געדענקט די אַדרעס!
רעעלע און סאָלידע בּעהאַנדלונג!

יודען אין רומעניען לעבען אין שרעק

צוליב די אנטיסעמיטישע אונרוהען. — שטארקע פאליציי־פאטרולען אויף די גאסען אין בוקארעשט

בוקארעשט, 11 (יט״א טעלעגראפיש)
ביי דער יודישער בעפעלקערונג איז א גע־שפאנטע שטימונג צוליב די לעצטע אנטיסעמיטישע אונרוהען אין די גאסען פאהרען ארום שטארקע פאליציי־פאטרולען.

א נאצי פערמשפט אויף 10 יאר טורמע אין ווין

וויען, 11 (ספ. טעל.)
דאס געריכט פון געשווארענע אין גראץ האט פערמשפט דעם נאציאנאל־סאציאליסט אנ־טאני ליינהארט אויף 10 יאהר שווערע טורמע פאר'ן פרובען דורכצופיהרען א באמבען־אטענטאט אין אנהויב פון פאריגען יאהר.

קאמף געגען שיך־אימפארט פון אויסלאנד

פיהרען די שיך־סוחרים אין תל־אביב

תל־אביב, 11 (יט״א טעלעגראפיש)
די אינהאבער פון שיך־געשעפטען האבען אנ געהויבען א שארפע אקציע געגען אימפארט פון אויסלענדישע שיך. פאר די געשעפטען, וואס אימ־פארטירען שיך פון אויסלאנד זענען אוועקגע־שטעלט געווארען פיקעטען.

4 און א האלבען מיליאן פונט אנ'עודף

אין בודזשעט פון דער א״י־רעגירונג

ירושלים, 11 (יט״א טעלעגראפיש)
לויט דעם אפיציעלען קאמוניקאט פון דער רעגירונג בעטרעפט דער עודף אין בודזשעט 4 און א האלב מיליאן פונט.

גרויסע אוניווערזיטעט־פייערונ־גען אין ירושלים

ירושלים, 11 (יט״א טעלעגראפיש)
די נעכטיגע פייערונג אין דער אוניווערזיטעט האט זיך געענדיגט מיט א קאנצערטאין זאל „ציון" אין ירושלים. שפעטער איז פארגעקומען אנ'אויפ־נאהמע אין לאקאל פון דער געז. פריינד פון העב־רעאישען אוניווערזיטעט.

דער אבמאך צווישען פראנקרייך און די סאוויעטען

באלטישע לענדער שטייען צו

לאנדאן, 11 (ספ. טעל.)
„טיימס" מעלדעט, אז די רעגירונגען פון ליטא, לעטלאנד און עסטאניען האבען געמעלדעט דער סאוויעטישער רעגירונג, אז זיי טרעטען צו צום נייעם פראנצויזיש־סאוויעטישען זיכערהייטס־אפמאך. די דאזיגע ידיעה האט אין די היגע פאליטישע קרייזען ארויסגערופען גרויס אויפזעהן.

פוילישער ג. גענעראל־קאמיסאר אין דאנציג

אינטערוועניערט וועגען די געליטענע פאליאקען

דאנציג, 11 (טעלעפאניש)
דער פוילישער גענעראל־קאמיסאר אין דאנציג, ה' פאפע האט אינטערוועניערט ביים סענאט־פרע־זידענט גרייזער מכוח'ן געבען סאטיספאקציע, אנערקענען ענטשעדיגונג און בעשטראפען די שולדיגע אין שייכות מיט די פאלען פון עובר זיין אויף דער זיכערקייט און שטערען דאס פערמעגען פון די פאליאקען, וואס וואוינען אויפ'ן שטח פון דער פריישטאט דאנציג.
די דאזיגע פאלען זענען כידוע פארגעקומען בעת די וואהלען.

קאטאסטראפע פון א ים־ריז

די „אקוויטאניא" איז ארויף אויף א זאמד

לאנדאן, 11 (ספ. טעל.)
ביי טאג האט געבושעוועט אויף די דרום־ברעגעס פון ענגלאנד א שטורעם, בעת וועלכען עס האט געליטען א קאטאסטראפע איינע פון די גרעסטע טראנסאטלאנטישע שיפען „אקוויטאניא" פון דער ליניע קונארד־ווייט־סטאר.
נישט ווייט פון'ם איינגאנג אין פארט סוטעמפ־טאן איז די ריזען־שיף ארויפגעשטויסען געווארען אויף א זאמד.
אין משך פון עטליכע שעה האבען 6 גרויסע שלעפ־שיפען געפרובט צוריק ארויפציהען די „אקוויסאניא" אויפ'ן וואסער, אבער — דערוויל איז עס זיי נישט געלונגען.
לאנדאן, 11 (ספ. טעל.)
דער דאמפער „אקוויטאניא", וועלכער איז נעכטען ארויף אויף א זאמד, איז היינט 5 א זייגער מיט 5 מינוט צוריק אראפגעשלעפט געווארען אויפ'ן וואסער.

30 טויזענד דונאם ערד

האט די א״י־רעגירונג פערפאכטעט צו בעדואינער אויף 30 יאר

ירושלים, 11 (יט״א טעלעגראפיש)
דער „דואר היום" טיילט מיט, אז די ארץ־ישראל־רעגירונג האט פערפאכטעט צו בעדואינער 30 טויזענד דונאם ערד אין דער געגענד פון שכם אויף 30 יאהר. די פאכטער צאהלען 80 פיאסטער פאר א דונאם פאכט־געלד.

מיין שווייגען, מיין ליבען!..

ווען א חתונה ווערט העכסט־סימבאליש

בערלין, 11 (ספ. טעל.)
לויט ווי עס איז מודיע דאס דייטשע אינ־פארמאציע־ביורא האט די דירעקציע פון'ם לע־סינג־טעאטער צוגעשיקט דעם פרעמיער געריננג אנ'אריגינעלע חתונה־מתנה — דעם חזיר יאלאנטא וואלכער איז א רייה חדשים אויפגעטראטען אין דעם טעאטער, אין דער פאפולערער קאמעדיע א. נ. „די אוואנטורע וועגען יאלאנטאן."
דער פרעמיער האט אנגענומען די מתנה, אוועקשענקענדיג פון זיין זייט דעם חזיר די מיט־גלידער פון'ם זשאנדארמעריע־קארפוס, וועלכע האבען געהאלטען וואך בעת זיין חתונה, מיטוואך.

גרויסער ערפאלג פון דער נייער הלוואה

ווארשא, 11 (טעלעפאניש)
נעכטען האט זיך אין גאנצען לאנד אנגעהויבען אפיציעל די „סובסקריפציע" פון דער נייער אינ־וועסטיציע־הלוואה. פון די ידיעות וואס קומען אן פון גאנצען לאנד, איז צו זעהן, אז דער אינטערעס פון דער בעפעלקערונג צו דער הלוואה איז זעהר א גרויסער.
ווי בעוואוסט, איז די נייע הלוואה זעהר א גינס־טיגע. מען בעקומט 3 פראצענט א יאהר און א חוץ דעם זענען פארהאן גרויסע געווינסען, פרעמיעס, וואס ווערען געצויגען דריי מאל אין יאהר. א העלפט פון דער הלוואה קאן מען צייכענען מיט די אבלי־גאציעס פון דער „פאזשיטשקא נאראדאווא", וואס מען האט. די נייע הלוואה איז נישט קיין נאמענטליי־כע און מען וועט זי קענען צו יעדער צייט פערקוי־פען לויט'ן קורס, וואס זי וועט האבען אויף דער בערזע.
נעכטען האט געצייכענט די הלוואה דער פרע־מיער סלאוועק אויף א סומע פון 10 טויזענט זל. אלע מיניסטארען האבען געצייכענט די הלוואה אין דער הויך פון אנדערהאלבען חדשים פענסיע.
אנ'אבליגאציע פון דער נייער הלוואה קאסט 100 זל. און קאן אויסגעצאהלט ווערען אויף ראטעס.

אויפרייס אין א דייטשער כעמי־שער פאבריק

בערלין, 11 (ספ. טעל.)
אין די גרויסע כעמישע ...אלטען ליהנע־ווערקע אין האללע איז היינט פארגעקומען אן אויפרייס. פון א גאז־ציסטערנע.
4 פערזאן זענען דער'הרג'עט געווארען.

ליטווינאוו פערביי־געפאהרען ווארשא

ווארשא, 11 (טעלעפאניש)
היינט אין אוונט איז אויפ'ן וועג קיין זשע־נעווא פערביי־געפאהרען ווארשא דער אויסערן־קאמיסאר פון ראטען־פערבאנד, ליטווינאוו.

ישיבת כתר תורה, לאדז, פילנאצנא 11
בעקאנטמאכונג
זונטאג, דעם 21 אפריל ד. י. 5 נאכמ. צום ערשטען טערמין און 7 אוונט צום צווייטען טערמין גילטיג ביי יעדער צאהל מיטגלידער קומט פאר אין אייגענעם לאקאל פולנאצנא 11
די יעהרליכע גענעראל־פערזאמלונג פון ישיבת כתר תורה
מיט פאלגענדער טאג־ארדנונג: 1) ערעפנונג; 2) וואהל פון א פארזיצענדען; 3) קאסע־בעריכט; 4) טעטיגקייטס־בעריכט; 5) וואהלען פון א פערוואלטונג און רעוויזיאנס־קאמיסיע; 6) פרייע פארשלאגען.
אלע מיטגלידער ווערען געבעטען פינקטליך צו ערשיינען.
מיט אכטונג די פערוואלטונג.

זאל גאנץ לאדז וויסען!
אז דעם גרעסטען אויסוואהל פון
מעבער
— ווי —
שלאפצימער, עס־צימער, גאבינעטען
ווי אויך איינצעלנע געגענשטענדע בעקומט מען נור ביי דער איבעראל בעוואוסטער פירמע
ח. ראזניק
לאדז, 44 גדאנסקא 44
טעל. 162-56.

אנווייזונגען אויף אלע שטעדט פון סאוו.־רוסלאנד אויף „טארגסין" נעהמט אן:
Bank Gospodarstwa Krajowego, Bank P. K. O.
און אפטיילונגען (פ. ק. א. ביי אלע פאסט־אמטען קאנטא
Powszechny Bank Kredytowy S. A, (№ 22 000
Bank Zachodni S. A., Tow. „Hias", Powsz. Bank Związkowy, Bank Handlowy, Bank Związku Spółek Zarobkowych, D/B T. Bunimowicz, Wilno
Oddział Banku Drezdeńskiego w Gdańsku און
Bracia Pakulscy .א Biuro Posyłek אויך די פירמעס
TORGSIN
OGOLNOZWIĄZKOWE ZJEDNOCZENIE DLA HANDLU Z CUDZOZIEMC.
MOSKWA, KUZNIECKIJ MOST 14
ווערט־בריוו נעהמען אן אלע פאסט־אמטען. א בעדייטענדע פרייזען־הנחה אויף די אימפארט און עקספארט־סחורות פון „טארגסין".
אינפארמאציעס ערטיילען אלע דערמאהנטע אינסטיטוציעס און:
Przedstawicielstwo Handlowe Z. S. R. R. w Polsce,
Warszawa, ul. Koszykowa № 4, tel. 9-58-33.

Młody Samodzielny
Kolorysta
na wełnę, jedwab i t.p. poszukuje od zaraz posadę.
OFERTY SUB. „PRACOWITY" do adm. nin. pisma 7164

כעמיש־בעקטעריאלאגישער־לאבאראטאריום
מ. שאץ
לאדז, פיעטריקאווער 37
פיהרט דורך זעמטליכע ערצטליכע אנאליזען פון אורין בלוט, פלעגמע א. א.

ערשטקלאסיגער
הערען־שניידער אטעליער
Bracia GRANAS
36 זגערזשער 36
אין הויף, 2טער איינגאנג, 2טער שטאק
נעהמט אן אלערארט בעשטעלונגען ווי: אנצוגען, סמאקינגען, פאלטענס, לויט די נייעסטע מאדעלען, פון אייגענע און אויך אנפערטרויטע סחורות. צו צוגענגליכע פרייזען.

Dr
Wajnberg
ספעצ. פאר לונגען, הארץ־ און סקלעראז־קראנקע.
וואלינט יעצט פיעטריקאווער 145
טעל. 126-02.
נעמט אן פון 9—10 פריה, 3—5, 8—9 אוו.

אויערען, נאז און האלז קליניק
מיט בעטען פון Dr.
Z. Rakowski
פיעטריקאווער 67, טעל. 127-81
נעהמט אן שטענדיגע קראנקע (צוזע־אפעראציע א. ז. וו. ווי אויך אמבולא־טארישע פון 9-2 און פון 4-8 אוונט.

אונזער חשוב'ען פערוואלטונגס־מיטגליד
אהרן שמואל מילכמאן
און פרוי
צום געבורט פון זייער
איינינקעל
ווינשט א הערציגען מזל־טוב, פיל נחת און פרייד
די פערוואלטונג פון
שטריקער־מייסטער־פעראיין

צום פריהלינג
די לעצטע מאדעלען
שיך
עמפפעהלט
SALON OBUWIA
A. OGÓREK
Łódź, Zawadzka 11.

לעטשניצע
פאר ווענעריש קראנקע
פון דאקטוירים ספעציאליסטע
לאדז, זאווארזקא 1
טעל. 122-73
טעטיג פון 8 פריה ביז 9 אוונט.
ווענעריש־קראנקע, מענערשוואכע און הויט־קראנקהייטען
אנאליזען פון בלוט און אוריז
די פערהיטונגס־סטאציע
איז טעטיג א גאנצען מעת לעת
פאר פרויען א ספעציעלער ווארטע־זאל
א בעראטונג 3 זל.

Dr. med.
Haltrecht
ספעציאל־ארצט פאר הויט־און געשלעכטס קראנקהייטען
פיעטריקאווער 10, טעל. 245-21
נעמט אן פון 8—11 פריה און פון 1:30—2:30 מיטאג און פון 5—9 אוו. זונטאג פון 10—1 בייטאג
אלע ארט אנאליזען.
פאר אונבעמיטעלטע לעטשניצע־פרייזען
פאר פרויען א ספעציעלער ווארטע־זאל

א הערצליכען מזל־טוב ווינשען מיר אונזער אקטיווען מיטגליד ה' משה אהרן ליפסקי און פרוי צו דער פערלאבונג פון זייער ליבען זוהן יצחק
מיט פרל. סאסע ווייס
חברה „עץ החיים"
פאדרושעטשנא 8
גבאים שמואל זיסמאן, אשר וויינריב

פייערליכע ערעפנונג

פון דער צווייטער מכבי'אדע אין תל-אביב

פון אונזער ספעציעלן קארעספאנדענט

נתן זילבערצווייג

ווען איך שרייב אייך די דאזיגע שורות, האבען שוין הונדערטער ראדיא - דעפעשען פונאנדערגעשפריים אין דער גאנצער יודישער וועלט די ידיעה וועגען דער ערעפנונג פון דער צווייטער מכביאדע, אין תל אביב. וועגען אט דעם גראנדיעזען אלוועלטליכען יודישען ספארט יום־טוב וועלכער האט אין דער איצטיגער שווערער צייט פאר דעם יודענטום אין גלות אין א צייט פון גזירות און רדיפות איבער אונזערע קעפ, אין א צייט ווען אין פערשידענע מדינות פון פערשידענע זייטען דערנידעריגט מען אונזער גייסט און כבוד, — א ספעציעל גרויסע בעדייטונג.

די „מכביאדע" סימבאליזירט מיט זיך דאס ערוואכענדע יודישע פאלק. און רופט נישט צו פערצווייפלען, נישט צו פערלירען דעם גלויבען אין דער צוקונפט.

די יודישע ספארט־בעוועגונג האט אויפגעשטעלט א נייעם דור, וואס איז פעהיג און גרייט צו פערטיידיגען זיינע מענשליכע און נאציאנאלע רעכט, דער „מכבי" האט געוויזען דעם יונגען דור דעם וועג פון פריי צו אטעמען. פון זעלבסטפערטיידיגונג, און דערמיט געעפענט נייע קוואלען פון מוט און שטאלץ, פון ענערגיע און כבוד פון וועלכע עס שעפט די צוקונפט פון אונזער פאלק — די יוגענד.

הונדערטער טויזענטער יודען פון דער גאנצער וועלט האבען זיכער מיט א פערכאפטען אטעם און מיט א קנאה־געפיהל געלייענט די טעלעגראפישע בעריכטען וועגען דעם הערליכען בילד פון דער ערעפנונג, וועגען דעם אונערשעפליכען קוואל פון פרייד און שמחה וואס דער איינמאזאנטער צוזאמענפליה פון דער יודישער יוגענד פון „ארבע פינות העולם" אונטער דער וויס־בלויער פאהן און אונטערן תכלית'דיגען ליכטיגען ארץ־ישראל הימעל, האבען דא ארויסגערופען, און איך מוז זאגען, זייערע „קנאה־געפיהלען" זענען בערעכטיגט: אשרי עין ראתה זאת, וואויל איז די אויגען וואס האבען זוכה געווען צו זעהען דאס הערליכע בילד פון יודישע נאציאנאלע גבורה. די יודישע יוגענד פון אלע וועלט טיילען — אייראפע, אמעריקא, אזיע אפריקא, האט געבילדעט איין מויער, איין פעסטונג פון גלויבען, זיכערקייט און דיסציפלין.

דער ריזיגער ספארט־פלאץ, וועלכער בעזיצט 10 טויזענד זיץ־פלעצער און שטעה פלעצער פאר נאך 40 טויזענט בעזוכער האט מיט זיך פארגעשטעלט איין געדיכטע מאסע און אין אנבליק פון דער געדיכטער בעזעצטקייט פערלוירען פיל פון זיין ווירקליכער גרויס. אהן א שיער יודישע נאציאנאלע פעהנער פלאטערען אין דער לופט און אין סאמע צענטער פלאטערט א גרויסע וויס בלויע פאהן בשכנות פון דער בריטישער פאהן, דאן זעהט מען די פערשידענע נאציאנאלע פעהנער פון די צעהנדליגע מדינות פון וועלכע די יודישע ספארטלער זענען געקומען.

אין צפון זייט פון ספארט־פלאץ געפינט זיך א פרעכטיג טריומף־טויער, וועלכער דינט אלס איינגאנג פאר די מכבער, יעדע גרופע בעצייכענט א בעזונדער לאנד פון וואנען זי איז געקומען.

פינקטליך 3 א זייגער נאכמיטאג הערט זיך דאס שאלען פון א טראמפייט, דער סיגנאל פון דער אפיציעלער ערעפנונג. און פאר די אויגען פון דער ריזיגער העכער 50 טויזענדיגער מאסע, געהט ווי דורך א קאליידאסקאפ די דעלעגאציעס און אנטיילנעהמער פון די פערשידענע לענדער, (לויט א.ב.)אלע אין הערליכע ספארט „מכבי"־ אוניפארמען.

אט בעוויזען זיך די ערשטע די מכבי מיטגלידער פון עסטרייך, דרום־אפריקע, בולגאריען (א גרויסע שעהנע גרופע מיט אלטע גרוי־קעפיגע וועטעראנען אין דער שפיץ), דייטשלאנד (די גרעסטע און דיסציפלינירטסטע גרופע, וועלכע רופט ארויס גרויס בעגייסטערונג), דאנציג, דענעמארק, טערקיי, (א קליינע אבער זעהר סימפאטישע גרופע), גריכענלאנד (מאכט א פרעכטיגען איינדרוק), האלאנד, יוגאסלאוויען, לעטלאנד, דאן קומט א קליינע פויזע, און אונטערן רויש פון הילכיגע אפלאדיסמענטען ערשיינט די ארץ־ישראל „מכבי" מיט די בעסטע פערד־רייטער פון פתח תקוה, און חדרה אן דער שפיץ, דאן דער תל־אביבער מכבי ארקעסטער, די מכבי ליטונג און גרויסע הערליכע רייהען פון ספארטלער, יונגעליט און מיידלעך דע געשלעכטען, גרופען פון וועלאסיפעדיסטען און גרויסע רייהען פון קינדער אין שול עלטער פון ביי מאטאציקליסטען, ספארטלער פון חיפה, ירושלים פון אלע יודישע גרעסטע קאלאניעס, פון פתח תקוה, רחובות, ראשון לציון, בנימינה, פרדס חנה, חדרה, נתניה, עקרון, נס ציונה, יעדע קאלאניע־גרופע אן דער שפיץ פון אנ'ארקעסטער.

די ארץ־ישראל ספארטלער האבען מיט זייער הערליכען אויסערליכען אויסזעהן אלע אין שניי־ווייסע הויזען און בלויע העמדלעך, די פרויען אין ווייסע קליידער, מיט בלוי בעפוצט און מיט זייער געשולטער דיסציפלין געמאכט א הערליכען איינדרוק און ארויסגערופען ביים ריזיגען המון א קוואל פון התפעלות. דאן מארשירען די אנדערע לענדער, שווייץ מיט א בלוי ווייסען פאהן און אויף איהם אנ'אויפשריפט ,תפארת בחורים כחם" (די קראפט בעצייכענט די שעהנקייט פון דער יוגענד). רומעניען קומט מיט א גרויסע גרופע אונטער פערשידענע פעהנער, פוילען (מיט א גרויסע גרופע, צווישען וועלכע מיר זעהען אויך אונזערע לאדזער און ווארשאווער פריינט), טשעכאסלאוואקיי בעדעקט מיט פיל ספארט אויסצייכנונגען, בעלגיען, ליטא, מאראקא, (א גרופע וואונדערבארע געזונדע אטלעטען) מצרים, פראנקרייך און סיריען.

אויף דער הויפט־בינע זיצען פיל איינגעלאדענע חשובע געסט פון פערשידענע לענדער און א גרויסע גרופע ארץ ישראל און חוץ לארץ'דיגע זשורנאליסטען. צווישען די פערשידענע פראמינענטע געסט ווארפען זיך בעזונדערס אין די אויגען אונזערע אלט בעקאנטע פיהרער, פרעזידענט נחום סאקאלאוו (וועלכער איז די וואך געקומען קיין א"י צו דער סעסיע פון אקציאנס קאמיטעט) פראפ. וויצמאן, וועלכער איז שוין א „האלבער תושב" אין א"י, אוסישקין, פראפ. בראדעצקי, דר. רופין, דער אנפיהרער פון פאליטישען רעסארט אין דער אגענץ, שארטאק, קאפלאנעל קיש, דער שטעלפערטרעטענדער פרעזידענט פון תל־אביב רוקח (פרעזידענט דיזענהאף געפינט זיך אונטער ערצטליכער אויפזיכט אין טבריה און האט צוגעשיקט א ווארימע בעגריסונג) דער אינספעקטאר פון דער א"י פאליציי, ספייסער, דער גובערנער פון דרום דיסטריקט קראסקי, פון צפון־דיסטריקט קיטראטש, פיל קאנסולען פון אקרעדיטירטע מלוכות, דער ספרדישער רב הראשי עוזיאל און נאך פיל אנדערע. אין סאמע צענטער אין א ספעציעל־אימפראוויזירטער לאזשע פערנעהמען פלאץ די העכסטע מכבי אנפיהרער מיט לארד מעלטשעט און דר. לאלעוואר בראש.

נאכן אדורכמארשירען פון דער דעפילאדע דערהערט זיך א ספארט־סיגנאל און אונטערן קלאנג פון היגכיגע אפלאדיסמענטען שטעהט אויף דער ערען־פרעזידענט פון דער אלוועלטליכער מכבי־ארגאניזאציע לארד מעלטשעט און ערקלערט, די פייערליכע ערעפנונג פון דער צווייטער מכביאדע, זיינע ווערטער זענען דורך מעגאפאנען פערשפרייט געווארען איבערן ריזיגען שטח פון ספארט־פלאץ.

דאן נעמט אווארט דער פרעזידענט פון ,מכבי' ד"ר לעלעוואר און ער זאגט:

מכבים און חשובע געסט!

„פון ארבע כנפות הארץ זענט איהר היינט געקומען צו דער פייערליכער ערעפנונג פון דער צווייטער מכביאדע, אין נאמען פון דער מכבי־ליטונג בעגריס איך אייך מיט אונזער טראדיציאנעלער ברכה: שלום! שלום לרחוק ושלום ולקרוב! פרידען צו אונזערע געסט פון נאהענט און ווייט. בעזונדערס ווינשען מיר פרידען אונזערע שכנים נישט יודען וואס האבען אנגענומען אונזער איינלאדונג זיך צו בעטייליגען אין אונזער יום־טוב.

חשובע געסט! נאך א פויזע פון דריי יאהר האבען זיך די מכבים ווידער אומגעקעהרט ווי טרייע קינדער אין זייער פאטערלאנד, כדי צו בעטראכטען די נייע כוחות, וועלכע זענען אונז צוגעקומען. דאס איז איינע פון די הויפט־צילען פון דער מכביאדע, און דערמיט אונטערשיידט זי זיך פון די פערשידענע אלימפיאדעס, וועלכע קומען געוועהנליך פאר יעדעס מאל אין אנ'אנדער לאנד פאר אנדערע פעלקער, וועלכע מ'ווייזט די גבורות פון די ספארטלער פון פערשידענע לענדער. אנדערש איז מיט אונז, מיר קעהרען זיך שטענדיג צוריק צו אונזער לאנד און פאלק, בכדי אונטערצושטרייכען דעם פעסטען בונד צווישען די יודען פון גלות און א"י. ווען מיר זענען אהערגעקומען צום ערשטען מאל אין יאהר 1932 איז די שטימונג אין לאנד געווען דעמאלט גאר אנ'אנדערע עס האט דעמאלט געהערשט א קריזיס אין א"י, און די שליחים פון גלות וועלכע זענען דעמאלט געקומען צו דער ערשטער מכביאדע האבען געמוזט טרייסטען דעם ישוב און גערופען צו געדולדען און אויסדויערן, מיר האבען דעמאלט געזאגט דעם ישוב, פערצווייפעלט נישט, הינטער אייך שטעהט א גרויס מעכטיג יודיש פאלק,, וועלכעס פערפאלגט מיט אינטערעס אייערע בעמיהונגען און איז אייך שטענדיג גרייט צו העלפען אין א נויט־פאל. אנדערש איז היינט די לאגע — די גרעסטע טייל פון די היינטיגע אנטיילנעהמער קומען פון לענדער וואו יודען לעבען איבער א קאטאסטראפאלען קריזיס אין דער צייט וואס דער ישוב אין א"י געפינט זיך אין א גלענצענדע עקאנאמישע לאגע, און די ראלען וועלען זיך איצט מוזען בייטען. ווען די גלות שליחים, די אנטיילנעהמער פון דער איצטיגער מכביאדע וועלען פערלאזען ארץ ישראל אויפן וועג צו זייערע היימלענדער וועט עס זיין דער פליכט פון ישוב זיי צו טרייסטען און מוטיגען. ארץ־ישראל און חוץ לארץ מוזען בילדען איין שולטער, איין גאנצעס און מיט געמיינזאמע כוחות שטרעבען צו דער ווידער אויפלעבונג פון יודישען פאלק אין ארץ־ישראל. אט דאס איז דער ציל פון דער צווייטער מכביאדע צו צעמענטירען פעראייניגען אלע טיילען פון פאלק — און אויך אויפן ספארט־פעלד צו קאנצענטרירען די גאנצע יודישע יוגענד אהן אונטערשיד פון ריכטונג און שטאנד.

אין דעם זין בעגריסען מיר דעם היינטיגען נאציאנאלען יום־טוב און איך עפען די היינטיגע צווייטע מכביאדע מיט דיזעלבע ווערטער מיט וועלכער מיר האבען געשלאסען די ערשטע מכביאדע:

עם ישראל חי! זאל לעבען דאס יודישע פאלק!

נאך די דאזיגע ערעפנונגס־ רעדע האט געהאלטען לארד מעלטשעט פאלגענדע בעגריסונגס־רעדע (ביידע רעדעס זענען געהאלטען געווארען אין העברעאיש).

„מכבים פון דער גאנצער יודישער וועלט, מכבים פון ארץ ־ישראל און חשובע געסט!

„עס פערשאפט מיר פיל פרייד צו בעגריסען אייך די טויזענט־קעפיגע אנטיילנעהמער פון דער צווייטער מכביאדע און אין אייער נאמען צו בעגריסען די צעהנער טויזענטער צושויער, וועלכע זענען געקומען זיך מיטצופרעהען אין אונזער היינטיגען יום טוב. די היינטיגע צווייטע מכביאדע האט בעוויזען אונזער פליים און אויסדויער אונזער פיזישער ענטוויקלונג און די בעגייסטערונג פון אונזער יוגענד. איך בעגריס אלע אונזערע ברודער וועלכע זענען געקומען פון די פערשידענסטע גלות־ לענדער צו פיהרען א פריינדליכע ברודערליכע קאנקורענץ מיט די א"י־יוגענד.

דער דאזיגער צוזאמענטרעף וועט אונז געבען די געלעגענהייט צונויפבינדען און צונויפקניפען פריינדשאפטליכע בעציהונגען מיט פליים און גלויבען, איך ערקלער די צווייטע מכביאדע פאר געעפענט.

אין דעם מאמענט האט זיך ענטפלעקט פאר דעם ריזיגען המון צושויער א פרעכטיג און הערליך בילד, הונדערט „ווייס־בלויע„ טויבען זענען בעפרייט געווארען פון זייער נעסט, און אוועקגעפלויגען אין די פיר עקען וועלט אנזאגען דאס גרויסע און פרעהליכע געשעהעניש, וועגען דער ערעפנונג פון דער מכביאדע, דאס דאזיגע אפפליהען פון די „ווייס־בלויע שליחים" האט ממש עלעקטריזירט די אנטיילנעהמער. לארד מעלטשעט האט גלייך נאכדעם פארטזעצען זיין רעדע און געזאגט:

„איך בעטייליג זיך בעזונדער אין דער שמחה, פון די ארץ ישראל מכבים, זיי קאנען שטאלץ זיין מיט זייערע דערגרייכונגען. זייט דער ערשטער מכביאדע זענען צענדליגער טויזענדער יודען געקומען זיך בעזעצען אין לאנד. עס איז שוין דערגאנגען אזוי ווייט, דאס מיר זעהען אין דעם ארץ ישראל־קבוץ די צוקונפט פון יודישען פאלק.

מיר דארפען אלע שטאלצירען וואס מיר האבען זוכה געווען זיך צו בעטייליגען אין דער שמחה, אונזער גאנץ לעבען וועלען מיר נישט פערגעסען דעם היינטיגען טאג.

ביים היינטיגען טאג רעפרעזענטירען מיר א בעוועגונג פון צוויי הונדערט טויזענט חברים און חברות. וועלכע שאצען אפ די גרויסע נויטווענדיגקייט פון אונזער פאלק און זיין יוגענד.

מיר שטעלען מיט זיך פאר א בעוועגונג וועלכע שטעהט העכער איבער אלע פארטייען און קריגערייען, אין אונזער היינטיגען יום־טוב וועלען מיר בלייבען געטריי די בעוועגונג וואס איז אונז אזוי טייער און וועלכע איז געשאפען געווארען דורך אונזער אונפערגלייכליכען פיהרער ד"ר טעאדאר הערצל.

די בויער פון דער נאציאנאלער היים האבען דערלעבט צו זעהען די פרוכט פון זייער ארבייט. מיר דאנקען די יודישע שטאט תל אביב פאר איהר גאסטפריינדליכקייט, פאר דער טראדיציאנעלער „הכנסת אורחים" אין א צייט ווען דאס יודענטום ליידט אין די פערשידענסטע גלות לענדער פון פערשידענע פערפאלגונגען, קאנען מיר דא אין א"י אנווייזען אויף דער געלונגענער זעלבסטפערטיידיגונג אונזערער און איך רוף אייך מכבים, אויך אין דער צוקונפט צו געדענקען און היטען אונזערע לאזונגען: דיסציפלין, אויסדויער און גלויבען!

גרויס צופרידענהייט האט ארויסגערופען דאס בעוויזען זיך פון א גרעסערע דעלעגאציע פון דער ארבייטער ספארט־ארגאניזאציע „הפועל" און נאך מעהר נחת האט אונז פערשאפט די בעגריסונג וואס דער „הפועל" האט געבראכט דער מכביאדע אין נאמען פון זיינע טויזענדער אנהענגער.

אין דער בעגריסונג פון „הפועל" ווערט אויסגעדריקט די האפענונג דאס די קומענדיגע דריטע מכביאדע וועט שוין זיכער ארייננעהמען אין זיך אלע עקזיסטירענדע יודישע ספארט־ארגאניזאציעס, וועלכע זענען נאר פאראן אין דער ציוניסטישער בעוועגונג, נאכ'ן פערענדיגען מיט א הארציגען ברודערליכען גרוס און ברכה פאר דעם ערפאלג פון דער צווייטער מכביאדע האט דער „הפועל" דערלאנגט לארד מעלטשעטן א מתנה א הערליכען „הפועל"־ 'פאהן פאר דעם „מכבי". דערגענצט דעם פולען גוטען איינדרוק האט די צווייטע בעגריסונג וואס איז ווידער געקומען פון צווייטען עקסטרעמען לאגער פון דער רעוויזיאניסטישער ארגאניזאציע „ברית טרומפעלדאר" אין וועלכער עס איז אויך אויסגעדריקט געווארען די האפנונג, אז אין דער קומענדיגער דריטער מכביאדע וועט אויך זיי, די רעוויזיאניסטישע ספארט־יוגענד געגעבען ווערען די מעגליכקייט צו נעהמען א דירעקטען אנטייל אין דער מכביאדע.

אויף די ביידע בעגריסונגען פון די צוויי עקסטרעמע לאגערען ענטפערט אפ מיט א הארציגען יישר כוח לארד מעלטשעט ,וועלכער נעהמט אן מיט גרויס שמחה די אויסגעשטרעקטע הענד אויף מיטצוארבייטען לטובת דער „מכבי"־בעוועגונג.

דערמיט האט זיך פערענדיגט דער אפיציעלער פייערליכער אקט פון דער ערעפנונג פון דער צווייטער מכביאדע, וועלכער זעהט פאר א רייהע איבונגען, און קאנקורסען, פון דער ספארט־קונסט אויף אלערליי געביטען, וועלכער וועט אנהאלטען א גאנצע וואך, אין תל אביב און דעם 8טען אפריל זיך אריבערטראגען קיין חיפה, וואו עס וועט געפראוועט ווערען דער פייערליכער פינאל פון דער צווייטער מכביאדע.

קינא־טעאטער

„MIRAŻ"

11 ליסטאפאד (קאנסטאנט.) 16

היינט — די דאפעלטע פרעמיערע

1) בירא־בידזשאן

2) נייע מענשען

יודיש לעבען
יודישע מוזיק
יודישע פרייד און לייד
יודישער איבערבוי
יודישע פאלקסלידער
יודישע טענץ
אין דער יודישער שפראך

פרייזען פון די פלעצער: III פל. 54 גר. II פל. 85 גר., I פל. 1.09 זל. באלקאן 75 גר.

„אין דערדריקענד־שווערע צייטען.
ווען אלץ קרעכצט און שלוכצט פון קראמף,
קומט משיח נישט צו רייטען,
העלפען מוז מען זיך מיט קאמף".

„טרוימלאנד"

י. קארה

דיכטערישע רעפלעקסן פון דער עפאכע.

פרייז: לא־ז 1.25 זל., פוילן 1.50 זל., אויסלאנד 1.75 מיט פארטא

S. Korkuczańska, Łódź, Kilińskiego 63.

BANK HANDLOWY w ŁODZI

Spółka Akcyjna

Al. Tadeusza Kościuszki 15

ma jeszcze do wynajęcia SAFES

na dogodnych warunkach, poczynając od 4 złotych miesięcznie.

Safe jest NAJPEWNIEJSZEM miejscem przechowywania posagu Twej córki.

קלאנג־קינא־טעאטער

Zachęta

זגערזשער 26

היינט און פאלגענדע טעג!
גרויסער דאפעלטער פראגראם

— I —

„די ציגיינער־קעניגין"

אין די הויפט־ראלען:

Jarmiła Martonowa און A. Nowatny

— II —

„דאפעלמענש"

אין די הויפט־ראלען:

L. Colman און Elissa Landi

אנהייב 4 נ. מ. שבת און זונטאג 12 בייטאג

וואס ערווארט מען פון דער קאנפערענץ אין שטרעזא

די אויגען פון דער גאנצער וועלט זענען איצט געווענדעט אויף דער קליינער אינזעל איזאלא־בעללא נעבען שטרעזא, וואו עס זענען זיך צונויפגעקומען די פארשטעהער פון דריי גרויסע אייראפעאישע מלוכות: ענגלאנד, פראנקרייך און איטאליען.

זייט דער לאנדאנער קאנפערענץ אין פעברואר ציהט זיך א ריי קאנפערענצען און בעראטונגען, וואס אלע פערפאלגען זיי דעם איינציגען ציל: פערזארגען דעם וועלט־שלום, אין שטרעזא זאל צוריק אנגעבונדען ווערען דער פאדעם פון לאנדאנער אפמאך פון 3טען פעברואר, וואס איז געהאט איבערגעריסען געווארען צוליב צוויי סיבות און נעמליך: צוליב דעם פלוצלינגען דייטשען ארויסטריט מיט דער דעקלאראציע וועגען אלגעמיינעם מיליטער־דינסט און צוליב דעם אופן ווי אזוי ענגלאנד האט אויף דעם רעאגירט.

די ענגלישע רעגירונג האט נאך דער דייטשער מיליטערישער דעקלאראציע נישט פערשטענדיגט זיך תיכף מיט פראנקרייך נאר האט אויף אייגענער האנט אנגעהויבען צו זוכען א פערשטענדיגונג מיט בערלין וואוהין סיימאן און אידען זענען טאקע באלד ארויסגעפאהרען געגען דעם ווילען פון פראנקרייך. דאס איז געווען א ערנסטער ריס אין דער לאנדאנער פערשטענדיגונג פון 3 פעברואר. די קורצע בעראטונג פון אידענען, לאוואל'ן און סוביטשען אין פאריז, פאר די בערלינער געשפרעכען, האט נאר געזאלט מאניפעסטירען פאר דער וועלט, אז דער ענגליש—פראנצויזישער הסכם האט נאך נישט אויפגעהערט צו עקזיסטירען. אבער דאך האט צווישען פאריז און לאנדאן געהערשט א שלעכטע שטימונג, אין פאריז האט מען מורא געהאט אז סיימאן און אידען זאלען נישט געפינען אין בערלין א יסוד צו וועלכען עס איז קאמפראמים, וואס זיי וואונשען זיך אזוי שטארק. פראנקרייך וואלט דאן אויך געמוזט נעגען איהר ווילען איינגעהן אויף אזא קאמפראמים אדער זי וואלט איהר ווייטערדיגער פאליטיק געמוזט בעלאסטען מיט דער גרויסער ריזיקא פולשטענדיג צו פערלירען דעם קאנטאקט מיט ענגלאנד.. אויף דער אויבענדערמאנטער קאנפערענץ אין פאריז איז דעריבער בעשלאסען געווארען, אז בכדי אויפצוהאלטען די ענגליש - פראנצויזישע פערשטענדיגונג זאל באלד נאך די אינפארמאציע רייזעס פון די ענגלישע מיניסטארען איבער די אייראפעאישע הויפטשטעט, זאל איינגעארדענט ווערען א קאנפערענץ פון דריי. בכדי מעגליך צו מאכען פאר מוסאליני'ן די בעטייליגונג אין דער קאנפערענץ איז אויסגעקליבען געווארען שטרעזא, וואס ליגט אויף דער שווייצארישער גרעניץ.

אין שטרעזא וועט דאס וויכטיגסטע פראבלעם און גלייכצייטיג דאס אקטועלסטע זיין נישט אזוי וויט דער אופן פון האלטען אין צוים דאס דריטע רייך, ווי קודם כל די פראגע וועגען א געמיינזאמען צוזאמענארבייט פון די מערבדיגע פארטנערען אליין און נעמליך, פון ענגלאנד, פראנקרייך און איטאליען.

פראנקרייך שטרעבט קודם כל צו פערזיכערען זיך, אז ענגלאנד וועט נישט וועלען זוכען א קאמפראמים מיט דייטשלאנד און דעמאלט, ווען זי וועט שוין נאכן אויסשטעלען איהר ריזיגע ארמעע, אין א געוויסען טאג די דאזיגע ארמעע וועלען בענוצען, בכדי צו שאפען א נייע סעריע געשעהענע פאקטען, פון טעריטאריאלען כאראקטער.

מען דארף מודה זיין, אז נאך דער ערפאהרונג פון מערץ איז פערשטענדליך, וואס פראנקרייך וויל זיך פערזיכערען מיט איהר ענגלישען פערבינדעטען, דאס זי זאל ווידער נישט דערלעבען אנ'איבעראשונג. דעריבער וועלען די הויפט־בעראטונג אין שטרעזא זיין געווידמעט אין דער ערשטער רייה דער פערזיכערונג פון דער צוזאמענארבייט מיט ענגלאנד און ערשט שפעטער אננעהמען א שטעלונג צו די פאקטען, וואס זענען געשאפען געווארען דורך דייטשלאנד. עס האנדעלט זיך וועגען פעסטשטעלען אזא טעטיגקייטס־פלאן בנוגע דייטשלאנד, וואס זאל זיך ארויסווייזען אין אלע בעדינגונגען גענוג געזיכערט נישט אזוי ווייט געגען דער דייטשער אגרעסיוקייט און מאקסימאליזם, ווי געגען דעם ענגלישען ווילען צו קאמפראמיסען און מינימאליזם. און דעריבער טאקע זענען די בעראטונגען אין שטרעזא בעזונדערס שווער און געבען נישט קיין גרויסע האפנונגען אויף רעאלע רעזולטאטען.

ענגלאנד שטרעבט פאר יעדען פרייז אויסצומיידען צו בעטייליגען זיך אין דער קומענדיגער אייראפעאישער מלחמה. דעם דאזיגען ציל וואלט זי געקענט דערגרייכען, ווען איהר פאליטיק וואלט גורם געווען, אז עס זאל איינגאנצען אונמעגליך זיין אנ'אויסברוך פון א מלחמה. נאר אין אזא פאל איז זי גרייט מיטצוארבייטען בכדי צו פערזיכערען דעם שלום אין אייראפע. דער הויפט־ציל פון דער ענגלישער פאליטיק איז בשום אופן זיך נישט צו בעטייליגען אין א צווייטער אייראפעאישער מלחמה, אויסער, אז עס וועט איהר אליין דראהען א לעבענס־געפאהר. און צוליב דעם, וואס א אייראפעאישע מלחמה קען אויסברעכען און זיך אפשפילען מחוץ דער ספערע פון א דירעקטער לעבענס־געפאהר פאר ענגלאנד, למשל, צוליב מיטעל־ אדער מזרח־אייראפעאישע קאנפליקטען, וויל זיך טאקע ענגלאנד אין אזא פאל נישט האלטען געבונדען מיט קיין שום פערפליכטונגען.

דאגעגען די פראנצויזישע שטרעבונגען געהען בעדייטענד ווייטער. פראנקרייך איז א סך ענגער געבונדען מיט די פערשידענסטע קאמבינאציעס פון די כוחות - פערהעלטניש אין אייראפא און מוז דעריבער א סך שנעלער און לעבעדיגער רעאגירען אויף יעדער ענדערונג. פראנקרייך וויל דעריבער שאפען א פערזיכערונגס - אפאראט, וואס זאל ווירקען שנעל און ווירקזאם נישט נאר אין די דירעקטע קאנטינענטאלע אינטערעסען ספערען פון ענגלאנד, נאר אויך אין אלע אנדערע אייראפעאישע פונקטען.

אויף דער בעראטונג אין שטרעזא וועט אבער אויך האבען צו זאגען א ווארט מוסאליני. ער דארף דאס אייגענטליך זיין דער „פערמיטלער", וואס דארף געפינען א קאמפראמים צווישען די שטעלונגען פון פראנקרייך און ענגלאנד.

מוסאליני איז שטארק פעראינטערעסירט, אז עס זאל קומען צו א פולשטענדיגען הסכם צווישען פראנקרייך און ענגלאנד. אין א רייה ארטיקלען אין „פאפאלא ד'איטאליא" גרייט שוין מוסאליני צו די עפענטליכע מיינונג, סיי צו אנ'ערפאלג, ווי אויך צו א דורכפאל. אין איין ארטיקעל שרייבט מוסאליני, למשל, וועגען דעם נייעם קארטען־הויז, וואס מען געהט שאפען אין שטרעזא, און אין א צווייטען ווידער פאדערט ער אויף פראנקרייך און ענגלאנד, אז זיי זאלען זיך נישט רעכענען מיט די צייטווייליגע אינטערעסען און זאלען נישט נעהמען אויף זיך דעם פארוואורף, אז זיי האבען נישט געקענט גענוי אפטיילען די אויסערליך פאליטישע גורמים פון די אינערליך פאליטישע און צוליב דעם האבען זיי צוקלאפט די אונטערהאנדלונגען אין שטרעזא.

וואס שייך מוסאליני'ן אליין, איז ער בנוגע מזרח - אייראפע כמעט פולשטענדיג מסכים מיט ענגלאנד, דאגעגען אין דער פראגע פון דונאי־פאקט דערנעהנטערט ער זיך איינגאנצען צום פראנצויזישען שטאנדפונקט.

ווי עס זאל אבער נישט זיין האט די קאנפערענץ אין שטרעזא א זעהר וויכטיגע בעדייטונג. דארט וועט זיך ארויסווייזען צי אייראפע וועט דער היטלעריסטישער אגרעסיע און פראוואקאציע ארויסשטעלען א געאייניגטען פראנט און דערמיט פערהיטען פון א צווייטער וועלט־מלחמה, אדער ענגלאנד וועט זיך ווידער אפרוקען אין א זייט און אזוי ארום דערנעהנטערען די סכנה פון א נייע וועלט־שחיטה.

ענגלאנד שפילט די לעצטע קארט

אין דעם צענטער פון דער וועלט - בינע שטייט איצט אויפסניי ענגלאנד. נישט דייטשלאנד, נישט קוקענדיג אויף דעם גאנצען טומעל און געפילדער ארום איהר, נישט דער פאנטאסטישער היטלער, וואס מאכט מיט די הענט און שרייט אויף קולות. נאר די רוהיגע, קאלטע און צוגעקנעפעלטע ענגלאנד. דייטשלאנד איז בלויז די מאריאנעטע, דער אמתער דראמאטיציהער זיצט ביי דער טעמזע, פון ענגלאנד הענגט אפ דער שלום אדער מלחמה, אין איהרע הענט איז דער גורל פון אייראפע, און אין דעם לעצטען סך הכל, דער גורל פון דער וועלט.

אזוי איז דאס געווען אין 1914 און אזוי איז דאס איצט. עס האט זיך אויך דעמאלט געהאנדעלט וועגען א טאג. וואלט אין 1914 סער גאשען, דער ענגלישער אמבאסאדאר אין בערלין געקומען מיט א טאג פריהער צו דער דייטשער רעגירונג און איהר דערקלערט אז ענגלאנד שטייט הינטער פראנקרייך און וועט ענטפערען אויף א מלחמה מיט מלחמה, וואלט זיך דייטשלאנד קיינמאל נישט ענטשלאסען צו איהר אקט און די וועלט - מלחמה וואלט נישט געווען. אבער ענגלאנד האט געווארט, געשפילט גאלף אדער געטרונקען טיי. האט זיך געמאכט נישט ווייסענדיג, און פערשפילט די צייט, פערשפילט דעם שלום, און צוליב איין טאג איז אייראפע חרוב געווארען.

די געשיכטע חזרט זיך איבער. ענגלאנד האט זיך נישט אנטשלאסען, וויל זיך נישט אנטשליסען, זי האט גארנישט געלערנט פון 1914. היינט, ווי דעמאלט, שפילט זי דעם געפעהרליכען שפיל פון לאנגזאמקייט, זי האט פערגעסען דעם אלטען ווארט פון רוים: „פעריקולום אין מארא", פארציען אין סכנה, און אפט א טויט־סכנה, עס קומט אפט פאר ביי מענשען וואס רעדען זעהר לאנגזאם, טראכטען פאוואליע, ביי מענשען מיט א געבונדענער צונג, אז זיי גיבען ארויס פון זיך, און דווקא ווען מ'דארף נישט, און גראד ווען מען ריכט זיך נישט, ממש א וואסערפאל פון ווערטער. און זיי כאפען אריבער די מאס, אין גיכקייט ווי אין לאנגזאמקייט, און ביידע פון איין שורש: א פסיכישע נישט צוגעגרייטקייט.

אדער אפשר איז דאס אלצדינג מעהר ווי פסיכאלאגיע, אפשר איז די מאסקע פון טעמפקייט און לאנגזאמקייט בלויז טעאטער־קונץ, אנ'אנגעשטעלטער פנים. ענגלאנד ווייסט גאנץ גענוי, וואס זי וויל. בערעכענט יעדען טראט און וועגט אפ יעדען ווארט, און דארט וואו עס ווייזט זיך אויס א טעות, איז עס אויך בלויז א מאסקירטע כוונה. און דאס איז אויך נישט קיין סוד.

נישט אומזיסט האבען מאקדאנאלד און דער אפאזיציאנעלער לאיד דזשארדזש, וואס דריקט אויס אזוי געטריי און אפט אזוי אומגעלומפערט די אמתע מאטיווען פון ענגלאנד, — נישט אומזיסט האבען זיי אזוי צושמייכעלט, פערגלעט אלע שארפקייטען. געוויס, אין דעם פארלאמענט, אין דער פרעסע — די דעמאקראטישע ליניע. אבער עס זענען נאך דא אנדערע ליניעס, אויף דעם ענגלישען וועג, אומזיכטבארע, ערגעץ וואו אין בערלין שושקען זיך די דיפלאמאטען און ווינקען זיך צו מיט אנ'אויג, ערגעץ־וואו האט אנ'ענגלישער עמיסאר אפיציעל אדער אומאפיציעל איינגערוימט די דיפלאמאטען פון דער ווילהעלם - שטראסע א סוד אין אויער, איין ווארט — „מען מעג" — מען מעג זיך בעוואפענען מען מעג צורייסען דעם ווערסאלער טראקטאט, און מען האט זיי ווייטער געזאגט: געוויס וועט ענגלאנד פראטעסטירען, אבער נעהמט עס נישט ערנסט. עס איז אנ'אנשטעל, ענגלאנד וויל אז דייטשלאנד זאל האבען אנ'ארמעי, ענגלאנד וויל אומרוה אין אייראפע, זאל פראנקרייך זיך זארגען, זאל רוסלאנד קנייטשען דעם שטערען, זאל איטאליען נישט זיין אזוי האפערדיג. וואס מעהר טומעל אין אייראפע, אלץ בעסער פאר ענגלאנד, כל זמן דייטשלאנד האט נישט קיין פלאט.

און אזוי איז אויך געווארען. היטלער האט געפאלגט. דער ענגלישער קאבינעט האט זיך פלוצלונג אנגענומען מיט ענערגיע און פראטעסטירט. און אלע זענען פערוואונדערט געווען. פון וואנען אזא אימפעט? פארוואס אזוי גיך? ביז די נאטע איז פערעפענטליכט געווארען און מען האט פערשטאנען דעם סוד פון דער ענגלישער גיכקייט. ענגלאנד האט אקצעפטירט די נייע לאגע אין דייטשלאנד און איהר איילעניש האט בעדייט — אפשניידען דעם וועג פאר פראנקרייך און איטאליען.

ווילהעלם דער צווייטער האט אמאל געזאגט: „די צוקונפט פון דייטשלאנד ליגט אויפן וואסער". און פאר דעם ווארט האט דייטשלאנד בעצאהלט אין דער וועלט־מלחמה. האט זיך דייטשלאנד אפגעזאגט פון דעם וואסער און ענגלאנד איז צופרידען. איז אבער דער לאזונג פון דייטשלאנד איצטער אנ'אנדערער: די צוקונפט פון דעם דריטען רייך איז אין דער לופט. די גאנצע סטראטעגיע האט זיך געענדערט מיט דער נייער טעכניק. עס איז גאר נישט נויטיג צו האבען קיין גרויסען פלאט, אדער אפילו א גרויסע ארמעי כדי צו פיהרען א מלחמה, מען דארף האבען א שטארקען, א מעכטיגען לופט־פלאט. און געהעריג אט דער משוגענער פאנטאסט, אט דער מענש מיט די טויזענט מונדירען, האט אפגעטון ענגלאנד א שפיצעל, ער, דער אוויאטאר, האט אויפגעבויט א געוואלדיגען לופט־פלאט מיט באמבעס, מיט גאז, מיט אלע מכשירים, וואס זענען נויטיג פאר א לופט מלחמה, ענגלאנד האט געהאלפען בויען דעם דייטשען לופט־פלאט, ענגלישער קאפיטאל, ענגלישע פאבריקען, האבען געשאפען פאר דער בריטישער אימפעריע אט די פאסטקע וואס קאן ווערען אזוי געפעהרליך. ווייל אין דער לופט איז ענגלאנד שוואך.

עס איז גאר נישט נויטיג אריינצולאזען זיך אין פאליטישע נביאות, אדער אין הויך־דיפלאמאטישע השערות. אבער איינס איז מעגליך און ליגט אויף דער ליניע פון דער פאליטישער לאגיק — די איזאלירונג פון ענגלאנד. געוויס, וועט פראנקרייך שיקען שארפע פראטעסטען קיין דייטשלאנד, פערגרעסערען איהר מיליטער־קראפט, שיצען זיך וואו זי קאן, שליסען אפשר א בונד מיט רוסלאנד, אבער דאס איז אויך בלויז א פאליטישער פארשפיל, דער אמת איז, אז אין פראנקרייך איז אויך פאראן א שטארקע שטרעמונג פאר אנ'אויסגלייך מיט דייטשלאנד. דער בעקאנטער פראנצויזישער שרייבער זש. באנדא, האט ערשט נישט לאנג צוריק אויפמערקזאם געמאכט אויף אט דער סכנה. די פראנצויזען ארגומענטירען אזוי: וואס שטייט אייגענטליך צווישען אונז און דייטשלאנד? כל זמן אונזער טעריטאריע — סיי אין אייראפע, סיי איבער דעם ים — איז געזיכערט און גאראנטירט, האבען מיר נישט קיין שום אינטערעס אין א קאמף אקעגען דייטשלאנד. וויל דייטשלאנד זיין פאשיסטיש, נאציש — זאל זי, וואס האט עס פאר א שייכות צו אונז? אט איז איטאליע אויך פאשיסטיש און מיר זענען אזעלכע גוטע שכנים, אט איז רוסלאנד קאמוניסטיש, און מיר לעבען מיט איהר אין בעסטען שלום. מיר זענען נישט, טענה'ן ווייטער די פראנצויזישע פאליטיקער, אפילו פון דער ראדיקאלער זייט, די זשאנדארמען פון דער אייראפעאישער דעמאקראטיע, זאל זיך יעדערער לעבען ווי ער וויל, און אונז לאזען צורוה.

און עס איז זעהר מעגליך, אז פראנקרייך וועט סוף כל סוף איבערחכמען ענגלאנד און שליסען א בונד מיט דייטשלאנד און אומקעהרען זיך צו איהר אין בעסטען שלום. מיר זענען נישט, טענה'ן ליטיק. ענגלאנד איז פאר 1914 געווען א מעהר אדער ווייניגער איינהייטליכער ארגאניזם, א קאלאס געגאסען פון אייזען, איז זי אין די לעצטע יאהרען געווארען אפגעשוואכט און צעבראקעלט, אירלאנד ווארט אויף דעם מאמענט, אינדיען רייסט דעם שטריק, און די גאנצע „קאמאנוועלטה אוו ניישאנס" האלט זיך אויף א האר. די פרינציפען פון ווערסאל, און דאס איז, „נאציאנאלע זעלבסטבעשטימונג", „בעפרייאונג פון פעלקער" א.אז.וו. האבען געהאט זייער ווירקונג אויף דער בריטישער אימפעריע, ענגלאנד האט מסכים געווען, ריכטיגער, ענגלאנד האט דיקטירט די צעטיילונג פון עסטרייך־אונגארן. די צעשפליטערונג פון דער רוסישער אימפעריע און איצט קעהרען זיך איהרע אייגענע שפיצען אנטקעגען דער בריטישער אימפעריע אליין.

מיט צוויי יאהר צוריק האט ענגלאנד געהאט איהר גרויסען שאנס, פראנקרייך האט געוואלט מאביליזירען איהר ארמעי כדי צו פערשפארען בעציטענס דעם וועג פאר היטלעריזם. האט אבער מאקדאנאלד, דער צוויי־פנימדיגער מאקדאנאלד, וואס האט אלעמען פערראטען, און אלע שאנסען פערלוירען, אויך דאס מאל פערראטען די אייראפעאישע דעמאקראטיע און געשטעלט אויף דער קארט די צוקונפט פון אייראפע, די צוקונפט פון ענגלאנד, ער האט בלאקירט פראנקרייך דעם וועג, און נאך דעם עכט־ענגלישען מנהג האבען די בריטישע פאליטיקער געוואלט שפילען אויף ביידע פראנטען, קאקעטירען מיט היטלערן און אין דער אייגענער צייט דערקלערען אין פארלאמענט, ווי באלדווין האט עס געטון, אז די „ענגלישע ליניע פון פערטיידיגונג הויבט זיך אן ביי דעם רהיין".

א געפעהרליכער שפיל, וואס האט דערפיהרט ביז צו דער שוועל פון א מלחמה. אפשר וועט מען בלייבען ביי דעם שוועל לענגער ווי מען מיינט, אפשר וועט די מלחמה נאך אפגעצויגען ווערען, אבער וואס לענגער אלץ ערגער פאר ענגלאנד. זי האט געשפילט די לעצטע קארט און האט זי איבערגעשפילט.

ד"ר א. ס.

יואי לאנג — דער קומענדיגער דיקטאטאר פון אמעריקא?

אין איינעם פון די עלעגאנטע זאלען פון האָטעל „ניו־יארק" איז פארגעקומען א פרעסע־קאנפערענץ, בעת וועלכער דער פערזענליכער סעקרעטאר פון דעם, ווי א סך גלויבען, קומענדיגען הערשער פון די פעראייניגטע שטאטען יואי לאנג, האט פאר די פערזאמעלטע זשורנאליסטען דערצעהלט וועגען די גרויסע ערפאלגען, וואס די נייע בעוועגונג מאכט אין אמעריקא. דער סעקרעטאר דזשעראלד סמיט, א פאסטאר האט זיין אינטערוויאו אנגעהויבען מיט דער ערקלערונג, אז יואי לאנג איז דער נייער משה, וואס וועט ארויספיהרען דאס אמעריקאנישע פאלק פון דער מדבר". „אין אנהויב האט מען לאנגען געהאלטען פאר א פאיאץ", האט דער סעקרעטאר ווייטער גערעדט, און איצט האלט איהם זיינע שונאים פאר דעם שעדליכסטען מענש אין די פעראייניגטע שטאטען, אבער אינגיכען וועלען זיי פערשטעהען, אז ער איז דער מענש, וועמען מיר קענען רוהיג אנטרויען אונזער גורל.

יואי לאנג ווערט פון א סך אין אמעריקא געהאלטען פאר דעם אמעריקאנישען „משיח". אין ניו יארק אליין זענען שוין פערהאן טויזענטער קלובען פון לאנגס אנהענגער. אין גאנץ אמעריקא געפינען זיך אין די דאזיגע קלובען, וואס טראגען דעם נאמען „מיר וועלען צוטיילען דאס רייכטום", אנ'ערך 5 מיליאן מיטגלידער, און יעדע וואך קומט צו נייע 200 טויזענט מיטגלידער.

אין זעהר א קורצער צייט האט דער „קומענדיגער דיקטאטאר" פון אמעריקא געמאכט זיין קאריערע. לאנג איז געווען גובערנאטאר פון שטאט „לואיזיאנא". אין אמעריקא האט מען פון איהם געלאכט און געהאלטען פאר א פאליטישען שווינדלער, אבער אין משך פון די פאר יאהר, וואס ער איז געווען גובערנאטאר, האט ער זיין מאכט אזוי פערפעסטיגט, אז ער האט שוין געקענט מאכען, וואס ער האט נאר געוואלט. ער האט זיך געלאזט אויסוועהלען אלס סענאטאר פון שטאט לואיזיאנא, און איינציגווייז האט ער קאנצענטרירט די גאנצע מאכט אין דער שטאט אין זיינע הענד. דעם פארלאמענט פון שטאט האט ער בעזעצט מיט זיינע אנהענגער און האט אדורכגעפיהרט געזעצען, וואס ער האט דיקטירט די דעפוטאטען. און הגם א סך זענען געווען אויפגערעגט צוליב דעם אייגענווילען, וואס האט געהערשט אין לואיזיאנא און האבען נביאות געזאגט, אז דער „דיקטאטאר", וועט סוף כל סוף אריינגעזעצט ווערען אדער אין תפיסה, אדער אין א משוגעים־הויז, איז דאס אבער נישט געשעהען. להיפוך, לאנג איז געווארען דער העלד פון אמעריקא און די האפנונג פון מיליאנען אמעריקאנער.

די ציטונגס־פערקויפער פערהילכען די ניו־יארקער גאסען ביים פערשפרייטען בראשורען: „דאס לעבען פון יואי לאנג", פאר די קינאס זענען ארויס געהאנגען גרויסע פלאקאטען: „נייעס פון יואי לאנגס לעבען". די שויפענסטער פון די בוכהאנדלונגען זענען פול מיט לאנגס בוך: „מיין אויטאביאגראפיע" א. אז. וו. און אין גאנץ אמעריקא רעכענט מען זיך דערמיט, אז אין 1936 וועט לאנג געוועהלט ווערען אלס פרעזידענט פון די פעראייניגטע שטאטען.

וואס זענען אייגענטליך די סיבות פון לאנגס פאפולאריטעט? אנ'אנגעזעהענער אמעריקאנישער

(ווייטער זעה 22־טע זייט)

לאָדז
12 אפריל 1935

נייער פאָלקסבלאַט

לאָדז
12 אפריל 1935

דער הייליגער מזבח

(קלאַנגען און אָפּקלאַנגען) ◆◆ פון לעא קעניג

היטלער וויל נישט פערשוועכען דעם הייליגען מזבח פון דעם דייטשען פאטריאָטיזם מיטן אומ־ריינעם בלוט פון די דייטשע יודען...

ער, דער פרומער עקזאַלטירטער כהן גדול, דאַרף נאָר דאָס בלוט פון ריין־אַרישע, כשר׳ע, ריין־גערמאַ־נישע שעפסען אויף דעם ביז צום הימעל הויכען אַלטאַר צום גערמאַנישען גאָט פון פאַטריאָטיזם, וואָס ער האָט מיט אַזוי פיל פייער און מסירת נפש אויפ־געשטעלט.

מיט אומריין יודיש בלוט וויל ער נישט בעשמו־צען זיין הייליגען מזבח.

קיין יודישע סאָלדאַטען דאַרף ער נישט. וויל ער וויל די גרויסע הייליגע קריג וואָס וועט קומען און דער זיג, אויף וועלכען ער האָפט, נאַטירליך, זאָ־לען זיין ריין־אַריש און כשר גערמאַניש.

די נאָז־לעכער פון דעם גרויסען געזאַלבטען דיי־טשען פאַטריאָט קענען נישט פערטראָגען דעם ריח פון יודיש בלוט.

זיי שמעקט נאָר דער ריח ניחוח פון ריין־גערמא־ניש בלוט, פון יונגע בלאָנדע דייטשען.

און ער וויל נישט פערשוועכען דעם הייליגען אַלטאַר פון פאַטריאָטיזם מיטן בלוט פון די שווארצע פון מזרח שטאַמענדע יודען.

ער וויל נישט קיין יודישע זעלנער. ער וויל נישט אַ טראָפּען יודיש בלוט זאָל חלילה פערפלעקען די טייכען ריין־גערמאַניש בלוט, וואָס ער איז גרייט מיט אַזאַ הייליגען פאַטריאָטישען פייער צו פערגי־סען דעם נאָמען „דייטש” גרויס און שטאַרק צו מאַכען איבער דער גאַנצער וועלט.

הייליג זאָל זיין די קריג, נאָך הייליגער דער זיג; הייליג און אונבעפלעקט דורכן אומריינעם בלוט פון די דייטשע יודען.

גרויס און פירכטערליך איז דער כהן גדול פונם איצטיגען דייטשלאַנד.

הייליג און טייער איז איהם דאָס ריינע דייטשע בלוט און געהט ער עס פערגיסען אויפן אַלטאַר פון דייטשען פאַטריאָטיזם און גרויסקייט, טוט ער עס מיט אַזאַ ליבע און אכטונג: מיט קיין יודיש בלוט וועט ער זיי נישט פערשוועכען.

און דער כהן גדול איז נישט נאָר געטליך און הייליג, ער איז אויך פּאָליטיש און פּראַקטיש:

קען ער נישט בעגעהן זיך אָהן די פאָר הונדערט טויזענד דייטש־יודישע זעלנער, ווען עס וואַרטען אויף זיין הייליגער קריג־ברכה מיליאָנען און מיליאָ־נען יונגע, נאַאיווע בלאָנדע דייטשען? זענען די פאַטריאָטישע שעכט־הייזער מיט וועלכע ער האָט פערבויט דייטשלאַנד, נישט פול מיט מיליאָנען ריין אַרישע זעלנער־קרבנות? איז איצט נישט גאַנץ דיי־טשלאַנד פערקלונגען מיט דעם אונשולדיג־פאַטריאָ־טישען מ־ע־ע פון דער דייטשער יונגוואַרג, וועלכע איז גרייט זיך אַריינוואַרפען אינם פייער פון קריג, ווי נאָר זייער כהן גדול און פיהרער וועט בעפעה־לען.

זענען די איצטיגע דייטשע קינדער־שולען נישט אָנגעפּאַקט מיט פאַטריאָטישע ריין־גערמאַנישע צאַן קדשים וואָס טאַנצען שוין פאַר שמחה און קענען זיך נישט ערוואַרטען אויף דער הייליגער מינוט, ווען זיי וועלען זיך קענען מקריב זיין פאַרן פאַטערלאַנד ווי זייער גרויסער הייליגער כהן גדול און אַלע זיינע אונטער־כהנים האָבען געבעטען.

נו, טאָ וואָס זשע דאַרף נאָך דער גרויסער קלו־גער כהן גדול די פאָר הונדערט טויזענט שווארצע יודישע שאָף, ווען עס וואַרטען אויף איהם און זיין ברכה מיליאָנען בלאָנדע ווייסע תמימותדיגע ריין־גערמאַנישע שאָף און רינדער?

נאָך וואָס זשע זאָל ער פערפלעקען דאָס ריין־גער־מאַניש בלוט מיט אומריין בלוט?

עס וועט דאָך זיין אַזוי קלוג און צו דערזעלבער צייט אַזוי פרום דערנאָך צו זאָגען:

זעה מיין פאָלק, איך האָב אייער בלוט פערגאָ־סען אין אַ הייליגע קריג, אויפן הייליגסטען מזבח פון פאַטריאָטיזם, אָבער מיין ליבשאַפט און געטריי־שאַפט צו אייך, איז געוועזן אָהן אַ גרענעץ: אייערע טייכען גערמאַניש בלוט האָב איך נישט פעראומ־רייניגט מיטן בלוט פון יודען. ווייל אייער בלוט איז ביי מיר הייליג!

און די פרומע, נאָך נישט געאָפּפערטע ריין גער־מאַנישע קרבנות וועלען זיך אַזש באַלעקען מיט דער ליבשאַפט פון זייער גרויסען הייליגען כהן גדול.

אָבער דערווייל הערשט אין דער אונגליקליכער טשערעדע פון די דייטשע יודען אַ טרויער און אַ שרעקליכער אומעט:

סטייטש, דאָס ערגסטע און דאָס אונגליקלכס־טע איז געשעהן: דער גרויסער כהן גדול וואָס שטייט ביים אַלערהעכסטען פאַטערלאַנד ־ מזבח וויל נישט אונזער בלוט, וויל נישט אונזערע קרבנות.

געגוג וואָס ער האָט אונז ביז איצט אַזוי בעליי־דיגט, געמאַכט פאַר דריטקלאַסיגע בירגער און אונז אָפּגעצוימט מיט אַ בעזונדערער שטעכיגער געזעצ־לאָזיגקייט, ווייל ער איצט נישט אונזער בלוט, מיר אוסט ער זיך איצט מיט אונזער בלוט.

מיר האָבען געהאָפט און געחלומט אויף דעם גרויסען טאָג ווען מיר וועלען גלייך מיט אַלעמען זיך קענען מקריב זיין אויפן גרויסען הייליגען אַלטאַר פאַרן פאָטערלאַנד.

מיר האָבען געגאַרט מיט אונזער בלוט, מיט אונ־זערע לעבענס בעווייזען ווי ליב מיר האָבען אונזער פאָטערלענדישע פאשע, אונזערע הימלען און דעם ליבען טוי און די רעגענס....

מיר האָבען געוואָלט מיט אונזער בלוט בעווייזען אַז מיר זענען גלייך מיט אַלע אַנדערע סטאַדעס צאן קדשים פונם גרויסען פאָטערלאַנד.

און איצט, וועה און ווינד איז אונז: דער ריח פון אונזער בלוט איז דערווידער זיינע הייליגע נאָז לעכער, און ער וויל אונזער בלוט נישט אָפּפערען אויפן גרויסען הייליגען אַלטאַר.

און פעראומערט און אין טיפען טרויער איז דאָס האַרץ פון אַ גרויסער יודישער קהלה, וועלכער גאַרט מיט זייער בלוט אויסצוקעמפען זייערע ביר־גער־רעכט, זייער רעכט זיך מקריב צו זיין גלייך מיט אַלע אַנדערע בירגער — — —

אַ סך פינסטערע באַרבאַרישע מגילות וועלען בלייבען פון אונזער איצטיגער צייט. זיי וועלען קלינגען אונגלויבליך און אורצייטיש אין די אויע־רען פון די קומענדיגע גליקליכערע אפשר דורות.

און דאָך פּאַסירען זיי אין אונזערע טעג, און פאַר אונזערע אויגען.

זוכענדיג כישוף־ווערטער

פון ד״ר א. קאַראַלניק

מיט עטליכע יאָהר צוריק האָט דער אַמאָל אַזוי בעריהמטער, היינט שוין כמעט פערגעסענער אָסוואַלד שפענגלער, אָנגעזאָגט און פּאַראויסגע־זאָגט דעם אונטערגאַנג פון דעם מערב, דעם צו־זאַמענברוך פון דער גאַנצער אָקצידענטאַלער, דאָס הייסט, דער היינטיגער קולטור. און איינער פון זיינע הויפּט אַרגומענטען, ריכטיגער געזאָגט, זיין איינציגער אויפּטון איז געווען די צוטיילונג פון דער קולטור, דער היסטאָרישער, אין צוויי גרונד קלאַסען: דער מאַגישער און דער פּאַוסטישער. מאַ־גיש, דאָס הייסט, כישוף, געפיהל, אינסטינקט;; פּאַוסטיש, דאָס איז דער אינטעלעקט, דער קלאָה־רער ציל־וויסענדער געדאַנק. אַנדערש פאָרמולירט וואָלט עס געווען די אונטערשיידונגען צווישען דעם מיט־אַמאָליגען, פלוצליכען, און דעם זיך לאַנג זאַם ענטוויקלענדיגען, צווישען וואונדער און געזעץ.

ער האָט נביאות געזאָגט, אָבער אַליין נישט געוואוסט אויף וואָס, ער האָט זיך אַליין נישט געריכט, אַז זיין נביאות זאָל ווערען אַזוי גיך בעשטעטיגט, אַז פון די פערבאָרגענע טיפענישען פון דעם אור־אַלטען תהום זאָל אויפשטעהען אויף סיניי דער מאַגישער מענש, זאָל זיך דערהויבען פון זיין קבר פון דעם פערפרוירענעם צפון דער אַלטער מכשף, וויפונען, און בעהערשען די ערד.

וויפונען, פון דעם אַלט פינישען עפּאָס, „די קאַלעוואַלאַ”. איך האָב געלייענט די טעג ערגעץ־וואו, אַז די פינען פראַווען דעם הונדערט־יאָהריגען יובילעי פון זייער נאַציאָנאַלען עפּאָס, דער זאַמ־לונג פון סאַגאַס, אָדער רונען, ווי זיי רופען זיי, זייער איינציגען בייטראַג צו דער וועלט־ליטעראַ־טור. דער ענין אַליין האָט, פערשטייט זיך, אַ קנאַפּע בעדייטונג און אַ קאַרגען אינטערעס פאַר מיר און אויך פאַר אַלע די, וואָס האָבען וויכ־טיגערע פּראָבלעמען און אַנדערע דאגות, ווי אַלטע לידער פון אַ צפון פאָלק, פון אַ לאַנד, וואו דער ווינטער איז גרויזאַם און האַרט און וואו די זון שיינט נישט כמעט חדשים לאַנג. האַרטע גראַניט־שטיינער, אומעטיגע אָזערעס, אָרעמע בערעזע וועלדער. דער הימעל אַזוי גרוי, די מענשען שטרויי־בלאָנד, זעמעל־ווייס די פנימ׳ער, אַ לאַנד פון אָרעמע פאַרבען און כמורנע מאָטיווען. אַזוי האָט זיך מיר פינלאַנד געוויזען אין די פערשידענע צייטען, ווען איך בין דאָרט געווען. נאָר איין איינציג מאָל האָט פינלאַנד בעקומען פאַרב און לעבען און שטימונג, און דאָס איז אויך געווען אַ סיבה פון דרויסען. עס איז געווען אין 1906, ווען צוויי רוסישע קריגס־שיפען האָבען רעוואָלטירט אין דעם האַפען פון סוועבאָרג, ביי העלסינגפאָרס. אויפגעפלאַקערט אויף אַ ווייל דאָס פייער פון בונט און באַלד פערלאָשען געוואָרען. און היינט איז פינלאַנד איינס פון די אומאינטערעסאַנטסטע לענדער אין דער וועלט. פויעריש, ציכטיג, שאָ־וויניסטיש, און אַזוי דערדריקענט צפון׳דיג.

דער אַלטער פינישער כשוף האָט זיך אָפּ־געטאָן פון דעם הימלאַנד און זיך אַריבערגע־טראָגען ווייט איבער די גרעניצען פון דער אָרי־מער סואָמי, ווי פינלאַנד הייסט היינט, דער כשוף פון וויינאַמוינען און וויפונען. מיט הונדערט יאָהר צוריק האָט אַ פינישער געלערנטער, ד״ר לענראָט צונויפגעזאַמעלט און צונויפגעשטעלט די אַלטע לע־גענדעס און לידער פון דעם פינישען פאָלק און ופשאַפען דעם עפּאָס, וואָס ער האָט אַ נאמען געגעבען „קאַלעוואַלאַ”. פופציג געזאַנגען אָדער רונען און די הויפּט־פיגור איז דער זינגער וויי־נאַמוינען. זיי האָבען געהאַט אין פינלאַנד אַ מערק ווירדיגען מנהג. פלעגען זיך אַוועקזעצען צוויי מענשען, איינער אַקעגען דעם אַנדערען, זיך אָנ־נעמען ביי די הענד און זינגען אַ ליד. אייבער ־אָט געזונגען אַ סטראָפע, און דער אַנדערער האָט זי איבערגעזונגען. און אָט אַזוי הויבט זיך אָן די ערשטע רונע פון דער קאַלעוואַלאַ (צי־טירט פון דער רוסישער איבערזעצונג פון ל. בעלסקי):

גאָלדענער מיין פריינד און ברודער
טייערער מיין יוגענד חבר
לאָמיר איצטער זינגען אינאיינעם
און אַרויסזאָגען אַ וואָרט.
זעלטען קומען מיר צוזאַמען
זעלטען זעהען מיר זיך דאָ
אין דער נעבעכדיגער געגענד
אין דעם אָרימען צפון־לאַנד.
גיב־זשע איצט מיר דיינע הענד
לייג צונויף דיין האַנד מיט מיינער
לאָמיר זינגען שיינע לידער, א. אַז. וו.

און דער לידער־זינגער, דער „קאָנטעלאַר”, ווי זיי רופען איהם אין פיניש, איז וויינאַמוינען, דער אייביגער זינגער, דער זוהן פון אילמאַטאַר, דער טאָכטער פון לופט. און דער געזאַנג פון וויינאַמוינען איז אַ כשוף־געזאַנג. אַלע זיינע לי־דער זענען בעשווערונגען. ער פערצויבערט מיט׳ן וואָרט, מיט׳ן קלאַנג, מענש און נאַטור, און ער קעמפט אַקעגען דער ווילדער, פרימיטיווער קראַפט פון דער וועלט מיט זיין כשוף־וואָרט.

איז פאַר איהם נאָך אַלץ ווייניג געווען. ער האָט דאָך נישט אַלע ווערטער געקענט, נישט געוואוסט דעם לעצטען כישוף ווי צו בעצווינגען די וועלט, און ער איז געגאַנגען זוכען דעם כישוף־מאַכער וויפונען, וואָס ווייסט די לעצטע ווערטער. און אָט בעזינגט די „קאַלעוואַלאַ” אין דער זיבע־צענטער רונע דאָס זוכעניש פון וויינאַמוינ׳ען.

אַ יודישער פּאָעט אין ניו־יאָרק, הערש ראָ־זענפעלד, וואָס האָט איבערזעצט אויף יודיש אַ גאַנצע רייה פון רונעס פון דער „קאַלעוואַלאַ”— אַ פּראַכטפולע און ריטמיש געטרייע איבערזעצונג, האָט איבערגעגעבען די דאָזיגע רונע:

„וויינאַמוינען, אַלטער זינגער,
האָט קיין ווערטער נישט געפונען,
האָט קיין כישוף נישט געלערנט
אין טואָני׳ס טונקעלע הייזער
אין די וואוינונגען פון מאַננאַ,
הויבט ער אָן צו טראַכטען, קלערען
אין זיין קאָפּ אַלץ איבערוועגען
וואו צו זוכען כישוף־שפרוכען
וואו דאָס כישוף־וואָרט געפונען.
קומט אַ פּאַסטוך איהם אַנטקעגען
און הויבט אָן אַזוי צו רעדען:
קענסט געפינען הונדערט ווערטער,
זאַמלען אפשר טויזענד שפרוכען
אין וויפונענ׳ס מויל דעם קלוגען,
אין דעם גוף פון גרויסען גבור.
צו דעם פלאַץ ווייס איך אַ צוגאַנג,
כ׳ווייס דעם כישוף־וועג צום קבר;
פריהער מיזטו לאַנג, לאַנג רייזען
אויף די שאַרפסטע נאָדעל־שפּיצען,
נאָכדעם ווידער גיין אַ מהלך,
אויף אַנטבלויזטע שאַרפע שווערדען,
און צום סוף אַ צייט ערשט שפּאַנען
אויף אַ שורה שאַרפע העקלעך.”
און וויינאַמוינען פּאַנצערט זיך אין אייזען,

געפינט דעם קבר פון וויפונען און בעצווינגט איהם צו זאָגען איהם דאָס לעצטע, דאָס פער־כישופ׳דיגע וואָרט.

אָבער אויך דאָס האָט נישט געהאָלפען, אויך דער כישוף האָט נישט דערלייזט די וועלט, און צום סוף פערלאָזט דער אַלטער וויינאַמוינען אַנ־ענטוישטער זיין צפון־היים און זינגט ביים זע־געגען זיך אַ ליד:

„אָט וועט אויך די צייט פערשווינדען,
טעג פערגייען און טעג קומען;
וועט איהר זיך אין מיר דערמאָנען,
זוכען, וואַרטען דאָ אויף מיר.
כ׳זאָל אַרויסלאָזען די לבנה
און געבען פרייהייט צו דער זון,
אָהן דער זון און אָהן דער פרייהייט
האָט די וועלט דאָך נישט קיין פרייד.”

יעדער פאָלק טראָגט עפּעס אַריין אין דער וועלט־קולטור, אַפילו דאָס אָרימסטע און דאָס פערוואָרפענסטע, און פון דעם פערשנייטען און פראָסטיגען צפון קומט דאָס פראַכטפולע בילד פון דעם כישופ׳דיגען וואָרט, פון דער מאַגישער קול־טור, וואָס וויל דערלייזען די וועלט, און פון דעם שווערען וועג, וואָס פיהרט צו איהר, איבער שווערדען, צו א קבר, איבער ליידען און פון טויט, און דער סוף — ענטוישונג, דער טרויע־ריגער שמייכעל פון דעם זינגער, וואָס האָט פער־לוירען דעם גלויבען אין דעם פער׳כישופ׳דיגען וואָרט.

און עס איז זעהר כאַראַקטעריסטיש, אַז גראָד איצט, ביי דעם איבערברוך פון דער געשיכטע, קומט דוקא פון דעם צפון, פון דעם צפון, וואָס ציהט זיך פון דעם ווייסען ים ביז צו דעם שטילען אָקעאַן, און ביז צו דער מערב־גרעניץ פון אייראָ־פּאַ, — אָט דער וויינאַמוינען־מאָטיוו. זיי זוכען, ווי. ער. דאָס מאַגישע וואָרט, וואָס זאָל אָפּ־שטעלען דאָס בלוט פון די וואונדען, גאַנץ מאַכען דעם הימעל און געבען זון און לבנה צו דער וועלט, כדי זי זאָל זיך פרייען אויף סיניי. און ווי ביי וויינאַמוינ׳ען איז זייער גרעסטער כישוף־שפרוך דערמאָנען אין די אָנהויבען, צוריקקעהרען זיך צו דעם שורש, און דאָס הייסט, פאַראיינ־פאַכען, פרימיטיוויזירען די מענשליכע קולטור. וויינאַמוינישׁ איז די מאַגישע פאָרמולע אין רוס־לאַנד, וואָס זאָל צוריקגעבען דער געזעלשאַפט איהר נאַטירליכע פאָרם, איהר אור־געשטאַלט. און וויינאַמוינישׁ איז דער וועג פון דייטשלאַנד און פון אַלע אַנדערע וואָרצעל־זוכער און אנהויב־פאַנטאַזיאָרען.

איבסען האָט פאָראויסגעזעהען דעם דאָזיגען קולטור־קאַמף, ווען ער האָט אין דעם „פער־גינט”, אין דער מיסטישער סצענע אין דער פיאָלד אויסגעמאָלט די געפאַנגענשאַפט פון פער דעם פרייען, דעם מערב׳דיגען מענשען, אין די צפון׳־דיגע, פינישע אָדער לאַפּלענדישע טראָלען, די קאַרליקעס מיט די אַלטע שפרוכען. און פער האָט זיך בעפרייט פון זיי בלויז מיט זיין אייגענעם צויבער־שפרוך, און דאָס איז: „בלייב זיך גע־טריי.”

און דאָס איז דער פּראָבלעם פון דער היינ־טיגער וועלט, און פון דער איצטיגער צייט, דער פּראָבלעם פון נישט נאָכמאַכען. עס איז די גרעסטע טראַגעדיע פון דער מערב׳דיגער, און דאָס הייסט אינטעלעקטועלער קולטור, וואָס זי הויבט זיך אָן אונטערצוגעבען דער מאַכט פון ווערטער און פון אויסגעזונגענע פאָרמולעס. יעדער איינער, וואָס וויל נאָר און וואָס האָט אין זיך די טראַלישע ירושה, דאָס פרימיטיווע, קומט מיט זיין פערטיגער אין אויסגעטראַכטער כישוף־פאָרמולע און וויל דער־לייזען און רופט און לאָקט. און מענשען הערען און ווערען פערצויבערט פון דעם וואָרט, און וואָס פאַנטאַסטישער דאָס ליד, אַלץ שטאַרקער איז זיין איינפלוס. און וואָס פרימיטיווער די פאָרמולע אַלץ מעכטיגער איהר ווירקונג. מען וויל פאָלגען, מען וויל זיך בעפרייען פון זיך, און מען זאָגט זיך אָפּ פון דער גאַנצער אַרבייט פון דורות, דער אַרבייט פון בעפרייאונג פון דעם מענשען.

צוויי פויקען אין דער וועלט. עס פויקט וויינאַמוינען זיין פינסטערען, פער׳שיכור׳ענדען שאַמאַנען־מאָטיוו, „פאָלג, פאָלג”, און דער אַנ־דערער, דער פרייער, געפליגעלטער ניצשע־מאָ־טיוו: „און דאָס לעבען זאָגט, פאָלג נישט מיר, נאָר דיר, נאָר דיר.”

און צווישען די צוויי פויקען ווערט דאָר לעבען פערטומעלט.

געשיכטע פון יודען אין לאדז

ענדערונגען אין דער שיכטיגונג פון דער יודישער, פיזישער ארבייטערשאפט אין לאדז

פון ד"ר פ. פרידמאן

(נאכדרוק פערבאטען)

די פרינציפיעלע ענדערונגען, וואס זענען פארגעקומען אין דער שיכטיגונג פון דער יודישער פיזישער ארבייטערשאפט אין לאדז, וועט אונז אילוסטרירען פאלגענדע פערגלייכס־אויפשטעלונג מיט 4 דורכשניטען פון די יאהרען 1820, 1842, 1850 און 1861.

די בערופס־סטרוקטור פון דער לאדזער, יודישער בעפעלקערונג, וואס האט זיך בעשעפטיגט אין אינדוסטריע, מלאכה און אין אנדערע געביטען, פון פיזישער ארבייט, האט זיך אין די דערמאנטע יאהרען פארגעשטעלט ווי פאלגענדיג:

אין 1820 זענען, אין די דערמאנטע בערופס־גרופען געווען בעשעפטיגט 24 מאן. דערפון 9 מאן — 37,5 פראצענט, אין דער בעקלייד־אינדוסטריע, 10 מאן — 41,7 פראצענט, אין דער דערנעהרונגס־אינדוסטריע, און 5 מאן — 20,8 פראצענט אין אנדערע בעשעפטיגונגען (3 גארבערס, 1 פעלדשער און 1 גלעזער).

אין 1842 זענען, אין די דערמאהנטע בערופס־גרופען געווען בעשעפטיגט 99 מאן, דערפון, אין דער בעקלייד־אינדוסטריע 56 מאן, — 56,6 פראצענט, אין דער טעקסטיל־אינדוסטריע 9 מאן — 9,1 פראצענט, אין דער דערנעהרונגס־אינדוסטריע 8 מאן, — 8,1 פראצענט, אין דער מעטאל־אינדוסטריע 5 מאן — 5,0 פראצענט, גלעזער 7 מאן — 7,1 פראצענט, פעלדשערס 5 מאן, 5,0 פראצענט, און אנדערע בעשעפטיגונגען 9 מאן — 9,1 פראצענט (3 גארבערס, 2 קאם־מאכער, 2 ברוקירער, 1 איינבינדער און 1 דינער).

אין 1852 זענען, אין די דערמאהנטע בערופס־גרופען געווען בעשעפטיגט 159 מאן, (אין די דאזיגע 159 מאן האבען מיר נישט אריינגערעכענט 2 פאבריקאנטען, וועלכע זענען אין דער סטאטיסטיק אנגעגעבען, דערפאר, ווייל מיר ווייסען נישט, וואסערער געביט עס איז געווען זייער פראדוקציע), פון די 159 מאן זענען געווען בעשעפטיגט: אין דער בעקלייד־אינדוסטריע, 76 מאן — 47,2 פראצענט, אין דער טעקסטיל־אינדוסטריע 21 מאן — 13,6 פראצענט, אין דער דערנעהרונגס־אינדוסטריע 15 מאן — 9,4 פראצענט, אין דער מעטאל־אינדוסטריע 13 מאן — 8,2 פראצענט און אין אנדערע בעשעפטיגונגען 20 מאן — 12,8 פראצענט (דערפון 5 פעלדשערס, 4 גלעזער, 3 דינער, 2 גארבערס, 1 איינבינדער, 1 ברוקער, 1 בערשטענבינדער, 1 טישלער, 1 זייפענזידער, און 1 מויערער).

אין 1861 זענען אין די דערמאהנטע גרופען, געווען בעשעפטיגט 303 (313) מאן. דערפון: אין דער בעקלייד־אינדוסטריע 120 מאן — 39,7 פראצענט, אין דער טעקסטיל־אינדוסטריע 67 מאן — 22,1 פראצענט, אין טראנספארט־מלאכה 38 מאן 12,6 פראצענט, אין דער דערנעהרונגס־אינדוסטריע 28 מאן — 9,2 פראצענט, אין דער מעטאל־אינדוסטריע 18 מאן, — 5,9 פראצענט, אין דער גלעזער־מלאכה 14 מאן — 4,6 פראצענט, (דערונטער 4 טישלער), פעלדשעריי — 7 מאן — 2,3 פראצענט, „שווארצארבייטער" 3 מאן (13) 1,0 (4,4) פראצענט (איז די קלאמערען האבען מיר צו דער דאזיגער רובריק צוגעגעבען 10 טרעגערס וועלכע עס דערמאנט די מאגיסטראט־סטאטיסטיק און וועלכע ווערען אבער אין דער קהלשער סטאטיסטיק פערשוויגען), און אנדערע בעשעפטיגונגען 8 מאן — 2,6 פראצענט (4 זייף און קראכמאל־פאבריקאנטען. 1 איינבינדער, 1 קאם־מאכער, און 2 גארבערס).

ווי מיר זעהען אלזא, האבען אין 1820 אין א גלייכער מאס, אין דער יודישער מלאכה געהערשט די דערנעהרונגס־ און בעקלייד־אינדוסטריען, ארום 1842 האט די בעקלייד־אינדוסטריע איבערגעיאגט איהר מיט־הערשערין — די דערנעהרונגס־אינדוסטריע און האט זיך אפוירגערוקט אויפ'ן ערשטען ארט, זייט די 40־גער יאהרען רוקט זיך אויפ'ן צווייטען ארט, אין וואסאמאל גרעסערען פראצענט־פערהעלטניש, די טעקסטיל־אינדוסטריע. אויך דער טראנספארט־ און די מעטאל־אינדוסטריע דעראבערען וואסאמאל מעהרער אנגעזעהענע פאזיציעס, דאגעגען די „לייכטערע" בערופען וועלכע טראגען גיכער א קליין־אינדוסטריעלען כאראקטער, ווייזען במשך פון די יאהרען נישט אן אויף קיין פארטשריט.

פרייע בערופען און עפענטליכער דינסט זענען נישט סיסטעמאטיש נאטירט געווארען אין די קהל'שע שטייער־ליסטעס, די סטאטיסטישע ידיעות, אלזא, אין דעם געביט, זענען נאר פראגמענטאריש, מעהר גענויערע צאהלען פון דעם דאזיגען געביט זענען צו אונז דערגאנגען איינציג פון די יאהרען 1839 און 1842, לויט די צאהלען האט די גרופע פון פרייע בערופען און עפענטליכער דינסט, אויסגעמאכט ארום 5—6 פראצענט פון דער גאנצער יודישער אקטיווער בעפעלקערונג. בכלל האבען מעהר ווי א העלפט פון דער דאזיגער גרופע פערנומען די מלמדים.

דער פונאנדערשיידונגס־פראצעס פון דער יודישער בערופליכער בעפעלקערונג אין לאדז, אילוסטרירען אונז די צאהלען פון די בערופס־גרופען, צווישען דער יודישער בעפעלקערונג אין די בפרטיותדיגע יאהרען.

אין די יאהרען 1820 — 15 רובריקעס, 1830—27 רובריקעס, אין 1842 — 30 רובריקעס, אין 1856 — 46 רובריקעס, און אין 1861 — 45 רובריקעס.

איין אומשטאנד, פערקלענערט, וואס אנ'אמת, דעם ווערט פון דער דאזיגער אויפשטעלונג: די בערופס־רובריקעס זענען דאך ווי מיר ווייסען, נישט געווארען סיסטעמאטיש און קאנסעקווענט אדורכגעפיהרט, אזוי, למשל, איז א גרויסע צאהל בערופס־רובריקעס אין 1842 ענטשטאנען, נאר א דאנק דעם וואס אין דעם יאהר זענען די הענדלער נישט טראקטירט געווארען אלס גאנצע, בעזונדערע בערופס־גרופען, נאר זיי זענען בפרטיות ספעציפיצירט געווארען, לויט זייערע בראנזשעס אבער די אלע אומגענויאיגקייטען גלייכען זיך אויס, אין דער לאנגער רייהע פון ציפערן און יאהרען, דעריבער האלטען מיר, אז די אויבערשטע אויפשטעלונג בערעכטיגט אונז צו פאלגענדיגער מסקנא: די ווירטשאפטליכע דיפערענציאציע פון דער יודישער בעפעלקערונג אין לאדז איז פארגעקומען אין די יאהרען פון 1820 ביז 1861, אין תחילת — אין א דרייפאכער פערהעלטניש און אין די יאהרען 1830—1861 — אין א לפי ערך, צווייפאכער פערהעלטניש.

די טעמפא און דעם ריטם פון דער ענטוויקלונג פון דער דיפערענציאציע , וועלען מיר בעקומען, אויב מיר וועלען נאטירען וואסערע נייע, ביז איצט דורך דער יודישער בעפעלקערונג נישט אויסגעפיהרטע בערופען, זענען צוגעקומען אין בעזונדערע צייט־אפשניטען.

און אט איז אין די יאהרען 1820 — 1825 צוגעקומען 1 פרישער בערוף, 1825—1830 7 פרישע בערופען, אין 1830—1842 — 20 פרישע בערופען, אין 1842—1850 — 7 פרישע בערופען און אין 1850—1861 — 4 פרישע בערופען.

די ענטוויקלונגס־טעמפ איז אלזא זעהר אנ־אינטענסיווע, זייט 1825 און דערגעהט צו איהר קולמינאציע־פונקט אין די יאהרען 1830—1842, אום שפעטער ווידער אראפצופאלען.

בעזונדער כאראקטעריסטיש פאר דער ווירטשאפטליכער ענטוויקלונג אין דער ווירטשאפטליכער פונקציע פון די לאדזער יודען, איז דער אומשטאנד וואס טראצדעם וואסאמאל גרעסערען אריינדראנג פון יודען אין פרישע צווייגען פון אינדוסטריע און מלאכה, וואס טראץ דער, וואסאמאל אינטענסיווערער בערופס־פאנאנדערשיידונג, איז די צאהל פון דער פיזישער ארבייטערשאפט נישט בכוח איבערצויאגען, אין איהר ענטוויקלונג, די האנדעלס־עלעמענטען. — דאס יודישע ווירטשאפטליכע לעבען אין דער אינדוסטריעלער לאדז, איז ווייטער ווי פריהער געשטיצט — און זייט די 50גער יאהרען — אפילו נאך שטארקער ווי פריהער, אויף דער פרעפאנדעראציע פון האנדעל און מעקלעריי.

כל זמן אונזערע בעטראכטונגען וועלען זיין איינגעשלאסען אינם ענגען קרייז פון דעם יודישען, וויטשאפטליכען לעבען, וועט דער דאמינירענדיגער האנדעלס־כאראקטער אין יודישען, עקאנאמישען לעבען, נישט ארויסטרעטען נאך גענוג בולט. די אייגענשאפט ווערט ערשט אנגענומען איהר אויסגעשפראכענהייט און אנזעהעוודיגקייט, ביי דעם פערגלייך פון דער עקאנאמישער סטרוקטור פון דער יודישער און קריסטליכער בעפעלקערונג.

כ'בין דאס צינגעל פון דער וואג!..

מאנאלאג פון א לאדזער ראטמאן

פון י. אבערזשאנעק

איך זאג אייך, רבותי, אז מ'האט נישט קיין מזל, איז מען אויף געהאקטע צרות. ווערסטו געבוירען אין א שלימזלדיגער מינוט, וועסטו ליגען ניין איילען ארצה און באקען בייגעל.

איך מיין דאס טאקע אקעגען מיר אליין. איך בין דאך, דאכט זיך, א מענש, מיט אייל אין קאפ. מיין יודענע זאגט אפילו, אז איך בין א חכם, וואדרעם איך פערשטיי זי אויפן וואונק. זאגט זי: אייזיק'ל, ס'מאכט זיך ווארעם, פערשטיי איך, אז דאס שמעקט מיט א זומער־קאסטיום. זאגט זי: אייזיק'ל די זון ווארעמט שוין, פערשטיי איך אז מ'דארף דינגען א זומער־וואוינונג. זאגט זי:אייזיק'ל, ס'ציהט מיר א פיס, פערשטיי איך, אז דאס שמעקט מיט... טשעכאטשינעק. זאגט זי: אייזיק'ל, ס'מאכט זיך ווינטער, פערשטיי איך באלד, אז ס'האנדעלט זיך וועגען ברענגען אין ארדנונג דעם פאקען־פאלטען, זאגט זי: אייזיק'ל, כ'בין זאפראשעט אויף א פאקער, פערשטיי איך, אז ס'געהט א צעהנערל אין וועג אריין. זאגט זי: אייזיק'ל, מארגען זענען מיינע אוראדזשינעס, פערשטיי איך, אז מארגען וועט מיין טייסטער געהן „לזפטעם". איך פערשטיי זי אויפן וואונק, און דערפאר האלט זי מיך פאר א חכם.

יא, רבותי, איך בין א יוד א חכם, נאר קיין מזל האב איך נישט. צו וואס איך זאל מיך נישט נעהמען, מעג עס זיין צו א גאלדען געשעפט ווערט פון גאלד — בלאטע. ווי נאר איך בין צו מיין שכל געקומען, געהט עס מיט מיר כסדר מיט דער פוטער אראפ — „דא גורי נאגאמי".

ווען איך בין א קינד געווען, פלעג איך תמיד בעטען, דער רבי זאל קראנק ווערען. וועל איך נישט דארפען געהן אין חדר אריין, האב איך דאך נישט געהאט קיין מזל, איז דער רבי אייביג געווען געזונד און שטארק ווי מאקס בעער, להבדיל.

אז ס'האט מיר גענומען שפראצען א בערדעל, און מ'האט מיר גענומען רעדען שידוכים, האב איך מיך איינגעשפארט: נאר א ברונעטקע מיט שווארצע האהר, שווארצע אויגען, א הויכע, א שלאנקע, מיט א דינע גראציעזע פיגור. וואס נאך האב איך מיר איינגערעדט? זי זאל האבען חן־גריבעלעך. א געמאקט פנימעל. געשיקטע פיסעלעך און הענטעלעך, ווי מארמאר. דערצו דארף זי זיין א פרעהליכע, א שטיפערישע. זי זאל תמיד זינגען און טאנצען. פערזיסען מיין לעבען, און קינדערלעך צוויי. און דער עיקר וואס זי דארף האבען — איז געלד! א סך געלד !

האב איך דאך אבער נישט קיין מזל, האט זיך אויסגעלאזט פונקט דער היפוך: כ'האב בעקומען א ווייב א געלע, מיט צוויי קאצענע אויגען, א נידעריגע, א דיקע. מיט א פיגור פון א העלעפאנט. אנשטאט די חן־גריבעלעך, האט זי אפנים מיט זומער־שפרענקעלעך. פיס ווי די קלעצער און הענט, נישט פון מארמאר, נאר פון ליים. איז אייביג אנגעכמורעט, אנגעברוגזט, זינגט כסדר איין „שלאגער": „מאזשע מאש" ? און טאנצט — מיר כסדר אויפן קאפ. און וואס איז מכוח קינדער? אנשטאט צוויי מלאכימלעך, האט זי מיר א שיט־אויס געגעבען ניין באנדיטען. וואס פערדרעהען די שטוב מיטן קאפ אראפ, און מיט די פיס ארויף,זיי פערביטערען מיר דאס לעבען, און אנשטאט געלד, האב איך בעקומען מכות — כ'האב געהייראט אויס ליבע — נישטא קיין מזל ! ...

שפעטער אז איך האב מיך גענומען צום מסחר, איז מיר אויך געגאנגען שלים שלימזל, האב איך ביי עמיצען גענומען א וועקסעלע, איז דער אויסשטעלער געשטארבען, און געה מאהנען אויפן בית החיים — חובות. האב איך עמיצען געגעבען מיינס א וועקסעלע, איז דער נעהמער געווען געזונד ווי א זעלנער, און מיר דערצעהלט די מעשה פון שווייגער — נישטא קיין מזל !

דאס אייגענע איז געווען מיט מיין כלל־טועריי: איך האב גע'חלשט צו ווערען אנ',,עוסק בצרכי ציבור". כ'האב מיך געריבען אין אלע פעראיינען, אין יעדען פעראיין בין איך געווען א „טשלאנעק", בין געקומען אויף פערזאמלונגען, געריסען זיך צום ברעטעל, געהאלטען דרשות. כ'האב מיך אויסגעלערנט פון אויסוויינינג איין „ספיטש" און דעם זעלבען ספיטש האב איך געהאלטען: אין פעראיין „סומך נופלים", אין „הכנסת כלה", אין „חסד של אמת", אין סוחרים־פעראיין און אין קימפעטארין־קליניק. אויף א באנקעט און אויף א טרויער־אקאדעמיע, אויף א ברית און אויף א גאלדענע חתונה — אומעטום האב איך דערלאנגט מיין ספיטש און באסטא.

האט מען מיך טאקע אין אלע פעראיינען ארויסגעשטעלט אין די קאנדידאטען־ליסטעס, כ'האב אגיטירט פאר מיין קאנדידאטור, א טאג פאר די וואהלען האב איך דעם עולם געמאכט א „ביבקעלע" און דער סוף איז געווען, אז ביי די וואהלען, האט מיר תמיד געפעהלט א צוויי, דריי שטימען — נישטא קיין מזל !

כ'האב שוין געפרובט מיין מזל ביי די דאזאר־וואהלען, וואס האב א' נישט געטון, כדי כ'זאל ווערען א דאזאר? כ'האב אנגעקלאפט אין אלע טירען. אמאל ביי די ציוניסטען, אמאל ביי די פאלקיסטען און אנד. איסטען. כ'האב מיר געלאזט וואקסען א בארד, מיט פיאות, כ'בין געפאהרען צום רבין, און געכאפט שיריים. מיין ווייבעל האט זיך אנגעטון א שייטעל איבער די אויגען. די באנדיטלעך האב איך אנגעטון קאפעלעך אויף די שפיץ קעפלעך. די מיידלעך האב איך אוועקגעגעבען צו די „בנות", כ'בין געווארען אזוי פרום, אז איך בין געשלאפען אין קאפעלוש. און געדאווענט אין צוויי פאר תפילין (מיט אמאל). שבת האב איך נישט גערעדט קיין דברי חול (א חוץ וועגען דיני ממנות!..) און צוליב וואס איך האב דאס אלץ געטון? כדי איך זאל ווערען א דאזאר אין דער גמינע.

נו, וואס האב איך געהאט פון דעם שלאפען אין קאפעלעך און פון מיין ווייבס שייטעל? עגמת־נפש ס'האבען מיר געפעהלט שטימען — נישטא קיין מזל !....

דערפאר זעהט איהר, האב איך שוין געהאט מזל ביי די וואהלען צום שטאט־ראט. ביי די וואהלען צו פריהערדיגע שטאט־ראטען וואו מ'האט געקענט צוכאפען זיך צו א לאווניק־בענקעל האט מיר געפעלט שטימען, און ביים איצטיגען קאוואלקיסטישען שטאט ראט, בין איך מיט מזל געווארען א ראטמאן.

נו, האב איך איצט צו זינגען און צו זאגען. אז איך געה אויף א זיצונג טו איך אן דיקע יאקעס, אונטער די יאקעס שטארצען און אנדערע הארטע זאכען, כ'פערפאנצער מיך פון קאפ ביז פיס, טאמער רעדט אנ'ענדעק מיט „שלאגענדיגע ארגומענטען" זאל איך כאטש זיין געשיצט, געה איך אויף א זיצונג, געזעגנען איך מיך מיט מיין ווייב און קינדער, זאג אפ ווידוי לאז איבער א צוואה און א גט על תנאי, ווי ס'מאכט זיך. אפשר כאפ איך א „שנעל" אין שטאט־ראט — מאלע וואס אונזערע „בני קאוואלסקעלעך" קענען בעווייזען!...

געה איך אויף א זיצונג, טוט זיך אין שטוב חושך, די קינדער וויינען מיט ביטערע טרעהרען:

— טאטעשי, וואו לאזט דו אונז איבער ?

— טאטעשי, געה נישט אין פייער אריין! טאטעשי האב רחמנות אויף דיינע יונגע יאהרען!

אזוי שרייען די קינדער, און מיין יודענע קלאגט און וויינט:

— אנ'אומגליק אויף מיין קאפ. א שטאט־ראט האט זיך איהם פערגלוסט. די קינדער אין פריידען אויסגעגעבען, געהען שלאגען זיך מיט אזעלכע היצלעם — אויף כפרות דארף איך דעם גאנצען שטאט־ראט: זאלען זיי פיסקעווען אויף צוזעצעניש, זאלען זיי שרייען אויף די ציין. זיי קענען זיך די גאל אויס שרייען. אבער ווי קומסט דו צו דעם? קיין פרנסה וועסטו נישט האבען פון דעם שטאט־ראט קיין קווארטעל דירה־געלד וועט דיר אויך דער שטאט ראט נישט געבען.

האב איך מיך צוגעהערט צו מיינע קינדערס טרערען, און צו מיין יודענעס גערעכטע טענות, און האב בעשלאסען: ניין, איך געה נישט ! זאלען זיך די ענדעקעס רייסען די גאל אהן מיר. וואס איז? כ'האב שוין די קינדער אין פריידען אויסגעגעבען? האב איך געפאלגט מיין ווייב. האב מיך אויסגעטון און געלעגט שלאפען.

ווי איך האב געכאפט דעם ערשטען שלאף. הער איך א געקלינגעריי ביי דער טיר.

— טרר.... טרר..... טרר,,,

— ווער איז ? ווער קלינגט דאס אזוי שטארק?

— פון דער ראדע מיעיסקע — האט מען געענטפערט

— פון דער ראדע מיעיסקע? וואס איז געשעהן ?

— טוט אייך שוין אן, און קומט באלד צופאהרען אין שטאט־ראט אריין.

— וואס איז ? צו וואס דארף מען מיך אזוי נייטיג ?

— רעדט נישט קיין סך, איהר זענט איצט דאס צינגעל פון דער וואג — האט די שטימע אונטער דער טיר געענטפערט.

— אז איך האב געעפענט די טיר, האט מיר דער שליח פערטייטשט אז עס פעהלט מיין שטימע, און טאמער קום איך נישט באלד אין שטאט־ראט אריין וועט אדורכפאלען דער יודישער פארשלאג.

פערשטייט זיך, אז איך האב מיך באלד אנגעטון, געפלויגען אין שטאט־ראט אריין און געראטעוועט דעם יודישען פארשלאג.

נו, וואס זאגט איהר נישט צו מיין מזל ? ביז איצט האט מיר כסדר געפעהלט שטימען. און ביים איצטיגען קאוואלסקיסטישען שטאט־ראט בין איך געוועהלט געווארען אלס ראטמאן. געה אין וואטענע יאקעס און געפאנצערט פון קאפ ביז פיס. יעדע מינוט קען איך כאפען א „גלעט" אבערן קאפ, כ'זאל פערגעסען ווי איך הייס, ביים איצטיגען שטאט־ראט בין איך געווארען א ראטמאן און בין —

דאס צינגעל פון דער וואג !....

האס

פון פרץ הירשביין

היטלער איז געשטיגען צו דער הערשאפט מיטן כוח פון האס; אויף אלערליי האס־שטאפלען האט ער זיך דערהויבען צו זיין הערשאפט; דער העכסטער שטאפעל איז געווען זיין האס צו יודען; מיט דעם האט ער, לויט זיין השגה, הויך אויפגעהויבען דאס גאנצע דייטשע פאלק, — ביז צו דער מדרגה פון „אויבערמענש“.

מען קאן נישט זאגען אז אויף דער וועלט איז איצט פאראן איין פאלק וואס זאל אין די נאצי־אויגען אויסזעהן ליטיש; צו דער מדרגה, וואס דער דייטשער בעגרינדעטער האס האט דערגרייכט, ווען די היטלער־מחנות וואלטען געקענט איינגעהמען די וועלט, קאן מען זיך גרינג פארשטעלען צו וואס פאר א מדרגה זיי וואלטען דערנידעריגט די אלע פעלקער, וואס לויט דער דייטשער ראסען־ריינקייט טעאריע שטעהען זיי אויף א נידעריגער מדרגה.

אבער יודען, ווען דאס וואלט איינגאנצען געלעגען אין רשות פון די נאצים, וואלטען זיי דעם יודען ביזן שורש אפגעווישט, אדער צעטראטען, ווי דער מענש צעטרעט דאס, וואס זעהט אויס אין זיינע אויגען דאס סאמע אומבערעכטיגטע אומצוקריכען אונטער דער זון.

מיר יודען, זענען, מיטן כוח פון קריסטענטום אין פערלויף פון דורות, אויסגעפרובט געווארען גענוג; האס האט צו אונז אין טייכען געשטראמט פון אומעטום. די בלבולים וואס זענען אויף יודען געשלידערט געווארען און ווערען איצט געשליידערט אין נאצי־דייטשלאנד, — צו זייער אורקוואל איז זיך גרינג צו דערשלאגען, און לאמיר זיך אויף דעם איצטער נישט אפשטעלען. איך וויל נאר אונטערשטרייכען און זאגען, אז די מענשען, וואס בעטראכטען דעם יודען פאר בלוטזויגער, פערגיפטער, שענדער, צעשטערער א.ד.גל. — זיי זעהען בכלל דעם יודען נישט מעהר אין מענשליכען געשטאלט. גענוג צו בעטראכטען די קאריקאטורען וואס האבען זיך די לעצטע צייט בעוויזען אויף יודען טאקע אין דער אייגענער נאצי־דייטשלאנד, און מען זעהט די פארשטעלונגס־קראפט ביי דעם וואס איז אליין דער קוואל פון האס. מען מאלט דעם יודען מיט א שנאבעל פון א רויב־פויגעל, און אויך מיט א ווידעל, אדער מיט קלויען, — ווי די ארעמע פאנטאזיע שטעלט זיך פאר א שד. מיר יודען קאנען גאנץ זיכער נעהמען אונזער אויסזעהן אין דער מענשליכער געזעלשאפט אויף דער ערד פאר דעם גאר בולטען ביישפיל, — אויף וואס פאר א נידעריגער קולטורעלער מדרגה דער מענש געפינט זיך נאך, און צו וואס פאר א נידעריגער מדרגה די אלע שאוויניזמען, — נאציאנאלע און רעליגיעזע, — האבען דעם מענשען געבראכט.

ווער נאך אזוי, ווי מיר יודען, האט געקאנט פון דער זייט בעטראכטען ווי די מענשהייט, איינגעטיילט אין פעלקער און נאציאנען, האט אויסגעזעהן אין לעצטען וועלט־קריג... מיר יודען, כאטש א היבש ביסעל פארשטעהער האבען מיר פערמאגט אין צייט פון וועלט־קריג, וואס האבען ווי אלערהאנט נישט־יודישע, אינטערנאציאנאלע מאראדערען געשארט אוצרות פון אונטער די מיליאנען אומגעקומענע אין דער שוידערליכסטער פון אלע מלחמות; ווי א פאלק, וואס איז פאר די דורות אין גלות געטריבען געווארען פון לאנד צו לאנד און דערביי נישט ארויסגעוויזען קיין פיזישען ווידערשטאנד— יא, אין אונזער בלוט לעבט נישט דער מלחמה־גייסט; אונז פעהלט דער זינען פון צעבלאזען פייערען. פעלקערס וואוילזיין איז אונז נאהענט צום הארצען. ווי א פאלק האבען מיר זיך נישט אפגעגעבען מיט דער עובדה פון שפרייטען האס איבער גרעניצען, אין דעם זינען זענען מיר שטארק עהנליך אין די פשוטע פון פאלק איבער גאר דער וועלט וואס וואלטען אליין קיינמאל אין קריג נישט געגאנגען; זיי, די פשוטע פון פאלק זענען שטענדיג נאר געשטויסען געווארען צום שלאכטפעלד, דורך מלכים מיט משוגענער גאווה; דורך קריגס־פיהרער, דורך די אלע, ביי וועמען די פשוטע פון פאלק זענען נאר געווען א געוועהר אנטקעגען געשאפענעם „שונא“.

ווען עס איז נויטיג ארויסצורופען בעגייסטערונג ביי די פאלקסמאסען, זיי זאלען זיך לאזען פיהרען צו דער שחיטה, ווערט עס דערגרייכט מיט דער הילף פון האס. די דורות'דיגע שנאה, וואס מען האט געפלאנצט ביי יעדען פאלק צו די, וואס לעבען אויף דער אנדערער זייט גרענעץ, אויף יענער זייט ים, צי אויף דער אנדערער זייט בערגיקער קייט, האט דערגרייכט צו דער העכסטער מדרגה, פערטיליגען די מענער, פערברענען שטעט און צונעהמען פאר טרייב־רויב די שעהנע ווייבער — דאס איז געווען די עטיק פון די אמאליגע צייטען שוין ביי כלומרשט צוויליזירטע פעלקער, אונזער פאלק בתוכם, ווען עס האט זיך געשניטען צו זיין א גרויסמאכט אויף אייגענער ערד. אויפעסען די געפאנגענע . מאכען שפילצייג פון שונא'ס קאפ — ביי די פרימיטיווע שבטים ; פערסמען מיט גיפטיגע גאזען, פערקוילט ווערען אויף עלעקטרישע, שטעכיגע דראטען, צעפליקט ווערען פון שראפנעלען, ווארפען באמבעס פון עראפלאנען — אין אונזערע טעג. די לעצטע וועלט־מלחמה האט דער מענשהייט נישט אויסגעניכטערט, פארבערייטונגען צו מלחמה ווערען געמאכט — די קוואלען פון האס זענען נאך נישט פערשטאפט געווארען, ווען נאר א מלחמה זאל ווידער אויסברעכען, וועט מען ווידער, אויב זיי וועלען זיך לאזען, טרייבען די מיליאנען צום שלאכטפעלד ; קריגס־גייסטער ביי יעדען צד וועלען צעבלאזען דאס פייער מיט דעם כוח פון האס; און ווידער וועט א מענשהייט אנוועהרען דאס „פינטעלע מענש“.

אבער אין דעם אלעמען טיילט זיך ארויס בעזונדער די שנאה צום יודען, א שנאה וואס פערבלענדט די אויגען, צו דערזעהען דאס אמת'ע גייסטיגע געשטאלט פון יודען.

לויט דער ביבלישער טראדיציע ווערט דער מענש געבוירען מיט שלעכטקייט אין זיין הארצען.

מען מוז עס אויסבעסערען און זאגען אז דער מענש ווערט געבוירען מיט די צוויי היפוך'דיגע אייגענשאפטען: מיט ליבע און האס. ליבע צו זיך און צו די נאהענטע, וואס לויט זיין בעגריף זענען זיי איהם געטריי און האבען פאר איהם גוטס: און שלעכטע געפיהלען האט ער צו יעדען איינעם, וואס איהם דוכט זיך אויס, אז ער פערנעהמט עפעס פון זיין פערמעגען... און ווער פערנעהמט נישט ביי יענעם, מישטיינסגעזאגט? עס האבען זעלטען ווען די פיהרער פון א פאלק זיך בעגנוגענט, אין נאמען פון א פאלק, מיט דעם וואס איז אויסגעפאלען אויף זייער גורל, כסדר האט מען געזוכט עצות און תחבולות ווי אזוי צו קאנען שטארקער וועקען דעם האס, כדי אין נאמען פון פאטריא, אין נאמען פון פאטערלאנד, שיקען די מיליאנען נאאיווע ווי סטאדעס שאף צו דער שחיטה. פוסט־און־פאסניקעס, וואס האבען אויפן רוקען פון פאלק אויפגעשטעלט דעם לייטער פון האס, געקלעטערט העכער, און דעם רוקען פון פאלק געבויגען. דאס פנים פון מאמע־ערד איז בעפלעקערט מיט שונאים; — דער לאזט שוין דעם אנדערען נישט צו נאהענט — זאל אפילו „דער אנדערער“ פוילען אין ענגשאפט.

צום יודען האט זיך איינגעשטעלט א בעציהונג ווי צו איינעם וואס זיין פלאץ איז נישטא אויף דער ערד; טאקע מיט אנ'אמתן, פארוואס זאל דעם יודען קומען א חלק אויף דער ערד, ווען זיין לאנד האט ער אנגעוואוירען און קיין אנדער לאנד נישט דערווארבען דורך פייער און שווערד — ווי עס איז פון אלע דורות אן דער שטייגער ביי דער מענשהייט?...

— אונזער פאלק האט געקעמפט אויף די ימען און אויף דער יבשה, און וואס האט איהר, יודען, געטון ? אפילו אייער ארץ־ישראל האבען אונזערע גענעראלען, אונזערע חילות בעדארפט אפנעהמען פון טערק; גלויבט איהר, אז מיר וועלען עס אייך אוועקגעבען?

— ווער קריגט עפעס פאר גארנישט? דאס מינדסטע, ווי דאס גרעסטע פאלק, האט זיך שטענדיג געשלאגען פאר יעדען שפאן ערד, און איהר, יודען, איהר האט זיך נישט געוואלט שלאגען, דעריבער האט איהר גארנישט. איהר פוילט זיך געהען אין קריג; איהר האט כלומרשט מורא צו פערגיסען בלוט.

ווען אזוי רעדט צו מיר אנ'ענגלענדער, איז עס נאך קיין בייז נישט. — כל זמן ער רעדט צו מיר, דעם יודען ווי צו איינעם, וואס „פוילט זיך געהען אין קריג“ און האט „מורא צו פערגיסען בלוט“... דאס איז דאך נישט דער אמת'ער בליק אויף יודען ביי די, ביי וועמען דער האס צו יודען פרעסט זיין לעבער.

— מיר קענען אייך, מיר קענען אייך, איהר זענט אפילו נישט ווי יענע קרומרוקענדיגע היענע, וואס שלעפט זיך נאך דעם לייב בעת דער לייב געהט ארום אין זיין געיעג צום פערצוקען; ווארט צו קריגען עפעס פון אפפאל פאר זיך אליין... א, ניין ! קרומרוקענדיגע זענט איהר טאקע אליין אויף געיעג געהט איהר נישט. איהר ווארט יענער זאל עס טון פאר אייך, כדי איהר זאלט קומען און נעהמען דעם בעסטען חלק... אודאי זענט איהר אין יעדען לאנד געווען בעלנים אויפן בעסטען חלק;

דאס הערט מען שוין אויך אין דער רחבות'דיגער אמעריקע. וואו קינדער פון אלע נאציאנען זענען געלאפען בעליידיגטע און מיט א גוטען ווילען צו שפרייטען פרידען אין דער נייער וועלט. נו, לאזט זיך אויס, די וואס האבען בעוויזען אויסצושטיקען די אינדיאנער — זיי זענען בערעכטיגט צו זאגען : „מיין לאנד“; און די, וואס קענען אזוינס נישט בעווייזען — זיי זענען פאראזיטען.

אבער אומהיימליך ווערט בעת מיר יודען דערבליקען מיט אונזער דערפאהרונג די צייט, ווען די קוואלען פון האס הויבען אן צו שלאגען שטארקער, מיר דערקענען די סמנים, אמאל האבען מיר געגלויבט בלויז, אז „כל המצר לישראל נעשה ראש“ — ווער עס טוט אן דעם יודען נגישות, דער ווערט דערהויבען; איצטער ווייסען מיר, אז אונזער לעבען איז דער פרובשטיין, וואס בעווייזט קלאר די ריכטונגען פון דער רעאקציע, וואס וויל אפרוימען אלע וואכען פון וועג, בשעת זי געהט אויסלעשען דעם זונאויפגאנג. אונזער לעבען איז אויך דער סייסמאגראף, וואס צייכענט אן די ווייטע און נאהענטע ערדציטערנישען; מיר זענען אויך דער בליץ אפלייטער בעת דער צארן פון די גערדריקטע און די פערשקלאפטע הויבט אן צילען צו די אמתע שולדיגע און זייער שפל'ער מדרגה. דארטען, וואו אונזער מענשליכער צלם הויבט אן ווערען איינגאנצען אפגעלייקענט, דארטען וואו עס ווערען ביי די פשוטע פון פאלק איינגעפלאנצט דער גלויבען, אז דער יוד איז בלוטזויגער, איז שד און אויסוואורף, איז דער וואס האט די הייליגקייט געשענדעט און גאט אליין צוגענעגלט צום קרייץ, — דארטען דערקענען מיר, איז דער אנהויב פון קאמף, וואו אמת און שקר זענען אויף דער ארענע, דארטען זענען מיר די ערשטע צו שפירען, סיי די סכנה, וואס לויערט אויף אונז, און סיי דעם ערשטען גליה אויף'ן פריהמארגען־הימעל פאר א טייל פון דער מענשהייט.

פון די גרעסטע שחיטות אויף יודען אין דער אמאליגער רוסלאנד, אין סוף פון דער מלחמה, בעת די רעאקציע האט געהאלטען ביים אויסאטעמען איהר לעצטען הויך — פון דעם האבען די פעלקער פון דער וועלט אויסער רוסלאנד גארנישט געלערנט. אדרבה, דא און דארטען קאן מען נאך איצטער הערען אז מיר יודען האבען דארטען פערדינט קיין שריד און פליט זאל פון אונז נישט בלייבען, נאר די אויג פון גערעכטיגקייט האט עפעס אנדערש ארויס געזעהען.

אויך דארטען, אין דער אמאליגער רוסלאנד, האט די רעוואלוציע אויפגעעפענט ביי די פאלקסמאסען אלע קוואלען פון האס, אבער אנטקעגען דער אייביגער רעאקציע האט דער דאזיגער האס ארויסגעשטראמט, אנטקעגען די אייביגע פערכאפער, פערקנעכטער, און פאלקס־פערפיהרער — טאקע אנטקעגען די, וואס האבען דאס שלאכטפעלד און די מיליאנען קרבנות פאר זייער חיונה־קוואל, אנטקעגען זיי האט געשטראמט דער האס. און דוקא דארטען, וואוהין די רעאקציע פון גאר דער וועלט טייט מיט די פינגער: „זעהט די קוואלען פון האס, וואס די, וועמען מען האט געהאלטען אונטערן אפצאס, האבען אין זיך אנגעזאמעלט.... די וועלט וועלען זיי אומברענגען מיט זייער האס!“ — דוקא דארטען ווענדט מען דעם האס אפ פון יודען ! און ס'איז אונזער יודענס אייביגער חלום: אז נאר דעמאלט ווען פון אונז וועט זיך אפטון די סכנה פערטיליגט צו ווערען, דעמאלט וועט זיך דער ליכטיגער גליה בעווייזען אין הימעל !

ענטוויקלונג פון קבלה

פאפולער־וויסנשאפטליכע נאטיצן

פון ד"ר מ. צ. וועקסלער

— 3. —

מען מוז פערשטיין, אז דאס וואס מיר בעצייכענען היינט אלס „קבלה“ און קבליסטישע ליטעראטור, איז נישט ענטשטאנען מיט איין מאל און נישט פון איין מענשען, נאר ס'זענען אוועק דורות נאך דורות, און פון יעדען דור איז אונז איבערגעבליבען א נייער ספרל מיט נייע אנשויאונגען און נייע געדאנקען. וועלכע בעררייכערען די קבליסטישע ליטעראטור און בויען לאנגזאם און סיסטעמאטיש דעם בנין פון דער יודישער מיסטיק. אפילו די חסידים וועלכע האלטען זיך אן די קבליסטישע טראדיציעס און גלויבען אהן א שום קריטעריום אין דעם אלעם, וואס די קבלה האט אין משך פון א געוויסער צייט אנגעזאמעלט, האלטען פון א געוויסער גענעאלאגישער אנטוויקלונג.

אין דער יודישער ליטעראטור איז שוין פון דער פריהסטער צייט אנגעגאנגען א טענדענציעזע פאלעמיק איבער דעם ווערט פון דער קבלה, נאך מיט א 50—80 יאהר צוריק, אין דער צייט פון דער יודישער השכלה־בעוועגונג האט די דעמאלסטיגע יודישע וויסענשאפט זעהר קרום געקוקט אויף די ראמאנטישע מקובלים און חסידים. ס'קלעקט נאר דורכצובלעטערן דאס בוך „דור דור ודורשיו“ פון א. וויס, אדער גרעטץ־געשיכטע און איבערלייענען דאס אלעם, וואס איז געשריבען געווארען וועגען יודישער מיסטיק און קבלה, וועלען מיר זעהען מיט וואס פאר א גרינגשעצונג זיי רעדען וועגען דעם. גראד איצט, אין די נאך־מלחמה־יאהרען ווען די מאדערנע וועלט־וויסענשאפט האט זיך גענומען אינטערעסירען מעהר מיטן נשמה־צושטאנד פון יעדען מענשען, ווען דאס שטודיום פון דער פסיכאלאגיע האט זיך אזוי שטארק ענטוויקעלט, ווערט אויך פאר דער מיסטיק אלס א ספעציעלען גייסטיגען צושטאנד אפגעגעבען א סך ארט, אין דער יודישער מאדערנער וויסענשאפט איז אזוי ארום די פריהערדיגע גרינגשעצונג פאר דער מיסטיק פערשוואונדען און עס איז ענטשטאנען א נייע אביעקטיווע וויסענשאפט אנהויבענדיג פון די האראדעצקים „המסתורין בישראל“ שמעון בערנפעלד, יעליגעק און ווייען ביז דובנאוס חסידיזם און שאלעמ'ס ארבייטען אין ירושלים.

אבער אויך די מאדערנע געלערנטע זענען נישט אייניג אין דער פראגע פון ווען מ'קען אנהייבען רעכענען די געשיכטע פון קבליסטישער ליטעראטור. עס זענען דא אזוינע (בעזונדערס קריסטליכע געלערנטע), וועלכע מיינען, אז דער אנהויב פון די מיסטישע און קבליסטישע געדאנקען זענען שוין פאראן אין תנ"ך. אנדערע דאגעגען, וועלכע שטיצען זיך מעהר אויף חסידישע טראדיציעס, האלטען אז די ערשטע קבליסטישע חבורים ווערען ערשט אין תלמוד דערמאהנט. הלל צייטלין שרייבט אין 5טען באנד פון דעם זאמעל־בוך „התקופה“ אז די קבלה שטאמט נאך פון דער צייט פון גלות בבל. די דייטשע געלערטע ווי צב"ש צונץ, לאנדויער און בלאך מיינען, אז די ערשטע קבליסטישע ספרים שטאמען ערשט פון דער גאונים־צייט, לויט דער מיינונג פון גרויסען היסטאריקער גרעטץ, שטאמט אפ דער אנהויב פון דער קבליסטישער ליטעראטור נאך פון פאר דעם 13טען יאהרהונדערט פון דער צייט פון רב יצחק סגי־נהור.

אמת טאקע, אויך די חסידישע טראדיציע הויבט אן א נייעם קאפיטעל מיט רבי יצחק סגי נהור'ן אבער לויט די נייעסטע פארשונגען איז דאס נישט מעגליך, אז די גאנצע קבליסטישע ליטעראטור, ווי צ.ב.ש. „היכלות“, „חרבא דמשה“, „ספר יצירה“ „ספר הבהרי“ א.א.וו. זאלען שטאמען ערשט פון 13טען י"ה. היינט אז מיר קענען א סך אנדערע חבורים פון אנדערע אומות העולם, וועלכע ענטהאלטען אויך די זעלבע געדאנקען, איז דאס נאר קיין ספק נישט מעהר, אז די אויבענדערמאנטע קבליסטישע ספרים שטאמען פון א פיל פריהערדיגע עפאכע, ווי גרעטץ מיינט. אפטמאל שטייען מיר פאר א פראבלעם ווער פון וועמען איז בעאיינפלוסט געווארען: צי די יודישע ספרים פון די נישט־יודישע אדער פערקעהרט, אבער איינס איז פאר אונז קלאר אז זיי שטאמען פון זייער אלטע צייטען.

אין יאהר 870 איז אבו אהרון אריבערגעפאהרען מיט זיין משפחה פון באגדאד קיין דרום איטאליען און איז דארט געבליבען א לענגערע צייט, מיט א דרייסיג יאהר שפעטער צום סוף פון 19־טען יאהרהונדערט איז ער אריבערגעפאהרען קיין לוקא און האט איבערגעגעבען א געהיימע לעהרע צו ר' משה הזקן, אין 917 יאהר איז משה הזקן, דער גרינדער פון דער קלונימוס־משפחה, איבערגעפאהרען מיט זיינע זיהן קיין דייטשלאנד אין דער שטאט מאינץ, וואו ער האט געשאפען א קליינעם קרייז פון מקובלים, וועלכע איז בעשטאנען פון די אייגענע פאמיליען־מיטגלידער, אין וואס ס'איז בעשטאנען יענע געהיימע קבליסטישע לעהרע, קען מען היינט זעהר לייכט פעסטשטעלען לויטן „ספר החסידים“, פון ר' יהודה החסיד (געשט. 1217) וועלכער האט אויך געשטאמט פון דער קלונימוס־משפחה, און איז געווען ר' אליעזר רוקח'ס לעהרער, דאס איז בעשטאנען פון קמיעות, פערשידענע סגולות גימטריאות און אנדערע ווארט־שפילערייען.

אין דער זעלבער צייט ענטוויקעלט זיך אויף א גאנץ אנדער געביט, אין דער פראוואנס אין דרום־פראנקרייך, א גאנץ אנדער קרייז פון מקובלים, וועלכע ברענגען אריין נייע עלעמענטען אין דער קבליסטישער ליטעראטור, דא אין דער פראוואנס ענטשטייט צום ערשטען מאל דער בעגריף פון אין־סוף (גאטס אומענדליכקייט) די ליבע פון דער געטליכער „אצילות“ און דאס וויכטיגסטע — די צעהן ספירות בעקומען דא די ריכטיגע אויפפאסונג. אמת טאקע, „עשר ספירות“ זענען שוין דערמאהנט אויך אין „ספר יצירה“ (זעהר אנ'אלטער חיבור), אבער דארטען האט עס נאך נישט די בעדייטונג פון ספערעס, נאר פון איינפאכע צאהלען. דער אויסדרוק „עשר ספירות על בלימה“ פון „ספר יצירה“ הייסט אויף יודיש צעהן צאהלען אהן גארנישט, ד. ה. צעהן אבסטראקטע צאהלען, אין דעם זין פון ספערעס, וועלכע ליגען איינער איבער דעם אנדערען איז דאס ווארט ספירה אויפגעקלערט געווארען ערשט אין דער פראוואנס.

אז מיר וועלען צו דער זעלבער צייט אראפגיין נאך טיפער קיין דרום און זעהן, וואס עס טוט זיך אין שפאניען, וועלען מיר אויך דא, בעזונדערס אין דער שטאט גערונא, געפינען אזוינע קבליסטישע אדער אויך עיון־קרייזען, וועלכע האבען זיך אנגערופען „יודעי־חן“ (חכמה נסתרה) און וועלכע האבען זיך אויך פערנומען מיט עהנליכע פראבלעמען. מערקווירדיג איז אבער דאס, וואס דא פערשווינדען ביי די מקובלים די אותיות־שפילערייען (ווי אין דייטשלאנד) און אויף דעם ארט טרעט ארויס אזא מין פילאזאפישע מיסטיק. ווען מיר וועלען ריכטיג דורכארבייטען דעם רמב"נ'ס „פירוש צום חומש“ אדער דעם „פירוש על עשר ספירות“ פון ר' עזריאל, וועלען מיר גלייך מערקען, אז דא זענען אויסגעדריקט געווארען ניי־פלאטאנישע געדאנקען, וועלכע האבען זיך אריבערגעכאפט אין יודישען אוצר און האבען בעקומען א יודיש פנים. אזוי צב"ש איז דער פערגלייך פונם רבונו של עולם, וועלכער פיהרט זיין וועלט — צו א שיפס־קאפיטאן, וואס פיהרט זיין שיף, אין ים, זעהר פאפולער אין דער גריכישער פילאזאפישער ליטעראטור, אדער ווען דער רמב"ן דערקלערט דעם בעגריף אצילות מיט פאלגענדע ווערטער: „פונקט אזוי ווי מען צינדט אן פון איין אנגעצונדענער ליכט א סך אנדערע ליכט, און מיט דעם מינערט זיך נישט דער ערשטער פלאם, אזוי איז גאט פון זיך מאצל א סך נאטור־כוחות, וועלכע פערקלענערען נישט זיין ווערט“ — איז דאס נישט מעהר און נישט ווייניגער ווי אנ'אלטע אראבישע אויסדרוק־פארם, וועלכע מ'בעגעגנט זעהר אפט אין דער אראבישער ליטעראטור. איצט איז ביי אונז נישטא קיין ספק מעהר, אז די שפאנישע מקובלים האבען געקענט גוט אראביש און פלעגען לייענען די גריכישע פילאזאפיע אין אראבישע איבערזעצונגען, אויף דעם ווייזען אן א סך ערטער אין רמב"נ'ס פירוש.

מיר זעהען, אלזא, אז די ענטוויקלונג פון דער יודישער קבלה גייט ארויס פון א געוויסען פונקט, פון דער גרויער גנאסטישער צייט און צוגיסט זיך אין צוויי שטראמען: איין שטראם גייט אוועק קיין דייטשלאנד, וועלכער בלייבט אביסעל פרימיטיווער און קאנסערוואטיווער. דער צווייטער שטראם גייט דורך פראוואנס קיין שפאניען. וועלכער נעהמט אריין אין זיך א סך ניי־פלאטאנישע אידעען. דער גענויער וועג, אזוי די קבלה איז דערגאנגען קיין שפאניען, איז נישט בעוואוסט, ס'איז מעגליך אז איינער פון דער קלונימוס־משפחה האט זיך דערשלאגען קיין פראוואנס און דארט פערשפרייט די דייטשע קבלה. פון דער אנדער זייט איז איצט אויסגעפארשט געווארען א דאנק דעם „ספר מגילת־המגלה“ פון אברהם בר חייא, אז ניי־פלאטאנישע אידעען זענען אויך געווען בעוואוסט די יודישע מקובלים אין דייטשלאנד. ערשט שפעטער פליסט אלעס צוזאמען אין איין געשלאסענעם גאנצען סיסטעם, ווי מיר האבען עס היינט אין דעם „זוהר הקדוש“.

פריהער איז זי געווען אייפערזיכטיג; איצט — ער

(ערצעהלונג) ● נאָכ׳ן פראַנצויזישען ● פון נ. פערלמאַן

— יאָ, איך בין אייפערזיכטיג, — האָט לינאַ אָנגעהויבען, — איך בין אייפערזיכטיג, ווייל איך האָב דיך ליב... עס איז דאָך נאַטירליך... אָ, ווען איך וואָלט נאָר געווען אַזוי ווי מיין חברטע, עמאַ, וואָס מוז יעדע וואָך צו איהר נייעם הוט האָבען אַ נייעם פערעהרער... צום בעדויערען וועל איך קיינמאָל ניט קענען זיין אַזוי ווי זי... געדענקסט, בען, ווי דו ביסט געווען פערליבט אין מיר? חדשים־לאַנג האָסטו גאָרנישט געקענט דערגרייכען... איך האָב געקעמפט מיט אַלע מיינע כוחות. האָב זיך געוועהרט, אָבער צום סוף האָסטו מיט דיין צודרינגליכקייט, מיט דיינע צאַרטע, פערפיהרערישע רייד מיך פאַרט בעזיגט און איך האָב זיך דיר אונטערגעגעבען... צו ליב דיר האָב איך עס צום ערשטען מאָל אין מיין לעבען אָפּגענאַרט מיין גוטען ליבען מאַן, וועלכער טראָגט מיך אויף די הענט און האָט מיר קיינמאָל קיין בייז נישט געטון.... איך וויל דיך נישט טיילען מיט קיין אַנדערע פרויען... איך האָב אַ רעכט צו פאָדערען פון דיר, אַז דו זאָלסט געהערען נאָר מיר אַליין.....

לינאַ איז אַנטשוויגען געוואָרען אָטעמענדיג שווער. ווי זי וואָלט געלאָפען ארויף אויף שטיגען, בען איז געזעסען אויסגעצויגען אין אַ פולער פאָ־זע אויף דער ווייך־געבעטער שטול, און האָט זי אָנגעקוקט. אַ דינער שמייכעל האָט געשפּילט אויף זיינע ליפּען און אין די ווינקלען פון זיינע אויגען. לינאַ איז נאָר־וואָס געווען אָנגעקומען, איז נאָך גע שטאַנען אין דעם מאַנטעל, און נאָך איידער זי האָט איהם אפילו געגעבען די האַנט, האָט זי שוין אָנ־געהויבען מיט איהרע טענות.

אַ פערציטערטע פון דעם כעס וואָס האָט גע־ברענט אין איהר, מיט נערוועזע הענט און פעררויטעלטע באַקען, האָט לינאַ זיך געמיט מיט אַלע כוחות נישט אויסצופלאַצען אין אַ געוויין, בען האָט אַ טראַכט געטון פאַר זיך, אַז אַזוי, אַנ׳אויפגערעגטע זעהט זי אויס שעהנער און רייצענדער ווי ווען־עס־איז. ער האָט זיך אויפגעהויבען און איז נישט גע־איילט צוגעגאַנגען צו איהר.

— לינאַ, ביסט נישט גערעכט, — האָט ער גע־זאָגט, — איך האָב דיר נישט געגעבען קיין שום גרונד....

זי האָט איהם בייז אָפּגעשטויסען פון זיך:

— האָסט נאָך די חוצפּה צו פערטיידיגען זיך?

— האָט זי אויסגעשריגען, — נעכטען אויפדער־נאַכט, ביי די באַרטערס, האָסטו זיך גאָרנישט אומ־געקוקט אויף מיר, גלייך ווי איך וואָלט גאָר אויף דער וועלט נישט געווען... דעם גאַנצען אָוונט האָ־סטו צו מיר קיין וואָרט נישט ארויסגערעדט..

— אָבער לינאַ, איך קען דיר נאָכאמאָל זאָגען, אַז דו ביסט נישט גערעכט. האָסטו דען געוואָלט, אַז מיר זאָלען זיך ווארפען אין די אויגען און מען זאָל נעהמען רעדען פון אונז, ביז עס זאָל דערגעהן צו דיין מאַן?

— יאָ, יאָ, אָט דעם תירוץ זאָגען אַלע... אָבער מיט אַ צייט צוריק, ווען דו ביסט געווען פערליבט אין מיר אָהן אַ קאָפּ, האָסטו גאָר קיין מורא נישט געהאַט אַז מענשען וועלען רעדען.... אַ גאַנצען אָ־וועגט פלעגסטו גאָרנישט וועלען אָפּטרעטען פון מיר, ווען איך האָב דיר איינמאָל געבעטען צו זיין פאַרזיכטיגער, האָסטו זיך אָנגעבלאָזען און מיר גע ענטפערט ברוגז: „איך זעה, אַז דו לאַנגווייליגסט זיך אין מיין געזעלשאַפט!” האָסט אויסגעזעהען אַזוי פערלוירען, אַזוי אומגליקליך, אַז דאָס האַרץ האָט מיר נישט דערלאָזט צו זיין שטרענג צו דיר, און דעמאָלט האָב איך דיך נאָך נישט אַזוי שטאַרק ליב געהט. איצט איז עס אוודאי אַנדערש, אָבער דו נוצט אויס מיין ליבע מיך צו פייניגען. האָסט אַ טעות, אויב דו מיינסט אַז איך האָב נעכטען נישט געזעהען ווי אַזוי דו האָסט זיך געדרעהט ארום העלען ליפערט, איך האָב זיך געפיהלט אַזוי שרעקליך! איך פערשטיי, אַז די יונגע, מאָדערנע מיידלעך מיט די רויט־לאַקירטע נעגעלעך און טיף־דעקאָלטירטע קליידער געפעלען דיר גאַנץ פיין? און דו האָסט דעם גאַנצען אָוונט געטאַנצט מיט איהר! האָסט, קענ־טיג שטאַרק הנאָה געהאַט צו מאַכען מיך אייפערזיכ טיג... עס איז אָבער נישט נאָר דאָס אַליין, דו פער־נאַכלעסיגסט מיך. נו, יאָ, ווען מען איז פערליבט אַזוי ווי איך, איז מען מעהר נישט אויסגערעכענט, מאַכט מען מעהר קאָקעטישע חנדלעך... איך האָב דיך ליב, בען... אָבער דו האָסט מיך מעהר נישט ליב....

— לינאַ, טייערע, — האָט בען געזאָגט, —וואָס רעדסטו זיך איין נאַרישקייטען? ווען האָב איך דען דיך פערנאַכלעסיגט?

— לעצטען דאָנערשטאָג האָסטו זיך אָפּגעזאָגט צו טרעפען מיט מיר, האָסט עס אָפּגעלייגט אויף פרייטאָג.

— ווייסט דאָך, לינאַ, אַז מיין שוועסטער איז פּלוצלונג געקומען צו פאָהרען, און גראָד אין דער צייט, ווען איך האָב דאָ געוואַרט אויף דיר, איך האָב זיך נישט געקענט העלפען, האָב געמוזט פער ברענגען דעם אָוונט מיט מיין שוועסטער....

— ווען דו וואָלסט נאָר געוואָלט, וואָלסטו גע־קענט געפינען אַנ׳אויסרייד פאַר דיין שוועסטער. דער אמת איז, אַז דו האָסט פשוט נישט געהאַט קיין חשק מיך צו זעהען, איך האָב ביטאָג אָפּט פרייע צייט, ווען איך וואָלט געוואוסט, אַז דו ביסט אין דער היים, וואָלט איך אמאָל געקענט אומגעריכט קו־מען צו דיר. אָבער דו האָסט מיך נישט גענוג ליב, צו וועלען מיך זעהען יעדען טאָג. און אין די אָוונ־טען מיידסטו אומישנע אויס אונזערע פריינט, פאַר־אַכטאָגען האָסטו צוריקגעוויזען די איינלאַדונג פון די שאַפערס, כאָטש דו האָסט גאַנץ גוט געוואוסט, אַז איך וועל דאָרט זיין. פריהער פלעגסטו מיר דערציי־לען וועגען יעדער מינדעסטער קלייניגקייט, פון דיין לעבען, און איצט הויב איך גאָרנישט אָן צו וויסען, וואו און מיט וועמען דו פערברענגסט דיין פרייע צייט, אָבער איין זאַך ווייס איך איצט אויף זיכער... איך ווייס אַז איך בין אומגליקליך און אַז איך לייד שרעקליך....

לינאַ האָט מיט אַ געוויין זיך אַ וואָרף געטון אויפ׳ן דיוואַן. בען איז געווען אַביסעל איבערראַשט, ער האָט זיך גאָר פריהער נישט פאָרגעשטעלט,, אַז לינאַ זאָל זיין אַזוי פערליבט אין איהם. ביי זיך האָט ער געוואוסט, אַז ער האָט זיך מיט קיין זאַך נישט פערשולדיגט אַנטקעגען איהר, און אַז די ביטערע פאָרוואורפען וואָס זי האָט איהם געמאַכט זענען גע ווען אינגאַנצען נישט בערעכטיגט, דאָך האָט ער זיך נישט גענומען שטאַרק צום האַרצען פון דער סצענע, וואָס לינאַ האָט איהם נאָר וואָס געהאַט אָפּ־געשפּילט. ער האָט, פערקעהרט, זיך דערפיהלט היבשלעך געשמייכעלט אין זיין מענערישען שטאָלץ שוין פון דעם געדאַנק אַליין, אַז ער האָט געקענט אויפרייצען אַזאַ שטורעם פון אייפערזוכט אין אָט דער יונגער, שעהנער פרוי.

ער איז געשטאַנען איבער איהר און האָט גע־שמייכעלט צופרידען אין זיך: די אייפערזוכט איז געווען אַ פּראָבע פון איהר ליבע... און עס איז איהם געווען אַזוי גוט צו פיהלען אַז די פרוי מיט איהר יונגען רייצענדען קערפּער, וואָס ליגט איצט אויף זיין דיוואַן, דעם קאָפּ איינגעגראָבען אין קישען, איז זיינע, אינגאַנצען זיינע... אָבער אויך ער איז איה־רער און זי מוז עס וויסען.... ער האָט זיך איבער־געבויגען איבער איהר אָנגענומען זי צאַרט פאַר׳ן אַקסעל:

— לינאַ טייערע, — האָט ער געזאָגט — דו ווייסט גאָרנישט ווי איך האָב דיך ליב...

ער האָט לאַנג גערעדט אַזוי, מיט טיפען גע־פיהל, מיט האַרץ, ווי אין יענע טעג, ווען ער האָט ערשט געזוכט צו געווינען איהר ליבע, ער האָט איהר צוגעזאָגט צו טון אַלץ, וואָס ער קען נאָר, צו בע־וויזען איהר אַז איהר אייפערזוכט איז אָהן שום גרונד; זיין ליבע צו איהר פיהלט אויס זיין לעבען און ער טראַכט קיינמאָל נישט פון קיין אַנדערע פרויען... לינאַ האָט אויפגעהויבען דעם קאָפּ און אַ שמייכעל געטון דורך די טרעהרען, זי האָט גע־פיהלט אַז ער האָט געזאָגט דעם אמת.

פון יענעם טאָג אָן האָט זיך אָנגעהויבען פאַר בען׳ען אַ ניי לעבען, יעדע פרייע מינוט סיי ביי־טאָג, סיי אין אָוונט, איז ער געזעסען ביי זיך אין זיין וואוינונג און האָט געוואַרט אויף לינאַן. און לינאַ איז געקומען צו איהם. אָפּטמאָל איז זי אַריינגעלאָפען אָהן אַ אָטעם. איז דאָרט פערבליבען נישט מעהר ווי אַ צעהן מינוט, און איז אַוועק, אַנ׳איבערגליק־ליכע, וואָס זי האָט איהם געטראָפען אין דער היים. בען האָט אויך געזעהען אַז מען זאָל איהם איינלאַדען צו אַלע זייערע בעקאַנטע, וואו לינאַ האָט פער־בראַכט איהרע אָוונטען. ווען אפילו עס איז איהם דאָרט אָפּטמאָל געווען אַ היבש ביסעל לאַנגווייליג, ער האָט אָנגעהויבען געהן אָפטער אין טעאַטער, און אויף אַלערליי קאָנצערטען, וואָס האָבען איהם גאָר־נישט אינטערעסירט, אַבי נאָר לינאַ זאָל זעהען, אַז ער איז דאָ, ער האָט זיך אויסגעהיט נישט אויפצו־רייצען מעהר איהר אייפערזוכט. און געטאַנצט שטענ־דיג נאָר מיט בעיאָרטע פרויען. וואָס האָבען גע־האַט אין זיך אַ נישט היימליכע יוגענדליכקייט, הע־לען ליפערט, דאָס מיידעל מיט די רויט־לאַקירטע נע געל, האָט נישט געקענט פערשטיין, פאַרוואָס ער האָט געוויכט פון איהר.

ביסלעכוויז האָט לינאַ אויפגעהערט צו זיין איי־פערזיכטיג אויף בען׳ען: זי האָט איהם מעהר נישט פערדעכטיגט, אַזוי ווי זי האָט כמעט שטענדיג גע־קענט האַלטען אַנ׳אויג אויף איהם, און געוואוסט ווי אומגעדולדיג ער האָט ארויסגעקוקט אויף איהר, האָט זי מיט דער צייט זיך אינגאַנצען בערוהיגט, איהר האַרץ האָט זיך געברייטערט פון דעם גרויסען גליק, וואָס בען׳ס בענייטע ליבע האָט איהר גע־בראַכט, קיין סימן מעהר פון יענעם ביטערען צוויי־פעל, וואָס איז געווען אַזאַ שטערונג אין איהר גליק.

בען האָט דערווייל זיך צוגעוואוינט צו לעבען אָהן דער פרייהייט, וואָס לינאַ האָט אוועקגערויבט פון איהם. ער האָט נישט געמאַכט קיין קרומע מינע, פאַר איהר, האָט נישט דערמאָנט מיט קיין וואָרט די אַלע פערגעניגענס פון אַ פרייען בחור, וואָס ער האָט געמוזט צוליב איהר זיך אָפּזאָגען פון זיי. אַבי נאָר לינאַ האָט אויפגעלעבט און זיך געפיהלט גליקליך. איז שוין אַלץ געווען גוט פאַר איהם...

עס זענען אַוועק אַזוי עטליכע וואָכען, און בען האָט אָנגעהויבען בעמערקען, אַז לינאַ האָט זיך ע־פּעס געביטען, גאָרנישט די לינאַ, וואָס ער האָט גע קענט, ווען זי האָט איצט געקראָגען די מעגליכקייט צו זעהען איהם אַזוי אָפּט ווי זי האָט נאָר געוואָלט, האָט זי איהם אָבער מעהר נישט געוואָלט זעהן אַזוי אָפּט. זי האָט אויך געקראָגען נייע געוואוינהייטען האָט אָנגעהויבען זיך אינטערעסירען מעהר מיט אַנ דערע מענער, נישט נאָר מיט איהם אַליין, האָט גע־ביטען אינגאַנצען איהר האַלטונג, ווען זיי זענען פערבליבען אַליין. עס איז געווען איצט מעהר זי־כערקייט אין איהר האַלטונג, און אפילו אַביסעל חוצפּה.....

בען האָט נישט געוואוסט וואָס צו טראַכטען אי־בער דער ענדערונג וואָס איז מיטאַמאָל פאָרגעקו־מען אין זיין געליבטער. ער איז געוואָרען אַלץ אומ רוהיגער, און איין טאָג האָט ער נישט געקענט מעהר שטיקען אין זיך זיין צווייפעל און ער איז ארויס מיט לשון:

— הער מיך אויס, לינאַ— האָט ער געזאָגט— איך האַלט, אַז דו ביסט נעכטען אויפדערנאַכט גע־ווען גאָרנישט פריינטליך צו מיר... פאַרוואָס האָ־סטו דעם גאַנצען אָוונט געטאַנצט מיט אָט דעם אומגליכען, אָנגעבלאָזענעם אידיאָט?

לינאַ האָט זיך הויך פונאַנדערגעלאַכט.

— וואָס בען, ווילסט מיר אפשר זאָגען אַז דו

(ווייטער זעה 20. זייט)

די סבות, פאַלגען און היילמעטאָדען

(מעדיצינישע שמועסען וועגען סיפיליס)

פון ד״ר ה. רוזשאַנער

— 2 —

מהות פון דער קראַנקהייט

סיפיליס איז אַ כראָנישע אַנשטעקענדע קראַנק־הייט, די סיפיליס - קראַנקהייט בעגרענעצט זיך נישט מיט איין אָרגאַן. די גאַנצע קאָנסטיטוציע פון אָרגאַ־ניזם ווערט אריינגעצויגען אין איינפלוס־קרייז פון דער דאָזיגער קראַנקהייט.

די סיפיליס־ קראַנקהייט ווערט ארויסגערופען דורך אַ מיקראָב, דער דאָזיגער מיקראָב רופט זיך ספּיראָכעטאַ פּאַלידאַ. דער גרויסער פחד ביי די מאַ־סען פאַר דער דאָזיגער קראַנקהייט נעהמט זיך הויפּטזעכליך דערפון וואָס ביים ברייטען כלל הערשט נאָך אַלץ די מיינונג אַז דער סיפיליס איז אונהייל־באַר, אַז מ׳קאָן די קראַנקהייט נאָר איינשלעפערען אויף אַ געוויסער צייט און שפּעטער כאַפּט זי זיך ווידער אויף, אַזוי איז טאַקע געווען, אמאָל. איצט, אָבער, איז עס נישט מעהר אַזוי. אַ פריהע אָנגעהוי־בענע בעהאַנדלונג, וועלכע ווערט אדורכגעפירט סיסטעמאַטיש און ווערט פאָרטגעזעצט אַ גענוג היב־שע צייט, ריכטעט די קראַנקהייט אויף אַ געהעריגען וועג ד.ה. די שאַרפקייט איהרע ווערט געמילדערט, און לסוף ווערט זי לאַנגזאַם אויסגעלאָשען. לחלו־טין אַנדערש אָבער איז דער גאַנג און אויסגאַנג פון דער קראַנקהייט ווען די בעהאַנדלונג איז נישט קיין גענוגענדע און סיסטעמאַטישע. נאָך אַ לאַנגען שטיל־שטאַנד דערוועקט זיך די קראַנקהייט אויפסניי. נאָך דעם קומט ווידעראַמאָל אַ לאַנגע הספקה, וואָס שאַפט לפּנים דעם איינדרוק, אַז דער געגעבענער פער־זאָן איז פולקאָם געזונט, ביז עס ברעכט ווידער אויס אַ נייער שטורעם פון דער פערבאָרגענער קראַנק־הייט וואָס דערמאָהנט אין דעם נישט־בעצאָהלטען חוב. דער סוף פון אַזאַ קראַנקהייטס - פערלויף איז על פּי רוב זעהר נישט קיין פרייליכער. דאָס ענדיגט זיך מיט שווערע קערפּער־פערלעצונגען און נישט זעל־טען אויך מיטן טויט.

סיפיליס איז אַנ׳אייגענאַרטיגע קרענק, דער אָנ הויב — אַ קליין געשווירעל. דער פערלויף — אַ כראָנישע (ווי טובערקולאָז), אָפּט נאָך צו אַ שנעל־פאַריבערגייענדע קרענק מיט הויט־אויסשלאַג, היץ, (ווי מאָזלען). דאָס אַלץ דערקלערט זיך מיט די איי־גענשאַפטען פון דעם סיפיליס - מיקראָב. די ספּי־ראָכעטאַ פּאַלידאַ וואָס איז ענטדעקט געוואָרען אין 1905טען יאָהר דורך שאודען און האָפמאַן, זיי האָ־בען אויפגעוויזען אַז דעם מיקראָב קען מען אמ־לייכטסטען ענטדעקען אין ערשטען געשווירעל (האַר־טער שאַנקער) און ווי אויך אין די אַנדערע נעצענ־דע סיפיליטישע אויסשלאַקען.

דער סיפיליס - מיקראָב איז אַזוי אויסערגעווענ־ליך קליין (פון 6—18 מיקראָנען. טויזענט מיקראָ־נען בילדען איין מילימעטער), אַז מ׳קען פעסטשטע־לען זיין אָנוועזענהייט נאָר דורך אַ מיקראָסקאָפּי־שער אונטערזוכונג, זיין אויסזעהן אין ווי אַ קאָר־קען־ציער, אַ קרייצער.

דאָס פעסטשטעלען די אָנוועזענהייט פון סיפיליס מיקראָב האָט אַ גרויסע בעדייטונג מחמת דאָס בע־וויזט אויף זיכער, אַז מיר האָבען צו טון מיט דער סיפיליס - קראַנקהייט.

דאָגעגען דאָס נישט געפינען דעם מיקראָב שליסט נאָך ווייט נישט אויס די מעגליכקייט פון אַזאַ דיאַג־נאָז.

ביים גע׳ירשנטען סיפיליס האָט מען געפונען דעם מיקראָב אין בלוט פון די קינדער, ביי טויט־געבוירענע, אָדער קורץ נאָכ׳ן געבורט געשטאָרבענע קינדער האָט מען ביים פּלמעסען פעסטגעשטעלט די אָנוועזענהייט פון דער ספּיראָכעטאַ אין דער מילץ און לעבער. אין בלוט פון דערוואַקסענע (נישט ביים גע׳ירשנטען נאָר ביים פריש אָנגעשטעקטען סיפיליס) געפינט מען זעלטען די מיקראָבען.

כּדי נאָך מעהר זיך צו בעפעסטיגען אין דער איבערצייגונג, אַז דער ענטדעקטער מיקראָב ספּי־ראָכעטאַ פּאַלידאַ איז דער אמתער און איינציגער סיפיליס - ערנעהרער, האָבען צוויי געלערנטע, דער דירעקטאָר פון פּאַסטערס אינסטיטוט אין פּאַריז, רו, און דער רוסישער פּראָפעסאָר מעטשניקאָוו איינ געשפריצט (געאימפט) דעם סיפיליס־ גיפט ביי מאַל פעס, נאָך אַ געוויסער צייט (אינקובאַציע־פּעריאָד) וואָס דויערט ביי סיפיליס אומגעפעהר פון דריי וואָ־כען, האָבען זיך ביי די מאַלפּעס בעוויזען סימנים פון סיפיליס — האַרטער שאַנקער, פערהאַרטעוועטע דריזען (גרוטשאַלען) און שפּעטער (אין אַ 6 וואָ־כען ארום) אויך אַ לייכטער הויט־אויסשלאַק — סימנים פון צווייטען סטאַדיום. אין דעם האַרטען שאַנקער און אין די דריזען האָט מען פעסטגע־שטעלט די אָנוועזענהייט פון ספּיראָכעטאַ פּאַלידאַ. די איינשפּריצונגען פון קוועקזילבער האָבען שנעל בעפרייט די מאַלפּעס פון אַלע סיפיליטישע סימנים פונקט ווי עס פּאַסירט ביים מענשליכען סיפיליס.

נישט נאָר מאַלפּעס זענען אימשטאַנד זיך צו סיפיליזירען ד.ה. קראַנק צו ווערען אויף סיפיליס, ביי אַנ׳איינשפּריצונג פון סיפיליטישען גיפט, (פון זיך אַליין ווערען מאַלפּעס ווי אַלע אַנדערע חיות, קיינמאָל נישט קראַנק אויף סיפיליס; עס איז אַלזאָ אַ ריין מענשליכע קרענק). עס זענען אויך עמפּינד־ליך אויף סיפיליס, אמת אין אַ לייכטערער פאָרם קראָליקעס, ים־חזרים׳לעך א.א.

מעטשניקאָוו האָט זיך נישט אָפּגעשטעלט אויף די ערשטע דערפאָלגען; ער האָט זיך בעמיהט איבער צוטראָגען דעם סיפיליטישען גיפט פון די מאַלפּעס (וועלכע ער האָט פריהער אָנגעשטעקט מיט סיפיליס גיפט פון מענשען) צוריק אויף געזונטע מענשען, אָבער דאָ זענען די רעזולטאַטען נישט געווען אַזוי זיכער. דאָס וואָס ס׳האָט זיך מעטשניקאָוון נישט איינגעגעבען איז על פּי צופאַל יאָ געלונגען דעם דייטשען געלערנטען בושקע. זיינער אַ מיטאַרבייטער האָט זיך צופעליג אָנגעשטעקט פון אַ סיפיליטישען קראָליק וועלכען מ׳האָט פריהער געהאַט אריינגע־שפּריצט סיפיליטישען גיפט. דער מיטאַרבייטער האָט שפּעטער בעקומען אַלע סמנים פון סיפיליס.

די אַלע עקספּערימענטען בעווייזען מיט דער פולסטער זיכערקייט אַז דער איינציגער און אויסשליס־ליכער מעגע׳ (גורם) פון סיפיליס איז דער מיקראָב ספּיראָכעטאַ פּאַלידאַ. דער דאָזיגער מיקראָב פער־מעהרט זיך דורך טיילען ד. ה. איין מיקראָב טיילט זיך אין צוויי, דאַן ווידער יעדער טייל אויף צוויי א.א.וו. דער מיקראָב בעוועגט זיך זעהר שנעל.

זיין געשטאַלט איז זעהר דעליקאַט, ער פאַרבט זיך זעהר שווער (דערפון טאַקע זיין נאָמען — די בלאַסע ספּיראָכעטאַ) די ספּיראָכעטאַ פּאַלידאַ איז דער איינציגער גורם פון סיפיליס, אַמשאַרפסטען געפינט זיך דער מיקראָב אין האַרטען שאַנקער און אין די דערבייאיגע גרוטשאַלען.

——=——

פיניעלע מזיק

גימ ליש'ין

יאטן, צ'ווייסט וואס כעל ענק פאציילן? אז די ווילקער זענע נוער קא יודן ניש.

כבין נאכטן גיוועין אין ווילקע, זעיט מע גור־ניש אז ס'איז עירוף פיסיך. מ'זאל דארט זעיען אין רויטן איינשיט הענגען אף א הויף. מ'זאל זעיען איין שעניק אף א באלקוען. מ'זאל דארט זעיען קא־ליכן איין שטיב — גורניש ! די ווילקער זענע נוער קא יודן ניש.

בא אינז אין שמולן געסל זעיט מען, אז סאיז עירוף פייסיך. די הייף זענען פיל מיט רויטען אנ־שיט. מ'שיטאעם שעניקעס, מ'קאליכט און מ'וואסט די וואבער גייען די שייטליך נא פאק, אף די הייף זענען אעסניצווינן שטריק, ס'הענגען העמדער, נאט־קים לאליכער, מ'קלאפט קישינים, ס'פליען פעידערן. מ'שארט אין מ'דאסט שטיקער פין די ווענט. וואַ־בער שעלטן זיך. מאנסלאט קלאפן אעם ספורים, אינ־זערע קליינע יאטן אבן א מעכוע. מ'קלעטערט ארים אף די פלעטער, מ'טאנצט ארים אפן בעטגיוואנט, מ'ברענט ס'שטרוי, אז ס'גייט א רויעך —מ'זעיט, אז ס'איז עירוף פייסיך, אין בא זיי בא די ווילקער, איז שא, שטיל, זיי זענען גיפיינערט. די ווילקער זע־נען גוער קא יודן ניש.

... ער צין נעמען, זענען זיי פיערשע, אז די קילע גיט געלד, זענען זיי די ערשטע נעמערס, אבי צי נע־מען געלט זענען די ווילקער שובראנע, די באליטער לאסט מען אפיליק ניש אראן אין דער קילע.

נאר ניש גיזארינט. ס'עט ביי אונז אין באליט פריער זאן פייסיך ווי בא זיי. מ'עט אכעט עסן מורער מיט כרויסעס, מ'עט ביי אונז אכעט דאמען, דער כיליק איז נאר וואס די ווילקער עלן פרעסן קנייד־ליך מיט יאעך, און אינץ עלען קייען גטאפל מיט צפיקל־באַרשט.

דערוואל אציך מיר א גיטן שאבים אגדול און זאציך מיר ניזינט.

אט א דאס איז א וועקסעל!

ערקל'ערונג פון א טאטע א סוחר

קינד (צום פאטער): טאטעשי, ערקלער מיר, וואס איז דאס אזוינס א וועקסעל?

פאטער (א סוחר) : דאס איז א שטיקעל פאפיר, פון פארענט ליגט איינער און הינטען — עטליכע. און די עטליכע ציטערן אלע פאר דעם איינעם, וואס ליגט פון פארענט.

ווי אזוי מאכט מען א האגעל?

שמועס צווישען פאבריקאנטען

ערשטער : איהר ווייסט, כ'האב מיך אמעקו־רירט נעגען פייער און נעגען האגעל.

צווייטער : מילא, פייער פערשטעה איך — א־בער ווי אזוי קאן מען מאכען א האגעל ? ..

נאר דער מכביאר־ע

פון גראף קאלי

אין תל אביב. די מכביארע
איז געווארען אויפגעלעזען,
כ'האב געוואלט פון דארט איך שרייבען,
נאר כ'בין ליידער נישט געוועזען....

כאטש איך בין א גרויסער דיכטער,
האב איך נישט געהאט קיין מעות,
צו דערגרייכען פאלעסטינע,
צו די הרים, צו די גבעות...

נאר איך ווייס, מען האט געבויקערט
און געבאקסט זיך, און געזונגען....
סיי ווי סיי... עס איז דער יום־טוב
זעהר וואונדערבאר געלונגען....

ס'האט פון ים געבלאזט א ווינטעל
זיס און צערטליך צו פערטראגען
און דער הימעל האט געפרעהט זיך
וואס די יודען קענען שלאגען...

יא, מיר לעבען דאך אין ציטען
פון ,,פראגרעס" אין אלע לענדער,
וואו מען שעצט א נאק־אוטעל
מעהר ווי גאנצע דיכטער־בענדער...

מען פאהרט, מען פאהרט, דער עולם פאהרט,
אלץ מעהר קיין פאלעסטינע.
פאר יודעלעך איז טאקע דארט
א גלענצענדע מדינה...

דער הימעל איז דארט שטענדיג בלוי
מען זעהט מלאכים שטייגען...
מיר האבען אלעס אייגענס דארט
א בורמיסטש און... אויך פייגען...

מען פאהרט אהין אלץ נאכאנאנד
ס'איז יעדער אנ'אמאטאר.
קאוואלסקי איז פאר אונזער ...
דער בעסטער אניטאטאר.. .

רמב"ם האט איהם געשטערט!..

אונטערגעהערט אין דער ליטעראַרישער קיביצארניע

מאטעלע פראנקענטאל זאגט אזוי:

— וואס זאגט איהר נישט צו מיין מזל ? מ'האט זיך די טעג געגרייט צו פייערען דעם 25 יעהריגען יובילייו פון מיין ליטעראַרישער ארבייט, איז מיד דער רמב"ם אריינגעפאהרען אין דערמיט...

פון ווינד קען מען אויך לעבען

אונטערגעהערט אין לאדזער שטאט=ראט

אין שטאט־ראט האלט א רעדע א סאציאליס־טישער ראטמאן. צווישען אנדערען זאגט ער :

די רעגירונג זארגט נישט וועגען ארבייט און ברויט פאר די מאסען — פון ווינד קאן מען דאך נישט לעבען!

— נישט אמת, האט איינער פון די ב.ב אויס־געשריגען — ס'זענען דא מענשען וואס לעבען פון ווינט.

— ווער ?

— איך אליין.

— וואס זענט איהר ?

— א מילנער — האט דער ראטמאן געענט־פערט.

די ערד ציטערט!

וואס יעדער זאגט

אין זאקאפאנע האט מען די פערגאנגענע וואך געפיהלט א לייכטע ערד־ציטערניש, ווי אזוי יעדער ערקלערט דאס:

די סאנאציע זאגט : דאס האט זיך די ערד גע־פרעהט מיט דער נייער קאנסטיטוציע.

די ענדעקעס זאגען : די ערד איז געווען אונ־טערן רושם פון קאוואלסקים נצחון אין לאדזער שטאט־ראט.

סאציאליסטען זאגען : די מאמע ערד האט גע־טאנצט צוליב דער מפלה פון די היטלעריסטען אין דאנציג.

לאדזער סוחרים זאגען : דער געוואנט האט גע־זעהען א סעקוועסטראטאר האט ער א ציטער־געטון.

אזא געשעפט קאן נישט אויסהאלטען

אזוי זאגט דער ווילקער פילאזאף

דער ווילקער פילאזאף זאגט, אז ער האלט נישט פון דער עלעקטראווניע.

— פארוואס ?

— נאר פשוט:

ער איז די היינטיגע וואך געווען אין דער עלעק־טראווניע צאהלען א רעכנונג פאר ליכט, דער רעכ־נונג האט בעטראפען 12 זלאטעס. געהאט האט ער נאר 10 זלאטעס זאגט ער צום קאסיר :

— פאניע קאסירער, איך ארבייט שוין מיט דער עלעקטראווניע אנ'ערך 10 יאהר, כ'בין חלילה נישט שולדיג קיין גראשען, כ'צאהל די גאנצע צייט קא־סע, מעגט איהר מיר קרעדיטירען 2 זלאטעס. איז עס דאך אבער א גויעשער קאפ, גיט ער מיר צוריק די 10 זלאטעס, און לאזט מיך אוועקגיין מיטן געלד איך בין טאקע אוועקגעגאנגען, האב איך נישט קיין ליכט און די עלעקטראווניע האט נישט דאס געלד.

— אזא געשעפט, זאגט דער ווילקער פילאזאף— קאן נישט אויסהאלטען !....

דער קונדס

● הומאר
● סאטירע

● צוזאמענגעשטעלט פון אב—נעק

ביילאגע צום ,נייעם פאלקסבלאט" נומער 88 — פרייטאג, דעם 12 אפריל 1935

אוועק פון דער שיסעל!...

שעפסעלע: חבר וואלף, דו האסט דיך שוין געבוג

אנגעפרעסען — אוועק פון דער שיסעל!...

פאליטיק פון וואך

געהרינג האט חתונה געהאט, ווי געפעלט אייך א פאליטיש געשעהעניש ?

די גאנצע דיפלאמאטישע וועלט האט געקוקט מיט אפענע אויגן אויף דער דאזיגער חתונה, מיט וועלכע די היטלעריסטען האבן פערטומעלט די וועלט. דער טומעל איז פאר אונז דיפלאמאטען פערשטענדליך.

אין לאנד פון די בעריהמטע „לוסט-קנאבען", אז ס'קומט פאר א נארמאלע חתונה ביי אנ'אפיציעלע פערזאן, איז דאס א גרויס געשעהעניש.

נישט ווייניגער פאליטיש געשעהעניש ווי עס איז די פרעמיערען-קאנפערענץ אין שטרעזא, דארט זיצען די מלוכות און קאנפערירען צו געפינען א וועג אויף פערשטענדיגונג צווישען די לענדער.

זיצען זיי און ווי דער שטייגער איז, רעדט מען און מען רעדט און מען זוכט.

רעדען און זוכען, דאס איז לעצטענס די הויפט בעשעפטיגונג פון דער הויך-דיפלאמאטיע.

אפשר וועלען זיי עפעס אויסרעדען אדער אויסזוכען. עס געהט דאך צו פסח.

וואס גערינג קאן!
אויף דער פוילישער קונסט-אויסשטעלונג אין בערלין

היטלער האט בעזוכט די פוילישע קונסט-אויסשטעלונג אין בערלין. בעקוקענדיג די בילדער, פרעגט ער גערינגען:

— וואס וועלען מיר ווייזען די פאליאקען ?

— איך האב זיי שוין געוויזען, ווי אזוי מ'שיסט אין די ביעלאוויעזשער וועלדער — האט גערינג געענטפערט.

עד כאן בשבת ר״גדול

צווישען פרעזעס מינצבערג מיטן וויצע פרעזעס ר' הענעך בערגער קומען לעצטענס פאר רייבונגען. הייסען, הייסט עס, וועגען פאליטיק. דער קונדס ווייס עפעס אנדערש. אז...

נאר עד כאן בשבת הגדול.

דער קאנסול מאקס קאהן האט געשאפען פאר דער פסח-אקציע פון „נותן לחם" 3 טויזענט זלאטעס, די גאנצע פערוואלטונג פון „נותן לחם" האט געשאפען...

נאר עד כאן בשבת הגדול.

אויף דער קאנפערענץ ביים רעגירונגס-קאמיסאר וואיעוואודזקי האבען די ענדעקעס צוגעזאגט מעהר נישט צו ווארפען קיין גלעזער, בענקלעך, און פלעשער.' פון איצט אן וועלען זיי, שטאטס פלעשער און גלעזער...

נאר עד כאן בשבת הגדול.

ביידע לאדזער יודישע האנדווערקער-פעראיינען טענה'ן אז זיי קענען זיך נישט פעראייניגען צוליב פרינציפיעלע טעמים.

דער „קונדס" ווייסט אבער, אז זיי קאנען זיך נישט פעראייניגען, ווייל...

נאר עד כאן בשבת הגדול.

דאס וועלט-יודענטום פיהרט א פערביטערטע באיקאט אקציע געגען היטלער-דייטשלאנד, מיר ווייסען אבער, אז אונזערע נאוואמיעיסקער יודען געבען זיך אנ'עצה. מיר וואלטען געקאנט ברענגען א גאנצע רשימה פון אזעלכע יודען...

נאר עד כאן בשבת הגדול.

די יודישע טעאטער-דירעקטארען בעקלאגען זיך אז דער עולם קומט נישט אין טעאטער, ווייל ס'איז א קריזיס; אין דער אמת'ן קומט מען נישט, ווייל...

נאר עד כאן בשבת הגדול.

די קהלה פיהרט א פסח-אקציע, נעכטען דאנערשטאג האט מען אויסגעצאהלט גרעסערע סומען, ווייסט איהר רבותי, ווער ס'האט בעקומען? בעקומען האבען...

נאר עד כאן בשבת הגדול.

יא, מיר זאגען: עד כאן בשבת הגדול. אבער נישט אלע האלטען פון דעם „עד כאן". די סעקווצטראטארען און אונזערע ווייבער וואס רעווידירען די קעשענעס ביי די מענער, האלטען נישט פון דעם „עד כאן" — מ'נעהמט וויפיל ס'לאזט זיך!....

קאוואלסקיס לאזונגעז
אויף א וואהל-מיטינג

אויף א פארוואהל-פערזאמלונג פון די ענדעקעס, צום שטאט-ראט האט דער „העלד" קאוואלסקי געהאלטען אזא רעדע:

— ....„ווילט איהר האבען ברויט און ארבייט? טא שטימט פאר די ענדעקעס! ווילט איהר פערקלענערען די שטייערען? שטימט פאר די ענדעקעס!

ווילט איהר קעמפען געגען ארבייטסלאזיגקייט ? שטימט פאר די ענדעקעס ! ווילט איהר פטור ווערען פון די זשידעס ? שטימט פאר די ענדעקעס! ווילט איהר האבען ראסאווע בהמות ? — שטימט פאר די ענדעקעס !

פינף פרויען ריידעץ
פון ב. קאוונער

זיצען פינף ווייבער און רעדען.

זיי רעדען וועגען אלץ אין דער וועלט און דער איקר — [illegible] זייערע מענער. זיי רעדען וועגען זייערע אפעראציעס, ליבעס, קינדער, איידימס, שנורען און וועגען אנדערע צרות.

איינע האט א מאן א גאלד, א ברילאנט, א טייערע נשמה. זייט זי איז פערהייראט מיט איהם, שוין קיין עין הרע, דאס 26טע יאהר, האט ער נאך פאר איהר קיין איין גוטען טאג נישט געהאט. נאר זי איז קראנק, אלע צרות טשעפען זיך צו איהר. ווילט איהר פירען — איז נירען; ווילט איהר צוקער — איז צוקער; ווילט איהר א נערוועזען מאגען — קענט איהר עס ביי איהר אויך קריגען. און דאך שווייגט ער, איהר מאן, ער רעדט נישט א ווארט; שטיל ווי א טויב און גוט ווי די גוטסקייט אליין.

אמת, ער האט אנ'אנדער ווייבעל הינטער איהרע פלייצעס, א געליבטע: ער פערברענגט מיט יענער מעהר ווי מיט איהר, דאס איז אמת. אבער א פיינער מאן איז ער... ער גיט איהר אויף צים לעבען, אויף קליידער, אויף דאקטוירים, וואס נאך קען ער טון פאר איהר, טאקע אין דער אמתען ?

און א צווייטע פאלט אריין: „זייט איך קען איהם איז ער א גארנישט און ער וועט בלייבען א גארנישט. נאר ער שפילט אין קארטען, נאר ער שיכורט און נאר עס געפעלט איהם יענעמס פרוי... זיין פרוי איז ביי איהם אנ'איבעריגע; א נישט-נויטיגע; איצט איז ער שוין גאלד מיט זילבער; אמאל פלעגט ער נאך הויבען א האנט אויך.. און דאך האב איך געהאט מיט איהם קען מען זאגען, אכט קינדער, פון די אכט לעבען 3 און 5 זענען אוועק... אז איך לעב נאך בין איך שטארקער פון אייזען....

„נישט אומזיסט זאגט מען, אז א פרוי האט זיבען לעבענס ווי א קאץ.

„איך וואלט אפשר אוועק פון איהם, קען איך נישט, ערשטענס ליב איך איהם; צווייטענס, איז ער דאך דער טאטע פון מיינע קינדער און דריטענס — איז נישט שעהן פאר דער וועלט.. מוז מען ליידען און שווייגען"....

זאגט די דריטע: „דער איצטיגער מאן מיינער איז שוין קיין עין הרע ביי מיר דער דריטער... ביי מיר איז נישטא קיין חכמות. ווען א מאן געפעלט מיר נישט, אדער איך הער איהם אויף צו ליבען, איז — אדיע! איך גיב איהם אזעלכע קעסט, אז ער אנטלויפט פון מיר ווי פון א פייער, נישט דערלעבט וואלט א מאן מיך צו שלאגען !

„ווייבער וואס לאזען זיך שלאגען פון א מאן, זענען נישט ווערט, וואס זיי טראגען דעם נאמען מענש! אזא מאן וואלט שוין ביי מיר געלעגען אין א שפיטאל און געפאכעט מיט דער נשמה.

„נאדיר גאר שלאגען !

„מיר האט מיין ערשטער מאן בלויז געזאגט, אז איך בין א יענטע, האט ער שוין דערפאר בעקומען פון מיר א שעהנעם פרעזענט — א פרעס-אייזען אין קאפ ! אמת, איך האב איהם נישט געטראפען; ער האט זיך אויסגעהיט, דער זשוליק; אבער ער האט מעהר דאס מויל נישט געעפענט און מיך מער נישט בעליידיגט.

„דעם צווייטען מאן מיינעם האב איך אויך אמאל געוויזען וואס איך קען. ער האט אמאל גענומען מיינע א יונגערע שוועסטער צו זיך אויפן שויס, האב איך איהם דערפאר אפגעבריהט מיט א קעסעל קאכעדיגע וואסער.

„ער האט געהאט צו זינגען און צו זאגען מיט דער רעכטער סני; עס האט גענומען אפשר 2 יאהר ביז עס האט זיך איהם פערהיילט דער בריה.

„ביי מיר איז נישטא קיין חכמות אין די זאכען...."

כאפט זיך ארויס א פירטע פרוי, א פרוי, א שווערע, א פעטע, פון א צוויי הונדערט פונט :

„איך האב זיך מיט מיין מאן לאנג נישט געמוטשעט. סך הכל 4 יאהר: אין די 4 יאהר האב איך געהאט מיט איהם 2 קינדער' צוויי טעכטער. איין איינע באלד געשטארבען, און די צווייטע האט ערשט מיט פינף יאהר צוריק חתונה געהאט. זייט דעמאלט האב איך מעהר נישט געהייראט, איך בין שוין אזוי א אלמנה א היפשע ביסעל יאהרען.

„מיינט איהר דאך אודאי, אז כ'האב נישט געקענט נאך אמאל חתונה האבען? אבער איך האב נישט געוואלט !

„אליין איז די נשמה ריין! מען האט נישט איבער זיך קיין הערשער, קיין בעל הבית, קיין דיקטאטאר.

„איך מאך פאר זיך א שעהן לעבען, איך דארף צו קיינעם נישט אנקומען. ווען איך האב מיט דריי יאהר צוריק חתונה געמאכט מיין טאכטער, האב איך איהר נעגעבען דריי טויזענט זלאטעס נדן".

די פינפטע פרוי האט עס געמאכט קורץ און שארף: „מיין מאן ליבט מיך און איך ליב איהם, און מיר נארען זיך נישט; מיר לעבען ווי צוויי טייבעלעך. ווען איהר וואלט געזעהען ווי מיר בעהאנדלען זיך, וואלט איהר געשוואוירען אז מיר זענען...

שבת הגדול און קורצער פרייטאג

קורצער פרייטאג : נו, לאמיר טרינקען לחיים.

שבת הגדול : וואס איז די שמחה ?

קורצער פרייטאג : ערשטענס לכבוד אייך, לכבוד שבת הגדול, והשנית האבען מיר דאך עפעס א נייע קאנסטיטוציע !

שבת הגדול : מיט דער נייער קאנסטיטוציע קען מען לייגען א לאטע אויף די הויזען?

קורצער פרייטאג : דאס נישט.

שבת הגדול : טא וואס איז די שמחה ?

ערשט אויף אונזער האניג-חודש, איז אבער פאראן א גרויסע שטערונג; אונזערע קינדער זענען נעבעך אויף געהאקטע צרות; זיי שטארבען נעבעך פאר הונגער; דארף מען זיי אלעם אוועקגעבען און אליין לייגט מען זיך שלאפען אהן קאלאציע. איין איידים האב איך, איז א איידעלער מענש, קען שרייבען און לערנען, און זינגען און דאווענען פארן עמוד, ער איז א טאטענס א קינד; אמאל האט ער געמאכט שווערע טויזענטער, געשפילט א גרויסע ראלע, געגעבען גרויסע נדבות און איצטער ליגט ער אויף אונזערע פלייצעס".

האט זיך אנגעהויבען א סדר וועגען איידימס; איהר ווייסט דאך, אונזערע פרויען, זאלען געזונט און שטארק זיין.

„אייער איידים, זאגט איהר, האט אמאל געמאכט טויזענטער ? און מיין איידים האט קיינמאל נישט געמאכט קיין טויזענטער, ער האט געמאכט מיט די זייטען, האט ער געמאכט".

„און מיין איידים שטעהט איצט אין דער האלע, ווהה איז צו איהם!"

„און מיין איידים שטעהט אין מארק.

„און מיין איידים וויל נעבעך שטעהן אין דער האלע ווי איינעם ווילט זיך לעבען, האט ער אבער רעוומאטיזם אין די פיס; ווען נישט די רעוומאטיזם וואלט איהם קיין זאך נישט געפעהלט"...

אט אזוי זיצען פינף פרויען און רעדען.

און אזוי ווי איך האב נישט וואס צו טון, הער איך זיי אויס און איך פארצייכען זייערע רייד.

און אויב עס וועט מיר אמאל אויספעהלען א טעמא, וועל איך אנשרייבען נאך א געשפרעך פון די פינף פרויען און איך וועל עס לאזען אפדרוקען אין „קונדס" וועלען די לעזער האבען וואס צו לעזען אויף שבת.

קאנקורענטצע
אביסעלע געמויזעכץ

סיי דאקטוירים, סיי פאציענטען.
אויך סוחרים און קליענטען —
אלע זענען קאנקורענטען.

האהר - קעמער,
פעקעל - נעהמער,
אוגערקע - זייער
וועקסעל - דרייער

ווי אויך מאכערס, קאנסולאנטען
און טוריסטען, עמיגראנטען
אלע קענען,
אלע זענען —
קאנקורענטען.

בייגעל - הענדלער.
מילך - קענדלער.
בארנע- עסער
הויזען - פרעסער

און אויך סוחרים, פאבריקאנטען
פאליטיקער און קאמעדיאנטען
אלט ליהען
אלע טון
קאנקורירען.
ענדעקעס און היטלעריסטען,
פאלקיסטען און סאציאליסטען

טאנץ - לעהרער,
גאלאזש, שערער.
מוסטער - לייגער,
קציב - שווייגער.

אלע לויפען
אויף די הויפען,
און קאנקורירען.

קינדער - לעהרער,
קוימען - קעהרער.
טאפעצירער,
דעכער - שמירער
דער בעדער
און טאשען - קעהרער
א קאמף זיי פיהרען
און קאנקורירען.

אויך דאזארעס און פרעזעסען
אויף זיצונגען און קאנגרעסען,
יעדער געלד וויל פרעסען,
היטלער, גערינג, מוסאליני,
שטעהען אויף דער אויבער-ליניע,
די מאסען זיי פערפיהרען —
און קאנקורירען.

ה. באהאריער.

אוי, די נערוועז!
אין א היגען טעאטער

אין א היגען טעאטער האט מען די טעג אונטער געהערט אזא געשפרעך :

דירעקטאר (צו א בעזוכער) : פאניע, איהר קאנט דאך לייענען, איהר זעהט דא הענגט אנ'אויפשריפט : „דער אריינגאנג אונטער די קוליסען איז פערבאטען". טא וואס געהט איהר אונטער די קוליסען ?

בעזוכער : כ'וועל אייך ערקלערען, איך בין א נערוועזער מענש, האב איך מורא איינער אליין צו זיצען אין א פינסטערער שטוב.

„נא פשעכאוואניע"
פאליטישער געשפרעך

מיניסטער בעק (צום פרעמיער סלאוועק) : פאניע מיניסטזשע, דער ענגלישער מיניסטער אידען איז געקומען פון מאסקווע. אין זיין וואליזע געפינט זיך דער מזרח-פאקט.

סלאוועק : ער האט געבראכט דעם פאקט מיט זיך ? ער האט דאך איהם געקענט אפגעבען אויפן וואקזאל „נא פשעכאוואניע".

איי, איי, ווי מ'פרעהט זיך
מיט די נייע שטייער-הנחות

— וואס זאגסטו צו די נייע שטייער-הנחות, וואס זאלען איינגעפיהרט ווערען ?

— יא, יא, דער בלינדער האט עס געלעזען, אין דער צייטונג, דער טויבער האט עס געהערט אויפן ראדיא, און דער לאמער האט געטאנצט פון שמחה.

אפשר די ארדאנקע?
נאכט-סצענע אין א לאדזער האטעל

אין א היגען האטעל האט א פראווינצער יוד גענומען א נומער. אין מיטען נאכט קומט דער יוד צום האטעל אייגענטימער מיט א געוואלד:

— פאניע! כ'האב אין בעט געפונען א וואנץ!

— וואס האט איהר געוואלט געפונען ? די ארדאנקע?

אבי האנדעל שער!
א רעגולאציע אויפן לאדזער שטייגער

ארימאן (צו א לאדזער פאבריקאנט) : פאניע שטרייכגארן, היינט איז פרייטאג בין איך געקומען נאך מיין צעהנערעל.

פאבריקאנט : איהר ווייסט נישט אז איך בין פליטה ? איהר ווייסט דאך אז איך רעגוליר אלע מיינע חובות.

ארימאן : אויף וויפיל רעגולירט איהר ?

פאבריקאנט : אויף 10 פראצענט.

ארימאן : טא גיט זשע מיר דעם גראשען — אבי האנדעל שער !

שוין איינמאל א פאטריאט!

אין דער צוקערניע זאגט איין „פאטריאט" צום צווייטען :

— איהר זעהט, וואס פאר א פאטריאט איך בין? כ'האב פערזעצט די אבליגאציע פון דער מלוכה הלואה, אבי כ'זאל קאנען צייכענען פאר דער אינוועסטיציע הלוואה.

פיטעל און טרייטעל

פיטעל : דו ווייסט, טרייטעל. אז איך האלט פון קאוואלסקין.

טרייטעל : פון דעם פערביסענעם שונא ישראל?

פיטעל : יא, א דאנק איהם זענען די לאדזער אסימילאטארען אביסעל אויפגעטייעט געווארען.

קינדער פון רומענישע אריסטאקראטען ווערען גע'משפט אלס מערדער

ס'שטעהען יונגע פערברעכער פאַר די ריכ־טער;; 15־יאָהריגע די יונגסטע, 18־יאָהריגע די עלטסטע! מיט אַראַפּגעלאָזענע קעפּ שטעהען זיי, די אָנגעקלאָגטע. געקאָוועטע אין קייטען האָט מען זיי געבראַכט. אין שרעקליכע פערברעכענס ווערען זיי בעשולדיגט: מאָרד, רויב!

אַז דאָס זענען נישט קיין געוועהנליכע פּראָ־צעסען, דערקענט מען שוין אין די קליידער פון די אָנגעקלאָגטע, זיי זענען אָנגעטון עלעגאַנט, עכטע גרויס־שטאָטישע פראַנטען. און אויך אין פּובליקום, וואָס פילט אָן דעם גער־יכט־זאַל, דער קענט מען, אַז עפּעס קומט דאָ פאָר אַן אויסערוועהנליכע געשעהעניש. די „בעסערע געזעל־שאַפט“ איז דאָ פערזאַמעלט, זיהנדלעך פון די בעסטע פאַמיליעס וואַרטען עס דאָ אויף זייער משפט.

אין אַ קורצער צייט זענען פאָרגעקומען צוויי פּראָצעסען פון דעמזעלבען סאָרט פאַר'ן בוקאַ־רעשטער געריכט: יונגע קינדער פון גאָר הויכע געזעלשאַפט־קרייזען ווערען אָנגעקלאָגט אין שווע־רע קרימינעלע פערברעכענס. פּראָצעסען פאַר אויפ־געדעקטע פערברעכענס, וואָס האָבען נישט מעהר געקענט צוגעדעקט, פערשטיקט ווערען. אין דער־זעלבער צייט מעלדען די צייטונגען אָפּט און אָפּט וועגען פערשידענע אַנדערע פערברע־כענס אין אַלע עקען לאַנד און טיילמאָל כאַפּט מען זיך אַפילו אַרויס מיט אַ וואָרט וועגען פער־דאַכט־מאָמענטען געגען דער „ליבער יוגענד“ אין די שולען, אָבער דאָרט, וואו ס'איז נאָך פאַרהאַן אַ מעגליכקייט, פערשווייגט מען עס אויף אַ פּאָ־טעדליכען שטייגער, כדי אויסצומיידען אַ „גע־זעלשאַפטליכען סקאַנדאַל“;; און נאָר דאַן, ווען ס'איז קיין אנדער ברירה נישטאָ, מוז מען פער־פיהרען פּראָצעסען.

צוויי מאָל זענען אַזוינע פּראָצעסען מיט יונגע פערברעכער פאָרגעקומען אין אַ גאַנץ קור־צער צייט.

דער ערשטער פאַל איז געווען א מאָרד וואָס האָט אויפגעשוידערט דאָס גאַנצע לאַנד.

אָט וואָס ס'האָט זיך געטראָפען אין בוקאַ־רעשט:

איינער פון די אָנגעזעהענסטע פּאָליטישע פיה־רער אין לאַנד, דער פּרעזידענט פון'ם סענאַט, עסוזעביו פּאָפּאָוויטש, איז ערמאָרדעט געוואָרען. אינמיטען נאַכט האָט מען געמעלדעט דער פּאָ־ליציי, אַז זיין וואוינונג, וואָס האָט זיך געפונען אין שענסטען געגענט פון שטאָט, איז איבערפאַלען געוואָרען פון רויבער. די פּאָליציי האָט געפונען דעם ערמאָרדעטען ליגנדיג אין זיין אַרבייטס־

(אַ בריף פון בוקארעשט)

פון מ. דאראבאנצער.

צימער אין אַ טייך בלוט. אַ קויל פון אַ רעוואָלווער האָט דורכגעלעכערט זיין האַרץ. דער שרייב־טיש איז געווען אויפגעבראָכען, פּאַפּירען זענען גע־ווען אויסגעשפּרייט אויף דער פּאָדלאָגע. די וואוי־נונג איז געווען איינגעהילט אין פינסטערניש, די דראָטען פון עלעקטרישען ליכט און פון טעלעפאָן זענען געווען דורכגעשניטען, ס'איז קיין צווייפעל נישט געווען, אַז דאָס איז געווען די אַרבייט פון באַנדיטען. אָבער ווער זענען זיי, און וואו זע־נען זיי?

אין אַרבייטס־צימער פון ערמאָרדעטען סענאַט־פּרעזידענט האָט מען געפונען אויף דער פּאָדלאָגע אַ פּאָר ברילען און א קאַפּעליוש. א פערדעכטיגע שפּור און אַ גאַנץ מאָדנע, ווייל פּשוט'ע רויבער אין מערדער טראַגען נישט אַזעלכע עלעגאַנטע קאַפּעליושען ווי די וואָס מען האָט געפונען אויפ'ן אָרט פון פערברעכען.

האָט מען טאַקע נישט געוואוסט ווי אַזוי זיך צו ערקלערען די רעטעניש, און שפּילערהייט האָט מען זיך אָנגעהויבען שושקען, אַז די יונגע פרוי פון דעם ערמאָרדעטען איז נישט פרעמד צו דעם פערברעכען, אַז דאָ האַנדעלט זיך גאָר נישט וועגען א רויב־אָנפאַל, נאָר וועגען אַ ליבע־טראַגעדיע. האַלטענדיג אַנ'אויג אויף דער אַל־מנה, האָט די פּאָליציי אָנגעהויבען ענערגיש צו צו זוכען אין אָט דער ריכטונג: אויסגעפינען דעם אומבעקאַנטען ליבהאָבער, וועלכער האָט גע־שאָסען דעם בעטראָגענעם מאַן, ווען יענער האָט איהם געכאַפּט ביינאַכט אין זיין וואוינונג. די פּאָליציי האָט אין אַלע צייטונגען געגעבען אַ בע־שרייבונג פון דעם געפונענעם קאַפּעליוש און די ברילען, וועלכע זי האָט אויסגעשטעלט אויף אַנ'־עפענטליכען פּלאַץ. צענדליגע טויזענדער מענ־שען זענען אין אַ וואָך צייט פערבייגעגאַנגען, זיך איינגעקוקט אין דעם קאַפּעליוש און די ברילען, אָבער קיינער האָט זיי נישט דערקענט.

אַזוי זענען פערגאַנגען עטליכע וואָכען צייט. די גאַנצע זוכעניש האָט אויסגעזעהען צו זיין אַנ'אומזיסטע אַרבייט. ליבע־מאָרד אָדער רויב־מאָרד, וואָס איז די נפקא מינה, די פערברעכער בלייבען אומבעקאַנט, און עס האָט שוין געהאַלטען דערביי, אַז די אויספאָרשונג וועגען דעם געהיימנישפולען מורד זאָל געשלאָסען ווערען אויף שטענדיג, ווען — פּלוצים איז אין דער פּאָליציי געקומען אַ יונגע מיידעל און האָט געפאָדערט צו רעדען מיט'ן שעף אַליין.

מען האָט זי צוערשט נישט געוואָלט צולאָזען צום שעף פון דער פּאָליציי. געהערט, אַז עס האַנדעלט זיך וועגען דעם פּאָפּאָוויטש־מאָרד, האָט מען זי תיכף אַריינגעלאָזט אין קאַבינעט פונ'ם פּאָליציי־שעף. דאָרט האָט זי געמאַכט די פאָלגענדע ער־קלערונג: זי קען נישט מעהר איבערטראָגען, אַז מען איז חושד אין דער גאַנצער שטאָט אַנ'־אומגליקליכע, אומשולדיגע פרוי, די אלמנה פון דעם ערמאָרדעטען סענאַט־פּרעזידענט, ווייל זי אַ־אַרויסגעבען די אמת'ע מערדער! און זי האָט אָנ־גערופען דריי נעמען פון שילער פון דער גרעסטער גימנאַזיע אין בוקאַרעשט אונטער'ן נאָמען „לו־צעאָ לאַזאַר“.

דעטעקטיוו זענען תיכף געלאָפען אין גימ־נאַזיע, אַלע טירען זענען בעזעצט געוואָרען מיט פּאָליציי. מען האָט אַריינגערופען די דריי חברה־לייט אין א בעזונדערען צימער. זיי האָבען זיך אויפ'ן שטעל מודה געווען.

איינער, אַ 15־יעהריגער גימנאַזיסט, איז דער זוהן פון אַ פּראָפעסאָר אין דער זעלבער גימ־נאַזיע; דער צווייטער, אַ 17־יאַהריגער, איז דער זוהן פון אַ רייכען סוחר; דער דריטער, אין על־טער פון 18 יאָהר, איז דער זוהן פון אַ הויכען ריכטער.

זיי האָבען אַלץ, אַלץ דערצעהלט. זינט אַ לענגערער צייט פערנעמען זיי זיך מיט רויב־אָנפאַלען. עטליכע אָנפאַלען האָבען זיי שוין דורכ־געפיהרט מיט ערפאָלג, דאָס זענען אָבער געווען קליינע אָנפאַלען מיט קליינע געלד־רעזולטאַטען וויסענדיג פונ'ם סענאַט־פּרעזידענט פּאָפּאָוויטש, אַז ער מאַכט אַלערליי פּאָליטישע געשעפטען, וואָס טראָ־גען איהם אַריין אַ סך געלד, האָבען זיי גע־האָפט, אַז ביי איהם וועלען זיי געפינען אַ גרעסערע סומע. אין סאַמע מיטען פון דער אַרבייט האָט זיך אָבער פּאָפּאָוויטש אויפגעכאַפּט פון שלאָף און איז אַריין אין אַרבייטס־צימער, וואו זיי האָבען גענישטערט אין די שופלאָדען פונ'ם שרייב־טיש. האָט איינער פון זיי געשאָסען, כדי איהם איבערצו־שרעקען און — די קויל האָט איהם געטויטעט.

בוקאַרעשט און דאָס גאַנצע לאַנד זענען אויפגעשטורעמט געוואָרען פון דער נייעס, אַז די מערדער זענען קינדער פון די העכסטע געזעל־שאַפט־קרייזען, שילערס פון דער ערשטער גימ־נאַזיע אין לאַנד. ווייטערע איינצעלהייטען, וואָס זענען באַלד בעקאַנט געוואָרען אין דער עפענט־ליכקייט האָבען נאָך שאַרפער געוויזען דעם גיפ־טיגען מאָראַלישען זומפּ פון דער „שול פאַר קינ־דער פון דער בעסערער געזעלשאַפט“. מען האָט געגומען אויף אַ פערהער עטליכע צעהנדליג קינ־דער און אויסגעפונען, אַז איינער פון די דריי פערברעכערס האָט צווישען זיינע שול־קאָלע־גען געהאַט אַ צינעמעניש „פּאַלאַריאַ“ (קאַפּעליוש"). דאָס האָבען די שילער דערקענט דעם קאַפּעליוש, וועלכען די פּאָליציי האָט געפונען אויפ'ן אָרט פונ'ם פערברעכען און עפענטליך אויסגעשטעלט פאַר'ן פּובליקום, אַז מען זאָל געפינען דעם מער־דער. צייט פון עטליכע וואָכען האָבען זיך די שילער געוויצעלט וועגען דעם מערדער מיט'ן צו־נעמעניש „פּאַלאַריאַ“ און — געהיט דעם בלו־טיגען סוד פון דער פּאָליציי. נאָר אַ יונגע מיידעל, אַ שילערין אין „שול פאַר טעכטער פון בעסערע הייזער“ — האָט זיי איבערגעגעבען דער פּאָליציי, ווייל... כלומרשט דאָס געוויסען האָט איהר גע־מוטשעט; באַלד האָט מען אָבער פעסטגעשטעלט אַז זי האָט זיך געליבט מיט איינעם פון די דריי באַנדיטען און האָט זיך געוואָלט אָן איהם נוקם זיין, ווייל ער האָט איבערגעריסען מיט איהר די ליבעס־בעציהונגען.

די דריי יונגע באַנדיטען זענען פערמשפּט געוואָרען צו צעהן יאָהר תּפיסה. זיי האָבען אַפּעלירט און אַ העכערער געריכט האָט נאָך אַמאָל דורכגעפיהרט דעם פּראָצעס און בעשטעטיגט דעם אורטייל פון ערשטען געריכט.

Casino
היינט אוז פאלג. טעג!
די פּרעכטיגסטע רעוויע אין פילם א. נ.
די דאמע
פון מולען רוזש
אין די הויפּטראָלען:
Constance Bennet
Franchot Tone
אָנהויב 4 נאָכמיטאָג, שבת און זונטאָג 12 אַ זייגער בייטאָג.
פרייקאַרטען אומגילטיג.

DR. MED. H. LUBICZ
פאר הויט, ווענערישע און געשלעכטס־קראַנקה.
צעגעלניאַנאַ 7 (פריהער 43), טעל. 141·32
עמפּפאַנגס־שעה'ן 8–10, 12–2 און 5–8 אָווענד,
זונטאָג און יום־טוב פון 9–11 בייטאָג
און יו"ט 9–1. פאַר דאַמען בעזונדער וואַרטע־זאַל

Dr. med. P. Braun
צוריקגעקעהרט פון פּאַריז
ספּעציאַליסט פאַר הויט־ און ווענערישע קראַנקהייטען
נעהמט אָן פון 8 ביז 1 און פון 4 ביז 8 אָווענד.
Cegelniana 4, tel. 216-90.

די נייעסטע ביליצער הערען־ און דאַמען־שטאָפען עמפּפעהלט
דאָס טוך־ און קאַרט־לאַגער
Bcia A. i R. MILGROM
front I piętro. 36 Piotrkowska 36 tel. 225 95.
ביליגע פּרייזען! הורט — דעטייל!

Dr. med. L. Berman
צעגעלניאַנאַ 15, טעל. 149·07
ספּעציאַל־ארצט פאַר מענער־שוועכע־בעהאַנדלונג און סעקסועלע בעראַטונג.
נעמט אָן פון 8–11 און פון 4–8 אָווענד.
זונטאָג פון 9–1 פאַרמיטאָג.
פאַר אונבעמיטעלטע—לעטשניצע־פּרייזע!

הורדוס

פון חיים שוים

אין הורדוס'עס נייעם פאלאץ

אין דעם ערשטען פעריאָד פון זיין לאַנגער הער־שאַפט אין די ערשטע צעהן - צוועלף יאָהר האָט הורדוס אָפּגערוימט פון וועג די גאַנצע חשמונאים - פאַמיליע און אַלע אָפענע געגנער זיינע, עס איז דער־מאָלט געקומען א צווייטער פעריאָד פון פערהעלט נישמעסיגער רוה אין זיין הויז, א צייט, אין וועל־כער ער האָט אומגעהייער פיל געטון צו ענטוויק־לען די כוחות פון לאַנד און אויפבויען זיין מלוכה.

איבערהויפּט איז הורדוס געווען דעמאָלט זעהר טעטיג אין בויען בנינים. ער האָט אויסגעבוט א סך פעסטונגען אין ארץ־ישראל. ער האָט אויסגעבויט א פּאָרט און א פּאָרט־שטעט (צעזאַרעאַ), ער האָט אויס געבויט א נייעם פּרעכטיגען בית המקדש, אָבער די שענסטע פון אַלע נייע געביידעס וואָס ער האָט אויפ געשטעלט אין ירושלים, איז געווען זיין פּאַלאַץ,

זיבען יאָהר נאָך מרים'ס טויט האָט הורדוס זיך אריבערגעקליבען פון דעם אַלטען פּאַלאַץ פון די השמונאים אין זיין נייעם שלאָס, וואָס איז גלייכצייטיג געווען אויך א ציטאַדעל, א פעסטונג, וואָרים ער איז געווען ארומגערינגעלט מיט א הויכען מויער, און אויפן מויער זענען געשטאַנען טורעמס אי־בער הונדערט פוס די הויך. אין דעם דאָזיגען שלאָס האָבען זיך געפונען אַלערליי וואוינונגען און בע־קוועמליכקייטען, אַלערליי זאַלען און קאַמערען, צוויי גרויסע זאַלען זענען דאָ געווען מיט סאָפעס, פאַר הונדערט געסט, דאָ זענען אויך געווען פּרעכטיגע און ברייטע הויפען אויפצושטעלען לאַגערען, ארום און ארום דעם שלאָס האָבען זיך געצויגען ברייטע קאָלאָנאַדעס און אָפענע הויפען. בעוואַקסען מיט גרינס, און וועלדלעך פון קוסטען מיט לאַנגע שפּאַ־ציר־גענג אינמיטען. אויף די קוסטען האָט עס גע־שפּריצט מיט וואַסער פון מעטאַלענע פאָנטאַנען. און עס האָבען אויף זיי ארומגעשפּרונגען און ארומגע־שוועבט איינגעוואוינטע טויבען.

לאָמיר מאַכען א בעזוך אין הורדוס נייעם פּאַ־לאַץ.

פון פאָרענט לעבען טויער שטעהען אוועקגע־שטעלט סאָלדאַטען פון הורדוס'עס לייב־גוואַרדיע, די דאָזיגע גוואַרדיסטען הורדוסעס זענען נישט קיין יו־דען. נאָר פון פרעמדע פעלקער: גערמאַנען, גאַליער, טראַקיער, אויף א יודישער האָט הורדוס זיך נישט געוואָלט פערלאָזען.

די טיר־היטער פרעגען אונז, וואָס מיר דאַרפען, זיי געהערען צו די משרתים פון פּאַלאַץ, וואָס זייער צאָהל דערגרייכט ביז פינף הונדערט. די מעהר־סטע פון זיי זענען שקלאַפען. צום טייל אָבער זענען זיי אויך פרייגעלאָזענע, צווישען זיי זענען פראַען א סך יעוונוכען (סריסים), צו דער דינערשאַפט פון פּאַ לאַץ געהערען די קעניגליכע יעגער, מיט איינעם אַנ' אובעריעגער, איבער זיי, דערצו אויך די הויף־באַר־בירען און די הויף־דאָקטוירים, פאַרהאַן אויך נאָך א סאָרט קנעכט צווישען די דינער אין פּאַלאַץ, וואָס זיי־ער אויפגאַבע איז צו פייניגען בעשולדיגטע, און עדות' כדי זיי צו צווינגען זיי זאָלען זיך מודה זיין אין אויסזאָגען דעם גאַנצען אמת.

אין פּאַלאַץ דרעהען זיך ארום א סך בעאַמטע, פון דער מלוכה. אָט איז דער סעקרעטאַר דורך ווע־מענס האַנט עס געהט דורך די גאַנצע קאָרעספּאָנ־דענץ פון דעם קעניג, אָט איז דעם קעניגס שאַצ־מייסטער יוסף. אָט שטעהען פערטיפט אין א שמועס אַנדראָמאַכוס און נעמעלוס, די ערציהער און רייזע בעגלייטער פון די קעניגליכע פּרינצען, די זיהן פון די דאָזיגע הויף־לעהרער זענען די חברים פון אַלעק־סאַנדער און אריסטאָבול, מרימס צוויי זיהן, וואָס זי האָט געבוירען פון הורדוס'ן.

צווישען די העכסטע הויף־דינער געהערען דער געטראַנק־מייסטער, וועלכער דערלאַנגט דעם קעניג די געטראַנקען; דער שפּייז־מייסטער, וועלכער דער־לאַנגט די שפּייז אויפ'ן טיש. און דער קאַמערהער, וועלכער האָט צוטריט צום קעניגס שלאָפצימער, אַלע דריי יעוונוכען.

אינעווייניג אין די שעהנע זאַלען טרעפען מיר דעם קעניגס סוויטע, א גרויסע צאָהל קרובים און פריינט זיינע, וועלכע שטעלען מיט זיך פאָר דעם העכסטען ראַנג צווישען די הויפלייט. א סך פון זיי זענען הורדוסעס קרובים; שוועסטערקינדער, פּלימע־ניקעס, שוואָגערס און נאָך אַנדערע קרובים פון דער משפּחה. א חוץ אָבער די קרובים האַלט הורדוס ארום זיך א סך אָנגעזעהענע און געבילדעטע גריכען אָט אַזוי איז דאָס אין אַלע קעניגליכע הויפען פון אָריענט, און אַזוי איז דאָס אויך אין הורדוסעס הויף דער בעקאַנטסטער אָבער צווישען די גריכען פון הורדוסעס סביבה, איז ניקאָלאַי פון דמשק. דאָס איז א הויכגעבילדעטער גריך א פילאָזאָף און היסטאָרי־קער, מיט א גוטער רעדנער־קראַפט און א לייכטער פען. אָט דער גריך וועלכער איז א גרויסער יודען־פריינט, איז הורדוסעס קאַנצלער און זיין סאַמע פער־טרויטסטער פריינט, אָהן איהם ריהרט זיך הורדוס פון אָרט נישט. מיט איהם אונטערהאַלט ער זיך און בעראַט זיך וועגען אַלץ.

דאָס זענען די שטענדיגע איינוואוינער פון הור־דוסעס פּאַלאַץ, נישט זעלטען אָבער טרעפט מען דאָ אויך געהויבענע געסט פון אַנדערע לענדער. מלכים פון קליין־אזיע און דעם באַלקאַן האַלבאינזעל און דיפּלאָמאַטישע שליחים זייערע, איינמאָל איז דאָ אפילו געווען צו־גאַסט מאַרקוס אַגריפּאַ, דער אויבער־מיניסטער און איידעם פון צעזאַר אויגוסטוס, דער וויכטיגסטער מאַן אין רוים נאָכ'ן צעזאַר.

די אויפפיהרונג אין פּאַלאַץ איז א יודישע, א כשרע. מ'עסט נישט קיין טריפות, און מ'היט אויס־סערליך אָפּ יודישקייט. ווייל א גויאישער פירשט היי ראַטען א פרוי פון הורדוסעס פאַמיליע שטעלט הור־דוס אַלס ערשטען בעדינג, אַז ער מוז זיך מל זיין און ווערען א יוד.

הורדוס האָט אין אַלגעמיין נישט געוואָלט זיך איינרייסען מיט די פרומע. מיט די „פּרושים“, זיין כלל איז געווען דעריבער געווען, אַז אין ירושלים איז ער א יוד און האַלט א כשרע קיך, אָבער צווישען גויים איז ער א גריך ווי אַלע גריכען. די קיך ביי הורדוס'ן אין פּאַלאַץ איז אַלזאָ געווען א יודישע, דער הויף בכלל אָבער איז געווען טיילווייז העלעניסטיש, טייל אויך אָריענטאַליש, בעזונדער האָט זיך געזעהען די אָריענטאַלישקייט פון הורדוסעס הויף אין דעם האַ־רעם. ער האָט איצט נאָך מרימס טויט געהאַט אין זיין האַרעם ניין פרויען, ארום און ארום האָט ער חתונה געהאַט מיט צעהן פרויען, פון וועלכע בלויז צוויי, פּלימעניצעס זיינע, האָבען קיין קינדער נישט געהאַט. פון די איבעריגע אַכט פרויען האָט ער גע־האַט פערצען קינדער.

דאָס איז אַלזאָ געווען א רייכער, גלענצענדער פּאַלאַץ פון א העלעניסטיש - אָריענטאַלישען קעניג, אָבער דער עיקר האָט דאָ אויסגעפעהלט איצט א קע־ניגין. געווען א סך שעהנע פרויען פון געוועהנליכען טיפּ, הויפדאַמען, קיין מרים החשמנואית איז צווי־שען זיי נישט געווען, הורדוס האָט טאַקע קיינע פון זיי נישט געמאַכט פאַר א קעניגין.

די קעניגין איז געווען טויט. דער שאָטען פון איהר רייצענדער געשטאַלט האָט ארומגעשוועבט אָבער די פּרעכטיגע אויסגעפּוצטע זאַלען פון דעם נייעם קעניגליכען פּאַלאַץ. הורדוס האָט עס געפיהלט מרימס שאָטען האָט איהם פערפּאָלגט אומעטום. און וואָס ווייטער די יאָהרען זענען געגאַנגען און וואָס עלטער מרים'ס קינדער זענען געוואָרען, אַלץ געדיכטער אַלץ שוואַרצער איז אָט דער שאָטען גע־וואָרען.

ארום צעהן יאָהר זענען פערגאַנגען אין פער העלטנישמעסיגער רוה, אין הורדוסעס פּריוואַטען לעבען, דאָס איז געווען דער צווייטער פעריאָד פון זיין הערשאַפט. הורדוס האָט געמיינט אַז ער וועט שוין אַזוי אויסלעבען די יאָהרען, אַז די בלוטיגע אינטריגעס פון די ערשטע צעהן יאָהר פון זיין קעניגטום געהערען צו דער פערגאַנגענהייט און אַז אויף די עלטערע יאָהרען וועט ער האָבען נחמה פון זיינע קינדער, בעזונדערס פון מרימס זוהן, וועלכע זענען געווען אַזעלכע שעהנע און גראַטענע, ער האָט אָבער געמאַכט א טעות. מרימס קינדער האָ־בען איצט, ווען זיי זענען אויסגעוואַקסען, געזוכט נקמה צו נעהמען פאַר דעם טויט פון זייער מוטער, און אין די לעצטע צעהן יאָהר פון הורדוסעס הער־שאַפט, האָט זיך אָנגעהויבען פונ'ראָסניי דער בלו־טיגער שפּיל אין זיין הויז, וואָס האָט געקאָסט דאָס לעבען פון זיינע דריי זיהן.

(סוף — זונטאָג)

ניי ער פאלקסבלאט

דאס לאדזער לעבן

ניי ער פאלקסבלאט

פרייטאג 12 ט ניסן תרצה

אפריל

זון־אויפגאנג 4:47
זון־אונטערגאנג 6 28

ליכט־צינדען 6,09

פערטרעטענע דייטשע אויסארבייטונגען מיט לאנדעס־פראדוקציע

פרעסע־קאנפערענץ אין קאמיטעט צו העלפען די קרבנות פון היטלער־דייטשלאנד

דער פעראייניגטער קאמיטעט צו העלפען די קרבנות פון היטלער־דייטשלאנד וועלכער האט זיך ארגאניזירט אין לאדז, האט שוין אנגעהויבען אנ'אינטענסיווע טעטיגקייט. נאכדעם ווי ס'זענען אדורכגעפיהרט געווארען די ערשטע ארגאניזאציע־ארבייטען האט דער קאמיטעט צונויפגערופען א פרעסע־קאנפערענץ כדי צו אינפארמירען די עפענטליכקייט וועגען דער נויטיגער ארבייט פון קאמיטעט.

די קאנפערענץ האט געעפענט דער פרעזעס פון דער פערוואלטונג ה' אנאטאל פרומקין, וועלכער האט אנגעוויזען אויף דער רעארגאניזאציע פון דער ארבייט, אין הסכם מיטן בעשלוס וועלכער איז אנגענומען געווארען אויפן לעצטען צוזאמענפאהר, פון די אנטי־היטלערישע ווירטשאפטליכע קאמיטעטען, איז אין לאדז דער הילפסקאמיטעט פעראייניגט געווארען מיט דעם ווירטשאפטליכען קאמיטעט אונטערן נאמען: פעראייניגטער קאמיטעט צו העלפען די קרבנות פון היטלער־דייטשלאנד. ביים קאמיטעט וועט זיך אויך געפינען א ווירטשאפטליכע סעקציע וואס וועט זיך בעמיהען צו פראפאגאנדירען די לאנדעס־אויסארבייטונגען, אנשטאט די דייטשע אויסארבייטונגען, וועלכע דארפען דורך קיינעם נישט געקויפט ווערען. בראש פון קאמיטעט שטעהט א ראט, אונטערן פארזיץ פון דעפ. מינצבערג, און א פערוואלטונג אונטערן פארזיץ פון ה' אנאטאל פרומקין, יעדער מיטגליד אין דער פערוואלטונג איז א פארשטעהער אין א בראנזשען־סעקציע, א חוץ דעם זענען נאך פאראן א פינאנציעלע סעקציע, א פראפאגאנדע סעקציע און א קאנסומענטען סעקציע, וועלכע דארף אויפקלעהרען די קאנסומענטען, אז זיי זאלען נישט קויפען קיין דייטשע אויסארבייטונגען ווייל מ'קען זיי פערטרעטען קודם כל מיט לאנדעס־אויסארבייטונגען אדער מיט פראדוקציע פון אנדערע לענדער.

ס'איז פאלש די מיינונג, זאגט ה' פרומקין, אז די היטלער־רעגירונג האט פערלייכטערט דעם יודען קורס. דאס איז נישט אמת. דערזעלבער בארבאריזם עקזיסטירט ווייטער. דער אנטיסעמיטיזם איז געווארען א בעשטאנד־טייל פון דייטשען רעגירונגס־פראגראם. אפשר זענען שוואכער געווארען די פיזישע טארטורען, אבער די מאראלישע פיינען און צרות פאר די יודען זענען נאך שטארקער געווארען אונזער קאמף טאר נישט אויפהערען, מיר קעמפען פאר מענשען־רעכט און אונזער איינציג געוועהר איז די באיקאט־אקציע געגען סחורות, וואס שטאמען פון היטלער־דייטשלאנד. די יודישע בעפעלקערונג טאר נישט און וועט נישט אפשטעלען דעם קאמף ביז די גלייכבערעכטיגונג פאר די דייטשע יודען וועט נישט צוריקגעשטעלט ווערען.

דער לאדזער קאמיטעט וועט נישט רעזיגנירען פון דער הילפס־אקציע פאר די יודישע פליטים פון דייטשלאנד, אבער זי וועט אויך נישט אפשוואכען די ווירטשאפטליכע אקציע וועלכע ווערט ארגאניזירט דורך א ביורא, קאנצעלאריע, קארטאטעקע, און אלע נויטיגע זאכען, כדי די אקציע זאל האבען ערפאלג, די יודישע בעפעלקערונג וועט העלפען אין קאמף פאר אונזער אלעמענס גלייכבערעכטיגונג

דעפ. מינצבערג נעמט דאן א ווארט און זאגט, אז מיט צוויי יאהר צוריק ווען די יודישע בעפעלקערונג האט זיך געכאפט צום באיקאט־געוועהר נאך דער היטלעריסטישער איבערקעהרעניש, האט מען געמיינט אז די אקציע איז נאר אויף א קורצער צייט, ליידער האט זיך אנדערש ארויסגעשטעלט, מיר מוזען פיהרען ווייטער די אקציע פאר פערטיידיגען אונזער נאציע און אונזערע מענשליכע רעכט. די באיקאט־אקציע האט געגעבען גלענצענדע רעזולטאטען, און איך וואלט אפילו געקענט ריזיקירען און זאגען, אז ווען דייטשלאנד וואלט אין אנהויב געוואוסט אז דער באיקאט וועט אזוי רואינירען איהר ווירטשאפט וואלט דער יודען־קורס דארט אנדערש אויסגעזעהען.

פערשטעהט זיך אז עס מוז איצט ווייטער געפיהרט ווערען די פראפאגאנדע און אקציע אויסצומיידען דייטשע אויסארבייטונגען, כל זמן אונזערע ברידער וועלען אויף אזא אופן מאראליש געפייניגט ווערען. דער קאמף געגען דעם היטלערישען דייטשלאנד האט נאך די בעדייטונג ווייל די מגפה האט זיך אויך אריבערגעכאפט אין אנדערע לענדער און אונזערע רעכט ווערען שטארק בעדראהט. דעריבער איז גוט געשעהען ווען דער לאדזער קאמיטעט ווערט איצט אקטיוויזירט און בעגייסט, מיט דער אונטערשטיצונג פון דער יודישער בעפעלקערונג, צו אויסמיידען פון כל־ערליי דייטשע אויסארבייטונגען, מיר קעמפען נישט געגען דעם דייטשען פאלק, האט דעפ. מינצבערג פערענדיגט, נאר געגען היטלעריזם, וועלכער האט ליידער בעהערשט דאס דייטשע רייך.

אדוואקאט מענקעס קלערט אויף די ענדערונג וואס איז אריינגעטרעטען אין דער ארבייט פון לאדזער קאמיטעט דורך דעם סיסטעם פון הילפס־ארבייט פאר די פליטים און דער ווירטשאפטליכער אקציע, ארוו. מענקעס גיט דאן אפ א בעריכט פון דער כאריטאטיווער ביז־איצטיגער ארבייט, און געהט דאן איבער צו סטאטיסטישע ציפערען וועגען די פערלוסטען פון דייטשען עקספארט אין צוזאמענהאנג מיט דער באיקאט־אקציע אין דער גאנצער וועלט. דאס איז דאס איינציגע געוועהר, וועלכע ס'פערמאגט די יודישע בעפעלקערונג אין קאמף מיט דער בארבארישער בעהאנדלונג מצד דער היטלער־רעגירונג.

ס'רעדען נאך די מיטגלידער פון קאמיטעט ה' אינזש. פראשקער, און ארוואקאט גאלעווסקי, דאן ענטוויקעלט זיך א דיסקוסיע אין וועלכער עס נעהמען אנטייל די פרעסע־פארשטעהער און די מיטגלידער פון קאמיטעט.

ה' אנאטאל פרומקין שליסט די קאנפערענץ און דריקט אויס די האפנונג אז דער נאציאנאלער און מענשליכער שטאלץ פון דער יודישער בעפעלקערונג ביי אונז אין שטאט וועט בעווייזען צו אונטערשטיצען די באיקאט־אקציע געגען היטלער־דייטשלאנד ביז מיר וועלען נישט דערגרייכען אונזער גערעכטען פאסטולאט אוועקצושטעלען די דייטשע יודען אין זייערע רעכט.

א שרעקליכער פארפאל אויף שיענקעוויטשא 37

פערטשאדעט אויף טויט א יודיש פאר־פאלק

אויף שענקעוויטש נאם 37 האט זיך נעכטען אפגעשפילט א שרעקליכע טראגעדיע, וואס האט געקאסט דאס לעבען פון יודישען פארפאלק — בוימגארט.

די בוימגארט'ס האבען פערנומען א וואוינונג אויפ'ן ערשטען שטאק, אין דער אפיצינע, אין דעם אויבענדערמאהנטען הויז. אונטער זיי האט געוואוינט דער שניידער סטאניסלאוו כאבאנסקי.

ביי כאבאנסקין איז א שטוב, וואס געפינט זיך פונקט אונטער די בוימגארט'ס שלאף־צימער, האט מען אוועקגעשטעלט א נייע וואנטעל, כדי דאס וואנטעל זאל שנעלער אויסטרוקענען האט מען צוגעשטעלט צו איהם א קויש מיט קאקס. דער קאקס האט געברענט א גאנצע נאכט, דערביי האט מען צוליב ווענטילאציע געהאלטען אפען די פענסטער א חוץ דעם האט דאס האלטען אפען די פענסטער געהאט דעם צוועק, אז דער טשאד פון דעם קאקס צוזאמען מיט דער פארע פון דעם טרוקענען דאס וואנטעל זאלען דורכ'ן פענסטער ארויס.

צום אומגליק איז גראד אין דער צייט דאס פענסטער ביי די בוימגארט'ס אויך געווען אפען, און דער גאז און טשאד, וואס איז ארויס פון כאבאנסקי'ס פענסטער האט זיך אריינבעקומען דורך דעם פענסטער צו די בוימגארט'ס און זיי פער'סמ'ט.

די בוימגארט'ס האבען געוואוינט אליין, ס'פלעגט צו זיי אריינקומען א דינסט־מיידעל רוימען.

ארום 9 א זייגער איז דאס דינסט־מיידעל געקומען אויפרוימען און געטראפען דאס פארפאלק פערחלש'ט. זי האט צעוויסען געטון דעם וועכטער. מען האט ארויסגערופען פאגאטאוויע. דער דאקטאר פון פאגאטאוויע האט נאר פעסטגעשטעלט דעם טויט פון דעם 62־יעהריגען שמואל בוימגארטען און זיין פרוי די 59־יעהריגע מינא.

די אויספארשונגס־מאכט פיהרט אדורך א גענויע אויספארשונג וועגען דער ווירקליכער סיבה פון דער דאזיגער טראגעדיע.

איגדיווידועלע טוריסטישע רייזעס

קיין פאלעסטינא

מיט דער שיף „POLONJA" די נאהענטסטע אפרייזעס דעם 1 מאי און 15 מאי. ערלאדיגט זעמטליכע פארמאליטעטן. באהן־בילעטען פון לאדז. איינשרייבונגען נעמט אן

WAGONS-LITS COOK. Łódź, Piotrkowska 64.

משוגע צי גלאט אזוי?

בעשולדיגט זיך אליין אין פעלשען וועקסלען און עס הויבט זיך גארנישט אן

(א) פארן שטעטישען געריכט איז נעכטען געשטאנען דער 28־יעהריגער אהרן. משה שולץ.

שולץ איז געווען סעקרעטאר ביי אדוואקאט פינעס.

דעם 14. יאנואר האט זיך אין 5. פאליציי־קאמיסאריאט געמאלדען שולץ און ערקלערט, אז ער האט געפעלשט וועקסלען און אונטערגעשריבען דעם אדוואקאט פינעס. בעת דער אויספארשונג האט זיך ארויסגעוויזען, אז די גאנצע מעשה הויבט זיך גאר נישט אן.

האט מען שולצ'ן צוגעצויגען צו פעראנטווארטליכקייט פאר אריינפיהרען די מאכט אין א טעות.

פארן געריכט האט שולץ נישט געקענט ערקלערען, וואס עס האט איהם געצוואונגען אנצומעלדען אויף זיך נישט געשטויגענע זאכען, ער האט אליין אבער געזאגט, אז ער איז משוגע.

דאס געריכט האט פער'משפט שולצ'ן אויף 6 טעג ארעסט אדער 30 זל. שטראף.

פערענדיגט דעם שטרייק אין דער בעלכאטאווער טעקסטיל אינדוסטרי

(א) אין דער טעקסטיל־אינדוסטריע אין בעלכאטאוו דויערט שוין זייט דריי וואכען אנ'איטאלי'ע ייער שטרייק אין די פאבריקען פון די פירמעז בר. דזשיאלאשינסקי, בעמע און בערגער.

די אלע דריי פירמעס געפינען זיך אונטער איין לייטונג, וועלכע האט געפרובט צו רייסען די ארבייטס־לוינען ביי די ארבייטער אויף 15—20 פראצענט.

עטליכע קאנפערענצען ביים ארבייטס־אינספעקטאר האבען צו קיין הסכם נישט געבראכט.

די ארבייטער האבען דאן אנגעהויבען פאדערען מען זאל די אינהאבער פון די פאבריקען צוצוציהען צו פעראנטווארטליכקייט פאר נישט האנאריען דעם אפמאך מיט די ארבייטער. דאס לעצטע, ווי אויך די פעסטע שטעלונג פון די ארבייטער, וועלכע האבען נישט פערלאזט די מויערען פון די פאבריקען, האבען געצוואונגען די לייטונג פון די בעלכאטאווער פאבריקען אונטערצושרייבען דעם נייעם אפמאך אויף די אלטע בעדינגונגען.

נעכטען זענען די ארבייטער צוגעטרעטען צו דער ארבייט.

די שטראף־פראצעסען געגען די אינדוסטריעלער זענען אפגעשטעלט געווארען.

פערלענגערן די טראמוואי־ליניע צו דעם שטעטישען שעכט־הויז

(א) אין צוזאמענהאנג דערמיט, וואס עס איז ליקווידירט געווארען דאס באלוטער שעכט־הויז, האט זיך פערשטארקט די בעוועגונג צו דעם שטעטישען שעכט־הויז אויף אינזשיניערסקא־גאס.

אזוי ווי ביז איצט איז נישט פערהאן קיין קאמוניקאציע ביז צו דעם שעכט־הויז, האבען זיך די קצבים געווענדעט צו דער טראמוואי־דירעקציע מיט א בקשה צו פערלענגערן די טראמוואי־ליניע ביז צו אינזשיניערסקא־גאס.

ריין האלטען די הייזער

(א) די אדמיניסטראטיווע מאכט האט ארויסגעגעבען א פעראָרדנונג, אז מען זאל אין די נאהענטסטע טעג אדורכפיהרען די קלענערע רעמאנטען און רייניגען די טרעפען, הייזער, הויפען; ווייסען די ווענט, קאנאלען און פארקאנען ארום די הייזער.

פאר נישט ערפילען די פעראָרדנונג וועלען די הויז־ווירטען צוגעצויגען ווערען צו פעראנטווארטליכקייט.

אויספלוגען קיין פאלעסטינע פון 630.— זל. אן

ארגאניזירט: „ארביס" פיעטריקאווער 18, טעל. 249-33

יודיש מאריאנעטען־שפיל „בערל־שמערל־טעאטער"

אנפיהרונג: משה בראדערזאן

אין קאפע „אידעאל" (פיעטריקאווער 48)

צווייטער פראגראם א. נ.

נאר נישט געזארגט

עס ווערען געוויזען לעלקעס־קאריקאטורען פון: דער טערקישער חזן כראל־אבמעט־פאשא, חזן כוסה־וויצקי; ארוואקאט הענצמעל; דער דוטשע וששאגאטינסקי; בען—בען גוריאן; ר' סענדערל גראנאך; רעגינא קאנדעל־צוקער; שיינע־שיינדל מרים; יוזעף קאוואדלע־שמיד; מעצענאט קאפילע; ר' לייבישל מורה מוריני; ד"ר פלויש; דעפוטאטען־פרעזעס ר' לייבעל; נח פורים־לוצקי; שבתאי סוהל; אנשע־מאיר קופיעץ און חאוושניעץ עקס־קאטער; יודי'קע פאן־לאווגיק; שמענדריק עם שמענדריקובע; וואלענטי און וואיטשע־כאוו; ראצע מיט די צאצע; בערל־שמערל־ברידער; פיגיעלע מויז.

היינט, פרייטאג—1 פארשטעלונג אנהויב 10 אווענט.

מארגן, שבת—2 פארשטעלונגען 8 און 10 אווענט

קאנסומציע 1 זל, קאנסומציע 1 זל.

טעקסטען: משה בראדערזאן, י. אבערושאנעק און ח. י. בזשוסטאווסקי. לאלקעס געשניצט — ש. מאבאק מוזיק ארגאניזירט: דור בינעלטא

רעגיסטראציע פון אויטאס און מאטאציקלען

(א) היינט, פרייטאג, דעם 12 ד. ח. וועט פאר דער קאמיסיע נומער 1, אויף וויגורא־גאס (צופאהר פון קילינסקיעגא) דארפען זיך שטעלען צו דער איבערזיכט פערזאנען־אויטאס, די אינהאבער פון וועלכע עס וואוינען אין לאדז, און וואס זייערע פאמיליען־נאמען עס הויבען זיך אן מיט די אותיות:

T און Ku ביז Ki

פאר דער קאמיסיע נומער 2, אויף דער וויגורא־גאס. צופאהר פון שענקעוויטשא, דארפען געשטעלט ווערען צו דער איבערזיכט מאטאציקלען אהן וועגעלעך, די אינהאבער פון וועלכע עס הייסען אויף:

T U Z Ź

מארגען שבת דארפען זיך שטעלען פאר דער קאמיסיע נומער 1

Kr

פאר דער קאמיסיע נומער 2 מאטאציקלען מיט וועגעלעך:

A B C D E F

רעגיסטראציע פון דאקטוירים

(א) לויט א פעראָרדנונג פון מיניסטעריום פון עפענטליכען שוץ פיהרט איצט, די אדמיניסטראטיווע מאכט, אדורך א רעגיסטראציע פון אלע דאקטוירים. וואס פראקטיצירען אויפ'ן שטח פון דער לאדזער וואיעוואודזטווע.

אלע דאקטוירים מוזען זיך פעררעגיסטרירען ביז'ן 30 יוני.

ביי דער רעגיסטראציע מוזען די דאקטוירים צושטעלען די ענטשפרעכענדע דאקומענטען.

פערסמט מיט גאז

(א) אויף פאמארסקא 22 האט זיך פער'סמ'ט מיט גאז דאס דינסטמיידעל מאריא וואטשורא.

וואטשורא האט זיך געלעגט שלאפען און נישט בעמערקט, אז דאס גאז־רעהרעל ביי דער גאז־מאשינקע איז נישט איינגאנצען צוגעדרעהט.

אינדערפריה האט מען זי געפינען א פערחלשטע. די ארויסגערופענע פאגאטאוויע האט איהר ערטיילט די ערשטע הילף און אפגעפיהרט אין שפיטאל.

וועל־כעס געפֿיהל וועט זיגען?

תקיעת־כּף אַנ׳אָפּשטאַרבענדער מוטער אָדער ליבע צו אַ פֿרוי און קינד

סענסאַציאָנעלע פּאַסירונג אין לאָדז

אין לאָדזער ראַבינאַט איז אָנגעקומען אַ זעהר אָריגינעלער בריף פֿון וויען, דער בריף שטאַמט פֿון אַ יוד, אַנ׳עסטרייכישער בירגער אַ געוויסער האַנס ראָזענהייב. דער בריף האָט געהאַט פֿאָלגענדען אינהאַלט.

„מיט עטליכע יאָהר צוריק איז געקומען קיין וויען שטודירען אַ יונגערמאַן פֿון לאָדז, אַ געוויסער ק. ר. פֿון מאַניושקי גאַס. דער דאָזיגער יונגערמאַן האָט געדונגען אַ צימער ביי מיר האַנס ראָזענהיים, איך האָב אַנ׳איינציגע טאָכטער און דער לאָדזער יונגערמאַן האָט זיך בעקענט מיט מיין טאָכטער, איך בין די ערשטע צייט נישט געווען צופֿרידען מיט דער דאָזיגער נאָהענטער בעקאַנטשאַפֿט, אָבער נאָכדעם ווי איך האָב זיך אינפֿאָרמירט אין לאָדז ווער דער דאָזיגער יונגערמאַן איז, נאָכדעם ווי מ׳האָט מיר מיטגעטיילט, אַז דאָס איז אַ זוהן פֿון אַ רייכער און אָנגעזעהענער יודישער משפּחה, האָב איך אָוועקגעקוקט פֿון דער דערנעהנטערונג פֿון מיין סובלאָקאַטאָר צו מיין טאָכטער, די דאָזיגע נאָהענטע בעקאַנטשאַפֿט האָט נישט געלאָזען לאַנג וואַרטען אויף רעזולטאַטען, באַלד האָב איך זיך דערוואוסט, אז מיין טאָכטער איז מעוברת און אַז זי וועט ווערען אַ מוטער פֿון קאַרל ר׳ס אַ קינד, דערווייל איז אָבער קאַרל אַוועקגעפֿאָהרען פֿערענדיגען זיין שטודיום קיין פֿלאָרענץ (איטאַליען), ווען איך האָב זיך דערוואוסט וועגען דעם אומגליק פֿון מיין טאָכטער, בין איך אַוועקגעפֿאָהרען קיין איטאַליען און אויסגעווירקט ביי קאַרל׳ן אז ער זאָל קומען קיין וויען און חתונה האָבען מיט מיין טאָכטער, כּדי אַראָפּצונעהמען פֿון איהר די שאַנד און צו ווערען אַ פֿאָטער פֿון זיין אייגענעם קינד.

קאַרל איז געקומען קיין וויען און ס׳איז פֿאָרגעקומען די חתונה. מיטאַמאָל איז קאַרל פֿערשוואונדען געוואָרען, מיר האָבען איהם אָנגעהויבען צו זוכען וואו די וועלט האָט נאָר אַנ׳עק און צום סוף האָבען מיר זיך דערוואוסט, אַז ער געפֿינט זיך אין לאָדז ביי זיינע עלטערן, כ׳זעהט אויס, אַז קאַרל׳ס פֿאָטער האָט זיך דערוואוסט, אז זיין זוהן האָט חתונה געהאַט אין וויען, דער שידוך פֿון זיין זוהן, וועלכער האָט געענדיגט דעם פֿאַקולטעט פֿון נאַציאָנאַלער עקאָנאָמיע און וועלכער האָט אַ רייכען טאַטען—מיט אַנ׳אָרים מיידעל האָט איהם נישט אימפּאָנירט און ער איז אַראָפּגעקומען קיין וויען און שטילערהייט מיטגענומען זיין זוהן קיין לאָדז, מיר האָבען שוין פֿיל מאָל געשריבען צו קאַרלען, אָבער מיר בעקומען נישט קיין ענטפֿער. אין זאַך, געשטעלט אַ חופּה אָהן דעם זוהנ׳ס ווי-

פֿער, דעריבער ווענד איך זיך צום ראַבינאַט, אַז ער זאָל ווירקען אויף קאַרל ר. צוריקצוקומען קיין וויען צו זיין פֿרוי און קינד“.

אָט אַזאַ בריף האָט בעקומען דער לאָדזער ראַבינאַט און באַלד אויף צומאָרגענס איז אַרויסגערופֿען געוואָרען צום ראַבינאַט דער היגער גביר ר. מיט זיין זוהן קאַרל, זיי זענעןביידע געקומען, דער גביר האָט גע׳טענה׳ט, אַז ער וועט נישט ערלויבען זיין זוהן צוריקצופֿאָהרען קיין וויען, ווייל מ׳האָט איהם דאָרט אַריינגענאַרט, אויב ס׳האַנדעלט זיך וועגען געלד איז ר. מסכּים געווען צו געבען וויפֿיל דער ראַבינאַט וועט נאָר פּסקענען, אָבער נאָר ס׳זאָל קומען צו אַ גט, צוריק קיין וויען וועט קאַרל נישט מעהר פֿאָהרען.

דער ראַבינאַט האָט נישט געקענט מסכּים זיין צו אַזאַ שטעלונג האַלטענדיג, אַז קאַרל איז נישט קיין קינד, אז מ׳האָט איהם געזאָלט אָפּנאַרען און אַז ער דאַרף אומבעדינגט צוריקקעהרען קיין וויען צו זיין פֿרוי און קינד, קאַרל האָט גאָרנישט געענטפֿערט, ווייל ער האָט נישט געהאַט וואָס צו ענטפֿערען און דער ענין האָט זיך דערווייל מיט גאָרנישט געענדיגט.

אין עטליכע טעג אַרום איז קאַרל געקומען אַליין צום ראַבינאַט און האָט ערקלעהרט, אַז ער אַנערקענט דאָס ער בעגעהט אַ גרויסע עוולה צו זיין פֿרוי, ער אַנערקענט זיך צום קינד ער וואָלט געדן געוואָלט צוריקפֿאָהרען, אָבער ער געפֿינט זיך אינגאַנצען אין רשות פֿון פֿאָטער, וועלכער וויל בשום אופֿן נישט דערצו דערלאָזען, אויב, האָט קאַרל געטענהט, ער וואָלט געהאַט אויף די הוצאות וואָלט ער אָהן דעם וויסען פֿון פֿאָטער געפֿאָהרען קיין וויען.

דער לאָדזער ראַבינאַט האָט וועגען דעם אַלעם צוויסען געגעבען קיין וויען און באַלד איז אָנגעקומען אויף הוצאות פֿאַר קאַרלען, ס׳זענען ערלעדיגט געוואָרען אַלע פֿאָרמאַליטעטען און קאַרל האָט געזאָלט אָפּפֿאָהרען קיין וויען.

דער ראַבינאַט איז אָבער ווייטער כּסדר בעוואָרפֿען געוואָרען מיט בריף, אַז קאַרל איז נישט געקומען, מ׳האָט געשיקט נאָך דעם בחור, וועלכער איז שוין איצט אַ ד״ר פֿילאָזאָף און ער האָט ווייגענדיג ערקלעהרט פֿאָלגענדעס: אמת ער האָט שוין געהאַט פֿערטיג זיין פּאַס, וויזע און אַלע אַנדערע פֿאָרמאַליטעטען כּדי צו פֿאָהרען קיין וויען צו זיין פֿרוי און קינד, דערווייל איז אָבער זיין מוטער פֿערהעלטנישמעסיג אַ יונגע פֿרוי שווער קראַנק געוואָרען און ווען זי האָט דערפֿיהלט, אַז ס׳זענען געקומען איהרע לעצטע מינוטען, האָט זי צוגערופֿען איהר זוהן צום בעט און גענומען ביי איהם תּקיעת כּף, אז ער וועט נישט צוריקקעהרען קיין וויען און נישט ווייטער לעבען מיט דער ווינערין. איצט ווייס ער נישט וואָס ער האָט צו טוּן. ער ווייס נישט וועלכעס געפֿיהל דאַרף ביי איהם זיגען; צי די ליבע און רחמנות צו זיין פֿרוי און קינד, אָדער די שבועה, וועלכע ער האָט געגעבען זיין מוטער פֿאַר׳ן טויט.

צוליב דער דאָזיגער לאַגע האָט דער לאָדזער ראַבינאַט אַרויסגעפֿאָדערט קיין לאָדז ראָזענהיימען מיט זיין טאָכטער, כּדי דער ענין זאָל ערלעדיגט ווערען דאָ אויפֿ׳ן אָרט.

אלגעמיינע פערזאמלונג פון פערבאנד פון דער לויהן־אינדוסטריע

פאדערט איינצופיהר׳ן פערבאנדס־צוואנג

(אג) מיטוואָך איז פֿאָרגעקומען אַ אַלגעמיינע פֿערזאַמלונג פֿון די מיטגלידער פֿון טעקסטיל-פֿערבאַנד פֿון דער לויהן-אינדוסטריע אין דער לאָדזער וואָיעוואודזטווע.

די פֿערזאַמלונג האָט געעפֿענט ה׳ גאַוואַרטין. די ערשטע פֿראַגע, וואָס איז בעטראַכט געוואָרען איז געווען די לאַגע אין דער לאָדזער אינדוסטריע. ווי בעוואוסט, זענען איצט די פּרייזען אין די וועבערייען און שפּינערייען מיט 50 פּראָצענט נידריגער ווי נאָרמאַל. איצט צוליב דער בעדייטענדער אויפֿלעבונג אין די לויהן-וועבערייען, האָט זיך די פּאָזיציע פֿון די לויהן-פּראָדוצענטען בעדייטענד פֿערשטאַרקט, און צוליב דעם איז אויף דער פֿערזאַמלונג בעטראַכט געוואָרען די פֿראַגע וועגען אויסנוצען די דריי-חדשים׳דיגע אויפֿלעבונג אין דער אינדוסטריע, בכדי צו העכערען די פּרייזען, אויב נישט צו דער נאָרמאַלער הויך, איז מינדעסטענס צו אַזאַ שטופֿע, אַז מען זאָל נישט אַרבייטען מיט דעפֿיציט. נאָך אַ לענגערער דיסקוסיע איז אָנגענומען געוואָרען פֿאָלגענדער בעשלוס: די מיטגלידער פֿון פֿערבאַנד וועלען זיך בעמיהען לויט מעגליכקייטען צו העכערען די פּרייזען פֿאַר וועבען און צווירנען, אַרויסגעהענדיג פֿון שטאַנדפּונקט, אַז די איצטיגע קאָניונקטור איז דערצו גינסטיג. אויב עס וועט זיך אַרויסווייזען, אַז דער פֿאַבריקאַנט וועט נישט מסכּים זיין צו געבען אַ העכערען פּרייז און וועט זיך ווענדען צו אַנ׳אַנדערען לויהן-אונטערנעהמער, דאַרף זיך דער ערשטער וועבפּראָדוצענט פֿערשטענדיגען מיט׳ן צווייטען, בכדי צו פֿעראייניהייטליכען די לויהנען.

דאַן איז בעטראַכט געוואָרען די פֿראַגע פֿון צוואַנגס-פֿערבאַנד אין דער אינדוסטריע. נאָך אַ לענגערער דיסקוסיע איז איינשטימיג אָנגענומען געוואָרען אַ רעזאָלוציע, וואָס פֿאָדערט אויף די פֿערוואַלטונג, אַז עס זאָל ווי אַמגיכסטען איינגעפֿיהרט ווערען אין לעבען דער פּראָיעקט פֿון פֿערבאַנדס-צוואַנג, אַלס די איינציגע רעטונג פֿון דער שווערער לאַגע פֿון דער לויהן-אינדוסטריע.

Dr. med.
R. Zalcwasser
כירורג
ציגעל־גאַס 19, טעל. 125-17
נעמט אָן פֿון 1—2 און פֿון 4—6 נאָכמ.

Dr.
Wołkowski
האָט זיך איבערגעצויגען אויף
ציגעל־גאַס 11, טעל. 238-02
נעמט אָן אין הויט- און ווענערישע
קראַנקהייטען, מענער־שוועכע
פֿון 8—11 ביי טאָג און פֿון 4—9 אָוונט

מזיר
K и C
כשר לפסח
צו בעקומען אין אַלע קאָלאָניאַל-געוועלבער.

אַפּטייקען

היינטיגע נאַכט-דיזשורען

היינט, ביינאַכט, דיזשורירן פֿאָלגענדע אַפּטייקען: קאַפּראַווסקי (נאָוואָמיעיסקאַ 15), ס. טראַווקאָווסקי (בזשעזשינער 56), מ. ראָזענבלום (שרודמיעיסקאַ 21), מ. באַרטאָשעווסקי (פּיעטרקאָווער 95), ה. קוואַרשינסקי (קאָנטנאַ 54), ל. טשינסקי (ראַקאַטשינער 53).

איז דער בוי־אינדוסטריע איז נישט געקומען צו קיין קאָלעקטיווען אָפּמאַך

(א) נעכטען איז אין אַרבייטס-אינספּעקטאָראַט, אונטערן פֿאָרזיץ פֿון אַרבייטס - אינספּעקטאָר וויזשיקאָווסקי פֿאָרגעקומען די דריטע אין דער רייה קאָנפֿערענץ וועגען שליסען אַ קאָלעקטיווען אָפּמאַך אין דער בוי-אינדוסטריע אויפ׳ן לויפֿענדען יאָהר.

די אַרבייטער פֿעראיינען האָבען אַרויסגעשטעלט אַ פֿאָדערונג, אַז די מויערער און טשעסליער זאָלען בעקומען צו 1,70 פֿאַר אַ שעה אַרבייט און פֿאַר זייערע געהילפֿען 90 גראָשען אַ שעה.

צו די ערשטע צוויי קאָנפֿערענצען האָבען זיך די פֿאָרשטעהער פֿון די בוי-צעכען אינגאַנצען נישט געשטעלט.

נעכטען זענען שוין געווען די פֿאָרשטעהער פֿון ביידע צדדים. דאָ האָט זיך אָבער אַרויסגעוויזען אַ מיינונגס - פֿערשידענהייט אין דער פֿראַגע וועגען די לוינען. די פֿאָרשטעהער פֿון די צעכען לעגען פֿאָר מיט 20—50 פּראָצענט ווייניגער,

אַזוי אַרום איז אויך דאָס מאָל צו קיין הסכּם נישט געקומען.

דער ענין זאָל איבערגעהען צו אַנ׳אויסערגעוועהנליכע שידרס-קאָמיסיע.

די פּסח-אַקציע פֿון „תּומכי אורחים“

אין „תּומכי אורחים“ קאָכט די אַרבייט, גאַנצע טעג און נעכט פּאַקט מען די פּעקלעך פֿאַר די 1000 יודישע פֿאַמיליעס, וועלכע וועלען היי־יאָהר געניסען פֿון דער פּסח-אַקציע פֿון „תּומכי אורחים“.

אין דער דערמאָהנטער געזעלשאַפֿט זענען אָנגעקומען 1500 ביטעס וועגען אונטערשטיצונג. ליידער וועט „תּומכי אורחים“ קענען נאָר בעריקזיכטיגען צוליב מאַנגעל אין מיטלען, נאָר טויזענד ביטעס.

יעדער טאַלאָן פֿאַר אַ פֿאַמיליע בעשטעהט פֿון 3 קילאָ מצה, אַ פֿלאַש וויין, ½ קילאָ צוקער, 4 דעקאַ טיי, 10 אייער, 10 ליכט, 2 קילאָ ציבעל, ¼ קילאָ צערעס און ½ קילאָ רייבעכץ.

ביים איינקויפֿען, פּאַקען, אַרויסגעבען און בעדינען די פּעטענטען זענען בעשעפֿטיגט די מיטגלידער פֿון ראַמען-קאָמיטעט און דער יוגענד-סעקציע.

אַ חוץ דעם אָרדענט איין „תּומכי אורחים“ אַזוי ווי יעדעס יאָהר אַ פּסח-קוך פֿאַר בכּבוד׳ע יודען אין ווינער זאַל, פּאָמאָרסקאַ 43. ס׳וועלען דאָרט אַרויסגעגעבען ווערען צו 300 מאָלצייטען פֿאַר מענער און פֿרויען צו די סדר-נעכט און גאַנץ יום-טוב.

ר. אײַזראַעל

דער בערזען־סוחר

שפּאַנענדער ראָמאַן פֿון יודישען לעבען

164

— דאָס איז זעהר ריכטיג פֿון אייער זייט פּראָקוראָר, פֿערשטעהט זיך, אַז איהר האָט געמוזט וועגען דעם מיטטיילען אייער מאַכט, הם... זעהר ריכטיג, זעהר ריכטיג...

דער מיניסטער האָט געביסען די ליפּען, האָט אַראָפּגעלאָזען זיין בליק אויף דער ערד און האָט געזוכט אַנ׳ענטפֿער פֿאַר דעם פּראָקוראָר, דער מיניסטער וואָלט גערן געוואָלט, אַז דער פּראָקוראָר זאָל קומען צו דעם בעשלוס, אַז ס׳איז שוין שפּעט צו טוּן אין דעם ענין און מ׳דאַרף רעזיגנירן אויב אַפֿילו ס׳איז געשעהן עפּיס אַנ׳אומרעכט, דער פּראָקוראָר האָט אָבער גאָרנישט געזאָגט, נאָר געוואַרט אויף אַנ׳ענטפֿער פֿון יוסטיץ-מיניסטער, וועלכער איז דאָך דער סימבאָל פֿון גערעכטיגקייט אין דער מלוכה, דעם מיניסטער איז שוין געוואָרען פּיינליך און ער האָט געזאָגט.

— נו, וואָס איז איצט דאָ צו טוּן? מ׳דאַרף דאָך עפּיס אין דעם ענין אונטערנעהמען.

— איך וואַרט אויף אייערע בעפֿעהלען עקסעלענץ.

— אויף מיינע בעפֿעהלען, אויף מיינע בעפֿעהלען.... האָט געמורמעלט דער מיניסטער, וואָס פֿאַראַ בעפֿעהלען זאָל איך איצט געבען? איצט ווען דער תּליון פֿלעגט שוין די שטריק, כּדי צוהענגען די פֿערמשפּטע.

דער פּראָקוראָר האָט אַלץ געשוויגען און נישט געגעבען קיין עצה דעם מיניסטער צו רעזיגנירען אין דעם ענין, דער איבעררייס אין

דער אָפּערע האָט זיך געענדיגט. דאָס קלונגען האָט אָנגעזאָגט, אַז באַלד הויבט זיך דער פֿאָרהאַנג און די האַנדלונג אויף דער ביהנע וועט באַלד ווייטער פֿאָרטגעזעצט ווערען. דער מיניסטער האָט זיך בשום אופֿן נישט געקענט קיין עצה געבען און ער האָט נישט געוואוסט וואָס ער האָט צו טוּן, דאָך האָט ער זיך געמוזט דעצידירען און האָט געזאָגט.

— וואַרט, פּראָקוראָר געהט נישט אַוועק, איך וועל אָנקלונגען אין דער ציוויל-קאַנצעלאַריע פֿון קעניג און אויב ס׳וועט נויטיג זיין וועלען מיר מוזען פֿאָהרען אין פּאַלאַץ פֿון קעניג.

— ס׳איז זעהר ערהאַבען פֿון אייער זייט, עקסעלענץ, וואָס איהר פֿערנעהמט זיך אַזוי פֿלייסיג מיט דעם ענין, ס׳האַנדעלט זיך דאָך וועגען כּבוד פֿון ענגלאַנד׳ס גערעכטיגקייט.

— דאָס איז אמת, ליבער פּראָקוראָר, דאָס איז שוין אמת, אָבער צוליב דעם וועט דאָך אַרויסקומען אַ סקאַנדאַל, אז דאָס ענגלישע געריכט האָט בכלל דערלאָזען צו אַזאַ אומגערעכטיגקייט.

— ס׳איז דאָך אָבער בעסער, אַז דער סקאַנדאַל זאָל איצט אַרויסקומען, אייד׳ער שפּעטער נאָכדעם ווי די פֿערמשפּטע וועלען שוין זיין טויט און מ׳וועט גאָרנישט קענען מעהר ראַטעווען.

דערמיט האָט דער פּראָקוראָר איבערצייגט דעם מיניסטער, אַז ער דאַרף נישט רעזיגנירען, נאָר אָנהויבען אַ שנעלע אַקציע אין ענין פֿון דער פֿרוי רובין. נאָך פֿון דער אָפּערע האָט דער מיניסטער אָנגעקלונגען אין דער ציוויל-קאַנצעלאַריע פֿון קעניג, דער מיניסטער האָט געמאָלדען דעם שעף פֿון דער קאַנצעלאַריע וועגען וואָס עס האַנדעלט זיך, אַז נאָר דער קעניג איז בכּוח אָפּצוהאַלטען פֿון דער עקזעקוציע און דאַן וואָלט מען ערשט געטראַכט וואָס עס איז צו טוּן, דער שעף פֿון דער קאַנצעלאַריע האָט געהאַלטען, אַז דער דאָזיגער פֿערוויקעלטער ענין קען נישט ערלעדיגט ווערען דורכ׳ן טעלעפֿאָן און האָט געראָטען דעם מיניסטער גלייך צו קומען. אין פּאַלאַץ, דורך דער צייט וועט דער קעניג אינפֿאָרמירט ווערען וועגען דעם בעזוך. וועגען אָקעגענשטעלען זיך האָט פֿערשטעהט זיך קיין רייד נישט געקענט זיין און דער מיניסטער איז, איבערלאָזענדיג זיין פֿרוי אין דער אָפּערע, צוזאַמען מיט׳ן פּראָקוראָר אַוועק אין פּאַלאַץ פֿון קעניג.

דער אַלטער קעניג האָט אויסגעהערט אויפֿמערקזאַם דעם בעריכט פֿון דעם מיניסטער און ווי מ׳האָט געקענט אַרויסדרינגען פֿון דעם שטאַרק פֿעראינטערעסירט, ווען דער מיניסטער האָט פֿערענדיגט זיין בעריכט, האָט ער געפֿרעגט.

— און ווי איז אייער מיינונג, הער מיניסטער פֿון רעכטליכען שטאַנדפּונקט, צי איז פֿערהאַן אַ מעגליכקייט אויפֿצוהאַלטען די עקזעקוציע בלויז פֿון דער פֿערמשפּט׳ער פֿרוי אָדער מוז דאָס געשעהען מיט אַלע 4 פֿערמשפּט׳ע, וועלכע זענען פֿערבונדען אין איין פּראָצעס און געגען וועלכע דער אורטייל איז גלייכצייטיג אַרויסגעטראָגען געוואָרען, דער פּראָקוראָר האָט זיך ערשט איצט פֿערטראַכט איבער דער דאָזיגער פֿראַגע, ביז איצט איז איהם דאָס אַפֿילו נישט איינגעפֿאַלען, די פֿראַגע איז דאָך ווירקליך געווען אַ שווערע, דער פּראָצעס איז געווען איינער, די פֿערברעכענס אַלע שותּפֿותדיגע ס׳איז דאָך דעריבער אונמעגליך געווען צו אַנולירען איין טייל פֿון אורטייל, דעריבער האָט דער פּראָקוראָר געזאָגט.

— רעכטליך מוז אויפֿגעהאַלטען ווערען די עקזעקוציע איבער אַלע 4 פֿערמשפּטע.

— איז שוין געווען אַזאַ עהנליכער פֿאַל אין ענגלישען געריכטס-וועזען.

— איך האָב נישט קיין מאַטעריאַלען און דאָקומענטען ביי זיך, איך האָב נישט געהאַט קיין צייט זיי צו זוכען, אָבער אויף וויפֿיל איך געדענק איז אַ עהנליכער פֿאַל פֿאָרגעקומען אָבער מיט צעהנדליגער יאָהר צוריק.

דער קעניג האָט שנעל דעצידירט, ער האָט בעפֿוילען אָנצושרייבען אַנ׳אַקט וועגען אויפֿהאַלטען די עקזעקוציע פֿון די 4 צום-טויט-פֿערמשפּטע, כּדי דעם דאָזיגען אַקט רעכטליך צונויפֿצושטעלען האָט מען געמוזט האָבען די גרעסטע יוריסטען פֿון יוסטיץ-מיניסטעריום, וועלכע זענען דרינגענד אַרויסגערופֿען געוואָרען אין קעניגליכען פּאַלאַץ, דער אַקט איז צונויפֿגעשטעלט געוואָרען און איז אונטערגעשריבען געוואָרען דורכ׳ן קעניג, די פּאַפּירען זענען איבערגעגעבען געוואָרען אָפֿיציעל דעם יוסטיץ-מיניסטער, וועלכער האָט זיי פֿון זיין זייט אָפֿיציעל איבערגעגעבען דעם פּראָקוראָר, צולעגענדיג אַ בעזונדערען אַקט וועגען אויספֿיהרען דעם אויפֿטראַג פֿון קעניג.

דער יוסטיץ-מיניסטער האָט לייכטער אָפּגעאָטעמט, דער פּראָקוראָר איז געווען שטאַרק צופֿרידען, ער האָט זיך אַריינגעזעצט אין אַנ׳אויטאָ און איז געפֿאָהרען גלייך אין טיורמע אַריין, אויפֿ׳ן וועג האָט ער אָפּגעשטיגען צום פּאָליציי-אינספּעקטאָר כּדי איהם מיטצונעמען אין טיורמע אַרין.

דער אינספּעקטאָר האָט זיך געכאַפּט ביים קאָפּ, דערהערענדיג דעם בעשלוס פֿון קעניג, ער האָט זיך דאָס גאָרנישט פֿאָרגעשטעלט, אַז דעם פּראָקוראָר זאָל זיך איינגעבען צו דערגרייכען אַזאַ רעזולטאַט, איצט האָט ער זיך איבערצייגט, אַז אָס האָט זיך איינגעגעבען און ער איז געוואָרען זעהר איבערראַשט. פֿאַר גרויס איבערראַשונג האָט ער אָנגעקלונגען צו שמעון מאַרקוס אויפֿ׳ן טעלעפֿאָן-נומער, וועלכען ער האָט פֿון איהם בעקומען.

(פֿאָרטזעצונג קומט)

צערעס

כשר לפסח

נויטווענדיג צום קאָכען באַקען און פּרעגלען!

צערעס דער אידעאַלער קאַקאָס-פעטס ווערט אַריסגאַרבייט אונטער דער שטרענגער השגחה פון הרב ר׳ שמחה פרענקעל פון סקאַווינא און קען סמפּפּעהלט ווערען אפילו למהדרין-מן המהדרין. עכט בלויז אין אָריגינאַל-פּאַקונג. צו ½, ¼, ⅛ קג. אָהן פּאַקונג קיינמאל נישט עכט.

ד״ר פ. פרידמאַנס געשיכטע פון יודען אין לאדז

ארויסגעגעבען דורך דער לאדזער אפּטיילונג פון דער יודישער לאַנדקענטשאַפט-געזעלשאפט

קודם-כל, אַ קליינע התנצלות: איך האָב נישט בדעה אָנצושרייבען קיין רעצענזיע איבערן דער-מאָנטען ווערק, דאָס וועלען, מן הסתם טון אַנדערע מעהר דערצו בערופענע זאַך-קענער. איך — זאָל מיר דער זעהר, חשוב׳ער מחבר, ד״ר פרידמאַן מוחל זיין מיין נישט-בעשיידענקייט און פאַר מיין געהן איהם אין „וועג״ אַריין — איך וויל נאָר אָנשרייבען די „היסטאָריע״ איבער דער ענטשטעהונג פון דער „געשיכטע״ פון יודען אין לאָדז״.

„היסטאָריע״. ווייל ווער עס ווייסט און ווער עס איז נאָר אַביסעל בעקאַנט אין יודישען פערלאַג-וועזען, ווער עס קען די חבלה-לידה פון אַ יודישען מחבר, בפרט פון אַ יודישען וויסענשאַפטלער, ביז ער זעהט זיינס אַנ׳אַרבייט, אַרויסגעגעבען אין דער פאָרם פון אַ בוך, דער וועט אויך וויסען דערפון, אַז יעדעס, היינט-צו-טאָג אַרויסגעגעבענע בוך, האָט זיין פערגאַנגענהייט און זיין היסטאָריע.

די „היסטאָריע״ פון דער „געשיכטע פון יודען אין לאָדז״, הויבט זיך אָן מיט... אַ מיניסטעריאַלער פעראָרדענונג: —

דאָס קאָמוניקאַציע-מיניסטעריום האָט, אין אַ שעהנעם פריהמאָרגען צוגענומען ביי דער יודישער געזעלשאַפט פאַר לאַנדקענטשאַפט די באהן-הנחות. די סיבה דערפון? — „לאַנדקענטשאַפט אַלס אַזעל-כע איז נישט קיין רעליגיעזע און יודען, אויב אינ-[illegible] זיי זיך מיט לאַנדקענטשאַפט, קענען זיי זיך [illegible]פירען אַרום דער פוילישער לאַנדקענט-שאַפט געזעלשאַפט״.

[illegible]געדענק נישט, צי גראַד אַזוי זענען געווען פאָר[illegible]לירט די מאָטיווען פון קאָמוניקאַציע-מיניס-טעריום, יעדענפאַ[illegible] דאָס איז געווען דער [illegible] און דער מיין פון צווישען די שורות פון אָט די מאָטיווען. דאַרף שוין נישט קיין שום, בעזונדערע קאָמענטאַרען.

אַ יודישע געזעלשאַפט, איינע, אפשר, פון די טעטיגסטע אויף דער יודישער גאַס, איז פער-משפט געוואָרען אויף אונטערגאַנג, ווייל מיט דעם מאָמענט, ווען עס איז ביי דער געזעלשאַפט צוגענומען געוואָרען די מעגליכקייט פון דעם צו-קום צו איהר ענד-ציל — צו בעקענען זיך מיט׳ן לאַנד, דורך מאַכען ווייטשטרעקיגע אויספלוגען, הערט אויף צו איהר די פעראינטערעסירונג, פאַלט אָפּ די מיטגלידערשאַפט, הויבט זי אָן צו וועגע-טירען, צו גוסענען און... שטאַרבט אָפּ.

אָט אַזוי האָט עס טאַקע אויסגעזעהען אין דעם לאָדזער אָפּטייל פון דער יודישער לאַנדקענט-שאַפט-געזעלשאפט. אַ דאַנק דער דערמאָנטער, מיניסטעריאַלער פעראָרדנונג איז ביי די ברייט-סטע שיכטען פון דער מיטגלידערשאַפט צוגענומען געוואָרען די מינימאַלסטע מעגליכקייט פון טו-ריסטיק און לאַנדקענטשאַפט און זי האָט אָנגע-הויבען איהר „באַרג-אַראָפּ״ אין זעהר אַ שנעלען טעמפּ, איינס נאָך איינס זענען אָנגעקומען די פער-שידענע טויט-סימפּטאָמען: די מינימאַלסטע פער-אינטערעסירונג מיט איהר, דאָס אָפּפאַל פון מיט-גלידער, די וועגעטאַציע, גסיסה און —

ניין! לא עלמן ישראל! אַ יודישע געזעלשאַפט, וועלכע ווערט מיט אַזויפיל מיה און מאַטער, מיט אַזויפיל עקשנות און אַזויפיל אויסדויער געבוי׳ט טאָר נישט, מיט איינמאָל פערשוואונדען ווערען פון דער יודישער גאַס! — זאָלען זיך יודישע שונאים נאָכנישט פרייען, זאָלען זיי דערוייל פער-לעשען די מתים-ליכטלעך און אויפהערען צו געהן זייער שדים-טאַנץ איבער די רואינעס פון דער יודישער געזעלשאַפט! ווייל —

אַזאַ כוח האָט שוין דער יהודי הנוצחי, דער אומשטערבליכער יוד — אין דער טיפסטער אַגאָניע, עפענט ער די אויגען און בעקומט ווייטערדיגע לעבענס-פעהיגקייט. —

וואָס איז? — עס זענען צוגענומען געוואָרען די טוריסטיק און לאַנדקענטשאַפטס - מעגליכקיי-טען? — אָבער ווער וועט דען שטערען צו מאַכען שפּאַצירען איבער אונזער, יודישער פערגאַנגענ-הייט?! באשר, מיר קענען דאָס נישט טון אין דער פרעמד אין אַנדערע שטעט? — וועלען מיר דאָס טון אין 1אונזער שטאָט, אין לאָדז. אין דעם לאָדז, וועלכעס אונזערע טאַטעס, אונזערע זיידעס האָבען ענטוויקעלט און האָבען עס, פון אַ קליין ביסקופיש-שטעטעל, געבראַכט צו דער מדריגה פון אַ פוילישען מאַנשעסטער, צו דער מדריגה פון דער צווייט-גרעסטער שטאָט אין פוילען!..

לאָקאַל-פּאַטריאָטיזם? — חס ושלום! — אַ לעבענס-נויטיגקייט! — אין צייטען, ווען עס הע-רען זיך גרילצענדיגע שטימען פון אַ יודישען צו-ריקטרייב אין דער געטאָ, אין צייטען, ווען מען ריימט זיך די גרגרתן מיט דעם אַלטען, אָפּגעקלאַפּ-טען, ביליגען שענק-קופּלעטעל וועגען יודישע פּאַ-ראַזיטען און יודישער אומנוציגקייט, מוזען מיר האָבען דאָקומענטען, מוזען מיר האָבען בעווייזען, מוזען מיר האָבען אונזער געשיכטע, מיט וועלכע מיר זאָלען קענען אויסשטעכען די צו-גרויסע אויף אונז אויגען — נאט, לייענט, אויב איהר קענט, און זעהט, אויב די גיפטיגע שנאה האָט אייך נאָכנישט בלינד געמאַכט און ווייסט, אויב איהר זייט בכלל פעהיג עפּעס צו וויסען, אַז מיר, יודען, זענען אין לאָדז קיינמאָל קיין בחנם׳דיגע עסער נישט געווען, אַז אפילו די לופט, וואָס מיר אָטע-מען האָבען מיר מיט בלוט פון אונזערע הערצער, מיט׳ן מאַרך פון אונזערע ביינער אויסגעאַרבייט און, אַז מיר. זענען געטריי אונזער גייסט, האָ-בען אייביג פאַר דער גערעכטיגקייט געקעמפט און נאָך גיפטיגערע שלאַנגען בעקעמפט!...

אָט אַזוי ארום איז עס געשעהען און אָט אַזוי אַרום איז געשאַפען געוואָרען די געשיכטע פון יודען אין לאָדז. — די געשיכטע, וועלכע האָט רעהאַביליטירט אַ יודישע געזעלשאַפט, האָט איהר צוריקגעשטעלט אויף די פיס און איהר געגעבען די [illegible]עגליכקייט מיט פרייע אויגען און געעפענטען [illegible] צו זאָגען: „טראָצדעם, וואָס מען האָט ביי אונז אָפּגענומען די עקזיסטענץ - מעגליכקייטען, האָט מען ביי אונז אָבער, אונזער עקזיסטענץ - בע-רעכטיגונג נישט געקענט צונעהמען! — מיר ווי-לען און מיר מוזען ווייטער עקזיסטירען, כדי, אויב נישט צו מאַכען קיין עקסקורסיעס און אויס-פלוגען אין דער ווייטקייט און אין דער ברייט-קייט, וועלען מיר זיי מאַכען אין דער טיף און אין דער פערגאַנגענהייט!... וועלען מיר זיך נישט קענען פערנעהמען מיט לאַנדקענטשאַפט, — וועלען מיר זיך פערנעהמען מיט פאָלקסקענטשאַפט!...״

יוסף זעלקאָוויטש

„פאַר שלאַגלערישע אַרגומענטן״ בעת אַ שטרייק
בעקומען 8 חדשים טורמע

(א) דעם 20. סעפּטעמבער 1934 האָט אין דער שנוראָוואַדלע פאַבריק פון לעאָן יאַקובאָוויטש (וואַ-ווּלסקאַ 3) אויסגעבראָכען אַ שטרייק. בראש פון דער שטרייק-אַקציע איז געשטאַנען דער אַרבייטער הערמאַן ווינקלער וועלכער האָט אַכטונג געגעבען, אַז אין דעם בעשטימטען מאָמענט זאָלען אַלע אַר-בייטער סאָלידאַר וואַרפען די אַרבייט.

איינער פון די אַרבייטער אהרן קאַלמאַנאָוויטש האָט זיך נישט געוואָלט סאָלידאַריזירען מיט די איב-ריגע אַרבייטער און נישט צוגעשטאַנען צום שטרייק מ׳האָט דאַן צושלאָגען קאַלמאַנאָוויטש׳ן אַזוי אַז מען האָט געמוזט צו איהם אַרויסרופען פּאָגאָ-טאָוויע.

ווינקלער איז דערפאַר געכטען געשטאַנען פאַרן שטאָטישען געריכט.

דאָס געריכט האָט פער׳משפט ווינקלערען צו 8 חדשים טורמע.

געבעסערטע קאָניונקטור אויפן גאַלאַנטעריע מאַרק

(א) אין גאַלאַנטעריע-האַנדעל האָט זיך אין משך פון די לעצטע צוויי וואָכען בעמערקט אַ בעדייטענ-דע בעסערונג. די פערהעלטניסמעסיג גרויסע אומ-זאַצען פון די לעצטע טעג ערקלערען זיך מיט דער ערב יום-טוב צייט, בעת וועלכער די נאָכפראַגע אויף גאַלאַנטעריע - סחורות איז געווענליך גרויס. עס דאַרף אָבער דאָך בעטאָנט ווערען, אַז נישט קו-קענדיג דערויף, וואָס די אומזאַצען האָבען זיך אין פערגליך מיט דער פערגאַנגענער וואָך פערגרעסערט אויף 50 פּראָצענט, זענען זיי אָבער דאָך, לויט דער מיינונג פון די סוחרישע קרייזען און די ערוואַרטונ-גען פון די סוחרים, נישט אַזוי גרויס ווי מען האָט געהאָפט. איצט טראָגט זיך דער שווער-פּונקט פון גאַ לאַנטעריע-האַנדעל איבער פון הורט אין דעטייל, ווייל די ברייטע שיכטען פון דער בעפעלקערונג מאַ-כען איצט די קניות אויף יום-טוב.

אויפ׳ן מאַרק פיהלט זיך ווייטער אַ קליינער אָנ-באַט פון זאָקען, וואָס האָט זיך נאָך מעהר פער-קלענערט צוליב דעם שטרייק אין דער דאָזיגער אינדוסטריע. עס דאַרף בעטאָנט ווערען, אַז אין דער לעצטער צייט האָט זיך שטאַרק פערגרעסערט די נאָכ פראַגע אויף גאַלאַנטעריע סחורות.

די צאָהל-פעהיגקייט אויף גאַלאַנטעריע מאַרק איז בכלל נישט קיין שלעכטע. עס ווערט געדעקט הויפּט-זעכליך מיט קורץ-טערמיניגע וועקסלען, דערביי איז צו פערנאָטירען אַ מינימאַלע צאָהל פּראָטעסטען.

ידהאַראָסקאָפּען אויף דער צוקונפט מאַכען די פעראינטערעסירטע ספערען אָפּהענגיג ערשטענס פון די וועטערן, וואָס וועלען זיך איצט שטעלען, ווייל זיי האָבען אַ השפּעה אויף דעם אָפּזאַץ פון די זומער-קאָלאָניעס, ווי אויך פון די פּראָדוצענטען, וואָס מוזען זיך רעכענען מיט דער פערקלענערטער קויף-מעגליכקייט פון דער בעפעלקערונג, און מוזען דעריבער געהעריג צופּאַסען די פּרייזען.

WODNE TKANINY **E. i L. KAHAN** PIOTRKOWSKA 80

Skład Komisowy: Z. Bornstein S. A. Starzyce.

פריהער איז זי געווען אייפער-זיכטיג; איצט—ער

(ענדע פון 10-טע זייט)

ביסט אייפערזיכטיג?

ער האָט אַ ציה געטון מיט די אַקסעל.

— דו האָסט מיך לינאַ, אַזוי לאַנג געפּלאָגט מיט דיין אייפערזוכט, אַז איך האָב אויך אַ רעכט צו זיין אַביסעל אייפערזיכטיג.

זי האָט איהם אָנגעקוקט מיט אַ ערנסטער מינע.

— יאָ, איך בין געווען אייפערזיכטיג, — האָט זי געזאָגט — אָבער נישט מעהר, איך האָב געפונען אַ מיטעל ווי אַזוי זיך אויסצוהיילען דערפון. טו מיר נאָך, בען...

בען איז געבליבען שטעהן מיט אַנ׳אָפענעם מויל וואָס איז געווען איהר מיטעל? אויפהערען ליב האָ-בען? אַזאַ מאָדנע לאָגיק פון אַ פרוי האָט ער נישט געקענט אָנגעהמען: ער איז נאָך אַלץ געווען פער-ליבט אין איהר אָהן אַ קאָפּ... ער האָט געוואָלט פּראָ-טעסטירען פערלאַנגען צוריק זיין פערלוירענע בחורשע פרייהייט, איהר דערצעהלען פון די לאַנג-ווייליגע אָוועגטען, וואָס ער האָט פערבראַכט צוליב איהר ביי זייערע פריינט און אויף מוזיקאַלישע קאָנ-צערטען כאָטש ער האָט אַזוי ווייניג ליב געהאַט מו-זיק; ער האָט איהר געוואָלט דערציילען פון די לאַנ-גע שטונדען, וואָס ער האָט אַלץ צוליב איהר, פער-בראַכט איינזאַם און טרויעריג ביי זיך אין הויז; ער האָט איהר געוואָלט אויסרעכענען אַלץ, וואָס ער האָט געדולדיג און שטיל אַריבערגעטראָגען, ווייל ער האָט נישט געקענט צוזעהען ווי זי האָט געליטען.....

ער האָט אָבער נישט געקענט רעדען, זיי האָבען זיך געביטען מיט די ראָלען, איצט איז עס איהם גאָר געגאַנגען אין לעבען צו קענען האַלטען שטענ-דיג אַנ׳אויג אויף לינאַן, צו וויסען, וואו זי האָט פערבראַכט די אָוועגטען, און מיט ווען זי איז געזעסען אין טעאַטער, פריהער האָט זי געליטען און איהם אָפּגעשפּילט סצענעס פון אייפערזוכט, איצט איז געקומען זיין רייה, און ער האָט אָנגעהויבען:

— איך וויל דיך נישט מעהר זעהען טאַנצען מיט דעם אידיאָט, פּאָול ערלין! — האָט ער אויס געשריען, — איך האָב אַ רעכט צו פאָדערען פון דיר, אַז דו זאָלסט געהערען נאָר מיר אַליין....

און אַזוי ווייטער, כמעט מיט דיזעלבע ווערטער וואָס לינאַ האָט געהאַט גענוצט.

פון דער וואָהלינער שוהל

קומענדיגען פּסח וועט אין דער וואָהלינער שוהל דאַווענען דער חזן סאָלאָוועיטשיק מיט אַ כאָר אונטער דער לייטונג פון בעקאַנטען דיריגענט ישראל רוביז.

קינא

„EUROPA״

20 נאַרוטאָוויטשאַ 20

● היינט ●

בחורים
פון
געוועהר=פּלאַץ

ראַפּסאָדיע פון העלדישקייט און אָפּפערונג לויט דער ערצעהלונג פון Fr. Molnar

אויסערן פּראָגראַם:

קלאַנג - צוגאַבען צווישען אַנדערען

מיג. אידען׳ס וויזיט אין וואַרשאַ

מאָרגען אָנהייב 12 אַ זייגער בייטאָג.

נעכסטער פּראָגראַם:

A. B. C. פון ליבע

Dymsza — Bogda — Krukowski — Lawinski — Tom

אַ שרפה איז אַ וואוינונג

(א) אויף פראַנציסקאַנער 25 האָט אין דער וואוינונג פון עלי שאַט אויסגעבראָכען אַ שרפה. עס האָט זיך פון אַ שטאַרק צעהיצטען אייזערנעם איי-וועלע אָנגעצונדען אַ הילצערן ווענטעל און באַלד איז דאָס מעבעל אין שטוב געשטאַנען אין פלאַמען.

מען האָט אַרויסגערופען די ערשטע אָפּטיילונג פייערלעשער, וועלכע עס איז געלונגען דאָס פייער אָפּצושטעלען. דער היזק בעטרעפט אַנ׳ערך 3000 זל.

היט אייערע קינדער

(א) פון די טרעפּען אויף זגערזשער 28 איז אַראָפּגעפאַלען פון צווייטען שטאָק אַ 6-יעהריג יונגעלע, אַ זוהן פון לאָקאַטאָר שמואל זשולטי.

פּאָגאָטאָוויע האָט דאָס קינד אָפּגעפיהרט אין שפּיטאָל.

אַ נייער שאָסעי לאָדז — טאָמאַשאָוו

(א) שוין פאַראַיאָהרען האָט זיך אָנגעהויבען אַ נייע שאָסעע לאָדז — טאָמאַשאָוו.

ווי מיר דערוויסען זיך זאָל אין לויפענדען סע-זאָן די אַרבייט אָנגעמען אַ שנעלערען טעמפּאָ, ווייל די וואָיעוואָדזטוואָ האָט צוגעטיילט צו דעם צוועק 15.000 זל. קרעדיט, אויך די פּערוואַלטונג פון לאָדזער פּאָוויאַט האָט צו דעם צוועק אָפּגעטיילט אַ געווי-סע סומע.

כדי צו שאַפען אַרבייט פאַר די אַרבייטסלאָזע האָט טאָמאַשאָוו בעשטימט איינגע קרעדיטען פון אַרבייטס-פאָנד, און אָרגאַניזירט אַ בריגאַדע פון 350 מענשען, וואָס וועלען זיין בעשעפטיגט ביי דער אַרבייט פון דעם שאָסעע לאָדז—טאָמאַשאָוו.

אונטערגעוואָרפען אַ קינד
אין דער אַפּטיילונג פון עפענטליכען שוץ

(א) אין לאָקאַל, וואו עס געפינט זיך די אָפּטיי-לונג פון עפענטליכער שוץ (זאַוואַדזקאַ 11) האָט עמעס אַ פעמענט מיטגעבראַכט מיט זיך צו פיהרען אַ 6-יעהריג יונגעלע. אין אַ געוויסען מאָמענט איז דער מאַן נעלם געוואָרען, איבערלאָזענדיג דאָס קינד אַליין.

דאָס יונגעלע האָט אָנגעגעבען דעם נאָמען פון זיין פאָטער און די פּאָליציי זוכט איהם.

דאָס קינד האָט מען אָפּגעפיהרט אין קינדער-היים.

צושלאָגען געוואָרען

(א) אויף סאָוויאַ גאַס איז בעפאַלען און צושלאָ-גען געוואָרען דורך אונבעקאַנטע דער 28-יעהריגער זיגמונט קרוליקאָווסקי (סאַיאַ 16).

די אָנפאַלער האָבען געפאָדערט געלד, און נישט בעקומענדיג, קרוליקאָווסקי׳ן צושלאָגען.

די פּאָליציי זוכט די אָנפאַלער.

Dr. Zygmunt Henrykowski

ספעציאַל-אַרצט פאַר ווענערישע הויט-קראַנקהייטען און מענער-שוואַכע

וואוינט יעצט

9 טראַוגוטאַ 9

טעל. 262-98

נעהמט אָן פון 8 — 11 און פון 6—9 אָוונט.

פאַר פרויען אַ ספּעצ. וואַרטע-זאַל.

קאָנקורס אויף אַ ספּאָרט-בעריכט-געבער

עפֿענט די לאָדזער ראַדיאָ-סטאַציע

דעם 21-טען ד. ח. וועט די לאָדזער ראַדיאָ-סטאַציע טראַנסמיטירען דעם פֿערלויף פֿון פֿוסבאַל-מעטש ברעסלוי—לאָדז.

אין צוזאַמענהאַנג מיט דעם מעטש, האָט די לאָדזער ראַדיאָ-סטאַציע אויסגעשריבען אַ קאָנקורס אויף אַ ספּיקער, וואָס זאָל אין משך פֿון 30 מינוט איבערגעבען דורכ׳ן ראַדיאָ דעם רעפּאָרטאַזש פֿון מעטש. קאַנדידירען קאָן יעדער ספּאָרטלער, וואָס אָריענטירט זיך אין דעם צוזאַמענשטעל פֿוןביידע דרושינעס. דאַרף רעדען אַ גוטען און דייטליכען פּויליש. אַ גרויסע ראָלע שפּילט די שטים.

די קאַנדידאַטען דאַרפֿען זיך מעלדען צו דער לאָדזער ראַדיאָ-סטאַציע פֿון הייינט ביז דעם 16-טען ד. ח. דער אויסגעוועהלטער וועט פֿאַר דעם רעפּאָרטאַזש בעקומען אַ נאָרמאַלען האָנאָראַר.

פֿון „אוזדראָווסקאַ“

דאָס איינשרייבען פֿון קראַנקע אויפ׳ן צווייטען סעזאָן פֿאַר מענער וועט פֿאָרקומען דעם 16 אַפּריל 1935, 3 אַ זייגער נאָכמיטאָג.

די קאַנדידאַטען דאַרפֿען זיך שטעלען אין קאַנצעלאַריע (ציגעל גאַס 21) מיט אַ פּוילישען פּאַס, אָדער אידענטישקייטס-צייגניש מיט אַ בעזונדערער פֿאָטאָגראַפֿיע.

געפֿונען קאָנטראַבאַנדע

(א) די גרענעץ-וואַך האָט אַדורכגעפֿיהרט אַן אַבלאַווע אויפ׳ן שטח פֿון ווילנער פּאָוויאַט און געפֿונען אין דעם הויז פֿון וולאַדיסלאַוו פּאַלאַקעוויטש און מאַריאַנאַ גורעצקאַ פֿון דאָרף רודע אַ גרויסען סכום זאַפּאַלניטשקעס, בענזין און שטיינדלעך צו זאַפּאַלניטשקעס.

די אַלע זאַכען, וואָס שטאַמען פֿון קאָנטראַבאַנדע האָט מען קאָנפֿיסקירט און די קאָנטראַבאַנדיסטען אַרעסטירט.

אַפּאַר ווערטער צו דער פּסח-אַקציע פֿון „נותן-לחם“

פֿון מאַג. מ. באַלבערישסקי

אויב מיר זאָלען נישט רעכענען די ביטערע מלחמה-יאָהרען, האָבען לאָדזער יודען אין זייער גאַנצער געשיכטע נישט געהאַט אַזאַ שווערען ערב יום-טוב ווי דער איצטיגער. נאַטירליך מיינען מיר נישט נאָר דעם מאַטעריעלען מאָמענט. די „האַרציגע“ זאָרג פֿון אונזערע נייע שטאָט-טאַטעס וועגן אונז יודען האָט אויף דער גאַנצער יוד. בעפֿעלק. אַרויפֿגעלעגט אַ שווערע כמאַרע.. עפּעס געפֿינען מיר זיך ווי אין אַ קאָשמאַר.

אָבער בשום אופֿן טאָרען מיר נישט אַראָפּלאָזען די הענד און אַראָפּפֿאַלען ביי זיך. פֿערקעהרט: אויף צו להכעות אַלע קאָוואַלסקי׳ס אויף צו להכעות אַלע יודען-פֿרעסער, וואָס וואַרפֿען גלעזער אין די קעפּ פֿון אונזערע פֿאָרשטעהער, אָדער וועלכע שטימען סתם „דעליקאַט, איידל“, געגען אַלע יודישע פּאָזיציעס, אויף צו להכעות די יעניגע, וואָס האָבען אָפּגעוואָרפֿען די שטעטישע סובסידיע פֿאַר׳ן „נותן-לחם“ — פֿיהרט „נותן-לחם“ הייינטיגען יאָהר אַ גרויסע שעהנע הילף-אַקציע פֿאַר בכבוד׳יגע יודישע פֿאַמיליעס. עס זענען שוין בעזאָרגט געוואָרען 350 יודישע פֿאַמיליעס מיט שעהנע פּעקלעך יום-טוב׳דיגע פּראָדוקטען. די אַמביציע פֿון „נותן-לחם“ איז אָבער צו בעזאָרגען נאָך 100 יודישע פֿאַמיליעס. צייט איז נאָך דאָ גענוג. ווער עס זאָל טון איז אויך דאָ־דער גאַנצער אַפּאַראַט פֿון „נותן-לחם“ איז גרייט צו אַ גרעסערער אַקציע, די הויפּט-זאַך; עס פֿעהלט נאָך אַביסעל געלד.

אַ נישטיגע סומע אין פֿערגלייך מיט דער אַקציע. נישט שוין-זשע וועלען לאָדזער יודען אונז לאָזען שטיין אינמיטען?

נישט שוין-זשע וועלען לאָדזער יודען נישט אָפּרופֿען זיך און אונז במשך פֿון אַ פּאָר טעג צושטעלען אָט די סומע, וואָס די קאָוואַלסקי׳ס האָבען פֿון אונז אַוועקגענומען?

לאָדזער יודען! רופֿט זיך, וואַרים אָפּ. וואַרט נישט ביז מען וועט צו אייך קומען אָדער קלינגען. שיקט אַריין אייערע נדבות אין „נותן-לחם“ וואָס שנעלער!

אינדוסטריעלער בעשטראָפֿט

פֿאַר נישט האָנאָרירען דעם קאָלעקטיווען אָפּמאַך

(א) די אַרבייטס-אינספּעקטאָרען האָבען אַדורכגעפֿיהרט אַ לוסטראַציע פֿון די פֿאַבריקען אין פּאַביאַניץ, ווייל ווי עס איז געווען בעוואוסט האָבען איינציגע אינדוסטריעלער געריסען די לוינען ביי די אַרבייטער.

אלס פֿאָלגען פֿון דער דאָזיגער לוסטראַציע זענען 6 אינדוסטריעלער צוגעצויגען געוואָרען צו פֿעראַנטוואָרטליכקייט. אַ חוץ דעם האָט דער שטראָף-רעפֿעראַט ביים אַרבייטס-אינספּעקטאָריאַט בעשטראָפֿט דעם אינהאַבער פֿון דער מעכאַנישער וועבעריי אין פּאַביאַניץ (מאַריאַנסקאַ 3), ליזבאַרסקי, צו אונבעדינגטען אַרעסט און דעם אינהאַבער פֿון דער מעכאַנישער וועבעריי „טשעפּאַרלעק“ פּאַביאַניץ, קרוטקע 12 מיט 1500 זל. שטראָף. דאָס אַלץ פֿאַר נישט האָנאָרירען דעם קאָלעקטיווען אָפּמאַך.

דאָס גרויסע געווינס

50.000 Zł.

אויף נומער 21410

איז געפֿאַלען בעכטען

u WOLANOWA

ציהונג פֿון דער מלוכה-לאָטעריע

3-טע קלאַס — 1-טער טאָג

zł. 10.000 — 14821 12087 104200 141187

zł. 5.000 — 34946 35639 55975 103700

zł. 2.000 — 35870.

zł. 1000 — 31081 151038 179977.

zł. 500 — 49993 94438 93340 145316 148074 172398 125479 116579.

zł. 400 — 9649 2175 14743 38664 72298 76078 94207 111782 135383 139717 143277 154098 168489 183318

zł. 300. — 195 1428 17377 37613 38432 46579 55304 56723 61209 73051 95216 101143 119448 141268 158142 159090 157638 154329 154153. 156938 163978 176666 177913 180277

zł. 250 — 689 4168 9477 21245 30747 37887 49771 49727 49531 49107 49986 54585 58629 72645 71493 70003 81000 85192 93068 101012 102933 111217 113999 117528 226650 137124 136181 151069 154481 154789 153046 155677 161628 162564 164343 168728 174873 177895 180293.

STAWKI.

Cyfry przy których widnieje litera s — po zł. 200, pozostałe po 20 zł.

65s 74s 80s 396s 493 818 25s 36 224s 53s 72s 1041s 93 332s 43 630s 96 887 919s 2000s 94s 235s 308s 405s 41s 520s 709 11 3107 719s 911s 60 4202 511 885s 5270 663s 76 81s 6132s 75 441s 508 19 71s 995 72009 377 484s 626s 740 968s 8069s 92s 153 218 93 422 528s 93 643s 57s 854 921 9107s 76s 435 44 598.

10128 621s 786s 828s 961s 64 11132 70 83s 315s 79 98 565 686s 757s 84s 963s 12312 85s 471s 603 818 922 13114s 75s 229 50s 417 505s 860s 14245s 305s 832 919s 23s 15491s 555s 913s 80 16397s 453s 57s 999s 17008s 235s 527s 624 703 819s 930 18011s 72 162s 261 581s 692s 821s 26s 60 904s 19143 72s 630s.

20054s 167 208 487s 682 888 21218s 50 967 22475 790 23231 660s 463s 139s 733s 822s 24189 442 25046s 596s 98s 801s 999 26014s 140s 232 312 63s 611 70 733 27183 89s 96s 595 783 800 28026 618s 941 29113 96 375 604 40 768s.

30107s 254 587s 797 810 220 31076s 210 674 799 999s 32046 97s 353s 56s 406 891s 33075s 471s 570s 89s 913s 14s 34296s 304s 596s 872s 82 917s 82 35204 345 453 789 36067 163s 291 471s 674s 725 847 37081 925s 307s 458s 577s 963 38151s 391s 613s 762 83 39011 334 408 745 55s 93.

40095 390 745s 809s 70 1 985 41659 137 235 340 62s 452 673 914 25 42077 199 363s 415s 504s 943s 96s 43102s 552 760 79 44132 54s 226s 89s 771 72s 89s 937 49s 45122 44s 268 80 378s 450 55 558s 67 74s 46007 54s 91 180 275s 419 528s 606 771 828 930s 47141s 260s 78s 82s 450s 561 843 48009 324s 659s 49039 149 993.

50746s 568 619s 51107 207 342s 509 53 621s 774s 951s 80 52060s 208s 393 707s 810 95s 53121s 201s 380 655 800s 953 54156s 271s 95 316 539s 641 766 55009s 17 19s 102s 35 252 31s 74s 83s 405s 658s 56046 161 208s 355s 422 80 2s 547 933s 52 57111 63 300s 70 635s 94 789s 909s 58006s 120 211 347 519s 57s 71 619 710s 98 912 59006 194s 234s 388 139s 655s 772s.

60068 150 237 474 569 706 938 61181s 394 427 30s 82 815 986s 621227s 496s 611s 17 82s 920 55s 88s 63007 108 290 4 22s 79 529s 671 821 55s 929 64309 63s 65383s 948 427 57s 685s 726s 812s 66227s 74 84 752s 58s 897s 984s 94s 67012 331s 437s 933s 68147s 203 328s 482s 602 915s 69104s 95s 205 503 699s 706s 885s 993.

70324 590s 905s 71261s 80 31s 9 485s 567 677 794s 802 72005s 772 73020s 135s 310s 412s 30s 39s 49s 534s 58s 637 919s 74015s 166s 83s 511 97 75194s 502 27 405 37s 556 663 702s 871 76174s 220s 314 536 611 77282s 422 711s 42s 878s 840s 78001s 76s 108 44s 493s 582 79085s 158s8 615 92s 760s 842 954.

80013s 235s 365 596 81226s 389s 478s 514 21s 65 620s 52 730 82060 662s 613 752 83219 959 84089 104 244s 378s 791 839s 85047s 312 423s 531 692 936 86668s 87392 538s 668s 823 88076 168 485 563s 641s 764 89192 412 908 48.

90130s 62 287 659s 742s 91297s 337 449 710 804 92013 59 71 272s 535s 652s 768 867 69 968s 93095 186 298s 322s 435 530 7s 740 831 94085s 627s 53s 59 804 55589s 96164s 229 33 375 408s 42s 616 970s 97075 422 94 640s 894 98340s 509s 87s 99051s. 285s 601s 75 954 913s.

100021 164s 282 452 784s 101107 98 393 493s 761 800s 805 988 102128 230 47s 78 333 83s 464 88s 551 90 633s 61s 928 103723 862 104336s 54 447s 527 722 27s 105057 442s 636 75 831 39 106007s 128 654s 788s 107403 591 767 108119 303s 19s 551s 77s 685 842 923s 71 89 109187s 347 609 16 97.

110537s 641s 908s 47 111011s 176 78 447 652s 112126 241 394 4366 186s 616s 831 944 85s 113045 329 587s 704 823 914s 50 114132 396s 471s 996 115253 474 533 856 455s 116047 435 48 816 117026 163 332 624s 724 944s 118022 343 86s 119229 65s 90s 538 655s 848 942.

120069s 117s 215s 323s 121231 323s 99 498s 620 92 3 834 122325s 43 490s 511s 823 123410 613 78s 85 768s 887s 124155 89s 251s 73s 832 56 932 31 125110 18 158 856 931 40 71 126011s 300s 708 900 960 127399 581s 91 708 128018 80s 1s 305 495s 510s 20 735 884 129196 234s 323s 513s 861s 97s.

130250 479 607 797s 859 131087 132 610 132443s 55s 636s 739s 133145s 454 617 735s 862s 134123 80 238 360 481 781s 84s 135127 348s 477 644 855s 136269s 415 s615s 714s 948s 137038 222 41 480 734 78 138107 49 74 244s 79 378 462s 91 632 139266s 516 29 837s.

140418s 54 141 146s 82 486 96 506 76s 142273 143008 253 302s 88 455 144125 246 322s 580 613 745 867 145003s 334 663 847s 972s 146026s 48 451 61 654s 867 147301s 33 404 768s 917s 148103 92s 528s 63 8 683 149027 94s 180s 496s 780.

150007s 299 508s 57s 651 991 151230 827 152090 8 527s 711s 931 153013s 522 6 615s 822s 926s 34s 154013s 79 230 9 333 402s 66 533 711 825 86s 155218s 156239s 768s 54s 301s 438s 681s 796s 930 8 157042s 109 491 553s 815 69 966 158035s 9s 121s 54 220 313s 447s 627s 70 s1s 832s 159239 325s 43 766s 822 965.

160085 415 54s 79 509 57 920 161353s 415s 731 961s 162549s 761 97s 853 163017s 79 163 309 81s 63s 727 800s 66s 164220s 551s 71s 864 938s 165005 47 67s 390 465s 587 792 960 166314 562s 690s 807s 964s 167187s 309 62 598 756s 63 842s 931 168027 65 117 306 14s 454s 646 169043s 51 338 876 944.s

170187 801 70 171056 92 477 733s 48s 796 172567s 648 173221s 46s 70s 71s 412s 47 579 606 19s 97s 174137s 485 511 45s 863s 933 175013s 264 83s 331 706s 80 930 98 176086 334s 99 889 177182 276s 425 61s 754s 99 882 178223 646 950s 60 179039 171 311 429s 570s 708 83.

180052 83 406 24 69 520 850s 181065s 156s 407s 513s 639 711 23s 38s 182225 368 408s 26 51 718 854s 163340 724 37 91s 184212 73s 81s 369s 615s 885s 99s.

II CIĄGNIENIE.

zł. 50.000 — 21410

zł. 20.000 — 29020

zł. 10.000 — 63474

zł. 5.000 — 3386 117142 182009

zł. 2.000 — 31090 156672 175008

zł. 1.000 — 10823 37967 69596 145298 179986

zł. 500 — 96620 77668 79416 113979 37271 70424 63399 121939 109934 130809 132816 109963 102358 114731 19707 22583 28146 32783 42438 78751 82406 92812 97182 105389 126307 136642 140574 169798 184152 11515 44286 83967 97168 104909 131133 135241 172070 161877 182324 182235

zł. 250. — 1186 2750 17532 28483 35385 42194 4783646817 55217 55297 61309 63523 68813 70701 71814 74418 74850 89424 101945 103065 102224 100286 115133 124697 123146 123785 127009 127 67 130420 147982 150585 123769 160076 170887 176989 178976 184260

STAWKI

Po 50 zł. — z literą S po 200 zł.

321s 78s 97 502 84s 619 75 944s 1054 230s 313s 416s 827 32s 995s 2079 163 437s 80 92s 748s 855 989s 3067 94 125 67s 206s 705 4112 35s 20 365s 513 645 74s 886s 5151h 69 83 538 69s 92 478 878 6088s 352 443s 884s 664s 778s 606 7048 454 970s 8086s 798 934 9119 382 449 909

10032s 74s 155 358 352s 529s 653 913s 11140 41s 472 777 844s 90s 12089 165s 215 430 79 13222 99 368s 90 14134 82 300 656s 85515506 97s 16101s 270s 579s 608 973 17047s 95 161 514s 18145s 275 402s 717 19170s 482 719 33

20258 370 440s 558 677 939s 21004 137 517s 604 816s 40s 933 63s 65s 2206 298 379s 727s 895s 23039s 140s 233 335 345 541 891s 24042 165 93 537 615 965s 25230s 383 576 829 58 78 26161 405 672 767 893 27318s 541 56s 97s 697 989 — 28185 423 623s 29337 73 466 571

30003s 56 81 151s 345 649 951 81 31100s 226 725 866 32028 132 689 706 52s 849s 33367 957s 34078 228s 83 458 695 35383 507 942 36011 119 249s 441s 621s 790s 37144s 453s 745 830 68 973 38001 52 216 26 68s 72 678 871s 923 64 39053 403 29 56s 678 741 57

40032s 776 818 41271 551s 830 911 22 71 41271 375 98 492 646s 837s — 43077 384 476 658s 881s 925s 90s 44 141 518s 45189 208 73s 325 29s 491 583s 889 97s 46120s 222 371 91 594s 694s 845 58 47172 503 74s 659 701s 854s 776s 48056 97s 229 47 483 618 704 878s 987 49434 78 699s

50372s 478 556 637 731 646s 919 51060 460 555 966s 70s 52107 809 228s 322 415s 85 88s 676s 774s 53079 182 240 46 815 924s 54050s 73 551 984 55343 928s 90s 56171s 78 227 987s 57252s 553 824 901 58142 44 228s 6 780s 925 49s 59011 71s 315s 657 710s 936s 43 51

60024 70s 121s 357 457 523 79 640 715s 25 80 803 31 77 61077 301s 463 786s 89 834 82 962s 62200 808s 68 78 91 63073 100 227s 720s 64051 257s 368 440s 65189s 317s 440 840s 88s 66277s 362 575 67197 257 74 85s 641 937s 95 9824 312s 74 535 78 768 78 806s 30s 88 912 69175s 207 54 s 604 837 928

70008 29s 154 223 43s 650 746s 56 910s 20 71066 687 833 72010 86s 292s 518 730s 876 73104 32s 75 299 400 96 669s 806 53 911s 74020 294 333 714s 55 888 75146s 239 540 662s 81 82 889 — 76131s 71s 77 774 390 414s 510 29 77020s 126 362 529 647s 832 960 78070 460 95 511s 98 79014 85s 135 425 93 607 713 61 24s 927

80197 293 41 312 515s 80 968 81034s 281s 522 67 871s 82099s 279 330 625 838 60s 69s 958s 83006 101 4620 517 840 948 84176s 420 91s 552 785s 866 85033 341 647s 88s 781 86029 33 425s 68 593s 625 700s 33 845 87075s 649s 839s 88085s 371 607 718s 34 65 69s 916 46 89010 115s 374 404 687

90005s 138 517 95 280 942s 91087 267s 354 720 28 96 92014 16 25 31s 204 39s 81 88 408 683 708 807s 915s 75s 93021s 46 467 834s 988 94202s 752 988 95240s 319 733s 70 96146 222s 480s 665s 971s 79008 267 81 668 852 98490s 621s 68s 708 968s 71 990193 490s

100249 492s 510 889 926 63 10161s 590 755s 98 848 102437s 613s 22s — 103373 719s 89 104339 41s 482 628 912 105002s 196s 400 672s 771s 106022s 159 82 300s 632 90 989s 107133 295 316s 74 80s 537 779 856 68 925 36 3 102107s 772 822 109160 117s 316 79 684 681s 727s 52 807 42s 918

11029s 580 606 778 111113 40 51s 368 740 91 894 368 112071s 577 705 68 — 843 949 60 113097s 149 302 36 711s 988s 114241 44s 59s 326 38 39 508 68 749 823 115070s 86 88 478 515 81 651s 54 770s 912 65 116245s 503 05s 73 117032s 86 208 339s 61s 80 526 706 118109 57 618 714s 119084s 129s 215 18 422 593s 759 889s

120032 258s 468s 525 34 875s 929 55 121108s 511s 69 65 88s 945s 99 122514 699s 807s 935 123506 961 64 124005 40 321s 484s 638 735 837 135216 468 650s 771s 902 126270 89 558s 127260s 98 430 588 606 750 817 925s 128204s 363 86s 695 746s 847 70 929s 32 129105 452s 67s 81 269s 46s 984s

130488s 764s 95s 870s 945s 131296s 353s 727 874s 132066 066s 121s 23 465s 544s 689s 819 133043 614 880 952s 134353 450 736s 837s 135044 90s 157s 910 61s 549s 35 89s 685 975s 136338 80 502 62s 633 799s 137194 552 720 828s 863s 66s 138003 66s 67s 193 784s 139006 39s 431s 67 609 827 964

140057s 503 691 727s 908 24s 82 99s 141090s 108s 79 372 547 744 802 142023 57s 96 128s 237 313s 49 92s 591s 611 38s 797 140000s 64 647 98 767s 144044s 70s 186s 258s 471 571 602 26 868s 911s 71 145024s 128 55 277 94 843s 991s 146143 415s 524 49s 659 763s 147263s 311s 60s 83s 453s 984 148017 30s 46 283s 329s 36 454 598s 655 769 934 87 149045 60s 240 543 622s 705s 908

150074s 174 406 501 718 870s 75s 151149s 97 255s 310s 654s 705 142271 460 73 570 85s 622 746s 68 827 69 75s 153177s 285 154014s 146 98 436 542 773 75s 812s 54s 916 62s 155427s 972 156111 209s 324 69s 509s 33s 53s 855 88 98 988s 157105s 293s 539 70 659 158253s 484s 704 825s 974 80s 159215 627s 836s 929

160279s 426s 81 586s 161222s 207 979s 98 162214 72 358 556s 653 845 s962s 163242s 434 595 656 80s 752s 873s 79s 955 164011 86s 250 320s 41 628 851 70s 917s 442s 165287 491s 536s 602 94 756s 807s 910 22 166565 704 906s 167397s 601s 83 168270s 329s 566 613 64s 993s 169066 174s 293s 512s 27 802,

170026 31 184s 263 94 469s 500 13s 72 910s 12s 171246s 300 503s 59 692 718 28s 34 54s 841 975 172001s 624s 736 57 73s 830 946 54s 173121s 387 635 703 12 33 816s 52s 902s 43 174185 257s 668 912s 175130s 230s 69 613 42 57 176248s 86s 530s 85s 765s 72s 967 177165s 390 563s 96s 633s 78 84 905 178185s 244s 82 446 500 747 803s 511 60 998s 179098s 723.

z

180191s 214 337 64 438 593s 714 822 956 181093 403s 72s 534 48s 962s 182143 68 247s 638s 183084 91 395s 459 184097 109 236 379s 646s 672.

זאַל פילהאַרמאָניע, טעל. 213-84. שבת, דעם 13-טן אַפּריל ד. י. 8.30 אָוונט
איינציגער רעוועלאַציאָנס-אויפטריט פון דער אונפאַרגלייכליכער זינגעריז-רעציטאַטאָרקע
DORA KALINÓWNA
נייער שלאַגער-פּראָגראַם! בילעטען צום פרייז פון 1 זל. ביז 5 זל. צו בעקומען אין קאַסע פון פילהאַרמאָניע. נייער שלאַגער-פּראָגראַם!

יאַנקעל אדלערס אויסשטעלונג
ווערט בקרוב געעפנט אונטער׳ן פּראָטעקטאָראַט פון קאָנסול מאַקס קאָן

די בילדער-אויסשטעלונג פון אונזער גרויסען קינסטלער יאַנקעל אַדלער ווערט שוין אינגיכען געעפענט, און די לאָדזער קונסט-ליבהאָבער וועלען האָבען די געלעגענהייט צו בעקענען זיך מיט די ווערק פון אונזער בן עיר, וועלכער האָט זיך מיט זיין שאַפען קונה שם געווען אין דער וועלט, אַלס איינער פון די וויכטיגסטע קינסטלער פון דער מאָדערנער צייט.

די אויסשטעלונג פון אַדלער׳ן, וואָס ווערט איצט אָרגאַניזירט אין אונזער שטאָט וועט זיכער זיין די אינטערעסאַנטסטע און ערנסטעסטע פון דעם מין, ווייל דערצו איז מתחייב דער נאָמען פון אַדלער׳ן גופא.

דאָס יודיש-קולטורעלע לאָדז האָט צו איהם אַ בעזונדערן סענטימענט, ווייל ער איז דאָך בשעתו געווען איינער פון די גרינדער פון דער „יונג-יודיש"-גרופּע, וואָס האָט געשפילט אַ גרויסע ראָלע אין דעם יודישען קונסט-רענעסאַנס און משפיע געווען פיל דיכטער און מאָלער צו ווערטפולער שעפערישער אַרבייט.

ווי בעקאַנט האָט זיך געגרינדעט אַ ספּעציעלער אויסשטעלונגס-קאָמיטעט, וואָס בעמיהט זיך אַז די אויסשטעלונג זאָל פּרעזענטירט ווערען על צד היותר טוב.

איצט איז אין קאָמיטעט אויך איינגעלאַדענט געוואָרען קאָנסול מ אַ ק ס ק אָ ן, וועלכער ווייזט אין דער לעצטער צייט אַרויס פיל אויפמערקזאַמקייט פערשטענדניש און פיין-געפיהל דעם יודישען לעבען אין שאַפען ביי מיט׳ן העכסט אינטעליגענטען צוגאַנג צו די געגעבענע ענינים, ביי מיט דער זאַכליכער אַקטיווימעט און זאָרגפעלטיגקייט, מיט וועלכער ער בעהאַנדעלט זיי.

ה׳ קאָנסול מאַקס קאָן האָט איבערגענומען דעם פּראָטעקטאָראַט איבער דער אויסשטעלונג.

BRANKA S. A., Lwów
עמפפעהלט אויף די יום-טובים: טשעקאָלינאַ שאָקאָלאַדען-קרעם
שאָקאָלאַדע גערשטפּעלט אראַנזשעז-שאַלעז
דרייפאַך געוואַלצט אין קאַנדיס-צוקער גלאַזירט
בלאַק-שאָקאָלאַדע מאַקאַראָז
אַראָמאַטיש און אויסגיביג פאַרציגליכע און פּרייזווירדיגע נאַשווערג!

ווייז אויף פסח איז אַנ׳אַרטיקעל פון ערשטער געברויך

ביים דעצידירען זיך, וואו מען זאָל קויפען, וועלכע ס׳איז זאַך — דאַרף מען נעמען אין בעטראַכט די סאָלידקייט, פעראַנטוואָרטליכקייט פון דער פירמע און קודם-כל די פאַכמענישקייט. נאָכמעהר דאַרף מען וועגען דעם אויפמערקזאַם זיין, ווען ס׳האַנדעלט זיך וועגען אַרטיקלען, צו וועלכע מען דאַרף אַ ספּעציעלע מבינות.

ווייז אויף פסח איז אַנ׳אַרטיקעל פון ערשטען געברויך און דאָס איז אַזאַ אַרטיקעל, אויף וועלכען דער גרעסטער טייל קונים זענען נישט קיין מבינים און מוזען זיך פערלאָזען אויף דער געוויסענהאַפּטיגקייט פון פערקויפער אליין. דער קונה דאַרף דעריבער זיין זעהר אויפמערקזאַם, וואו ער גיהט קויפען וויין און נישט אריינפאַלען אין ערשטען בעסטען געשעפט.

אלס די עלטסטע, סאָלידסטע און געוויסענהאַפּטסטע וויין-פירמע איז אָהן שום ספק די פירמע ע. ש י ק י ע ר, אינהאַבער ישראל שיקיער, פּולנאָצנאַ 1, די דאָזיגע פירמע האָט שוין איהר פעסטגעשטעלטע מאַרקע.

אין איהרע וויין-קעלערן ווערט געאַרבייט מיט דער גרעסטער פאַכקענטניש און איבערגעבענהייט. כדי צופרידען צושטעלען אפילו די גרעסטע מפונקים און מבינים, בעמיהענדיג זיך גלייכצייטיג צו מאַכען די פּרייזען, וואָס צוגענגליכער, אַ בעזונדער אויפמערקזאַמקייט פערדינט די פירמע ע. שיקיער צוליב דעם, וואָס די פירמע פייערט היי-יאָהר דעם 70-יעהריגען יובל פון איהר עקזיסטענץ, דאָס איז ווידעראַמאָל אַ בעווייז פון דער געוויסענהאַפטיגקייט און סאָלידקייט פון דער פירמע.

צו דער ספּעציאַליטעט פון דער דערמאָנטער פירמע געהער מעהד, שפּירט און דירעקטער אימפּאָרט פון וויין-אַרטיקלען פון ארץ ישראל און אונגאַרן.

צוליב די אַלע אויסגערעכענטע מעלות בלייבט, נישט מעהר איבריג ווי צו רעקאָמענדירען די ברייטסטע קרייזען פון די וויין-קונים זיך צו פערזעהן מיט וויין, מעהד, שפּירט און אַלע וויין-אַרטיקלען אין דער עלטסטער סאָלידסטער און געוויסענהאַפטסטער פירמע ע. שיקיער אינה. ישראל שיקיער, פּולנאָצנאַ 1

מודעה

נישט וועלענדיג זיך אַריינלאָזען אין די שקרומ׳דיגע פלאַפּלערייען פון דעם יונגערמאַן וואָס רופט זיך מ׳שטיינס געזאָגט ווישניאָווער „רב" ווייל עס איז מיר פשוט אַ פחיתת הכבוד צו ענטפערען אויף נידערטרעכטיגע זלזולים פון אַזאַ עזות פנים משה יהודא קערשענבוים וואָס איז מעהר נישט אויסען מיט זיינע מודעות, ווי צו מאַכען אַ בילבול המוחה ביים פשוט׳ן יוד, דעריבער וויל איך פעסטשטעלען, אַז דער זעלבער קערשענבוים, וואָס ליאַרעמט אַזוי, אַז איך בין איהם משיג גבול, פיהרט אין לאָדז, אין סאַמע הארץ פון לאָדזער ראַבינאַט אויף פּולנאָצנאַ נומער 6 אַ גיטין קידושין פאַבריקעל, נו, הייסט עס נישט השגת גבול? און וועמען דווקא זיינע פערבינדעטע לגבי מיר מפני שנאתן של ישראל וכו׳... צי מיינט ער, דער אויפזעהער פון ווישניאָווא, אַז מען ווייס נישט, אַז כמעט די גאַנצע עדה פון ווישניאָוואַ זענען אויפגעציטערט פון זיינע מעשים — עס איז אַ נס, אַז איך האָב איהם דערמאָהנט אין מיין מודעה אין „פאָלקסבלאַט" נ׳ 76 וועגען די מצות פון נאָך צוויי בעקערייען אין ווישניאָוואַ, וואָס זענען אָהן שום השגחה און האָבען זיך אַליין גע׳כשר׳ט ד. ה. ר אַ ט נ י ק און ר אָ ט ב אַ ר ט און יעצט וואַרפט ער זיי מיר צו. און וואָס ס׳איז שייך דעם לאָדזער ראַבינאַט. פרעג איך אָפען און קלאָר: צי דער דעת הקהל האָט שוין גאָרנישט וואָס צו זאָגען? נאָר טאַקע די עטליכע, וואָס האָבען געהאַט דאָס מזל צו פערכאַפען די מאַכט וועלכעס איך בין אַהערגעקומען מיט דער הסכמה פון הרב הגאון ר׳ אלי׳ חיים מייזל ז״ל, ווי דער רב זצ״ל האָט מיך געהייסען בעזעצען הי און פסק׳נען שאלות און האָט מען די העזה מיך אַזוי מבייש צו זיין בפני רבים. זיי שרייבען, אַז איך בין אַ מחטיא את הרבים פרעג איך צי זיי טוען וועניג אָפּ אַ גאַנץ יאָהר מעשים נאָר זיי מעגען אַלץ, ווייל זיי האָבען נישט וואָר עס זאָל זיי רודפ׳ן. איך ערקלער אָפען בפני כל עם ועדה אַז איך בין גרייט צו יעדער צייט זיך צו שטעלען לדין און דאַן וועלען אַלע זעהען עם מי המשפט. איך האָב מיך אָנגעפרעגט ביי גדולים און קיינער האָט נישט געפינען קיין שום חשש אויף די ווישימאַטשקעס און עס איז אַלץ אמת וצדק אַזוי ווי איך האָב געשריבען אין דער מודעה פון „פאָלקסבלאַט" נ׳ 76. דעריבער קען יע דער זיין צופרידען און עסען פון מיינע הכשרים בלי שום חשש, אויך זאָג איך זיך אָפּ פון וויטערע דיסקוסיעס.

7200 חנוך ה. זילבערשטיין דומץ דפה

דער סינאַגאָגע-קאָמיטעט אל. קאָשטשושקי

מאַכט בעקאַנט, אַז איינטריט-קאַרטען אויף פסח צו מזכיר-נשמות, וועלען אַרויסגעגעבען ווערען אין דער קאַנצעלאַריע (זשעלאָנאַ 8) זונטאָג פון 12 ביז 2 נאָכמ. מיטוואָך (ערב פסח) פון 10 ביז 12 פאַרמיטאָג.

דאָס גרויסע געווינס פון 10 טויזענד זל. געפאַלן אין לאָדז

נעכטען אין ערשטען ציהונגס-טאָג פון דער 3-טער קלאַס 32 מלוכה׳לאָטעריע איז געפאַלען דאָס געווינס פון 10 טויזענט זל. אויף נומ. 12087 אין דער בעקאַנטער און גליקליכער קאָלעקטור פון י. ה. ליטמאַן, פּעטריקאָווער 32. דאָס געווינס האָט דאָס מאָל געשמיכעלט צו 4 אונבעמיטעלטע מענשען.

בית-המקדש אין מיניאַטור
ווערט אויסגעשטעלט אין לאָדז

חול המועד פסח וועט די לאָדזער יודישע בעפעלקערונג האָבען אַנ׳איינגנאַרטיגע אטראַקציע: אין לאָקאַל פון „מחזיקי הדת" וועט געעפענט ווערען אַנ׳אויסשטעלונג פון „בית-המקדש אין מיניאַטור", אויסגעפיהרט גענוי און פינקטליך לויט אַלע היסטאָרישע און וויסענשאַפטליכע מקורים, ווי ס׳האָט אויסגעזעהן דאָס צווייטע בית-המקדש, וואָס איז אויפגעשטעלט געוואָרען דורכ׳ן יודישען מלך הורדוס און צושטערט געוואָרען דורך טיטוס׳ן.

די דאָזיגע ריזיגע אַרבייט איז אַ פּראָדוקט פון לאַנגיעהריגע מיהזאַמע און שווערע אַרבייט פון בעקאַנטען ספּעציאַליסט פון ביהמ״ק-פאָרשונג ה׳ העניך וויינטרויב.

לחג הפסח

יעדע ווירטין האָט זיך שוין איבערצייגט, אַז דאָס געבעקס קומט אַרויס אַם בעסטען, ווען עס ווערט געבאַקען אויף די פּרעפּאַראַטען פון דער זייט 50 יאָהר עקזיסטירענדע פירמע

Dr. A. OETKER

ד״ר עטקער ברענגט אויך דאָס יאָהר פּראָשקעס צו באַקען פסח׳דיג געבעקס: דאָס בעריהמטע באַקפּולווער

Olejek migdałowy · Olejek cytrynowy · Cukier · Waniljowy · Backin

DR. A. OETKER

פון דער פריהלינג-מאָדע-רעווי אין „ראָזמאַיטאָשטשי"

זונטאָג, דעם 7-טען אַפּריל איז פאָרגעקומען אין „ראָזמאַיטאָשטשי" ביי אַ פול-געפאַקטען זאַל די פריהלינג-מאָדע-רעווי, אין וועלכער ס׳האָבען זיך בעטייליגט די פאָרנעהמסטע פירמען פון גאַנץ פּוילען.

צווישען די לאָדזער פירמען פון פערשידענע בראַנזשעס איז אויך געווען רעפּרעזענטירט די בעקאַנטע לאָדזער שיך-פירמע ל. פרידלאַנד, ציגעלגאַ 15, וועמענס נייעסטע מאָדעלען שיך האָבען געהאַט אַ גרויסען ערפאָלג.

די הכנסה פון דער אונטערנעהמונג איז געווען בעשטימט פאַר אָרימע לאָדזער קינדער.

עס דערנעהנטערן זיך די יום-טובים

און מיט זיי די שוועריגקייטען מיט׳ן צוגרייטען יום-טוב-געבעקס.

ווילענדיג איינשפּאָרען אונזערע בעל-הבית׳טעס אַ סך אומנויטיגע אַרבייט און אונאָנגענעהמליכקייטען, האָבען מיר בייגעלעגט צום היינטיגען נומער אַ ספּעציעלע ביילאַגע וועגען די בעקאַנטע פּאַרשריפטען פון ד״ר עטקער.

Dr. REICHER
פּאָלודניאָווא 28, טעל. 201-93
צוריקגעקעהרט
ספּעציאַליסט
פאַר מענער-שוואַכע-בעהאַנדלונג
סעקסואַלע בעראַטונגען און פּסיכאָ-אַנאַליזען
נעמט אָן פון 8—11 און פון 5—8 אָוונט

פאָדערט איבעראַל „באַרווינ׳ס" וויינען

איציק מאַנגערס חומש-לידער זענען אַרויס פון דרוק

די וואָך איז אַרויס פון דרוק אַ ניי בוך לידער פונ׳ם בעוואוסטען יודישען דיכטער יצחק מאַנגער א. נ. „חומש-לידער".

די דאָזיגע קליינע לידער-זאַמלונג איז ווידער אַ רעוואָלוציע אין דער יונגער יודישער פּאָעטיק.

מאַנגער, וועלכער איז לעת עתה בעקאַנט געווען אַלס מייסטער פון דער באַלאַדע, און וואָס האָט ווי אַזאַ, פערנומען איינעם פון די ערשטע ערטער אין אונזער דיכטונג, האָט איצט בעוויזען אַ נייעם אויפשוואונג פון זעלטענער הויך.

דער רוב פון די חומש-לידער איז שוין געווען פערעפענטליכט אין בעזונדערע אויסגאַבען אָבער גוזאַמעלט אין איין בוך מאַכען זיי נאָך אַ גרעסערען איינדרוק און ווירקען ממש איבעראַשענד מיט זייער אָריגינעלער טיף-רירענדער פשטות און הומאָר.

דאָס נייע בוך מאַנגער׳ס איז זעהר עסטעטיש אַרויסגעגעבען.

צום פריהלינג

עמפפעהלט די נייעסטע פּערפומען, טואַלעט-זייפען, פודערן און אַלערליי קאָסמעטישע אַרטיקלען

די גוט-בעקאַנטע

PERFUMERJA

A. BUCHWAJC

Łódź 11 LISTOPADA 13, telef. 232-37.

יואי לאָנג — דער קומענדיגער דיקטאַטאָר פון אַמעריקאַ?

(ענדע פון דער 8-טער זייט)

פּאָליטיקער ערקלערט דאָס אויף פאָלגענדען אופן: „לאָנג איז אַ פּראָדוקט פון אַמעריקאַנישען ווירטשאַפטליכען קריזיס. מענשען, וואָס פיהרען אַ הונגער-לעבען שוין אַ רייה פון יאָהרען און וואָס האָבען זיך געפיהלט פעראייניזאַמט, וועלען קענען צושטעהן צו יעדען דעמאַגאָג, וואָס זאָגט צו צו מאַכען אַ סוף פון זייערע לײדען. דאָס פאָלק ווייסט, אַז עס הונגערט אין אַ לאַנד, וואו עס איז אַלץ פערהאַן גענוג און איבעריג: עפּעס זעהט אויס איז דאָ נישט אין אָרדנונג, אַלע ווייסען, אַז די פינאַנץ-מאַגנאַטען פיהרען נאָך אַן מיט׳ן ווירטשאַפטליכען לעבען פון לאַנד, ווערען רייך און פילען אָן זייערע קעשענעס, און אָט בעווייזט זיך אַ קלוגער דעמאַגאָג, וואָס ווייסט ווי אַזוי צו רעדען מיט זיי, ער נוצט געשיקט אויס זייער מורא, האָפנונג, אָבערגלויבען, און ער אַליין איז אַנ׳אָפּשפּיגלונג פון די פאַנטאַזיעס פון די אָרימע, ער איז אַליין געווען אַ גאָרנישט און האָט דערגרייכט זעהר אַ סך, דערצו רעדט ער נאָך מיט דער שפּראַך פון פאָלק. אויסערליך איז ער נישט קולטורעל און-וואולגאַר און ווייזט אַרויס כאַראַקטער שטריכען, וואָס זענען פאַר די מאַסען נישט אָפּשטויסענד, אַזוי אַרום האָט ער געשאַפען אַ מיליאָנען אַרמעע פון אָנהענגער, נישט פערטראַכטענדיג זיך זאָגט ער צו זאַכען, וואָס זענען אונמעגליך צו פערווירקליכען. צווישען זיינע רעפאָרמען געפינען זיך למשל, פּראָיעקטען פון פערטיילען דאָס פערמעגען (דערפון נעהמט זיך דער נאָמען פון זיינע קלובען). לאָנג וויל אָוועקנעהמען דאָס געלד ביי די רייכע און איבערלאָזען זיי נאָר „עטליכע מיליאָן" און פערטיילען עס צווישען די, וואָס האָבען וועניגער ווי 5 טויזענט דאָלאַר. ווייטער וויל ער יעדערן פערזיכערען מיט אַ מינימום הכנסה פון 2,500 דאָלאַר אַ יאָהר, איינפיהרען אַ 30-שעה׳דיגע אַרבייטס-וואָך, פערגרעסערן די צאָהל סטודענטען אין די שולען און אוניווערזיטעטען אויף 1000 פּראָצענט, איינפיהרען אַ פענסיע פאַר עלטערע מענשען, צאָהלען פענסיע די וועטעראַנען אז״וו.

אין וואַשינגטאָן האָט מען זיך פאַר דעם דאָזיגען דעמאַגאָג דערשראָקען און מען האָט בעשלאָסען איהם אונשעדליך צו מאַכען. גענעראַל דזשאָנסאָן האָט אויף אַ באַנקעט געהאַלטען אַ רעדע, וועלכע איז אויך איבערגעגעבען געוואָרען אין ראַדיאָ, אין וועלכער ער האָט געמאַכט אש און פּלאַטע פון לאָנגען, אָנרופענדיג איהם משוגענער, מאַניאַק, פאַיאַץ א. אז. וו. צומאָרגענס האָט לאָנג געענטפערט דורכן ראַדיאָ און דורך זיין רעדע האָט ער באַלד בעקומען מיליאָנען אָנהענגער. די לאָזונגען, וואָס לאָנג וואַרפט אין די מאַסען זענען: „פערטיילען דאָס פערמעגען" און „יעדער מענש — אַ קייזער". די דאָזיגע לאָזונגען זענען איצט געוואַלדיג פּאָפּולער אויף די ניו-יאָרקער גאַסען און די צאָהל לאָנגס אָנהענגער וואַקסט כסדר.

מיט וואָס דאָס וועט זיך ענדיגען איז נישט בעוואוסט, אַ פאַקט איז אָבער, אַז איבער נאַכט איז אין אַמעריקאַ אויסגעוואַקסען אַ שטאַרקע פּאָליטישע פיגור.

—=—

לאָזט אייך נישט נאַרען פון ביליגע טאַנדייט־רעקלאַמען

איז גערעכנט, אַז די איינציגע קוועלע פון די עלעגאַנטסטע און נייעסטע פאַסאָנען

דאַמען און הערן־

שיך

רעדוקציאָנס־נידריגע פרייזען פון 15 ביז 20 זל.

איז נאָר אין דעם רענאָמירטען לוקסוס־שיך־מאַגאַזין פון

I. GRÜNBERG

לאָדז, 6 שרודמיעסקאַ 6.

קומט און איבערציינט אייך! טעל. 263-92.

דער ריזיגער ערפאָלג פון „בירא בידזשאַן" אין „מיראַש"!

ווי ס'איז געווען פאָראויסצוזעהן, האָט דער קינסטלערישער רעפּאָרטאַזש „בירא־בידזשאַן" אַרויסגערופען אַ גרויסען אינטערעס צווישען די ברייטע יודישע פאָלקסמאַסען אין לאָדז.

דאָס בילד ווערט אויפגענומען מיט בעגייסטע־רונג דורך די יודישע בעזוכער.

דער פילם בלייבט נאָך אין לאָדז געצעהלטע טעג.

אויפטריט פון דאָרא קאַלינובנאַ

אַ קאָלאָסאַלע פאָראינטערעסירונג האָט אַרויס־גערופען דער קאָנצערט פון דאָראַ קאַלינובנאַ, וועלכער קומט פאָר מאָרגען, שבת 8,30 אָוונט אין פילהאַרמאָניע.

די אונפאַרגלייכליכע אַרטיסטקע דאָראַ קאַ־לינובנאַ וועט אויספיהרען די שעהנסטע לידער און רעציטאַציעס פון איהר רייכען רעפּערטואַרי.

מעהר ווי זיכער איז, אַז

„באַרוויד"

איז דער געשמאַקסטער ווייך

ראַדיאָ־פּראָגראַם

פרייטאָג, דעם 12 אַפּריל

6.30 פריה־מאָרגען אוידיציע, 6.36 גימנאַס־טיק, 11.57 צייט־סיגנאַל, 12.05 נינא מאַנסקאַ'ס סעקסטעט, 12.50 אַ שמועס פאַר פרויען, 12.55 ידיעות פון טאָג, 1 פרעהליכע מוזיק (פּליטען), 1.50 עקספּאָרט־ידיעות, 1.55 בערזע, 3.45 קאָנצערט פון קרימינאַל־וועכטער־אָרקעסטער, 4.30 אוידיציע פאַר קינדער, 4.45 פּוילישע לידער, 5 פאָרלעזונג, 5.15 קלאַוויר־רעציטאַל, 5.40 אוידיציע פאַר קראַנקע, 6.10 הערי פיעל, 6.45 פּליטען, 7.25 ספּאָרט־ידיעות 7.35 לידער, 7.50 אַקטועלער פעליעטאָן, 8 „ווי אַזוי פערבּרענגט מען דעם הגא־טאָג", 8.05 פּליטען, 9,25 קאָנצערט פון וואַרשאַווער פילהאַרמאָניע 10.30 רעציטאַציע אין פּאָעזיע, 11.05 סאַלאָן־מוזיק.

שבת דעם 13 אַפּריל

6.30 פריהמאָרגען־אוידיציע, 11.57 צייט־סיג־נאַל, 12.05 פּליטען, 12.50 אַ שמועס פאַר פרויען, 12.55 ידיעות פון טאָג, 1 קאָנצערט, 1.45 „אונזער ים־האַנדעל", 1.50 עקספּאָרט ידיעות, 1.55 בערזע, 2,45 קאָנצערט פון לייכטער מוזיק, 3.30 רעציטאַ־ציע אין פּראָזא, 3.45 קאָנצערט פון שטרייך־אָר־קעסטער, 4.30 טעכניש פּאָסט־קעסטעל, 4.45 פידעל ראָמאַנסען, 5 „פּוילישע שטעט און שטעטלעך" — פאָרלעזונג, 5.10 די נייעסטע שלאַגערן אויף פּלי־טען, 6 פרעהליכע אוידיציע פאַר קינדער, 6.40 „דאָס קולטורעלע און אַרטיסטישע לעבען", 6.45 פּליטען, 7.25 ספּאָרט־ידיעות, 7.35 געזאַנג־רעצי־טאַל, 7.50 אַקטועלער פעליעטאָן, 8 לייכטע מוזיק (פּליטען), 8.15 סימפאָנישער קאָנצערט, 10.30 לי־טעראַרישע סקיצע, 10.45 „כאַליאַסטרע" אונטער דער אָנפיהרונג פון יוליאַן טובים, 11.20 לייכטע מוזיק.

אַ גרויסער אויסוואַהל שאָקאָלאַדע און מעלאַדע, קאַראַמעלען וויי אויך ערשטקלאַסיגע מאַקאַראָן אַלעס שטרענג כשר לפסח מיט הכשרים פון ועד הרבנים דווילנע, הרב יצחק ציפ לעמבערג, ועד הרבנים וואַרשאַ

עמפּפעהלט דאָס צוקער און שאָקאָלאַדען־געשעפט

„עקספּרעס" פּיעטריקאָווער 9 טעל. 258-91.

אימפּאָזאַנטער קאָנצערט פון „שיר"־כאָר

זונטאָג, דעם 21 אַפּריל 9,30 אָוונט קומט פאָר אין לאָקאַל פון „שיר" נאַרוטאָוויטש 32 אַ אימפּאָזאַנטער קאָנצערט איינגעאָרדענט דורכ'ן לאָדזער יודישען מוזיק־פעראיין „שיר".

אין קאָנצערט בעטייליגען זיך דער בעריהמטער „שיר"־כאָר און סאָליסטען: ס. קראַפּיווניק (סאָפּ־ראַן), ר. גרינשפּאַן (אַלט), און ה. קאַרן (טענאָר).

דאָס פּראָגראַם, וועלכעס נעמט אַרום קלאַ־סישע און יודישע מוזיק זאָגט צו צו זיין זעהר אינטערעסאַנט.

מיט'ן קאָנצערט וועט אָנפיהרען דער בעליבטער דיריגענט פּראָפ. י. פּייווישיס.

פאָרשטעלונגען פון נאָר רעליגיעזען אינהאַלט

(א) די לאָדזער סטאַראָסטווע האָט אַרויסגע־געבען אַ פעראָרדנונג, לויט וועלכער עס ווערען אָפּ־געשטעלט די פאָרשטעלונגען אין אַלע קינאָס, טעאַ־טערן, רעוויי־טעאַטערן, אַלע קאָנצערטען אין די עפענטליכע לאָקאַלען — דעם קומענדען פרייטאָג און שבת.

עס וועלען דערלויבט ווערען פאָרשטעלונגען נאָר פון רעליגיעזען אינהאַלט.

וויכטיג פאַר אויטאָמאָביליסטען

די ספּאָרט־אויפטועכצ'ן פון די אויטאָמאָבי־ליסטען, מאָטאָציקליסטען ווי אויך ראָד־פאָהרער, צווינגען די פּראָדוצענטען פון דער האַזיגער בראַנ־זשע צו לענקען שטענדיג די אויפמערקזאַמקייט אויף זעמטליכע אויסבעסערונגען פון די מאַשינען און טיילען. איינע פון די וויכטיגסטע זאַכען צו דער־האַלטען די דויערהאַפטיגקייט פון די מאַשינען איז אַנ'אָפּאָנע.

דער קאָנקורענץ־קאַמף פון די אָפּאָנען־פאַברי־קען צו דערגרייכען אַ פערפולקאָמונג און אַ פּרייז איז זעהר אַנ'ערנסטער. דער בעקאַנטער וועלט־קאָנצערן „סעמפּעריט" פּראָדוצירט אָפּאָנען פון דער העכסטער קוואַליטעט ביי אונגעוועהנליכער שטאַרקייט. די גענעראַל־פערטרעטונג אויף די לאָד־זער וואָיעוואָדזטווע געפינט זיך אין פּאַכמענישע הענט פון בעקאַנטען לאָדזער סוחר, פערטרעטער פון דער פירמע „בערסאָן" ה' ח. טענענבלום.

דער קאָנצערן „סעמפּעריט" פּראָדוצירט אויך גומי, כירורגישע, טעכנישע און ספּאָרט־אַרטיקלען.

ביי אַ שלעכטען מאַגען, שלעכטער פערדייאונג

דאַרף פערשטאָפּונג ווערט מען אָן דאָס נאַטירליכע ביטער־וואַסער

Franciszka Józefa

פרעגט דאָקטוירים. צו בעקומען אין אַלע אַפּטייקען און סקלאַד־אַפּטעקען.

די זיצונג פון שטאָט־ראט איז נעכ־טען נישט פארגעקומען

(ענדע פון דער 1־טער זייט)

ווערען דער קאָנפליקט פון 2 אַפּריל.

קאָמיסאַר וואָיעוואָדזקי האָט אַפּעלירט צום ראַטמאַן פּאָדגורסקי, אַז ער זאָל נאָכאַמאָל צונויפ־רופען דעם ענדעקישען קלוב און פּרובען צו ווירקען אַז דער קאָנפליקט זאָל ליקווידירט ווערען. דערמיט האָט זיך די זיצונג 3 אַ זייגער נאָכמיטאָג געשלאָסען און ס'איז בעשטימט געוואָרען נאָכאַמאָל זיך צונויפצוקומען אַרום האַלב 8 אין אָוונט פאַר דער פּלענאַר־זיצונג פון שטאָט־ראט, אָבער אויך די זיצונג האָט קיין שום רעזולטאַט נישט געבראַכט.

אויך די קאָנפערענץ צווישען קאָמיסאַר וואָיע־וואָדזקי און ראַטמ. פּאָדגורסקי האָבען נישט געגע־בען קיין רעזולטאַטען.

די פעראייניגונג פון די יודישע פראַקציעס און די ציוניסטישע פראַקציע

דערוויסענדיג זיך, אַז די אונטערהאַנדלונגען האָבען נישט געהאַט קיין ערפאָלג, זענען שוין בכלל צו דער זיצונג נישט געקומען.

אין די קולוארען האָט מען שוין פאַר'ן אָנהויב פון דער זיצונג געשמועסט, אַז דער קאָמיסאַר האָט בעשלאָסען די זיצונג נישט צו פיהרען.

אויף די רעכטע בענק זענען שוין געזעסען די ענ דעקעס, באַלד זענען אין זאַל אויך אַריינגעקומען די „בעבע" און סאָציאַליסטען.

די גאַלעריע איז איבערפולט, מ'האָט זיך גע־ריכט אויף עמאָציעס און אַלע אַדורכגענגען אפילו זענען איבערפולט.

ס'וואַרפט זיך אין די אויגען, אַז קאַפּטשינסקי איז בכלל צו דער זיצונג נישט געקומען.

קאָמיסאַר וואָיעוואָדזקי נעהט אַרויף אויף דער טריבונע און הויבט נישט אָן ווי שטענדיג מיט די ווערטער „איך עפען די זיצונג", נאָר זאָגט: „ווי בעקאַנט, האָט היינט געזאָלט ליקווידירט ווערען דער קאָנפליקט, וועלכער איז פאָרגעקומען דעם פאָריגען דינסטאָג אין שטאָט־ראט. אַלע מיינע בע־מיהונגען צו ברענגען צו אַ ליקווידאַציע פון דאָזי־גען קאָנפליקט, האָבען זיך מיר נישט איינגעגעבען. פון דער אַנדערער זייט וואָלט איך נישט געוואָלט, אַז אַזעלכע געשעהענישען, וועלכע זענען דעמאָלט פאָרגעקומען זאָלען זיך ווידער איבערחזר'ן, דערי־בער ערקלער איך, אַז

די היינטיגע זיצונג וועט נישט פאָרקומען

אדוו. קאָוואַלסקי רייסט זיך אויף פון זיין אָרט און בעט אַ וואָרט צו אַנ'ערקלערונג, אין וועלכער ער זאָגט: „ס'געפינט זיך נישט אין קיין שום געזעץ אָדער רעגולאַמין, אַז דער פאָרזיצער זאָל קענען אָפּ־רופען זיצונגען ווען איהם געפעלט, אָדער צוליב וועלכע ס'איז געשעהענישען, אויב ס'זענען פאָרגע־קומען אַזעלכע געשעהענישען, קענען זיי ליקווידירט ווערען אויף אַנ'ענטשפּרעכענדען וועג, ווען דאָס פיהרען זיצונגען וואָלט געווען אָנבעלאַנג פון דעם פאָרזיצער, וואָלט ער געקאָנט שליסען די זיצונג דע־מאָלט, ווען ער וואָלט פאָרגעפיהלט, אַז אַ פאָרשלאַג וועט אָפּגעשטימט ווערען נישט אַזוי ווי ער וואָלט דאָס געוואָלט. אין דער אמת'ן קומט דאָ פאָר עפּעס אַנדערש, דער קאָמיסאַר און דער לינקער זייט געהט עם דערין, אַז דער בודזשעט זאָל נישט אָנגענומען ווערען. אַ סימן איז, אַז ביי פערגאַנגענע בודזשע־

MAOK
TĘPI ROBACTWO

טען זענען די זיצונגען פאָרגעקומען ביז 5 און 6 פאַרטאָגס. היינטיגעס מאָל זענען די זיצונגען פאָר־געקומען נאָר ביז 1 ביינאַכט. דער רעגירונגס־קאָמי־סאַר דערלאָזט נישט אָנצונעמען דעם בודזשעט.

קאָמיסאַר וואָיעוואָדזקי: איך בעט מיר נישט צו אינסינואירען וואָס איך טו, איך רוף אייך צו אָרד־נונג.

אדוו. קאָוואַלסקי: די ענדעקישע פראַקציע וויל געבען דער שטאָט אַ בודזשעט און מיר ווילען נישט, אַז דער קאָמיסאַר זאָל רעגירען מיט דער פּראָוויזאָ־ריגען בודזשעט.

ווייל ער איז נישט קיין פּוילישער

אויב דער קאָמיסאַר, זאָגט אדוו. קאָוואַלסקי וועט נישט ענדערן זיין שטעלונג בנוגע דעם פיהרען די היינטיגע זיצונג, שטעל איך אַ פאָרשלאַג צו אָפּ־שטימען דורך די ראַטמענער צי די זיצונג זאָל פאָר־קומען אָדער נישט.

קאָמיסאַר וואָיעוואָדזקי: דער רעגולאַמין זאָגט בפירוש, אַז דער פאָרזיצער רופט צונויף, לעגט אָפּ און רייסט איבער די זיצונגען פון שטאָט ראַט. דאָס ליגט אינגאַנצען אין מיין קאָמפּעטענץ. וואָס שייך דעם בודזשעט, האָב איך געטון אַלץ, אַז ער זאָל צו דער צייט אָנגענומען ווערען. סיי אין דער קאָמיסיע און סיי אויף דער פּלענאַר־זיצונג. אויב ס'האַנדעלט זיך, וועגען דער קאָמ־פּעטענץ פון די ראַטמענער, קענען 25 פּראָצענט פון די ראַטמענער אַריינטראָגען אַ פאָרשלאַג וועגען צונויפרופען אַ זיצונג פון שטאָט־ראַט. ביז איצט האָב איך אַזאַ פאָרשלאַג נישט בעקומען. אויב מ'וועט מיר אַזאַ פאָרשלאַג אַריינטראָגען, וועל איך זיך ענטשפּרעכענד צו איהם בעציהען. איך ערקלער, אַז די היינטיגע זיצונג וועט נישט פאָרקומען.

קאָוואַלסקי וויל נאָך עפּיס רעדען, אָבער די ראַטמענער הויבען אָן צו פאַרלאָזען די זיצונג.

די ענדעקעס בלייבען נאָך אין זאַל. קאָוואַל־סקי זאַמעלט אונטערשריפטען אויף אַ פאָרשלאַג צונויפצורופען די פּלענאַר־זיצונג פון שטאָט־ראַט. קאָוואַלסקי גיט גלייך איבער דעם פאָרשלאַג דעם רעגירונגס־קאָמיסאַר.

נאָך דער זיצונג האָט מען שוין גאַנץ דייט־ליך געקאָנט בעמערקען, אַז צווישען אדוו. קאָוואַל־סקי און דעם פאָרזיצער פון דער ענדעקישער פראַק־ציע קומען פאָר רייבונגען און דאָס ערנסטע. ווייל זיי האָבען זיך פּשוט געקריגט אין שטאָט־ראַט וועגען דער טאַקטיק, וועלכע די ענדעקעס פיהרען.

ווי מיר האָבען נעכטען מיטגעטיילט, איז דער „בעבע"־ראַטמאַן פּיאָנטקאָווסקי בעפרייט געוואָרען פון אַרעסט, ער איז אָבער צו דער זיצונג נישט געקומען, דאַגעגען האָט ער צוגעשיקט אַ בריף צו דער „בעבע"־פראַקציע אין וועלכען ער טיילט מיט, אַז כדי צו פערשפּאָרען דער פראַקציע עווענ־טועלע אונאַנגענעהמליכקייטען בעת זיין בעווייזען זיך אין שטאָט־ראַט, וועט ער נישט קומען צו די זיצונגען ביז נאָכ'ן פערענדיגען די אויספאָרשונג געגען איהם און ביז נאָך זיין רעהאַביליטאַציע.

ראַטעוועט אייער געזונד

קראַנקע אויף רופּטורע (ברוך־קראַנקהייטען)

ספּעציעלע אָרטאָפּעדישע הייל־גומי־באַנדאַזשען פון מיין מעטאָדע העלפען ראַדיקאַל אונטער גאַראַנטיע אָהן אָפּעראַציעס פון אַלע מינים ברוך־קראַנקהייטען (רופּטורען) אפילו די עלטעסטע און געפעהרליכסטע ביי מענער, פרויען און קינדער

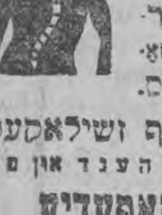

דאָס אַראָפּלאָזען זיך פון מאַגען און קישקעס בעזייטיג איך דורך פערלעגען ספּע־ציעלע אינדיווידועל צונויפּגעסטע בויך־באַנדאַזשען. אויף אויסגעקרימטע רוקען־ביינער (הויקערס) אָרטאָפּעדישע הייל־גאָרסעטען אויף ביינער־שווינדזוכט און אַלע אַנדערע פעהלערן אָרטאָ־פּעדישע הייל־אַפּאַראַטען אויף פּלאַטפוס.

ספּעציעלע איינלאַגען לויט גיפּס־מאָדעלען, אויף זשילאַקעס־גומי־זאָקען לויט מאָס. קינסטליכע הענד און פיס

ספּעציעלער אַנשטאַלט פאַר הייל־אָרטאָפּעדיע

Spec. Ortop. O. PETRYKIEWICZ אויס לעמבערג

לאָדז, פּיראַמאָוויטשאַ 9 (אַלגינסקאַ)

(פּראָנט פּאַרטער), טעל. 177-09 נעהנט פון לאָדזער פאַבריקס־באַהנהויף

בעמערקונג: דאָס ערשיינען פון די קראַנקע איזאַונבעדינגט נויטיג. צאָהלרייכע דאַנקזאַגונגען און דאַנק־בריף.

(אין זגערזש אויף פּלאַמאַצקאַ № 2 און № 4 אייגענע הייזער)

מעלדונגען

געזעלשאַפט קולטור־ליגע, זאַכאָדניאַ 68

אויפטריט פון דאָראַ קאַלינובנאַ

די געז. קולטור־ליגע גיט אַרויס הנחה־בילעטען אויף דעם אויפטריט פון דער בעריהמטער קינסט־לערין דאָראַ קאַלינובנאַ אין פילהאַרמאָניע שבת דעם 13־טען אַפּריל 8.30 אָוונט. די הנחות זענען בע־דייטענדיגע.

קינאָ־סעאַנסען

די געז. קולטור־ליגע גיט אַרויס הנחה־בילעטען אין די קינאָס איראָפּאַ לונא און דאָם לודאָווי, אָר־דענט איין שבת און זונטאָג פריהמאָרגען סעאַנסען אין קינאָ לונא. בילעטען צו בעקומען אין סעקרע־טאַריאַט זאַכאָדניאַ 68 יעדען טאָג פון 10—2 און פון 4—10 אָוונט.

פאָלקס־כאָר ביי דער געז. קולטור־ליגע

ס'ווערען אָנגענומען איינשרייבונגען אין כאָר. לעקציעס קומען פאָר 2 מאָל אין וואָך אונטער דער ליטונג פון פּראָפ. רידער.

פערשרייבט אייך אין דער גראָסער־ביבליאָטעק

די גראָסער־ביבליאָטעק זאַכאָדניע 68 בעזיצט אַ גרויסען אויסוואַהל פון די נייעסטע פּוילישער און יודישע ביכער. דער אָפּצאָהל איז אַ קליינער.

זש. ט. ק. (וואָלטשאַנסקאַ 35), טעל. 121-53

די נאָהענטסטע אויספלוגען

שבת, ד. 13 ה. ח. קומט פאָר אַנ'אויספלוג אין דער טעפּיכער־פאַבריק פון פירמע מייזעל. זאַמעל־פונקט 10.15 אַ זייגער פריה אין לאָקאַל פון דער געזעלשאַפט.

זונטאָג ד. 14 ה. ח. קומט פאָר אַנ'אויספלוג אויף דער בילדער־אויסשטעלונג פון ר. מונדלאַק (וואַרשע), אין דער לאָזשע בני־ברית. זאַמעלפונקט 11.30 אַ זייגער פריה אין זש. ט. ק.־לאָקאַל.

איימפּרעזעס

זונטאָג ד. 14 ה. ח. פונקט 6 אַ זייגער פאַרנאַכט, קומט פאָר אין איינענעם לאָקאַל אַ חברישער טיי־אָוונט. איינגאַנג פאַר מיטגלידער און געסט.

דער סעקרעטאַריאַט פון דער געזעלשאַפט איז טעטיג טעגליך, אויסער שבת פון 10—1 און פון 5—10. גיט אַרויס הנחה־בילעטען אין די קינאָ־טעאַטערס, נעמט אָן איינשרייבונגען אויף די אָר־גאַניזירענדיגע זיך שווים און ראָד־סעקציעס.

די ביבליאָטעק איז טעטיג 2 מאָל וועכענטליך: מאָנטאָג און מיטוואָך פון 8—10. דער לייען־זאַל יעדען טאָג, אויסער שבת און זונטאָג, פון 8—10 אָוונט.

אנגעקומען א גרויסער טראנספארט

צום פריהלינג און זומער-סעזאן פון פערשידענע סארטען און קוואליטעטען.

מיר האבען אויך בעקומען א גרויסען אויסוואהל ספארט-שיך פון די בעסטע פאסאנען

מיר עמפפעהלען זיך דער געעהרטער קונדשאפט

J. WINDMAN i SYN, Łódź, Piotrkowska 35, tel. 112-23.

שיך — די פירמע עקזיסטירט זייט 1885 יאהר. —

שיך — די פירמע עקזיסטירט זייט 1885 יאהר. —

„Pe-Ge-Ko“

Łódź, Strzelecka 7 (dawniej Kolejna) tel. 155-84

אין- און אויסלענדישע צו בעקומען ביי דער פירמע

פארניערן

„OLZA“ פון דער אלער-בעסטע מארקע ווי אויך דיקטען פון אנד.פאבריקען אין אין אלע שטערקען און גרעסען

דיקטען

רעפארמאצקיע-פילען

מיט דער מארקע גייסטלי-כער בעקאנט פון יאהר 1602 רעגולירען דעם מאגען, ש צען פון רעוומאטיזם, לע-בער-ליידען, געגען דיק-קייט, אטרעטיזם דאס קו-מען בלוט אין קאפ, שטילען די יסורים פון העמ-מאראידען רייניגען דאס בלוט און ביי נעגונגען צו אבסטרוקציע—גינסטיגען דערביי ייניגונגס-מיטעל.

צו געברויכען 1 אדער 2 פילען א נאכט. פרייז פון א שאכטעל 1.35.

צו פערלאנגען אין די אפטייקען און סקלאדען מיט'ן גייסטליכען (Zakonnik)

ספרים, הגדות, מחזורים, טלתים

ספרים-געשעפט 34 פילסודסקי 34 געוועלב ווי אויך איינגאנג דורכ'ן טויער.

צו בעקומען אויף לאגער ש"ס, משניות, חומשים, פסוקים, ציצית, קאפלען, זיידענע גארט-לען. טלתים וואלענע און זיידענע, טלתים קטנים, הגדות, מחזורים אויך כלה-סדורים פראכט-באנד, קינדער-גמרות סדורים

צו ביליגע פרייזען נאר אין ספרים-געשעפט פילסודסקי 34 געוועלב ווי אויך איינגאנג דורכ'ן טויער.

Dr. med. Niewiażski

ספעציאליסט פאר סיפיליס, טריפער און הויט-קראנקהייטען. בעהאנדלונג פון מענער-שוועכע

אנדזשעיא 5, טעל. 159-40

פראנט, 1-טער שטאק.

נעהמט אן פון 8—11 און פון 5—9 אוו. זונטאג און יום-טוב פון 9—1 פארמיטאג. בעזונדערער ווארטע-זאל פאר פרויען.

Dr. med.

Z. DATYNER

אוראלאג

ספעצ. פאר נירען, בלאז און אורין-קראנק.

ZACHODNIA 59a, tel. 148-95

נעהמט אן פון 2—3 און פון 6—8 אוו.

Dr. W. ŁAGUNOWSKI

spec. chorób wenerycznych, seksualnych i skórnych (Gabinet Roentgeno- i światło-leczniczy)

Piotrkowska 70, tel. 181-38

Przyjmuje: od 8^{30} do 10^{30} rano, od 1-ej do 2^{30} pp. i od 6 do 8^{30} wiecz.

W niedzielę i święta od 10 r. do 1 pp'

ד"ר העללער

ספעצ. פאר הויט און ווענערישע קראנקהייטען און מענער-שוועכע

8 טראוגוטא 8, טעל. 179-89

נעמט אן פון 8—11 און פון 4—8 אוונט

זונטאג פון 11—2 מיטאג.

פאר פרויען א ספעציעלער ווארטע-זאל. אונבעמיטעלטע — לעטשניצע-פרייזן

Dr, med.

A. KLESZCZELSKI

ספעצ. פאר בלאזען, נירען און הארן-קראנקהייטען

Narutowicza 16 tel. 127-79

(Piłsudskiego 76)

שפרעכשטונדען פון 4—6 נאכמ.

לעטשניצע

פון דאקטוירים - ספעציאליסטען

זגערזשער 17

טעל. 116-33

רענטגען-גאבינעט

ווענעראלאגיעס אמבולאטאריום

פון 9 פריה ביז 8 א זייגער אונט.

וויזיט 3 זל.

מעטאל-בעטען

אלער-ארט מאטראצען

קינדער-וועגעלעך

אין א רייכען אויסוואהל

וויזשימאטשטעס, אייז-קאסטענס, פעלד-בעטען פאטענט „Perfekt“ א. ד. גל. קויפט מע אמביליגסטען אין דער עלטסטער און רעעלסטער פירמע

J. B. WOŁKOWYSKI

עקזיסטירט פון יאהר 1896

פאבריקס-לאגער:

לאדז, נארוטאוויטשא 11

טעל. 137-70

געדענקט דעם אדרעס!

ספעצ. רעפעראטור-ווערקשטעל און לאקירער

Odlewnia żelaza „FERRUM“

Łódź, Kilińskiego 121, tel. 21-820.

זעמטליכע אבגוסען פון גרויסע אייזען מעכאנישע ווערקשטעל

די פרייזען זענען בעדייטענד פערקלענערט

יובילייאהר 1895—1935, עכן 40 יאהר

ארטאפעדישער אנשטאלט

ר. קאוואלסקי

11 ליסטאפאד 26, טעל. 132-59.

מאדערנע ארטאפעדיע פון איינענער פראדוקציע אונטער דער לייטונג פון בעדייטענדע פאכמענער, וועלכע זענען גע-ווארן אויסגעצייכענט מיט גאלדענע און זילבערנע מעדאלן אויף אויסשטעלונגען. עמפפעהלט בויך-פאסען (רעפטוראלע) פראטעזען, גארסעטען אויף מערש. פערקרימונגען פון רוקען-ביין, גלייך-האלטענדע אנלאגען אויף פלאטפוס. צאהלרייכע דאנקזאגונגען פאר ווירקזאמע אויסקורירונג פון קראנקע. דער ארטאפעד-אנשטאלט איז אויס'ן ארט. שנעלע און סאלידע אויספירונג. די פרייזען זענען צוליבן יובילייאהר נידעריגע.

א קראנקער מאגען

איז אפט גורם פערשידענע קראנקהייטען.

ZIOŁA z GÓR HARCU Dra LAUERA

איז א גוט מיטעל צום רעגולירען דעם מאגען, זיי בעזייטיגען אבסטרוקציע, זענען א מילד נאטירליך דורכגאנגס-מיטעל, זיי בעזייטיגען די פוילונגס-עלעמענטען וועלכע פערסמ'ען דעם קערפער.

ZIOŁA z GÓR HARCU Dra LAUERA

ווערען אויך גערן געברויכט דורך קראנקע ביי לעבער-ליידען, נירען, גאלשטיינער און מערידען.

לאמפען-פאבריק

ש.פ. שמאלעוויטש

לאדז, פאלודניאווא 8, טעל. 164-39

עמפפעהלט

לאמפען

אין מאדערנע סטיל-ארטען

צו די ביליגסטע פרייזען

PENSJONAT ŻELAZOWEJ KOLUMNA tel. 18

נעהמט אן בעשטעלונגען אויף פסח.

כשר'ע ערשטקלאסיגע קוך!

פריש רעמאנטירטע ווילע מיט בעקוועהמ-ליכקייטען.

צו ערפאהרען אין לאדז — טעל. 229-44.

לעטשניצע

פאר ווענעריש קראנקע

פון דאקטוירים-ספעציאליסטען

Poradnia Wenerologiczna

זשעלאנא 2-פיעטריקאווער 47

טעל. 189-33

טעטיג פון 9 פריה ביז 9 אוונט ווענעריש-קראנקע, מענער-שוועכע און הויט-קראנקהייטען.

אנאליזען פון בלוט און אורין.

פרויען און קינדער נעמט אן א פרוי דאקטאר

א בעראטונג 3 זל.

FIRANKI

story, kapy i obrusy

wykonuje

PRACOWNIA RĘCZNYCH ROBÓT

Piotrkowska 90, tel. 155-99

INSTYTUT KOSMETYCZNY

„DEA“

pod fachowem kierownictwem lekarza

Cegielniana 15, tel. 149-07

przyjmuje od 11–2 i od 3–7 w.

Dr. H. Szumacher

הויט- און ווענערישע קראנקהייטען

פיעטריקאווער 56

טעל. 148-62

נעמט אן פון 9 ביז 1; 5 ביז 9 אוונט

זונטאג און אנד. חגאות-פון 10 ביז 11

OGŁOSZENIE

Zarząd Miejski w Łodzi ogłasza przetarg nieograniczony na zabrukowanie, przebrukowanie i konserwację ulic w granicah miasta.

Wzór oferty warunki ogólne, techniczne, ślepy kosztorys i wzór umowy otrzymać można w Wydziale Budownictwa, pl. Wolności No. 14, pokój No. 34, w godzinach od 11 do 13.

Oferty składać należy w Wydziale Budownictwa, pokój No. 41 do dnia 27 kwietnia 1935 roku do godz. 12 w kopertach podwójnych, zamkniętych, z napisem: „Oferta do przetargu na roboty brukarskie“.

Koperta zewnętrzna powinna zawierać dowód złożenia wadjum do depozytu Zarządu Miejskiego oraz drugą Kopertę, zawierającą ofertę, wypełniony kosztorys, wzór umowy i warunki ogólne.

Wadjum w wysokości zł. 1000 może być złożone w gotówce lub w Wartościach, wymienionych w warunkach ogólnych przetargu.

Otwarcie ofert nastąpi w dniu 27 kwietnia 1935 roku o godz. 21,15 w pokoju No. 44.

Zarząd Miejski zastrzega sobie prawo wyboru oferenta, jak również prawo odrzucenia wszystkich ofert.

Oferty, nieodpowiadające warunkom przetargu lub złożone po terminie, rozpatrywane nie będą.

Zaznacza się że na kopercie zewnętrznej nie może być uwidocznione nazwisko oferenta.

Łódź, dnia 12 kwietnia 1935 roku.

Zarząd Miejski w Łodzi.

מודעה. ברוך-קראנקע!

ליידענדע אויף פערשידענע רופטורען, פערקרימונגען פון רוקען-ביין, פיס און הויקערס!

א הילף און א רפואה!

ביי ווינקעל, נאפעל, בויך און קיסברוכען אויך אין געפעהרליכסטען צושטאנד ביי מענער, פרויען און קינדער. ספעציעלע הילף ביי פרויען, מוטערברוך, מאגען און נירען-ברוך!

ברוך-ליידענדע! איהר קענט געזונד ווערן אהן בלוטיגע אפעראציעס און געפאהר! פערנאכלעסיגט נישט און ראטעוועט אייער געזונט כל-זמן ס'איז נאך צייט, ווייל דער ברוך ווערט גרויס ווי א מענשען-קאפ, די קישקעס ווערען פערדרעהט און מ'קען בראנדיג ווערען. דורך מיין מעטאדע ערפונדענע ספעציעלע גומי-הייל-באנדאזשען, וועלכע האלטען צו די גרעס-טע פערנאכלעסיגטע געפעהרליכע ברוכען און בעזייטיגען ראדיקאל מיט גאראנטיע. מיין ספעציאליטעט איז אויך: הייל-אפא-ראטען און גארסעטען נאך דעם סיסטעם פון פראפעסאר ד"ר האפפא, ד"ר העססינג און קאללאט. געגען אלערליי פערקריפלונגען, פערקרימטע פליצעס, פוס, הויקערס ווי אויך שמערצענדע פלאט-פיס. פאר אמפו-טירטע אינוואלידען א מעריקאנישע קונסט-פיס (סאלאן-ארבייט).

ביים אראפלאזען זיך פון מאגען, קישקעס און געבירט-מוטער, עמפפעהל איך ספעציעלע הייל-באנדאזשען לויט דעם סיסטעם פון פראפ. ד"ר גלענארד.

דער אמת'ער בעריהמטער איז גאנץ פוילען פון אוניווער-זיטעטס-פראפעסארען אנערקענט

ספעציאליסט Ortoped

NATAN RAPAPORT

מיט 30-יעהריגער פראקטיק אין ווין, דייטשלאנד און לעמבערג, נעמט אן פון 9 פריה ביז 1 בייטאג און פון 3 ביז 7 אוונד

№ 23 אין לאדז, פילסודסקיעגא

פערזענליכעס ערשיינען פון קראנקע ביי מיר איז אונבעדינגט נויטיג.

דאנקזאגונג.

דעם ה' דיר. נאטאן ראפאפארט, ארטאפעד אין לאדז, פילסוד-סקיעגא 23, דריק איך אויס דעם הארציגסטען דאנק פאר אויסהיילען פון א ברוך מיין 3-יעהריג זוהנעלע, דורכ'ן פערלעגען איהם א ספעציעלען גומי-באנדאזש פון אייגענע מעטאדע, אזוי אז די רופטור איז גענצליך פער-שוואונדען אהן שפורען און מיין זוהנעלע פיהלט זיך גענצליך געזונד.

Zygfryd Dąbrowski,
Łódź, Przędzelniana 52, m. 16.

עלעגאנטע דאמען און הערען!!

L. FRIEDLAND

אין דעם איבעראל בעקאנטען שיך=סאלאן

ŁODZ, CEGIELNIANA 15, TEL. 171-41

מיר בעזיצען אויף לאגער צום פריהלינג און זומער=סעזאן די נייעסטע קרעאציעס פון דאמען, הערען און קינדער=שיך צו בעדייטענד פערקלענערטע פרייזען.

סאלידע בעהאנדלונג!

שיך

קויפט נור — די — עלעגאנטסטע און בעסטע

„פריילכע אלמנה"

היינט און פאלגענדע טעג

די פרעהליכסטע אפערעטקע פון Franc Lehar א.ג.

אין די הויפט=ראלן: JEANETTE MACDONALD, MAURICE CHEVALIER אין די הויפט=ראלן.

רעזשי: ERNST LUBICZ

אנהויב פון די סעאנסען טעגליך 4.30 נאכמ. שבת און זונטאג 12.30 בייטאג

קלאנג=קינא

CAPITOL

זאוואדזקא 16

היינט און פאלגענדע טעג!

1) אינזעל פון אוצרות

מעכטיגער פילם מיט Wallace Beery i Jackie Cooper

אין די הויפטראלען.

אנהויב אין געוועהנליכע טעג 4 נאכמ. שבת און זונטאג 12 בייטאג.

גרויסער דאפעלטער שלאגער=פראגראם!

היינט און פאלגענדע טעג!

FLIP i FLAP (2

אין פילם „צו וואס ארבייטען"

הוראנאן פון געלעכטער!

פרייזען פון די פלעצער אויף די ערשטע סעאנסען 40 און 50 גר. אויף אלע פלעצער

קלאנג קינא טעאטער

BAJKA

פראנצישקאנער 31a

צופאהר מיט טראמוואיען 1, 6 און 14

פון דאנערשטאג, ד 11 אפריל ביז זונטאג, דעם 14 אפריל, איינשליסליך פארב פון ארטיסטי פון די פוילישע בינעס אונטער לייטונג EDWARD REJ

„לעגענדע פון 1001 נאכט"

רעגענדארישע קרעאציעס פון Edward Rej לעגענדארישער רייץ פון Rita Konarzewska אויך מיטן אנטייל פון M. Mieczkowski

Edward Rewski, Zofja Karina, Wanda Wolińska, מוזיק: Kochanowski דעקאראציעס: Z. Żyłka

אויפן עקראן! „די געליבטע פון אנ'אויגנבערעכער" מיט BEN LYON i BEBE DANIELS אין די הויפטראלען

קינא=רעוויע

AMOR

פאמארסקא 89, טעל. 248=05

דאס בילינסטע טעאטער אין לאדז

1000 אומזיסטע בילעטען אויף שוויץ=בעדער

וועלען פערטיילט ווערען אין דער אדמיניסטראציע פון „נייעם פאלקסבלאט", פיעטריקאווער 21

ווילטנדיג נאכטון דעם ביישפיל פון זייער אונפערגעסליכען פאטער הערש אפענבאך ז"ל האבען די קינדער בעשלאסען ווי ביים לעבען פון זייער פאטער נאכצוטון זיין איידעלען מאט און צו שפענדען

1000 אומזיסטע שוויץ=בעדער=אונבעמיטעלטע יודען

אלעמען איז בעוואוסט, ווי שווער ס'קומט אן דעם ארימען יודען צוצוגרייטען דעם יום-טוב פסח. ווי שווער עס קומט אז ביי הייגטיגער צייט יעדע קליינינקייט. איינע פון די הויפטזאכען פאר פסח איז אויפצורוימען די שטוב און אליין זיך ברענגען אין ארדנונג. וואס ס'איז וויכטיג און געוואונשען, הן צוליב דער היילינקייט פון יו"ט און הן צוליב היגיענישע טעמים.

די שוויץ=בעדער קענען געגומען ווערען מאנטאג, דעם 15-טען אפריל ה. י. א גאנצען טאג פון 7 פריה ביז 5 נאכמ.

אין צענטראל=באד זאכאדניא 38

צו דעם צוועק האבען די קינדער איבערגעגעבען אין רשות פון „נייעם פאלקסבלאט" 1000 בילעטען אויף שוויץ-בעדער און די בילעטען ווערען פון פרייטאג, דעם 12-טען ביז מאנטאג, דעם 15=טען אפריל פערטיילט אין דער אדמיניסטראציע פון „נייעם פאלקסבלאט" אין די שעה'ן פון 10 א זייגער ביז 3 נאכמיטאג.

בעמערקונג: די בעקומענע בילעטען גילטען נאר מאנטאג, דעם 15 אפריל, אין געגענפאל פערלירען די בילעטען זייער גילטיגקייט.

ארפנעהמענדיג זיך א ביישפיל פון די אייגענטימער פון צענטראל-באד (זאכאדניא 38), וואס האבען געשפענדעט 1000 אומזיסטע שוויץ-בעדער פאר ארימע יודען, האט דער זייף=פאבריקאנט

ה' ה. קאנטאראוויטש זאכאדניא 35

געשפענדעט פון זיין זייט

1000 שטיקלעך זייף

פאר די יודען, וואס וועלען דורך אונז בעקומען די אומזיסטע שוויץ-בעדער אין צענטראל=באד.

די 1000 שטיקלעך זייף האט ה' קאנטאראוויטש איבערגעגעבען אין רשות פון די אייגענטימער פון צענטראל-באד און ביים אריינגעהען אין שוויץ-באד, וועט יעדער, וואס וועט האבען אן'אומזיסטען בילעט, אויך בעקומען א שטיקעל זייף אומזיסט.

Pracownia Artykułów Sportowych

ALFRED LANGE, Ogrodowa 54

עספעציעלע: פוס-באלען, באקכער-הענדשוכס, ריקזעק, מאטראצען און גימנאסטישע קאזעקעס א. ז. וו.

פאבריקס-פרייזען!

1000 ראהמען צו גארדינען

צו די נידריגסטע פרייזען ווי אויך א גרויסע צאהל

קינסטלערישע בילדער

שטענדיג אויף לאגער נור ביי דער בעקאנטער פירמע

Roma Spokojna

לאדז, פיעטריקאווער 13.

מיר בעזיצען אויף לאגער איל=בילדער, ראהמען אוואלנע, לייסטען צו טאפעטען.

ספעציאליטעט: איינרעהמען בילדער.

קומט און איבערצייגט אייך!

od zł. 15.—

Eleganckie

buciki sportowe

we wszystkich kolorach

Alfred Heine, ul. Pomorska 24, tel. 175-74.

Żadnych filji nie posiadam

Lecznica dla Zwierząt

Mag. Wet. H. WARRIKOFFA

ul. Kopernika 22, tel 172-07

אפטיילונגען: אינערליכע און כירורגישע פאכען-שטאלען פון הינד געגען משוגעת שפרען הינד און פערד, בעדער פון הונד קאווען פערד, ניםטוען קאפיטעס.

עמפפאנגס-שעה'ן אין דער לעכשניצע פון 9—1 און 3—6 נ"מ, שבת פון 9—1 און 3—$4^{1}/_{2}$.

בעקאנטמאכונג.

די כשר'סטע מצות

שיינע און דינע רונדיג

צו ביליגע פרייזען

אין נור צו בעקומען

7 שרודמיעסקא 7 פראנט=געוועלב

קומט און איבערצייגט אייך!

„SWIT" קאלומנא פענסיאנאט

איז איבערגעטראגען געווארען אין די ניי-רעמאנטירטע

קאכמאן'ס ווילע, פאנסקא 2

געסט ווערען שוין אנגענומען אויף פסח.

מיט אכטונג

ראדאשיצקי און וואידיסלאווסקי.

אינפארמאציעס אויפ'ן ארט און אין לאדז. ביי ראדאשיצקי, פיעטריקאווער 79 און ביי פרידריך, זאוואדזקא 12.

DYREKCJA

Kolei Elektrycznej Łódzkiej,

Spółki Akcyjnej w Łodzi

podaje niniejszem do wiadomości, że w czasie od dnia 16 kwietnia 1935 r. do dnia 15 października 1935 r. biura Dyrekcji czynne będą od godz. 8 do godz. 15, zaś w soboty — od godz. 8 do godz. 13.

Kasa uskuteczniać będzie wypłaty należności z rachunków od godz. 9 do godz. 13, a w soboty — od godz. 9 do 12.30, zaś sprzedaż biletów miesięcznych i kwartalnych odbywać się będzie od godz. 8.30 do godz. 14.30, a w soboty — od godz. 8.30 do godz. 12.30. 821

לאדזער יודישער לאקאטארען און סובלאקאטארען=פעראיין

געפינט זיך

אויף יעטריקאווער 31. וו. 22.

דער סעקרעטאריאט איז טעטיג טעגליך פון 6 ביז 9 אווענד. ס'ווערען געשריבען בעטעס ערטיילט עצות, אויסגעגלייכט סכסוכים און געפיהרט כל'ערליי דירות און עקסמיסיע-פראצעסן.

לעבער אויף דער מאשין

ווערען אנגענומען אויסצוניייען ביי

נ. נארדמאן, שרודמיעסקא 8

דער זייגערמאכער

פון פאלודניאווא 15

פראנט געוועלב האט זיך דער סופיט איינגעריסען. עס איז געוועזען א גרויסער שאדען און איצט וואוינט דער זייגער-מאכער אויפן הויף אין דער נידער לינקס און נעמט אן צו רעפערירען זייגערמאכעריי.

Dr. Med.

J.Schlosser

כירורג

האט זיך איבערגעצויגען אויף

צעגעלניאנא 30 טעל. 122-16

נעהמט אן טעגליך פון 4-7 אוו.

כ'נעם אן צו שערען און טרייבען

זיידע און בוימוואלע אויף קראפט און האנד פערשידענע קוואנטומס קלענערע און גרעסערע. :: רעיעלע בעהאנדלונג. פינקטליכע אויספיהרונג. —::— בעזונדערע איינריכטונג אויף גלאנץ-גארן צו טרייבען און שערען. קראפט און האנט.

קאמיענא 22 ביי ראבינאוויטש.

Dr. med. O. EYCHNER

פרויען-קראנקהייטען

צעגעלניאנא 4. טעל. 134=72

נעמט אן פון 2 ביז 3.30 נאכמיטאג און פון 6.30 ביז 8.30 אווענט

אין לעטשניצע זגערזשער 17 פון 10—12 בייטאג.

דער בעקאנטער פענסיאנאט פרזיגורסקי אין קאלומנא

האט זיך איבערגעטראגען אין א נייעם ערשטקלאסיגען לאקאל אויף ווארשאווסקי 8/10, טעל. 20, ווילע פון ה' שטשעצינסקי און נעהמט אן געסט אויף פסח

בעמערקונג: די ווילע איז קאנאליזירט, פערזעהען מיט לויפענד וואסער אין יעדען צימער, ווי אויך מיט בעקוועמליכקייטען.

פאר גארד, ביזשוטעריע

און לאמבארד-קוויטעס

צאהלט די העכסטע פרייזען

אליזיאר פיאלקא

פיעטריקאווער 7.

איך זוך א שותף

איך זוך א שותף אן ארענטליכען מענש, וואס בעטרייבט א גאנגבארען ארטיקעל. איך בעזיץ 10 טויזענד זל. קאן אוועקגעבען אין שותפות אריין א וואוינונג פון 2 צימער און קוך אין מיין אייגען הויז, וואס איז פריי פון דירה-געלד. אפערטען אונטער "100" אפצוגעבען אין אדמיניסטראציע פון „נ. פאלקסבלאט".

HURTOWNIA WYROBÓW GUMOWYCH

CH. TENENBLUM, Narutowicza 16
Telefon 140-59

UWAGA: POLECA: Opony i Dętki

JENERALNA REPREZENTACJA

BERSON-SEMPERIT

samochodowe, motocyklowe i rowerowe marki „SEMPERIT" oraz artykuły chirurgiczne, techniczne, sportowe i t. p.

איך רעיעלעז הוט=געשעפט א. נ.

מענער=היטען

איך מאך בעקאַנט, דאס אַמ=בעסטעז און אמביליגסטען בעקומט איהר

„KURJER KAPELUSZNICZY"

פּאָלודניאָווא 15

וועלכעס איז פערזעהן צום פֿריהלינג און זומער=סעזאָן מיט אַ גרויסען אויסוואַהל פון די עלעגאַנטסטע מענער=היטעז לויט די נייעסטע פאַסאָנען און קאָלירן ‖ בעמערקונג: צוליב דער קריטישער צייט ווערט פערקויפט מיט 30°|o ביליגער ווי אַ-מאָל. בערא.

זעמטליכע רעפּעראַטורעז און פאַסאָנירען ווערען אויסגעפיהרט גוט, שנעל, רעיעל און ביליג.

METRO פּושטשאַר 2 אָנהויב 4 נאָכמיטאָג.

הײַנט און פאָלגענדע טעג!

„שוועסטער מאַרטא איז א שפּיאָן"

אין די הויפּט-ראָלען: — Conrad VEIDT, Madeleine Carroll, Herbert Marshal

דער פילם ווערט אינגאַנצען גערעדט אויף פּויליש.

איוסער׳ן פּראָגראַם: אַקטואַליטעטען פון Paramount און P.A.T. פּאַסטאַרמס׳ס און הנהג׳-בילעטן, אַ חוץ אַמטליכע, אונגילטיג.

ADRIA גלובנאַ 1 אָנהייב 5 נאָכמיטאָג.

קלאַנג=קינאָ=טעאַטער CORSO לעגיאָנאָוו 2/4

הײַנט און פאָלגענדע טעג! אונזער גרויסער דאָפּעלטער שלאַגער=פּראָגראַם! צום ערשטען מאָל אין לאָדז!

1) געפערליכע בעגעגעניש! סענסאַציאָנעלע דראַמע פון ווילדען מערב. אין די הויפּטראָלען: KEN MAYNARD i DOROTHA DIX

2) „פרויען-פיינד" אין די הויפּטראָלען: SLIM SUMMERVILLE i ZASU PITTS

אָנהויב זונטאג 11 פריה און 13 — פריהמאָרגען-סעאַנסען. שבת 12 אַ זייגער פריהמאָרגען-סעאַנס. אָנהייב אין געוו. טעג 4 נאָכמ. פּרייזען פון די פּלעצער אויף די פריהמאָרגען-סעאַנסען און ערשטע סעאַנסען אין געוו. טעג 50 גר. און 54 גר. אויף די איבריגע סעאַנסען 54 גר. 85 גר. און 1,09 זל.

קינאָ=רעווי „JAR" קילינסקיעגאָ 124

הײַנט גרויסע פּרעמיערע! ——— אויף דער ביהנע! מיס׳ן אַנטייל פון ערשטקלאַסיגע — קינסטלערישע קרעפטען. — אויפ׳ן עקראַן: „א מיליאָן אויף דער גאַס"

„וואו דער טייוועל קען גאַרנישט מאַכען"

פּרייזען פון 54 גר. אָנהייב 4.30 נאָכמיטאָג.

קינאָ-טעאַטער „SZTUKA" לאָדז, קאָפּערניקאַ 16a. טעל. 140-72

הײַנט און פאָלג. טעג!

„באַל אין סאַוואָי"

אויפ׳ן אַלגעמיינעם פערלאַנג פון פּובליקום נאָך ביז 12-טען ד. ח.

די שענסטע פילם-אָפּערעטע אין דער דייטשער שפּראַך. אין די הויפּט-ראָלען: GITTA ALPAR, HANS JARAY i ROZSI BARSONYI

אָנהויב אין געוו. טעג 4 נאָכמיטאָג, שבת, זונטאָג און יום-טוב 12 אַ זייגער בייטאָג.

קלאַנג-קינאָ-טעאַטער PRZEDWIOŚNIE זשעראָמסקיעגאָ 74/76 (רוג קאָפּערניקאַ)

הײַנט און פאָלגענדע טעג

טריומף פון דער סאָוויעט. קינאָ-קונסט. אויף דער אויסשטעלונג אין ווענעדיג איז דער פילם בעשאַנקען געוואָרן מיט דעם I-טען פּרייז

„פּעטערבורגער נעכט"

דער פילם ווערט גערעדט און געזונגען אויף רוסיש

פּרייזען: פון די פּלעצער III פּל. — 50 גר., II פּל. — 90 גר., I פּל.—1.09 הנחה=קופּאָנען 70 גר.

נעכסטער פּראָגראַם: „יונגער וואַלד" מעכטיגע עפּאָפּיי פון ליבע, העלדישקייט און אָפּפערונג. אין די הויפּט-ראָלען: Marja Bogda, Adam Brodzisz, B. Samborski, J. Stępowski, St. Jaracz i inn.

קלאַנג-קינאָ RAKIETA שענקעוויטשאַ 40

הײַנט און פאָלגענדע טעג! LUCIEN BAROUX אין דער פרעהליכסטער קאָמעדיע פון אלע צייטען

„האָטעל-פּענסיאָן"

אויסער׳ן פּראָגראַם: „איבער דעם שענהעם בלויען דונאַי"

פּרייז פון אַנאַנאַם ביז 15 ווערטער נור 1 זלאָטי

קליינע אַנאָנסען

פּרייז פון אַנאַנאַם ביז 15 ווערטער נור 1 זלאָטי

פּרייוע פּאָסטענס

אַ טיכטיגע פּערקויפערין צו דאַמען-קאָנפעקציע קען זיך מעלדען גלובנאַ 22 ביי לעדערמאַן.

אַ קוואַליפיצירטע רעק-נייהערין קען האָבען באַלדיגע בעשעפטיגונג ביי הערשקאָוויטש, זאַוודזקאַ 8. בעמערקונג: נאָר קוואַליפיצירטע קענען קומען, 7191

אַ משמש און אַ דירה. ס׳ווערט געזוכט אַ משמש אויף דער פּראָווינץ. 6 זל. אַ וואָך מיט עסען און שלאָפען. אויך אַ דירה צו פערדינגען 2 שטיבען און אַ קוך, זוניג און ביליג דירה-געלד. צו ערפאַהרען זגערזשער 38 ביים וואָלבאָזשער רבי.

ראַקאַלען

צו פערדינגען אַ זוניג צימער אַלס סובלאָקאַטאָר עווענטועל צו שלאָפען פאַר 2 פּערזאָן. ווענדען זיך זשעראָמסקיעגאָ 69, וו. 15 7173

אין הויז שרודמיעסקאַ 7 זענען צו פערמיטען 4 צימער און קיך אָפּיצינע 2 שטאָק מיט אַלע בעקוועמליכקייטען, 2 און 3 צימער און קיך אָפּיצינע 3-טער שטאָק מיט אַלע בעקוועמליכקייטען, 3 און 2 צימער פראָנט 3-טער שטאָק מיט אַלע בעקוועמליכקייטען. אַ פראָנט-לאָקאַל און איינצעלנע צימערען פּאַרטער אין הויף. 7198

צו פערדינגען אַנ׳אָרט צו שלאָפען פאַר איין אַנשטענדיגען יונגערמאַן אין אַ בעזונדער צימער ביליג דירה-געלד. נאַד-לודקאַ נומער 3|5 גע וועלב נ׳ 14. ברין. 7197

ביליג צו פערדינגען אַ מיטעלמעסיג פאַבריקס צאַפּאַרט מיט אַ קאָנצעסיע און קראַפט אויך צו פערקויפען אַ מאַשין אויף פּאַק-בענדלעך. אַגראָדאָוואַ 9 אין שנוראָוואַדלע-פאַבריק. 7131

2 שטיבען און קוך מיט בעקוועמליכקייטען אויך איין שטוב מיט אַ קוך און אַ געוועלב איינגעפיהרט שוין 20 יאָהר פאַר אַ קצב. פון זאָפּאָרט צו פערמיטען. 11 ליסטאָפּאַדאַ 43 צו ערפאַהרען ביים ווירט. 7195

פּערשידענעס

געלעגענהייטליך צו פערקויפען אַ לאַקירט שלאָף-צימער אין גוטען צושטאַנד. צו ערפאַהרען לעגיאָנוב 34 וו. 38. 7190

וויכטיג פאַר שטריקער! אַ קראַפט-שפּול-מאַשין 6 ווינדען פאַסט ניי צו פערקויפען. וואָסקאָדניאַ 48 אין דער שטרימף-פאַבריק.

שיטלען מיט פאַריזער שרינדען צו בעקומען צו ביליגע פּרייזען ביי פּרוי ראָזענבערג קאַמיענאַ 5, 2-טער הויף, 2 שטאָק. 7185

איך וויל מיטנעהמען איין פּערזאָן נאָך פּאַ-לעסטינאַ. אַלטמאַן, פּאָלודניאָווא 18 רעכטע אָפּיצינע פּאַרטער. פון 10—2 און פון 4—7 אָוונד.

נייטיג פון זאָפּאָרט אַ פּרעסער אין האַנט נייהערס אין דער „Pogotowie Krawieckie" שרודמיעסקאַ 27.

כמעט גאַנץ לאָדז און אומגעגענד איז ער-שטוינט פון אונזערע לייסטונגען אין קונסטשטאָפּען. ווי שוין בעקאַנט איז, שטאָפּען מיר אַלערליי זאַכען און געוועלדריסען אין הערן- און דאַמען-קליידונג אַז״וו די אַרבייט ווערט אויסגעפיהרט פון די בעסטע פאַכמענער אויס דייטשלאַנד צו זעהר ביליגע פּרייזן. קומט און איבערציינט אייך! נאַד-לודקאַ 12, אין נייעם הויז

ביליגער פערקויף פון מאָדערן מעבעל אויף גינסטיגע בעדינגונגען. לאָדז, 6-טער שערפּיען 2 (עק פּיעטריק.)

Sprzedam dwa pierwszorzędne Zakłady Fryzjerskie. Wiadomość Franciszkanska 6 lub Zawadzka 33. od zaraz.

Zaginiony został protest na zł. 50 pl. był. 28/II wyst. Sz. Bechler, Kutno na zlecenie Wajselfisz, żyrant B. Bornstein i M. Keperzak, protest powyższy unieważniam, zwrócić takowy za wynagrodzeniem do Ofmana, Zachodnia 18.

Za Wydawnictwo „Najer Folksblat", spółdz. z odpowiedz. udziałami: Ch. J. Brzustowski i D. Silberberg. Redaktor odpowiedzialny Ch. Kaufman
Czcionkami i druk. „Najer Folksblat", Piotrkowska 21.